

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Litt.
Sv.

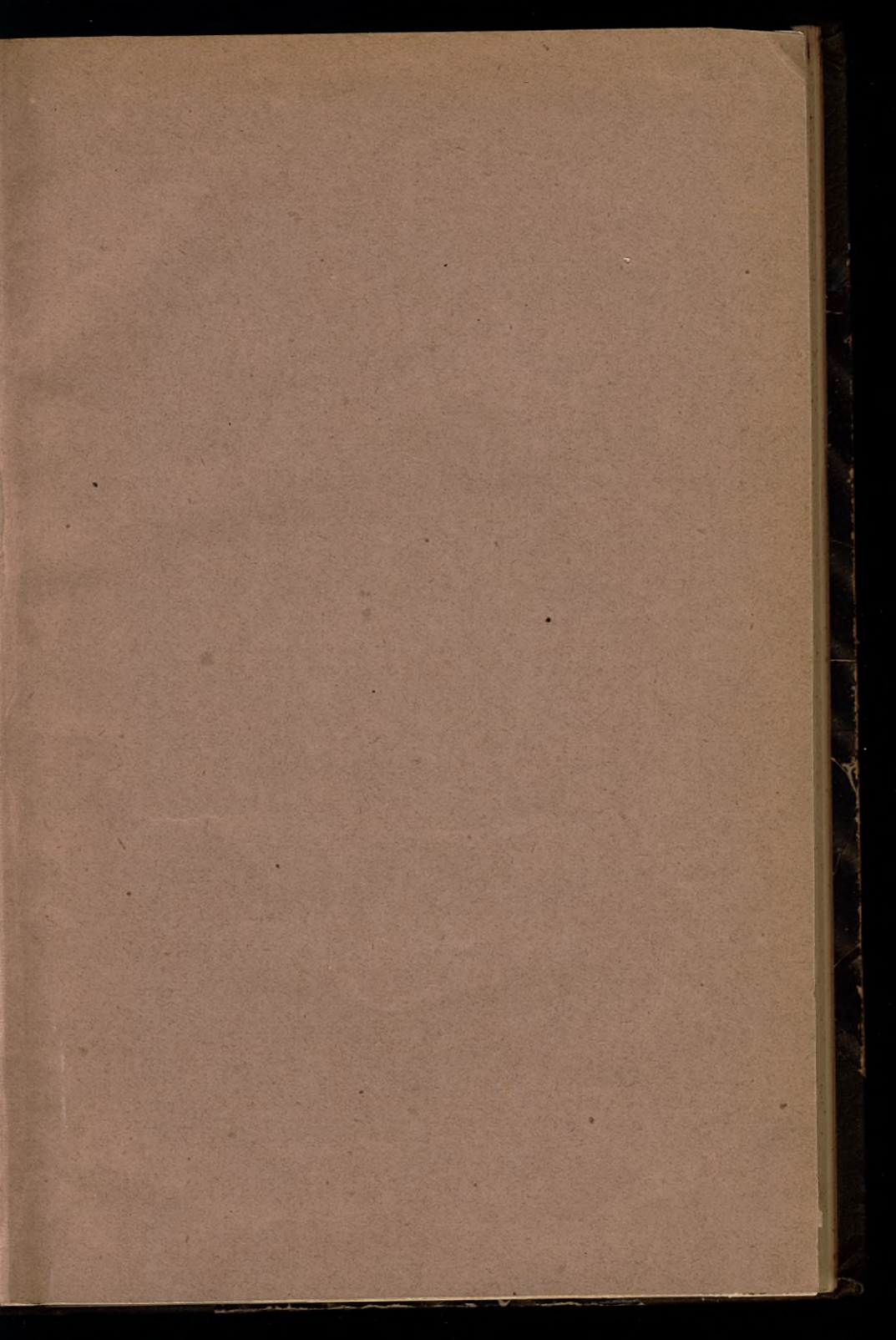

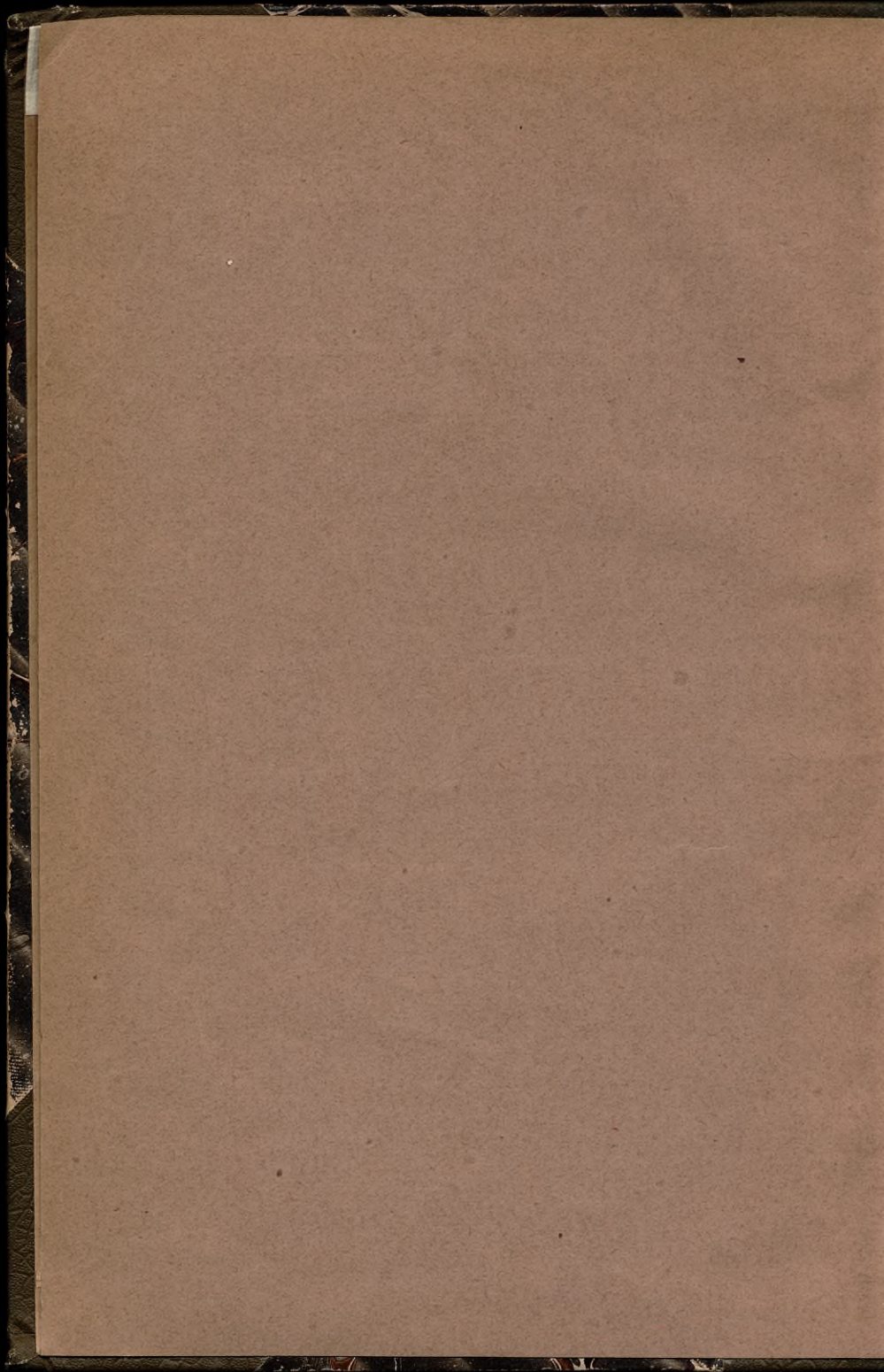
SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS STADSBIJLOTOK

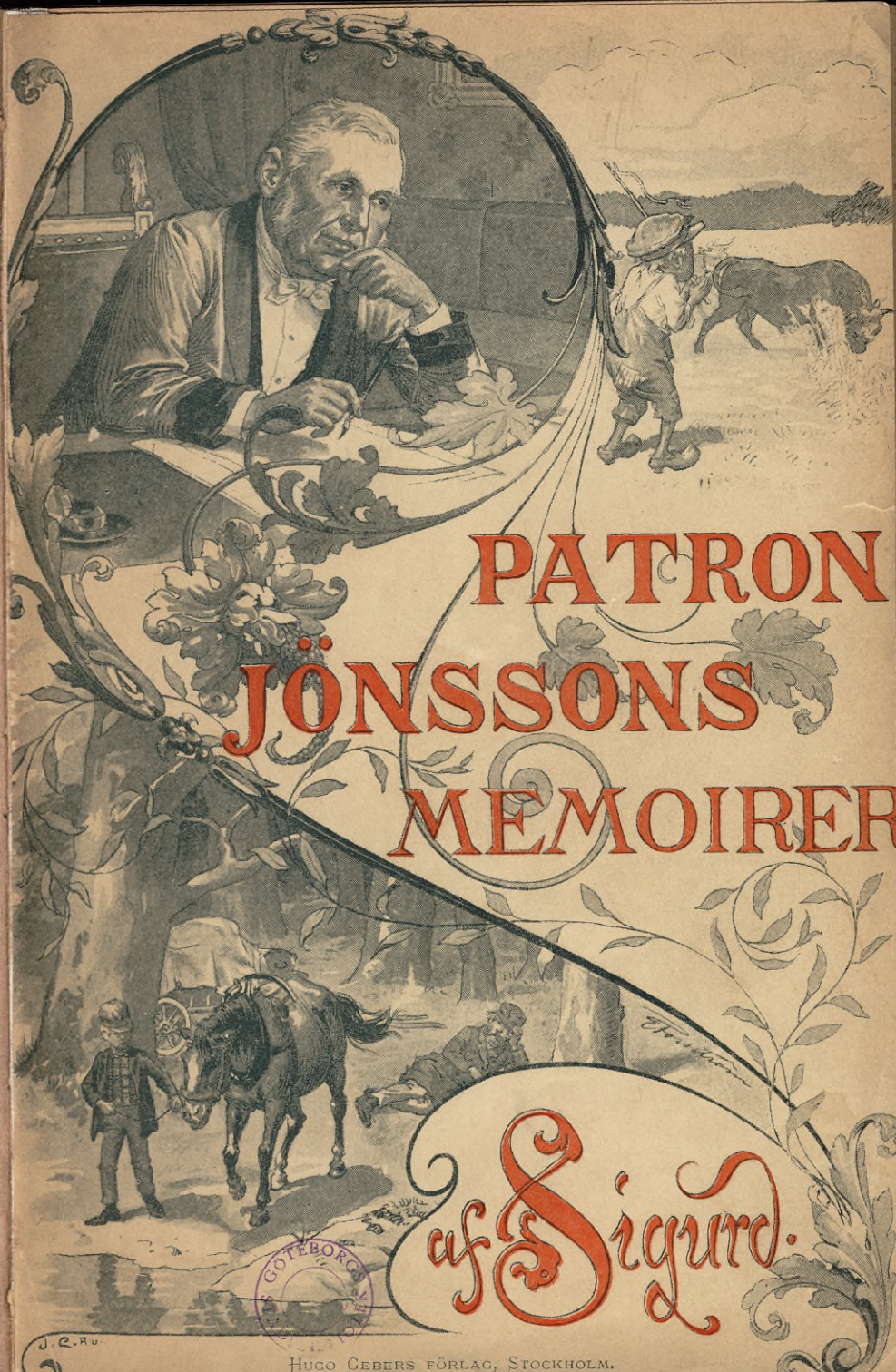

UR A·W·LEVGRENS

3 · BOKSAMLING · 6

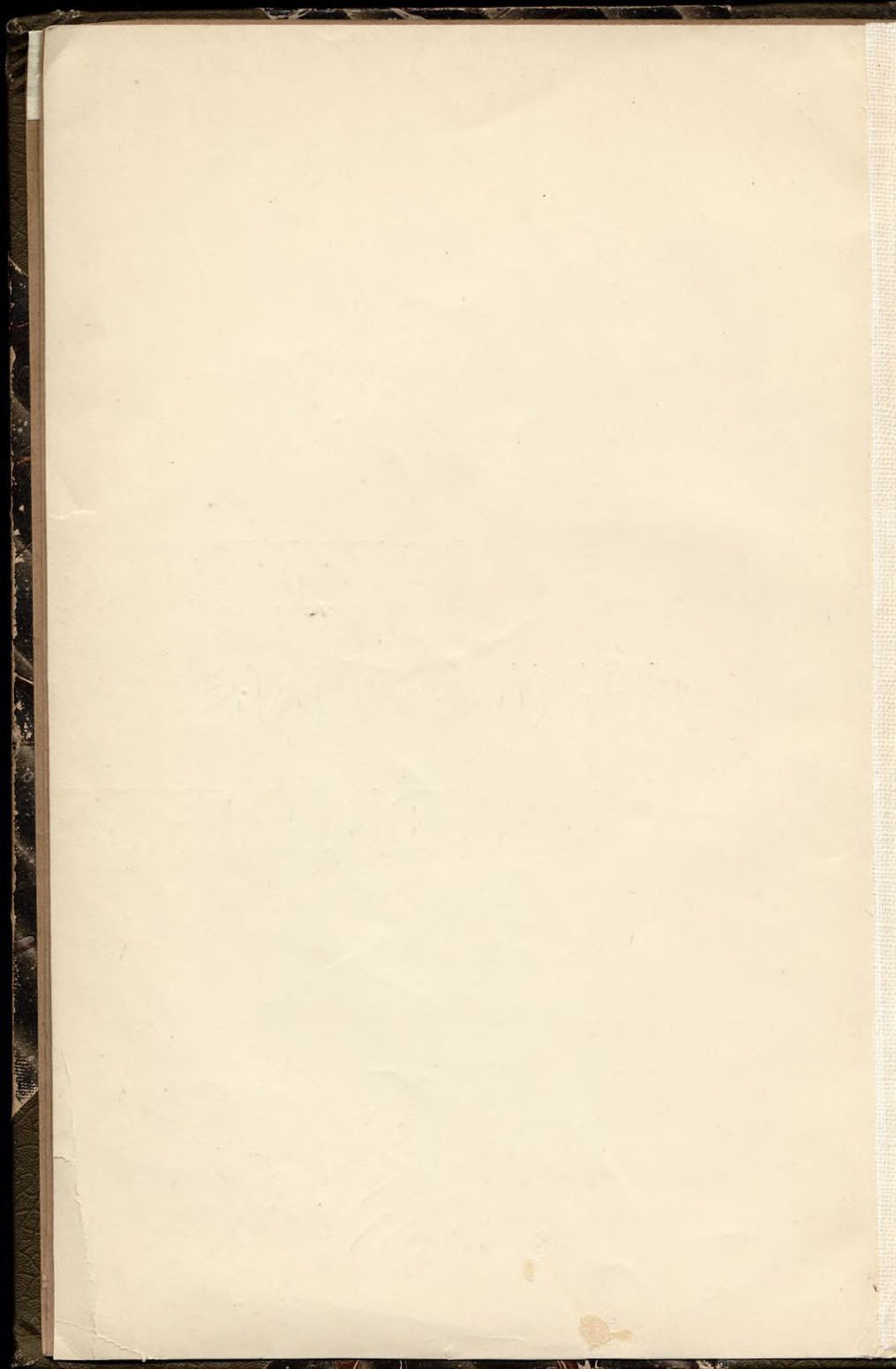
PATRON
JONSSONS
MEMOIRER

af Sigurd.

GÖTEBORGS

J. R. F. v

HUGO CEBERS FÖRLAG, STOCKHOLM.

SIGURD

Patron Jönssons memoirer

ALICE

ALICE'S MEMOIRS

Patron Jönssons memoirer

— 4 —

BERÄTTELSE

SPARLAKANSLEXOR OCH SKIZZER

AF

SIGURD

= [K. J. W. de edantierma]

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

SJETTE TUSENDET.

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1894.

Ett litet jubiléum

med den ärade allmänhet, hvilken visat mig en huldhet, som aldrig hittills svikit, och ett öfverseende, hvilket jag sjelf skulle funnit allt för stort, i fall — det gällt någon annan, kan jag fira i och med detsamma denna bok ser dagens ljus och trycksvärtans mörker.

Det är nemligen i dessa dagar jemt **tio år sedan** jag lyckades förleda en förläggarefirma att utgifva **min allra första bok**, hvilken hette så mycket som: »Kaleidoskop, qväden och oqväden».

Tio år! För en klippta uppe i Spetsbergen är det inte mycket. Elefanten och pappegöjan ta också en sådan tidrymd ganska lätt; men för en tidningsman, som står midt uppe i den politiska striden, för en familjefar, som ska uthärda den vilda, moderna konkurrensen, och för en författare, som ska producera några stycken artiklar i veckan och en bok om året, är det inte lite.

Och åren ha ej gått mig spårlöst förbi: Jag känner mig rätt ofta olustig om morgnarna och trött om qvällarna, och det är högeligen ovisst, huruvida jag kommer att upplefva några flera författaredecennier eller ge ut någon mera jubelbok.

Hvarföre den, som nödvändigt vill vara med på ett hörn, torde handla försigtigast och göra klokast i att köpa **denna**.

Den är inte sämre än de andra, och den handlar till stor del om patron Jönsson, ni vet, han, som är så känd i de flesta svenska stadssamhällen, samt hans fru och barn och umgänge och bokhållare.

»Patron Jönssons» föregångare under dessa tio år äro — förutom det ofvannämnda debutarbetet »Kaleidoskop, qväden och oqväden» (1884) — »I svenska bondehem» (1885), »Ljud och oljud» (1886), »Vett och ovet» (1887), »Bilder och vrångbilder» (1888), »Vid hemmets härd» (1889), »Fru Westbergs inackorderingar» (1890), »Komministern i Qvislinge» (1891), »Jonas »Durmans testamente» (1892) och »Fröken Jennys konditioner» (1893); inalles elfva med årets bok.

Innan man riktigt kunde kalkylera vidden af publikens godhet mot mig, hände det emellanåt att förläggarne fingo ge ut fyra à fem upplagor af samma bok; nu i flera år ha vi tryckt 10,000 exemplar af hvarje, och **det** räcker vanligen.

Dels i bokform, dels i tidskrifter och tidningar ha mina arbeten blifvit presenterade på danska, norska, finska, tyska, engelska, franska och holländska språken. De beskedlige tyskarne satte i sig fem upplagor af samma bok, »Allerlei Leute», på ett års tid.

Ho är jag, att så mycken nåd blifvit mig bevisad? Och ho är min faders son, att man emot honom varit så god?

Är det väl underligt att mitt hjerta nu på tioårsdagen fylles af varmaste, innerligaste tacksamhet mot den allmänhet — först och sist den kära **svenska** allmänhet — som så högeligen välvilligt uppmuntrat mitt arbete!

Och denna min tacksamhet är så mycket större, som jag naturligtvis sjelf är den förste, att med upprigtigt beklagande inse och erkänna, ej mindre att brödslitet med det jägtande, orosfulla tidningsarbetet gjort dem af mina alster, som skulle

föreställa rent literära, **ännu** ofullkomligare än hvad de måhända annars behöft blifva, än äfven att mina inlägg i dagens strider och ett visst andligt lättsinne, som jag nog aldrig får bugt med, varit i hög grad egnade att från mig tillbakastöta många hjertan, som annars måhända villigare skulle kommit mig emot.

Att detta sednare förhållande — om jag nu vänder mig från publiken till kritiken — blott i ett par fall under dessa tio år framkallat tidningsanmälningar af mina böcker, der den objektiva granskningen alldeles otvetydigt fått lemna plats för lusten att »klämma efter» den af allmänheten gynnade politiske meningsmotståndaren och literäre konkurrenten, samt att stor välvilja, vida öfver min förtjenst, å andra håll, och visst ej minst inom politiske vederdelomäns läger, kommit mig till del från mina kamrater inom Sveriges press, skall tacksamt erkännas. I allmänhet har man, äfven då man funnit min pennas alster skrala nog — ack, huru ofta tycker jag inte sjelf precis detsamma! — varit så vänlig och sagt det på ett hyggligt och humant sätt, hvilket fördelaktigt skiljt sig från det — jag sjelf stundom använder i tidning.

På tal härom ber jag att få framställa ett par små erinringar. För det första **den**, att **all** tidningspolemik är bortrensad ur mina böcker, hvilket ju också synnerligen väl gått för sig, då urvalet för dem blott omfattar **en ringa bråkdel** af mina signerade tidningsartiklar, af »kaleidoskopen» exempelvis ungefär fentედelen. Och för det andra att intet, som i min tidning offentliggjorts, någonsin användes i bok förrän efter minst två å tre års mellanrum.

Och nu ska ni vara snälla och förlåta mig, att jag talat allt för mycket om mig sjelf. Men äfven i jubiléernas tidevarf, firar man dock inte jubiléum precis **hvar** dag. Vårt tidevarf

är dessutom ej blott jubileernas, utan äfven relationernas och rekommendationernas, och då måtte jag väl, såsom platsökande i edra hem, få visa upp mina betyg, »deraf ett tioårigt från aktad matmoder», från dig sjelf, du allra som käraste, bokköpande allmänhet!

Sigurd.

PATRON JÖNSSONS MEMOIRER.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

I.

Jag presenterar mig.

Ti mitt stora arbetsrum i mitt stora hus vid Stora torget sitter jag och förundrar mig storligen, när jag besinnar mina egna öden.

Derborta i hörnet står en mjuk, svällande soffå och bakom den en piedestal och ofvanpå den en statyett, som kostar tvåhundra kronor. Våggarna prydas af rätt dyra taflor; huruvida de äfven äro *dyrbara* förstår jag inte. Och min fot hvilat mjukt på en matta från Smyrna; att *den* är äkta det begriper jag.

Och denna fot själf är klädd i en stöfvel så blank, att jag tycker en ung fluga borde vricka sig på dess yta. Och byxorna äro af finaste satin, och min nattrock kostar nittiofem kronor.

Mitt namn är Nils Jönsson, till er tjänst.

Cigarren i min mun kostar tjugo öre netto, och medan jag njuter den så här i sakta mak ofvanpå supén, innan jag går till hvila, svåfva mina tankar hän till ett *annat* hem, hvilket en gång var mig lika förtroget som detta, ett hem djupt inne i skogens famn, med låga dörrar och svartnadt tak, med sneda väggar och trasig tapet, med ett spett hårda kakor i »gållen» borta vid

spisen, och dystra, allvarliga, af lifvets strid tidigt brutna menniskor i de väggfasta sängarna redan före den här tiden på qvällen.

Den ene var en liten vissnad man, med brunt, ängsligt ansigte och smala, böjda skuldror. Huru ödmjukt stirrade inte de ljusblå ögonen, huru fort flög inte mössan af från de glesa håren, när någon öfverordnad talte honom till, och hvem var ej »öfverordnad» för Jöns i Hagen! Huru tunn och lappad var icke den gamla kommisströjan! Huru kallt skall det icke ha varit med de grofva linnebyxorna på stenarbetet framme i byn midt i smällkalla vintern!

Jag känner penningens värde, ty jag har sjelf under långa, mödosamma år lagt slant till slant, men tiotusende kronor skulle jag dock gerna gifva, hade jag dig här, du gamle förslitne, årböjde backstugusittare och finge sätta dig ned i denna mjuka stol och svepa min egen dyra nattrock om din magra gestalt . . .

Den andra var en härjad qvinna med kantiga former och grånande hår. Lutad gick äfven hon och från det insjunkna bröstet skrällde en hosta, som skär i mitt eget ännu efter femtio år. Jag kan ännu se den gråa kjolens slarfvor, när helst jag vill, och jag är rädd för att det fårade, i förtid åldrade ansigtet sällan var riktigt rent, men ändå, ändå . . . De skulle gerna i morgon få taga detta mitt stora hus vid Stora torget med allt hvad deruti är, kunde jag blott i afton få bära henne hit upp, varligt lossa pjaltorna och bädda henne ned i min egen stora, mjuka, varma säng derinne och böja mina styfva knän vid bädden och gömma hufvudet vid hennes bröst . . .

I soffan och fällbänken fanns öfver nog af små linhåriga, skrangliga gestalter i grofva, svarta, trasiga linnen och med små blekpussiga anleten, sådana de bli af att månad efter månad näras med vattenhaltig potatis doppad i saltlake.

Ett af dessa ansigten är detsamma, som nu myndigt blickar ned från den stora oljefärgstaflan på väggen i min hustrus kabinett. Kinderna ha fyllt i sig en smula, och blaggarnsskjortan är utbytt mot en frack med vasaorden på.

Och de andra . . . ?

Ja, jag är en välvillig man, och jag ger årligen stora summor till lindrande af den stora nöden; men vid barnfesten å stadshuset, då jag står i den andra jultomtestyrelsen bredvid de andra vasariddarne och de öfverlastade julgranarna och delar ut desammas håfvor till höger och venster, då händer det att rösten blir sträf och hjertat hårdnar till och det kännes som is i bröstet, när jag tänker på, hvilket jubel det skulle blifvit bland Jöns i Hagens småttingar för tusendedelen af all denna herrlighet, men att aldrig, aldrig de nåddes af en sådan fröjd.

»Om det ännu vore för sent?»

Ja, det är det. Mia och Jakob äro döda. Johannes har gått under i Amerika. Min lilla Emma, min hjertesyster, föll som villebråd på den lustarnas mark, der fina karlar jaga folkets döttrar, och ett skyddadt näste att dö uti var allt hvad bror Nils kunde göra för henne. Syster Hanna lefver med man och barn, men ett lif, som gjort henne sådan, att den hjälp jag bringar henne måste gå genom tredje hand utan kärleksfulla ord, utan personligt sammanträffande.

Vet inte, hvarför just tankarna i qväll flyga så der emellan mitt hem i stora huset vid Stora torget och Jöns i Hagens gråa stuga. Kanske kommer det sig af att hustru min just i dag skrifvit från Stockholm, der hon är och roar sig hos äldste pojken, och ordat så mycket om festen, som vi skulle ha på min födelsedag ett par veckor härefter.

Sextio år! Ja, det är ju onekligen en sån der milstolpe, der en trött vandrare med styfva ben gerna sätter

sig ner en stund, ser tillbaka på vägen och knyter upp sin matsäck af gamla minnen.

Det är rätt mycket som ligger emellan det lilla gråa hemmet i skogen och det stora hvita hemmet vid Stora torget. Och en hel del har den lille potatisfodrade pilten i svarta blaggarnsskjortan också fått genomgå, innan han blef i tillfälle att i prima oljefärg med frack och vasa-stjerna blicka ned på tingen från en fin frus — hans egen hustrus — kabinettsvägg.

Och gumman min kommer inte hem på en och en half vecka och affären går numera sin jemna gång äfven utan firmans senior på kontoret.

Om jag skulle göra ett försök att i all enkelhet uppteckna . . . ?

Hvilken besatt idé! Om jag begrepe allt, hvad som ligger i luften så här mot seklets slut! Jemte en hel del frisinne och otro och elektricitet och socialism och trikå och varieté och praktiska uppfinningar och många mindre moraliska saker, så är det också en förskräcklig skrifklåda. Har inte min egen son och kompanjon, min högra hand, som nu sköter så godt som hela rasket, skickat in fulla två spalter till tidningen i vattenledningsfrågan! Och min ena lilla flicka skrifver riktigt små nätta vers på sina julklappar.

En af dagarna före jul kommer jag ner på kontoret och får se den unge hyggelige Broqvisten sitta qvar en tio minuter efter kontorstidens slut och skrifva korta, slarf-viga, besynnerliga rader på ett papper.

— Hvad i herrans namn är det der för en faktura? sa jag.

Men Broqvisten blef blossande röd och sköt papperet under reskontran.

— Hvad har herrn för sig? sa jag.

— Ursäkta, herr grosshandlare, men jag har gjort undan mitt arbete och så . . . och så satt jag och funde-

rade . . . och funderade . . . Si grosshandlarn vet ju, att jag är förlofvad . . . och det var . . . det var en liten vers . . .

Nå, han är ju nästan som mitt eget barn, och jag gaf mig inte, förrän jag fick se den der orderkopian. Rätt nätt, minsann, riktigt fiffigt hopkommet. Inte för att jag förstår mig mycket på sånt der, men hade unga Broqvist tid och inte viktigare saker att sköta, så nog tror jag han skulle kunna skriva en poesibok rätt så väl som någon annan.

Men om jag nu också sjelf skulle gripas af den allmänna skrifklådan!

Det fattas mig ju så oändligt mycket för att kunna skriva en riktig bok. Bland annat »den upphöjda och fria verldsåskådning», som, efter allt hvad jag kan förstå, är alldeles absolut nödvändig för att få en bok modern och bra. Jag tror inte egentligen, att en, som ska skriva en bra bok så här mot seklets slut, får just tro på någonting. Utom sitt eget snille, förstås. Och jag, som tror på så mycket! På hufvudbokens siffror och på min gummas kärlek och på barnen och på gamle kassör Palm! Och först och sist på Guds godhet.

På Gud ja . . . Stackars Nils Jönsson, Honom har du, tyvärr, inte haft tid att tänka på så mycket som du bort! Men jag är för olärd att ge mig in på tviflets spetsfundigheter, och har allt för ofta sjelf känt den Högstes hand i nackhåret, så att ska jag något tro, så tror jag allt på vår Herre och är tacksam för hvad Han gjort för Nils Jönsson.

Det finns en gammal vers, som vi läste i folkskolan, och som jag inte vidare fäste mig vid då, men sedan så ofta tänkt på, när jag börjat krafla mig upp i världen.

Jag är redan så pass i författaretagen så jag känner på mig att det är alldeles opassande och naivt och

gammalmodigt att citera den gamla versen så här midt inne i en verldslig bok, men jag tycker att dess ord så slående bekräftas af mitt eget lif, att jag nödvändigt i »Patron Jönssons memorier» måste erinra om, huru

»Det kostar Gud ju ganska ringa
Den fattige att göra rik,
Den rike att till armod bringa,
En hög den låge göra lik;
Ty han, den rätte Frälserman,
Upphöja och förnedra kan.»

* * *

II.

Huru jag började förtjena mitt bröd, blef föräldralös och såldes på auktion.

Arbetet sammanhänger med mina tidigaste minnen. Min son, som tienstgör å serafimerlasarettet i Stockholm, var trettiotvå år då han sjelf började förtjena sitt bröd; hans far var åtta. Jag tror att det förra möjligen är något för sent och det sista kanske väl tidigt.

Någon tungsinthet öfver att behöfva göra nytta för mig så tidigt, kom emellertid ej i fråga; det var en glädje derhemma i Hagen när jag fick min första plats, större än i en herrskapsfamilj då dess gosse sluppit in som officersvolontär på något rangregemente. Men tanken på den platsen var dock i mitt lilla barnahjerta förbunden med den djupaste skräck.

Egorna der framme i byn voro, såsom mångestådes den tiden, ej skiftade de olika åborna emellan. Åkrarna hade de af ålder haft delade, men utmarkerna voro gemensamma, ängarna skördade man på en gång

och delade höet efter hemmantal, och emellan de särskilda böndernas åkerlappar fanns inget stängsel. På högsommaren gingo alla byns kreatur på den stora, gemensamma skogen, men i början af September, när en hel del säd var intagen, släpptes djuren in i »gärdena» för att afbeta åkerrenarna och de små, mellan åkrarna liggande ängsbitarna. Och då anställdes en vaktpojke för att se efter det boskapen ej rörde de ännu oafbergade åkerfälten eller gaf sig till att rota i potatisen.

Vi voro fem sökande och ypperst bland dem Per Nilssons Katrinas Johannes, fjorårets meriterade vallgosse, en bjesse på elfva år, som hade egen piska med tagel-snärt. Men han ville, utom födan och fri disposition af det gamla hästtacket på höslindret, der vaktpojken hade sin sofplats, äfven ha ett par halvesulor och ett helt skålpund ull till strumpor.

Det gör mig godt att kunna säga, det dessa häpnadsväckande anspråk af Johannes eller rättare af hans mor Katrina möttes med allmänt ogillande i hela byn äfven inom torpare- och backstugusittarekretsar; det var ju blott fråga om fem veckors vallgång!

Så var der en ung man vid namn Gustaf i Fällan, en stor och stark gosse, som gick på sitt tionde år och alltid brukat slå mig i skolan. Men hans mor hade ord om sig för någon insigt i den pikanta idrott, som kallas för tjufmjölkning, och så vardt *han* petad.

En annan gosse hade gjort sig känd för uppenbar grymhet mot djur, och den fjerde aspiranten var lika liten och ömklig som jag, och jag blef den lycklige.

Jag har senare blifvit vald både till stadsfullmäktig och landstingsman och deputerad att uppvakta konungen i och för tillsättande af kyrkoherde i staden, och kronprinsen har talat vid mig två gånger; men aldrig har mitt hjerta klappat så högt och fort, som då byns ålderman tog mig i axeln och sa:

— Ä du snäller ve kriatur?
 — Jaa, sa jag.
 — Ä går inte på åkrarna å tar jorpärer mä dej hem?

— Nä bevares Gu för dä!
 — Ä gör inga pryttangsjoner på ull å haltsuler?
 — Nä, för allt i verlden!
 — Köm då på månda klöckan sju.

Gudskelof! Så skulle då mor under fem veckor slippa att dela brödet och sillen fullt så knappt derhemma, och småsyskonen skulle få hvar sina fyra potatis i stället för tre! Huru lycklig skulle jag ej varit, om icke den der grufliga fasan och skräcken sammanpressat mitt bröst, fasan och skräcken för — den store, arge byatjuren. Hans ögon gnistrade och han bökade upp marken med hornen så fort han fick se en menska på långt håll ute i skogen, och *honom* skulle jag, lille stackare, drifva från hafren och potatisen!

Jag hade fått ett par nya träskor och mor hade knutit ett stycke segelgarn på ett hasselspö till vallarepiska den måndagen jag skulle begynna mitt värf. Med bultande hjerta klef jag bygatan framåt, långt före den bestämda tiden, och smällde med min piska för att skoja upp mig.

Och så släpptes alla kreaturen ut, hvar ifrån sin ladugårdsdörr och den väldige, fruktade från Gustaf Jonssons, som skulle hålla tjur åt bylaget det året.

— Du ä väl inte blyger för Olle, here? sa Gustaf Jonsson.

— Nä... för a... a... all del, sa jag, och var så rädd så jag hackade tänder.

Första timmarna gick det bra. Djuren hade gått på skogen, der betet var knappt, och hängåfvo sig nu, under så ringa kringströfvande som möjligt, åt ett njutningsfullt frässereri på det feta gräset å åkerrenarna. Men

framåt middag, då de började bli mätta och magarna stodo spända på dem som på en roteknekt i slutet på ett läsemötakalas, började de vilja spatsera, och snart stod Olle inne på en hafreåker och nafsade på axtopparna i långtrafven.

Hvad skulle jag göra? Köra honom derifrån vore nog en säker död, och körde jag *inte* bort honom, så vore det naturligtvis slut med min befattning. På läsemötet hade jag hört presten säga att man skulle »bedja» i nödens stund, bedja till Gud. Ja, det ville jag, men både »Fader vår» och »välsignelsen», som jag hade en aning om att de bäst passade här, flögo omkring i hufvudet på mig utan reda och sammanhäng. Jag knäppte hop händerna och började, darrande i hvar lem, under det jag långsamt nalkades Olle: »Gud, som hafver barnen kär . . .» ja, sen kom jag inte ihåg den heller längre.

Nu ryckte den förfärlige upp en hel kärfve ur skylen och kastade den högt i luften så att stråna kring-spriddes. Det svartnade för mina ögon och stortjutande högg jag i med:

»Gud med en nödtorftig spis
Du oss styrker här i lifvet — —»

— — Ut du, vell du gå, din attan!

»Låt oss njuta hvad du gifvit
Måttligt och ditt namn till pris.»

— — Hoj . . . Ja ja, dej! Ut du!

Olle lyfte hufvudet förvånad och tittade på det lilla gråtande människobarnet. Så yttrade han ett medlidsamt: »Mu . . . u . . . u . . . uh» och — gick derifrån.

Aborna voro fem och skulle föda mig en vecka hvar. När veckan var slut fick jag kånka i väg med mitt gamla hästtäckke och inlogera mig å ett annat hö-

slinder. Den qvällen fick jag alltid lägga mig hungrig. Alltid sade »moran» på det stället jag skulle lemna:

— Gack nu, here. Lite å äta får du i hinastuna.

Och lika säkert sa »moran» dit jag kom:

— Gack nu å lägg dej, herastötting, för qvällsmat feck du väl te Lassas?

Och jag höll med dem begge två, fast jag var så hungrig, så jag varit frestad bita fingrarna af mig.

På vintern var det sällan jag kom åt att tjena mig ett mål mat, men på våren fick jag hjälpa till med ett och annat, lite skolgång blef det också då, i folkskolans gryningsperiod, och när safven kom i björkarna så att barken släppte på det fina riset, satt jag ute i backarna och gjorde vispar, som jag sedan bjöd ut i gårdarna.

— Ta hit tu äller tre stöcken. Mor din ska få en sleek välling för'et, när hon vankar förbi, sa bond-hustrurna.

Men på herrgården fick jag smörgås och mjölk så mycket jag ville ha, och en liten hvit peng, och ibland stod dörren uppe till salen så jag fick höra guvernanten spela. Det var en fin mamsell och vacker som en dag och ung och glad. En gång kom hon ut i köket och talade vänligt med mig och klappade mig på hufvudet och gaf mig sex skilling. Jag räckte henne genast fyra af mina vackraste vispar; men då skakade hon så vedomigt på hufvudet och sa: »Tack, lille vän, men det dröjer nog många, många år, innan jag behöfver dem.» Jag kan slå vad att hon hade någon, som hon hjertans gerna ville börja koka åt med det första.

På sommaren behöfdes jag än här och än der och på hösten hade jag min vallaretid. För det mesta gick jag för endast maten, men när det skulle vara riktigt stort, kastade man åt mig ett gammalt klädesplagg eller några få skillingar för ett par veckors arbete. I senare fallet var jag jublande glad och trallade och sjöng så att

de hörde mig derhemma långt innan jag kom fram. En gång hade jag fått en hel tofskilling af en resehandlare, som jag passat hästen åt och öppnat grindarna för i tre dar. Då köpte jag mig en bra slump honung, som jag skulle ge mor för sitt sjuka bröst, hvarenda smul. Jag hade mest en mil hem, men bara *en* gång blef frestelsen barnasinet öfvermägtig, så att jag stack ner hela pekfingeret i burken och slickade på det väl en halftimme. Den qvällen var den enda gången jag minns att mor smekte mig; sådant brukas annars inte bland folk som vi.

Men hostan blef värre och värre och nöden derhemma större, ty snart kunde mor ej mycket hjälpa till. Och en vinterqväll strax före jul, då jag kom hem från herregården, der jag varit och kört tröskverket, var det så ovanligt tyst och stilla i stugan; syskonen smögo ljudlöst omkring och far satt på soffelocket med hufvudet i händerna. På sängen låg ett rent, hvitt lakan öfver några skarpa, hvassa konturer. Mor syntes icke till. Mitt hjerta snördes samman; jag rusade fram och skrek:

— Harre jesses, hvar ä mor?

Då lyfte far upp hufvudet och hviskade:

— Mor ä dö.

Värdet af ett enda bland de många lyxföremål i mitt hus, som jag ser så här när jag sitter vid skrifbordet, skulle nog kunnat rädda hennes lif för många år. Men hvad skulle det också tjenat till? Hvad hade väl hon för glädje af lifvet?

Jag såg aldrig något yttre tecken af kärlek mellan far och mor. Det gick nog veckor, under hvilka de inte vexlade femtio ord. Och på begravningsdagen voro fars ögon torra, äfven då han med egen hand spikade till locket på kistan. Och då Gustaf i Backen sa till honom: »Stackars du, Jöns, som ä bleen utan qvinna!» sa han bara: »Tan er en syp te, kärar, ni söm ska streta

mä Märtha den länge väjen!» För världen att skåda voro de blott som två arbetskampar vid samma fimmerstång.

Och likväl är ingenting vissare än det, att far sörjde sig till döden efter mor. Jag tror inte han visste eller förstod det sjelf. Han blef endast ännu tunnare, mera böjd och eländig än förut. Förut hade han talat föga; nu öppnade han nästan aldrig sin mun, och efter tre månader var det slut.

Mia och Jakob hade gått förut. Jag, elfvaåringen, var äldst af oss, som stodo åter, Hanna var nio år, Johannes sju och Emma tre.

En grannqvinna kom och tog hand om oss och huset, och följande dag kom fattigvårdsordföranden. Han tittade på oss, på grytorna vid spisen, på far, som ännu låg qvar i sängen, och så ref han sig i hufvudet och sa:

— Här får lof å ble akksjon.

— Åh, desse här stumparna går väl inte te många daler, tyckte grannqvinnan.

— Ja mente, förstås, *på barnen också.*

Orden stå med eldskrift inristade i mitt minne, fast jag då ej förstod deras innebörd. Men jag skulle lära mig att förstå.

Huru far kom i jorden minns jag knappast, men qvällen efteråt, en regnig, ruskig aprilafon, kom der mycket folk in i vår stuga. De helsade inte och sade ingenting åt oss, utan talade blott med hvarandra. Hanna och Emma kröpo förskräckta upp i sängen och började gråta. Johannes sprang ut. Jag visste inte hvad som förestod, jag hade ingen klar föreställning om vår belägenhet; jag visste blott att far och mor voro borta och att jag var äldst, hela elfva år. Mitt stackars beklämda barnahjerta fylldes på en gång af skrämsel och en underlig känsla af pligt, af pligt att skydda mina små

syskon, att sjelf i första rummet möta hvarje annalkande fara; och så steg jag darrande fram på golfvet och sade, ödmjukt och skälfvande:

— Va vellen I, snälle kärar?

Då slog sig fattigordföranden på knäna och grinade:

— Nä hör på heren! Nu ä dä kan veta han, som rier för rusthållet här i stuan. Jo jo, gammal ä äldst.

De andra skrattade också; det var slut med mitt mod, jag klef upp i sängen till systrarna och grät.

-- Ska vi ta stumparna äller ungarna först, ordförare? sa Gustaf Jonsson, han som var tjurhållare dä jag började min vallgång.

»Ordföraren» hostade och antog en viktig min.

— Ja se, go vänner, ja har inte låtit jusa på i körkan om den här akksjonen, utan bara gett roten ett skeckningabu, för här ä inte mer än om hvar å en ropar in en sak å hvar femte en onge, så ä dä snart utsåldt, som han sa Högbacka-Masse när han smygkroade mä brånvin i kaffe på Stolpastue marken. Å nu begynnas dä, sa nämnamannen ga sin qvinna en settopp på julafton. Om tre månader ska ja ha betalt, å dä går te fattigkassan, å här bjuss inte i styfversvis, förstår ni, utan *en* skilling ä minsta bu. Vi begynna mä grytefoten, för di påstår att dä ska ha tur mä säj.

Så togos de fram stump för stump, de gamla usla föremål, som tillsammans bildat vårt hem. De voro oss kära i allt deras elände, de racklige stolarna, den svarta stekpannan och det vacklande bordet. När mors psalmbok, som hon läst så mycket i den sista lidandets tid, gick bort för sex skilling, tryckte jag mig hårdare intill flickorna, men teg; hvad kunde väl vi göra dervid? Men ögonblicket derpå kom Märtha i Kroken, som köpt den, en gammal qvinna, som sjelf hörde till de armaste, fram, stack boken till syster Hanna och hviskade:

— Den ska *du* ha, gräbba. Mor din feck na när hon läste sej fram, å vi sto då ve samma altare.

När allt var såldt, rigtades blickarna på oss stackare, der vi sutto hopkrupna i sängen.

— Herastöttingen ä snäller å lättvellen å har allaree fått lära sej å göra lite nötta. Homen kan en ta för tretti reksdaler för hela året. Höpp, gubbar, nu *fån* I pengar i ställe för å ge. Tretti reksdaler för herastöttingen! Nu går akksjonen på då avia viset, sa körkevården i Brohult när han va fuller å ropte opp sin egen kapprock!

— Ja ska ta an för förti, hördes en röst.

— Å vet hut, Lasse i Westregård! Du messförstår akksjonssättet, sa befallningsmannen te Jon i Leabo när di sålde hans hemmane i opp å afsla. Heren ä snäller å hyggeli å kan va te go betjening å hvasken ljuer eller stjal. För tretti tar ja an sjelf.

Då jag nedskrifver dessa första ord af offentligt beröm åt mig, förjagar ett leende den dimma, som ännu efter nio och fyrtio år gerna vill lägga sig öfver ögonen vid tanken på den dagen. Vet ni hvarför? Jo, jag jemför dem med de offentligen berömmande ord, som *dernäst* uttalades om min person. Det var vid stadsfullmäktigvalet här, ett fyllnadsval, för tjugoo år sedan. »Mannen med de mångsidiga insigterna, den dugande kraften, det lefvande intresset för allmänna värf», hette det då.

Nå, båda gångerna gjorde reklamen verkan. Stadsfullmäktig blef jag, och Jösse i Norregård köpte mig för 23 riksdaler och 12 skilling riksgäld.

Så ropades Hanna upp. Äfven om henne orerade »ordföraren» i fattigvården på bästa sätt. Karda ull och spola tutor till väfven kunde hon redan. Hon hade obegripligt lätt för att läsa, så att den usla folkskolan, det nymodiga påhittet, som allmogen fått på halsen för sina synders skull, den skulle hon nog fort gå igenom.

— Statt opp gräbba, så kärarna får si hur grofver å lemmader du ä. Passa småkräk å luka te grisarna kan hon ha's te rean te sömmarn. Men hon ä ju ynger, förstår sej. *Henne* kan du bju förti för, Lasse i Westregård; för hon bler nock dyrare för roten å kuscha bort än pojken.

— Förtisju å trettisex skelling ä bjudet, hördes en röst från dörren.

— Så dyra fruntimmer fenns inte på bonnaböjden, Lasse i Penan. Dä kan va lagom för tiaterflecker å dansemamseller, söm du allti beskrifver du så i Stöckholm, när du va deroppe å timrade. En backstutös får lof ble billiare. Sa du förtivå, Andreas? Nä så förbanna mej, vi ger mer än jämt förti. Den djädrans Jösse i Hagen han rent runerar oss me sina mönne ungar. Ska dä va förti jämt, Andreas?

— Slå te öm du törs! sa käringen te geten.

— Löcka te Andreas! Slit na mä hälsan. Nu kan du först ha henne te ta'gräbba i säx år å tjena grofva pengar på na tess hon läst säj fram, å sen bler dä dunderty te leje'gräbba. Jojo, du har allti förstått dej på qvennfolk.

Den, som känner vår allmoge vet, att bakom detta sårande och hjertlösa tal, detta fullständigt likgiltiga bortauktionerande af små faderlösa, icke alls låg den grymhet och låghet, som den med folkets lif och föreställningsätt på den tiden obekante gerna tänker sig. Ett och annat sålunda »bortsåldt» barn blef illa behandladt, men det hade kunnat få det lika dåligt, äfven om formen för »inackorderingen» varit mindre stötande. Jag vill ej försvara hvad som är och blir oförsvarligt, jag vill blott icke göra saken ännu värre än den var, och ingen af oss syskon blef pinad med afsigtlig grymhet. Vi fingo förstas sämsta biten i fatet, de trasigaste klädespaltorna

och måste arbeta hårdt med svaga krafter, men bondens egna barn hade det inte mycket bättre.

Hanna drog fram hufvudduken öfver ansigtet, kastade en blick på sängen och gick sedan och satte sig vid dörren; det var som om hon instinktligt känt, att bädden och husvärmen i föräldrahemmet ej mera hörde henne till.

Med undantag af gamla Märthas är jag viss om att intet hjerta af dessa faders och mödrars hittills känt någon beklämning vid den sorgliga akten. Men då grannqvinnan lyfte ned lilla Emma på golfvet och sa: »Nu ä dä din tur», blef det med ens så märkvärdigt tyst i stugan.

Hon var knappast tre år fyllda och ett underbart fagert barn. De rika, gullgula lockarna föllo öfver ett ansigte, som blifvit fylligt och rosigt midt uti allt armodet, och de stora, blå ögonen glänste, frågande och förvånade, sköna, som vi tänka oss englarnas.

Gustaf Jonsson harskade sig, spottade i spiselvrån och anmärkte stilla:

— Den hon ä spä hon.

Och »ordföraren» lade omedvetet bort hammaren, hvilken han användt som auktionsklubba och sade i vanlig samtalston:

— Hon ä yngst å besvärliast, å sexti reksdaler vore vännapris, men en vet inte hvart ens egna barn kömmer, å ja bjur femti. Ä dä nån, söm vell gå unner så inte mej emot.

Det ville ingen.

Lilla Emma! Nog var brödet torrt och bädden hård och kjolen tunn hos »ordföraren», men du trifdes ej illa deraf, du växte upp, smidig och stark som den unga, ranka, hvita björken i hagen, och du blef glad som en lärka och skön som en solig dag i Maj. Nästa gång du såldes gick det värre, ty under köparens fina rock klappade ett sämre hjerta än under »ordförarens»

grofva tröja. Och när jag tänker på dig, vill jag ej minnas dig, hvarken i din friska, fulla fågring, som blef din ofärd, eller hur du var då du kom till bror Nils för att dö. Nej, jag vill minnas dig, treårig, ljuf och liten, i stånd att med en blick mjuka upp hundrade hjertan, precis som du var, då du såldes för femti riksdaler . . .

Det var som om de församlade erfarit en känsla af lättnad och befrielse. »Ordföraren» bytte om mulbänk och sa:

— Ja nu, go vänner, ä dä slutad bal, sa Jödde i Bäckhult, när han geck polketta på fähusfloen.

— Ä du viller, ordförare! Här ä ju en pajk *te*, sa Jösse i Norregård.

— Jäkeln anaggat! Hvar ä den?

Det blef ett letande efter Johannes. Slutligen drogs han, gråtande och stretande, fram ur vedskjulet. Han gjorde det mest våldsamma motstånd vid offentlig förrettning och hans visade »illbattighet» kostade nog roten några riksdaler mer än som behöfts, ifall han förhållit sig lugn som vi andra. Nu blef han, trots sina sju år, lika dyr som Emma. Roteknekten n:o 81 Tapper blef hans egare.

Så voro vi nu riktigt slutsålda.

— Ta'n nu ajöss å hvarannra! uppmanade »ordföraren».

Jag gick fram till spiseln, der syskonen stodo, och räckte handen först till Hanna och så till Johannes. När det blef Emmas tur brusto tårarna lösa på nytt.

Gubbarne vände sig bort och det blef åter så der underligt tyst i stugan. En hvar kände behovet af ett »forløsende ord». Till sist sades det af Lasse i Westregård:

— Bäckstusettara skulle allri ha recktihet te å ha en sån djädrans smita mä ongar.

Denna sunda, nationalekonomiska reflektion lyckades

inte slå an på Märtha i Kroken, hon som gaf Hanna mors psalmbok. Redan i dörren, på väg att gå hem, vände hon sig och sa:

— Vet hut, Lasse! Tocket ä Herrans göromål.

Jösse i Norregård hade, förutom mig, köpt pannejernet, hammaren och vattenspannen. Han stoppade hammaren i fickan och pannejernet i spannen. De sednare gaf han åt mig att bära.

— Köm nu, here!

Då vi kommit ned för backen vände jag mig om. De flesta voro redan försvunna från stuguplanen; vid dörren stod »ordföraren» och satte dit ett hänglås.

Hvad stugan var gammal och grå och låg och ful och liten!

Men så liten hon var, hade hon dock gett plats åt sex hjertan, som älskade hvarann, fast läpparna aldrig sade det, åt mycket lidande och sorg, åt en hel liten verld, som i all sin ringhet och armod dock hade äfven *sin* karaktäristiska prägel.

Hade den ock en gång gifvit rum åt glädje och hopp på lifvet?

Kanske. Äfven backstugusittaren tänker sig väl knappast, då han med sin unga hustru drager in under det låga taket, att dö af umbäranden och att hans barn skola säljas på offentlig auktion.

Då Jösse i Norregård kom hem höll han följande tal:

— Här ä en hammare i stället för den gräbban hof bort ute på päråkern, å ett pannejern å en spann, söm duer te grisaspann. Å så ble ja ve en here, söm en kan lägga i köket, i kroken jemte skultunnan.

Så att nu kunna mina kamrater i helsovårdsnämnden, der jag är vice ordförande, möjligen sluta sig till, hvarför jag är så noga med skultunnorna i gårdarna sommartiden.

III.

**Huruledes jag blef "handelsresande" vid
fjorton års ålder.**

I mån af förmåga, en förmåga, som växte rätt fort vid trägen öfning och en härdning utan all klemighet, fick jag nu hjälpa till vid nästan alla landtbruksarbeten. Plogen, årdret och lien lemnades visserligen först det sista året af de tre, jag tillbringade hos Jösse i Norregård, i mina händer; men med slagan, yxan, harfven, räfsan, »risbiten», rödjeknifven, spaden och hackan blef jag genast under olika årstider mycket förtrogen.

Jag hörde mycket väl, när Jösse klockan half två på vintermorgnarna började tassa derinne på stugugolfvet, spotta och harkla sig medan han slängde på sig kläderna för att gå ut på logen och »ottetröska». Men mina spåda lemmar voro ömma och värkte af den föregående dagens arbete, och då jag sträckte ut handen mot skultunnan, min första termometer, var den ofta pansrad med en tunn skorpa af is. Jag visste mitt oundvikliga öde, men jag reste mig aldrig förrän bonden gläntat på dörren, och sagt sitt obevekliga:

— Statt opp here!

Detta slagtröskande från klockan två på natten till dess det blef mörkt vid fyratiden på eftermiddagen var allmän sed på bondgårdarna under 1840-talet och flera år senare. De tröskverk, som då funnos, voro allt för dyra för bönderna, allt för stora för deras små logar och togo i anspråk tre par minst tolf qvarters oxars förenade krafter, hvarför de aldrig förekommo utom på större gårdar, som då för tiden nästan uteslutande egdes af herremän.

Ottetröskandet var sålunda nödvändigt för att få all säden utbankad till jul, hvilket var en hederssak.

Der stodo nu Jösse och jag i 14 timmar med korta afbrott för frukost och middag. Den skarpa kölden gjorde mig ingenting, ty nog höll jag mig varm alltid. När de små händerna började domna eller jag höll på att falla ned och somna der jag stod eller då armarna värkte så jag höll på att skrika, visste min egare att pigga upp mig med ett: »Slå så det hörs, here!» — »Du ska inte va rädder, där ä inga ögnaglas i necken, så dräsk du bara tel!» — »Du står söm öm du lekte mä en kattkälling å inte söm öm du velle ha ut säen.» — »Sömna inte pajk!» På qvällen, när vi kommo in i stugan, klef Jösse hastigt upp i den väggfasta sängen med blårutiga sparlakan, och snart förkunnade ljudliga snarkningar huru han gjorde sitt bästa för att hemta krafter till morgondagens ansträngningar. Men jag fick passa i ladugården, skrapa potatis, karda ull och tjenstgöra som barnflicka m. m., som moran kunde hitta på, tills klockan blef åtta, då vi åto och lade oss allihop.

Friskare var lifvet i skogen, der Jösse fällde träden och jag qvistade af dem. Bättre var det under våren på tegarna vid hacka och harf, och om sommaren på ängarna, der ån flöt midt igenom Norregårds skift, fåglarna sjöngo och änderna plumsade i vattnet. Men strängt var arbetet, hvilat otillräcklig äfven då, och kosten den klenast möjliga.

Så gick det tre år tills jag »läst mig fram», hvilket skedde redan den våren jag fyllde fjorton år. Jag stod nederst på gången i en linnetröja, som moran i Norregård sjelf gjort sitt bästa för att färga svart, ett företag, som endast delvis kröntes med framgång; sållsamt mörkbrun blef hon med mörkare och ljusare fläckar om hvarandra, alldeles som pelsen på en panter. De hade inte råd att ge mig bättre; det sista året hade Jöns ropat in mig för

lumpna tolf riksdaler och tjugofyra skillingar. Roten ansåg att jag började i det närmaste göra nytta för födan, och det tror jag verkligen själf också var fallet.

Men Frälsarens blick från altartaflan föll lika mild på det lilla rotehjonet sist i raden, som på nämndemannens Gustaf, hvilken stod numro ett. Vände vi oss åter om och kastade en förstulen blick på bänkraderna så var det stor skillnad. Der hade nästan alla barnen föräldrar och fränder, som med kärleksfulla ögon följde hvarje deras rörelse och småmyste af belåtenhet när svaren kommo någorlunda rätt.

Jag hade ingen.

Så trodde jag åtminstone. Men när löftena voro gifna och akten slut, och litet hvar af de unge sökte upp de sina på klockebacken och i kyrkstallarna och undfågnades af »kyrkekryddor» och kringleknyten, och jag stod ensam och beklämd och stirrade på det rörliga lifvet derute, stacks plötsligt en liten hand i min och en blyg röst hviskade:

— Köm, Nesse lelle!

Och så förde syster Hanna mig bort bakom klockarns vedbod och tog ur en liten smutsig näsduk fram en grådaskig sockerbit och en ganska hård »sjuhålakringla».

— Ja ba moran å få gå å si dej stå på gången, å så ga hon mej detta te traktering.

Stoltheten lyste i min lilla systems ögon vid dessa ord, och så glad hade hon gjort mig, att hon hade fullt skäl dertill. Inte ens lille rote-Nisse blef alldeles utan kärlek och — kringlor på den betydelsefulla dagen.

Hanna tittade på mig, allvarligt och lillgammalt medan jag fråssade af hennes välfågnad. Hon hade tydligen ännu något på sinnet. Slutligen kom det:

— Nesse, vet du hvar mor å far ligger?

Det stack till i hjertat på mig. Det hade jag inte tänkt på. Hjelplös irrade min blick öfver den ovårdade,

gräsbevuxna del af de dödas åker, der de fattige lades jag visste det inte.

— Den söm tores fråga nå'n . . . tyckte Hanna.

Jag kände mig så liten, fattig och usel, att jag inte ens för att en stund få gömma mitt lilla ansigte i gräset på fars och mors grafvar, hvarefter jag plötsligt fick stor längtan, kände mig hågad att vända mig till någon med en fråga. Jag tog dock ett par steg mot stallarna.

— Nä lä va, de kunne snäsa oss! sade Hanna och höll mig kvar i tröjan.

Efter den dagen, det var ändå Kristi himmelfärdsdag, återtog livvet i Norregård sin enformiga gång, något afbruten dittills af besöken hos presten.

Jag kände intet agg mot Jösse i Norregård och hans mora, hvarken för det hårda arbetet eller den dålige maten eller för det de slogo mig några gånger eller för det de lade mig bredvid skultunnan. Men en dag på sommaren, då vi till middag haft en liten sillbit hvar och en mycket usel potatisvälling, skickades jag till hagen efter hästen för höbergningen. Jösse skulle under tiden »ställa vagnen i ordning». Bläsan var händelsevis alldeles framme vid fågatan och inom tio minuter tog jag åter i stugudörren och rapporterade:

— Märren ä allaren hemma å . . .

Orden fastnade i halsen. Der sutto Jösse och moran och alla ungarne och slevade i sig söt mjölk och krösonmos. För de stackars fattiga skedar, som »tapojken» annars måst ha med, skulle den lilla banketten anordnas i smyg för honom!

Det var den ende gången under alla tre åren, som masken reste sig, men magfrågan har nu i alla tider varit en kitslig sak. Med sväfvande stämma och darrande öfver min egen djerfhet, sa jag:

— Harre Gu, ä dä ren meraftansdags?

Moran drog fram hufvudklädet och tittade ner i bunken.

— Ja råkte på å hetta den här lelle mjölkaslecken i skåpet. Ta dej en ske, here!

De obetydligaste tilldragelser blefvo till stora, epokgörande händelser under det enformiga lifvet på Norregård. Vägen gick ett stycke nedom husen, och en herrskapsvagns frumrullande å densamma gaf ämne åt tankarna hela dagen. Och när det var marknad i en by, som låg en och en half mil derifrån, lagade alltid Jösse så vi hade arbete nere vid vägen så han fick skärskåda alla kreatur, som fördes förbi, och prata ett par ord med deras egare. Bränvin fanns ej att få å marknaden med undantag af det lilla som af ett par »kaffekäringar» möjligen kunde smugglas in i kopparna bakom ryggen på fjerdingmännen, och de flesta hade därför »matsäckafaskor», med sig. Vankade någon riktigt gammal god bekant förbi så hände det att han tog ett litet prof tillsammans med Jösse. Någon gång blefvo profven så många att min egare fick en väsentligen ändrad, rätt ljus blick på tingen. Vid ett sådant högtidligt tillfälle berättade han en gång att min far räddat honom från stryk på en auktion, började gråta den länge återhållna tacksamhetens tårar och gaf mig sex styfver kontanta pengar, de enda på tre års tid.

Men allra högtidligast var det de tre eller fyra gånger om året när »resehandlaren» kom. Landthandeln låg då ännu i sin linda, i vår socken hade vi ingen enda öppen handelsbod; allt hvad moran och pigan visste om verdens lyx och flärd, det hade de inhemtat under Lars Anderssons besök. Och Lars Andersson var just samme ambulatoriske affärsman, som en gång genom det rikliga ersättandet af mina tjänster under fattiga tre dagar med en hel tolfskilling, förvärfvat sig min eviga tacksamhet.

Sällan kom det i fråga att moran köpte någonting; tjänstflickan gjorde det aldrig. Men Norregården låg väl

till för handlare-Lars att hvila öfver natten, ibland en hel dag, och då bäddades åt honom på vindskammaren, och hvad huset bäst förmådde togs fram till hans plä-gande. Ej sämre mådde hans Pälle i fåhuset. För så-dan gästfrihet ansågs det på den tiden för en skam att ta betaldt i bondehem, men olönad fick den ej heller blifva, och så fick moran hvar gång små presenter ur kramlådan, näsdukar, kammar, tvålar, fingerborgar, bröst-socker och dylikt, ibland till och med en lysande grann hufvudduk, att nu inte tala om att handlare-Lars höll huset med allt hvad »rättesocker» (arsenik) som tarfvades för möss och sjuka kor m. m. Denna förbjudna vara kringfördes då för tiden af hvarje resehandlare i stora kvantiteter.

Och så fingo vi till på köpet skåda alla packlådor-nas herrligheter då Lars ordnade och inventerade sitt lager någon dag när han hvilade öfver. Jösse och moran mindes när Lars kom knekande med påsen på ryggen. Redan då »förde» han både nettelduk och sockerduk och ylle-halsdukar och silkesjalar. Nu med häst och vagn bjöd han på ett förhållandevis storartadt lager, der både para-mattatyger, socker och kaffe förekommo.

Om moran pysslade om handlare-Lars på bästa sätt, så slösade jag af lika egennyttig bevekelsegrund mina ömmaste omsorger på Pälle. Jag borstade och skrapade honom, jag skar hafreucker åt honom i hackelsekistan och jag smög till honom af vårt bästa kalvfahö. Sex skilling var det minsta Lars handlare gaf mig i dricks-pengar och den sista julen jag var i Norregård fick jag en liten grann ytterhalsduk af bomull i minst sex lysande färger. Jag försäkrar att ingen grannlåt i hela mitt lif, inte ens vassen, sedan gjort mig så stor glädje som denna öfvermåttan prydliga tingest.

Men en ännu större belöning väntade mig.

Mina bemödanden för Pälles trefnad blefvo mer och

mer beaktade. Äfven fick jag börja hjälpa till med att packa och packa upp, och bar mig dervid inte så värst illa åt. Jag smorde vagnen och jag började på egen hand släpa de mindre koffertarna utför vindstrappan.

På sommaren det året jag gått till skrift kom handlare-Lars till oss i Juli. Han såg trött ut.

— Hur står då te? sa Jösse.

— Jo, tack, då slarfvar å, men då börjar bli besvärligt å knoga på desse här koffertarna å öppna grindarna å passa hästen. Jag fyller sexti vid Mickelsmessan.

Och så blef det tyst en stund och så fortsatte handlare-Lars:

— Jag tar mig en pojke då och då för ett par dar, der det är tätt med gårdar och grindar; men jag behöfve nära på en för jemnan.

Ack, du käre, käre gubbe! Hjertat flög upp i halsgropen på mig. Ack om du visste... men inte vågade jag...

Morgonen derpå frågade Lars handlare plötsligt:

— Ni ville inte afstå eran herastötting, Jöns?

Jag stack fyra hela fingrar i mun för att inte skrika af fröjd.

— Hm... ja har... gack ut here!

Jag gick, men naturligtvis inte längre än andra sidan köksdörren, till hvars nyckelhål jag lade mitt öra. Den som vill klandra mig därför kan ju göra det.

Och nu fick jag riktigt höra hvad för en värdefull ung man jag var der i huset. Jag undrar inte på att Jösse inte ville ingjuta egenkärlek i mitt unga sinne med allt det berömmet.

Jag var nära på lika god som en stor dräng. Jag kunde göra allting, var lättvillig och ordningsam. Och så hade han tjugofem riksdaler för mig af roten.

— Inte nu när han läst sig fram? erinrade handlare-Lars.

— Jo, min själ, ett helt år te.

Der strök själen på Jösse i Norregård, för det sista året hade han inte mer än tolf och tjugofyra och det året var slut om fjorton dar. Jag kunde knappast låta bli att rusa in och skrika: »Du ljuger!» Men tyst, nu talade Lars handlare igen.

— Ja töcker om pojken. Hvad vill ni ha i afträde för han får följa mä i da?

— Te en annan släppte ja an inte för allt i värden, men för å göra Andersson en betjening ska han få an för tretti riksdaler.

— Ä han sqvatt galen, Jöns! Ett paramattatyg till hel beklädning till mor Lisa ska ja ge.

— Nä så min själ dä blir unner tjuåtta, tyckte Jösse.

Handlare-Lars reste sig och knäppte igen kapprocken. Han var alldeles färdig att resa. När han tog i dörrklinkan sa han:

— Paramatta-tyget, sex näsdukar, en tvål å ett halft lod rättesocker så ä dä gjordt, men min själ inte en knappnål te; här finns fler än den pojken i värden.

Hade Jöns inte *nu* gett med sig så hade jag, så rädd jag än var för honom, rusat in och blandat mig sjelf i leken. Men Jösse föll undan ett par streck i lä och sa:

— Inte så häftigt Andersson. Han ska i Guds namn få heren för dä han har bjutt, fast dä ä mej te stor skae å ja ä så gla ve den pajken söm öm han vore mett egena barn.

Så var jag då »såld» för andra gången i mitt lif! Men jag var dock riktigt stolt. Herre Gud, nu *betalade* man ju för att få mig!

En timme derefter satt jag på den efterste kofferten å Lars handlares vagn. Solen sken och all naturen log, och det jublade i mitt inre. Jag hade all möjlig möda att hålla mig lugn till det yttre. Men i backarna, då vi

gingo, för att lätta Pålles möda, hoppade jag högt i vädret i vild glädje. Att komma ut i världen, att resa från bygd till bygd, se nya människor hvar dag, pyssla om min vän Pålle, vara fjerran från skultunnan, äta af Lars handlares goda matsäck och aldrig, aldrig ottetröska mer!

* * *

IV.

Handlare-Lars och jag.

Jag måste presentera mina nya vänner för er, min husbonde och min kamrat, handlare-Lars och Pålle. Ännu efter så många år kan jag se dem för mig, när jag vill, t. ex. sådana de voro när vi knekade uppför en backe alla tre. Handlare-Lars var en nu på äldre dar något kutryggig man, ett par tum under medellängd, men satt och grof till växten. Den jemntjocka kroppen var iförd en illasittande öfverrock af groft kläde och de stora fötterna instoppade i ett par ännu mycket större, grofva smorlädersstöflar med långa skaft, som gingo öfver knäna. Det fick bli minst 25 grader varmt i skuggan, innan det föll Lars in att under färden lägga af öfverrocken, och lättare eller svalare skodon påtog han aldrig. Om vintern bar han vargskinnspels med håret utåt. Öfver den höga rockkragen höjde sig ett rundt, godmodigt, väl-mående ansigte och ett stort hufvud, rikligen betäckt med en massa blondt hår, som »skållclipptes» på gammaldags vis så att det slöt i en lurfvig, två tum tjock krans, jemnstubbad som nedre delen af ett halmtak. Skägg och mustascher voro röda med isprängda gråa hår och näsan grof och tjock. Men ett par blå ögon, stora, strålande

af intelligens och godhet, lyste upp hela ansigtet, ja, hela hans person, som sommarsolen förgyller ett kargt landskap, och länge hade man inte språkat med handlare-Lars och lyssnat på hans visserligen småländskt sjungande, men mjuka och vänliga stämma, innan man tyckte om honom. Han kunde också vara glad med de glada, skämta och prata, med all försigtighet taga sig ett glas då och då; men jag, som kände honom närmare, visste dock, att det var något, som tyngde på hans sinne, något, som aldrig helt vek undan, och det var nog *det* också, och inte bara kommersen, han funderade på, då han emellanåt satt tyst och orörlig på lasset i timmar och sög på sin korta pipsnugga och stirrade framför sig på backar och lunder, på åker och sjöstrand utan att just se något af alltsammans.

Omtyckt var han hvart vi kommo på hans nära femton mil i kvadrat sig sträckande affärsområde i södra Småland, Halland, Blekinge och norra Skåne. Särskildt var han fruntimrens favorit. När hans fryntliga »God da!» hördes ute på gårdsplanen hejdades spinnrockshjulen och lejegräbban vände om på vägen till fåhuset och smågräbbona logo och klapprade ut i förstugan med sina små träskor och satte alla fingrarna i mun och tittade under lugg på Lars handlare i ljuffig försmak af de »sockerpinnar», med hvilka han aldrig underlät att traktera småfolket i stugorna. Innan far sjelf hann att kasta yxan och spatsera in från vedbacken och säga: »Nä titta ä Andersson ute å reser! Välkommen te våra gårar!» voro både väffeljernet och kaffesurran på.

På sådana präktiga ställen drog det en god stund om innan Lars började tala om kommersen. Först måste han veta hur gamlamor mädde och om kon, som satt en jordpära i halsen sist han var här, blef bra, hurudan »äringen» tecknade sig att bli och hur stutahandeln gått. Så teg han en stund, och så kunde han säga:

— Dä va för baldt va eran Lina har blett en stor å rar gräbba. Hon läser väl för presten nu på våren kan ja tänka?

— Ja, Gu gör hon så. Den handlare-Lars ä då rent umöjli, som har tocken ressel på våra ongar! myste mor i huset.

— Å skört å kläde å bok å lommenäsduk ha'n I väl allaredan skaffat henne.

— Nä, Gu hjelpe oss, vi har vesst inte dä. Här har vesst faret handlare, sôm bjutt oss bå paramatta och Indianatyg å hueklutar så orimlitt billitt; men ja har allti sagt: »Låt oss töfva te Lars handlare kömmer, för han sålde oss hennasas krestningasärk å hos homen köpte vi begåfning, när den äldsta gräbban skulle gefa sej.

Vid sådana bevis på huru fast rotad han var i allmogens ynnest, sken hela det runda ansigtet upp på handlare-Lars, han kramade näfven på moran och sa:

— Tack ska'n I ha, mor Kajsa! Ja ska inte lura er. Nils, ta in kofferten med di svarte tygerna, så få vi se!

Så knekade jag in först med *den* kofferten och efteråt med två eller tre till och ibland, på stora bondställen kunde vi sälja för en fyrti, femti riksdaler, och när jag varit med en tid och började förstå varor och pris, så förstod jag också, att handlare-Lars aldrig lurade någon, aldrig tog mer betaldt af den enfaldige, som ingen varukännedom hade, än af den, som stod på sin kant och prutade alldeles förskräckligt. Och om firman N. Jönsson & Son i denna dag här i staden har anseende för ärlighet och reel behandling af kunder, så är det bara Lars handlares affärskutym, som går igen.

Sådan var min husbonde. Min vän och tjänstekamrat Pålle var också en prydnad för sin kår, må ni tro. Det var en medelstor, kraftig, vid början af vår bekantskap redan något till åren kommen, mörkbrun

norrländshäst, som tågade backe upp och backe ned med samma jemna ståt, utan tjesk, men också utan att svigta, om lagret, nyss det blifvit fourneradt, gick upp till sina fem och sjuttio pund. Någon piska hade vi aldrig och sällan såg jag ett svettigt hår i Pålles bringa, och fet och trind var han, men behöfdes det ibland, kunde marschen i ljusa sommarnätter gå sina åtta à nio timmar i sträck utan att stanna.

Ännu minnes jag vår första rast. Vi hade kört två mil från Norregård, varit inne och sålt några småsaker på fem à sex ställen, fått besked att man »ingenting behöfde» på tio eller femton, men inte träffat på något af de »skrällställen», der Lars brukade taga in. Så kommo vi till en vacker bokskog nära en glittrande sjö, Lars drog tyglarna åt sig och vred vagnen in i en af de stora bokarnas skugga.

— Här ska vi ha middag, Nils.

Flink som en fisk, törstande efter att genom månhet och påpasslighet visa min välgörare hur tacksam jag var, fick jag Pälle ur skacklorna och befriad från selen, band honom vid ett träd och lade för honom det saftiga gräs vi tagit med oss från Norregård.

Så åto vi sjelfve. Jag, som var van vid de sämsta bitarna af den torftigaste mat och förvånade, missundsamma blickar vid yttringarna af min friska barnaaptit, jag fick nu den ena stora smörgåsen och fläskbiten efter den andra. Och handlare-Lars log, då han såg, huru det smakade mig.

— Ät dej väl mätt, here, å va inte rädder för mjölkaputellen! uppmuntrade han mig.

När vi hade slutat, sträckte Lars ut sig på mossan och somnade, medan jag ledde ned Pälle till sjön och vattnade honom. Det var en herrlig dag; jag var så glad, så tacksam, så mätt af god mat, att det blef mitt lilla, under åratals beklämda hjerta alldeles för mycket;

jag slog armarna om halsen på Pälle och brast i gråt med kinden mot hans bruna pels, medan min fyrbente vän sakta och vänligt nafsade mig i ryggen och undrade hvad som bara gick åt det lilla människobarnet.

När handlare-Lars vaknade stod Pälle i redet och husbonden hade bara att sätta sig på.

Och så bar det af ut i vida världen från gård till gård, från bygd till bygd, till bondehem med hvitlimmade spisar och löfruskor qvar i alla hörn från midsommarens fest, till herrgårdar der man dansade på logen på söndagsqvällen och ungdomen gjorde sin skörd bland hufvudukarna och västatygen i Lars handlares vagn, och hans unge medhjelpare ibland fick sig en svängom med sjelfvaste gårdspatronens flicka och kaffe i köket och oskummad mjölk.

Det blef höst och vinter. Regnet piskade oss i ansigtet, pressenningen fick lof omsorgsfullt dragas öfver kofferterna, Pälle sänkte pannan mot vinden, lade öronen tillbaka och påskyndade farten. Snöstormen svepte om de halländska ljungbackarna och vi voro nära att fastna i drifvorna, innan vi kommo fram dit der Lars från förra vintern satt in källkarna till vårt fordon. Blåsten trängde genom märg och ben och mina små händer måste först värmas några minuter vid Pälles breda bringa, innan de fingo böjlighet nog att handtera seltyg och repen å pressenningen på vagnen.

Men lika glad var jag för det. Med bra kläder på kroppen och bra mat i magen och min husbondes vänliga, gillande blickar hvart jag gick, föll sig ingenting svårt för mig.

Och så blef det lugnt och klart igen, vintersolen sken på de höga, nyuppkastade plogkammarna vid vägkanterna, Pälle frustade ut sitt lefnadsmod i den rimfrosthöljda naturen och vår stora bjellra pinglade fram genom

hela Sunnerbo, ända ned till Getabäck, Loushult, Marklunda och Broby i Kristianstads län.

I Halmstad, Vexjö, Karlshamn och Kristianstad fyllde vi på vårt lager, när det i närheten af någon bland dessa städer sjunkit ihop för mycket, så att vi ej längre voro »sorterade» i alla de artiklar, vi brukade »föra». Lars sålde dugtigt och var ordentlig med liquiderna så att handelspatronerna krusade honom rätt mycket, trakterade oss på bästa sätt, slogo Lars på ryggen och kallade honom »patron Andersson» och »käre vän». Och bokhållarna bockade sig för min principal och gånv mig stora strutar med fikon och russin, då det tydiligen syntes att handlare-Lars var mycket svag för mig och behandlade mig alldeles som en son.

En gnistrande kall februaridag foro vi fram öfver de ödsliga ljungräckorna vid Marbäck i Halland. Snön gnisslade under medarne och istapparna hängde långa från Pålles nos och Lars handlares rödgråa skägg. Jag låg hopkrupen på en koffert bakom husbondens rygg med hästtacket svept öfver axlarna. Plötsligt ryckte Lars till och drog tyglarna hastigt åt sig så att Pålle tvärstannade.

Jag tittade upp, men såg ingenting annat än den ödsliga heden vidt omkring, och så vid vägkanten en skärslipare med sin kälke och slipsten och drifhjul och en lång, mager, svart och trasig qvinna, som också gick och sköt på kälken med en käpp.

Hvad gick åt husbonden? Han skalf, som om han haft frossbrytningar och tittade stelt på det stackars skärslipareparet. Så tittade qvinnan upp på handlare-Lars, studsade till och hviskade hastigt något i skärsliparens öra. Denne nickade och fortsatte vägen framåt, medan qvinnan gick fram till vårt fordon. När hon kom närmare såg hon så hemsk och eländig ut att hon skrämde mig. Hon vred sin tandlösa mun till ett vidrigt grin och sade med hes, skroflig röst:

— *Du* åker mä egen häst du, å dräng å pels. Jo ja tackar jag! Å *ja* går här trasi å fryser å vet inte den ene qvällen hvar ja ska få nattherberge den andre. *Du* mår väl å ä tjock i käftarna, du Lasse! men *ja* ja ä sulten å har ibland ingana å bita i hele dan, du!

Lars kröp ihop, sänkte hakan mot bröstet och nästan hviskade:

— Hvem va dä, som velle ha dä så, Lena?

— Hå, dä va förstås ja, som inte hade vett å hålla mej te dej längre, utan springa åsta mä den annre uslingen. Hvem kunne också tro att du, din dumbom, skulle slå dej ut så vidlöftigt! Kors den som vetat dä! Dä skulle allt känts skönt å va hannlarefru, Lasse!

— Va nöttar dä te å tala om va som har varit! Behöfver du nå't? sa Lars, och rösten lät som om han hållit på att brista i gråt.

— *Om* ja behöfver nå't! Kan du inte si dä, dett blinnstyre. Säj mej nå't, som ja *inte* behöfver, Lars!

Lars fällde tömmen på koffertörnet, drog af sig vantarna och tog fram sedelboken. Så plockade han upp fem tiokronsedlar och gaf henne, hviskande:

— Dä nöttar ingana te att vi två språkar mä hvarandra. Gu hjälpe dig, stackare!

— Hå hå hå! Har du blett läsare nu också! Ja, han hjälper mej nock, bara han vankar denne vägen. Ajöss mä dej! När ja tittar rätt på dig, så hade ja väl inte kunnat stanna hos en tocken i alla fall.

Och så skyndade hon i väg för att hinna upp sin manlige följeslagare.

Jag var både förvånad och förskräckt. *Hvem* var hon väl, detta qvinliga utskum, som vågade föra sådant tal mot handlare-Lars och som han likväl gaf hela femtio riksdaler?

Vid middagsrasten på gästgifvaregården var Lars sig inte lik. Gästgifverskan frågade efter silkesdukar, och

Lars sa att vi inga hade, fast vi nyss köpt tjugo stycken i Karlshamn. Så tog han sig en sup och bredde en stor smörgås, men när han skurit ett par bitar af den med läggeknyfen, sköt han den till mig och sa:

— Ät' na du, Nils!

Nästa natt lågo vi på ett torpställe, der man bäddat åt oss i farstukammaren. Jag höll just på att somna, då Lars suckade tungt och sa:

— Nils!

— Ja, husbonne, Pälle har fått vann å täcket låt ja an ha på sej te natten.

— Dä inte om *dä*. Den qvinnan, som mötte oss på vägen, hon va en gång gefter mä mej; å en grannare qvinna har du allri sett, Nils, å hon bedro' mej samma vecka vi vigdes å hon römde mä homen, som dro slipstenen på kälken.

Jag blef alldeles förvirrad, men kände att jag borde säga något och utbrast:

— Å harre Jestanes! Dä ä väl inte möjeligt!

— Så nu vet du Nils, att handlare-Lars har *sett* å dra på, fast han åker i pelsarock efter egen häst . . .

Från den dagen slöt jag mig ännu innerligare till handlare-Lars; jag visste nu hvad han tänkte på när han stirrade ut öfver nejden båda sidor om vägen och ingenting såg.

Mer och mer fick jag inblick i affären, och efter ett par år hade jag så småningom öfvertagit alla de skrifterier, som dermed voro förenade. Icke var det någon invecklad korrespondens och bokföring just! Requisitioner och inköp gjorde Lars personligen vid besök i städerna. Endast sällan skrefs ett bref till någon handlande med order att sända oss en särskild vara, som tagit slut för oss, till någon uppgifven plats. Krafbref skrefvo vi sällan; när vi återkommo på hösten ville Lars ha betaldt för utborgningarna på våren och tvärtom. Fick

han det inte, nöjde han sig med de obetydligaste afbetalningar och gaf anstånd på resten. Något förlorades ju, men inte på långt när så mycket, som fallet skulle bli nu vid en på sådant sätt skött affär. Bönderna bodde då kvar på sina gårdar och tjenarne kommo sällan bort från den socken der de voro födda. Skrifveriet inskränkte sig således nästan ensamt till »utborgningsboken». Af den har jag åtskilliga exemplar liggande inne i min garderob än i dag. Jag skulle ej gerna vilja att mina unga vänner nere på kontoret finge se den. Den har ingenting just som påminner om en vanlig res-contra med sina konton för hvarje kund. Nej, vi skrefvo datum och kundens namn och hvad han fått och hvad det kostade, utan liniering och sifferkolumner, rad efter rad som ett bref, hvarför de olika posterna aldrig kunde adderas ihop på vanligt sätt, enär de inte stodo under hvarandra, utan räknades ihop i hufvudet, hvilket vållade en hel del omak, helst på en tid då man hade både »riksdaler», »skilling» och »runstycke» att röra sig med. Så drogs ett tjockt streck under »kontot» och så kom nästa kund på samma sida. Något register för igenfinnande af de många hundrade, på detta sätt huller om buller blandade kontona hade vi ej; samme person kunde förekomma på sju eller åtta ställen i boken, och för att vid behof leta rätt på dessa hade vi alls ingen annan ledning än minnet, men jag kan aldrig erinra mig att detta svek oss för ett ögonblick.

Kassabok ansåg handlare-Lars för en absolut öfverflödigt inrättning. När en kund betalade, korsades posten öfver, och ville Lars ha reda på sin affärsställning, så räknade han på de orderkopior, som köpmännen lemnat honom, ihop hvad han var skyldig dem; detta drogs ifrån hvad som innestod i hans flera stycken sparbanksböcker och den kontanta kassan, hvarefter den sålunda uppkomna behållningen ökades med lagret å vår pack-

vagn och med de säkra fordringarna i utborgningsboken, hvilka Lars med en genom mångårig öfning vunnen, otrolig färdighet kunde approximativt kalkylera på en kort stund. På en timme kunde han alltså göra sin affärsställning fullständigt klar, och det kan inte jag med min affär, fast vi äro tre på kontoret.

Så gick tiden till mitt nittonde år. Det hade blifvit jag, som satt framme på lasset och skötte tömmarna, och handlare-Lars, som låg hopkrupen bakom mig på koffertarna och sökte betäckning mot blåsten bakom min rygg, som blifvit ganska bred och stark. Det hade, utan att vi visste huru det gått till, blifvit jag som slog upp språklådan och skötte det hufvudsakligaste af kommersen då vi kommo in i stugorna, medan Lars satt tyst framme vid jernkakelugnen eller delade ut sina sockerpinnar bland barnen.

Ryggen böjdes alltmera på Lars handlare, hår och skägg voro isgråa och han satt gerna kvar på lasset i backarna, om de ej voro allt för stora. Der hade kommit gråa hår i pannan på Pålle, han snubblade stundom på ojemn väg, om han ej ständigt kärleksfullt hölls uppe med vaksam hand, och han hade ej längre samma takt att klippa hafren som förr. Vi hade nu en rågmjölspåse på vagnen och sökte genom mjöldricka på rasterna hålla den gamle trotjenarens krafter uppe.

Aldrig ett ord om »lön» åt mig, aldrig en tanke på att lemna mina åldrande vänner. Hade jag inte, liksom Pålle, allt hvad jag behöfde och tacksamhet och tillgifvenhet liksom han!

Tiden slank undan till strax efter julen 1853. Lars handlare hade inte varit riktigt kry hela vintern. Han ville hålla långa raster och gerna ligga öfver en dag här och hvar. Om nätterna hostade han och om dagarna var han hes. Så en bistert kall Januariqväll kommo vi fram till ett af våra bästa »skräll-ställen», nämndemannens

i Bolsåkra ner emot skånegränsen. Lars sade inte många ord, utan gick hastigt till sängs i sidokammaren. På morgonen väckte jag honom klockan sju.

— Ge dig ro, Nils. Vi reser klockan nio; Pälle va så trötter i aftes, sa Lars och somnade tvärt.

När jag vid half niotiden åter ruskade på honom, svarade han i halfslummer:

— Töfva en vänning te, Nils! Ja ä så trötter.

Vi lågo öfver den dagen, och följande förmiddag ropade Lars mig till sin säng.

— Gu vet, va som går åt mig, Nils, men ja får lof hvila ett par dar. Kör ner åt Loushult och Killeberg och Ousby och kom igen, så ä ja nock kryer när du kommer, förordnade Lars.

Med tungt sinne satte jag mig ensam på lasset och hade ingen ro i min själ förrän jag efter två dar åter höll på Bolsåkra gård. Jag kastade tömmen på ryggen på Pälle och sprang in i stugan.

— Hur är det med Lars?

— Han ä illa sjuker å har väntat möcke på dej, sa nämndemannen.

Då jag ställt in Pälle i stallet och kom in i sidokammaren greps jag af ångest och förfaran. Döden hade redan tryckt sin stämpel på handlare-Lars. Det runda, feta ansigtet hade sjunkit ihop och var gulblekt, den darrande hand, han räckte mig, var knotig och utan kraft.

— Dä va bra du kom, Nils . . . ja väntar på körkeharren å nämndaman . . . dä lider för Lars handlare . . . ja vell göra testamente, Nils . . . hviskade hans hesa röst.

Jag föll på knä vid bädden och mina tårar strömmade. Han var ju den *ende* jag egde i verlden!

Så kom kyrkoherden in, och så kom nämndemannen med bläckhorn och papper och penna.

Redigt, fast med svag röst beställde Lars handlare om hvad han kunde kalla sitt här i verlden, och han

gjorde det enkelt nog. *Jag skulle ha alltsammans . . .* Häst och vagn, lager och fordringar och sparbanks-böcker, *allt* skulle tillfalla »min käre unge medhjelpare, ynglingen Nils Jönsson, som med trohet och tillgifvenhet tjenat mig i flere år».

Äfven i smärtans bittraste ögonblick är det ljuft så länge man kan känna ungt och varmt och oegennyttigt.

Jag är stolt ännu i dag då jag tänker på att åhörandet af denna handlare-Lars' yttersta vilja, som gjorde mig, den fattige, sålde rotepojken, till en bergad man, icke då hos mig för ett ögonblick väckte någon annan glädje än den öfver min välgörares tillgifvenhet. Det stora, öfverraskande beviset för huru mycket han höll af mig, kunde blott öka min ångest öfver att förlora honom; jag lade mitt hufvud på kudden bredvid hans och snyftade:

— Dä ä för möcke, Lars! För Jessu skull ble fresk igen å ha 'et sjelf i mönna år!

Han suckade mödosamt i det han kramade min hand:

— Tack ska du ha, Nils, för godt sällskap! Du har vatt en trogen here, å ja hoppas . . . dä ska gå dej väl . . . nu när du blir . . . din egen . . . Gråt inte, Nils! Ja . . . känner grannt . . . att nu har . . . Lars handlare rest ifrån sej . . .

Hela den dagen och natten som följde derpå, satt jag och höll den gamle vännens hand i min. Innan kyrkoherden gick hade han »skriftat» handlare-Lars, talat allvarligt med honom och gifvit honom nattvarden. Det var en barnasjäl, som under det samtalet afslöjade hvarje skrymsla för presten. Något i verldslig mening ondt hade han aldrig gjort, något argt hade han sällan tänkt; men vid evighetens port kände han att detta inte var nog, att detta lefvernets omsorg allt för mycket dragit hans tankar från det enda nödvändiga, som hans fromma sinne

väl aldrig hade släppt ur sigte, men heller icke fikat efter som det vigtigaste af allt.

Lyckan ville, att det var en nitisk, varmhjertad prest, ingen af de flyende, lejde herdar, som satt vid Lars handlars dödsläger. Milda, ljufva, hugsvalande, föllo hans ord in i detta flämtande, blödande gamla hjerta.

Emellanåt under nattens långa, tysta timmar, hviskade Lars mitt namn och gjorde muntliga tillägg till sitt testamente.

— Nils!

— Ja, husbonne!

— Jödde i Gryteryds unga qvenna ska ingenting ge för silkesjalen, hon borgat å mej. Ja' har stått fadder på na.

— Ä du vaken, here?

— Hur kunnen I tro att ja kan sofva, Lars!

— Att du allri säljer Pälle å att han får sleppa ifrå innan han blir för skrabbi, dä *vet* ja?

När han nämnde den gamle trotjenaren, den tredje i vårt lag, tröt rösten för mig; jag kunde inte svara, jag bara kramade hans hand, och Lars handlare nickade att han förstått.

— Dä ä en sak te, Nils.

— Vecken då, husbonne?

— Om du träffar . . . eller möter . . . eller får veta . . . att hon ä i stor nö . . . qvennan, som vi mötte . . . på Hallandsås . . . så gör mot henne . . . som *ja'* skulle gjort . . .

— Dä lofvar ja.

I dagbräckningen slumrade handlare-Lars in, lugnt och stilla, och tre dagar derefter begrofs han å socknens kyrkogård. På landsbygden hade de inga likvagnar då, utan jag lastade af lagret i vagnboden, tvättade packvag-

nen och kälkarne väl och körde Lars handlare till grafven efter hans egen Pålle.

När kistan lyftes på vid förstugudörren, vände Pålle sitt gamla lurfviga hufvud med de numera djupt insjunkna ögongryfterna mot sidan och gnäggade, och när han sen, afpassande krafterna efter det vanliga, tunga handlarelasset, högg i och drog åstad och kände huru lätt det var, ruskade han på hufvudet och kunde tydligen inte begripa huru det var fatt.

Der står nu en vård af granit på Lars handlares graf med namnet i stora, förgyllda bokstäfver och äfven något om saknad och tacksamhet. Och min hustru och mina barn hafva knäböjt der och smyckat den med dyrbara kransar, som jag vätt med mina egna tårar. Den 11 Juli 1855 gick Pålle smärtfritt, blank och trind och med nya skor in i sin graf utan att der togs så mycket som ett tagel af hans svans, och Jödde i Gryteryds qvinna har fått både silkessjalen och ett helt klädningstyg. Och hon, som Lars handlare en gång älskade och som svek honom, henne har jag sökt upp och räddat hennes sista år från köld och svält.

Men finns der någon, som kan säga hvad jag ännu kan göra för att breda ett gillande leende öfver Lars handlares anlete, om det förklaradt blickar ned på jorden, för att hedra minnet af den bästa människa jag mött på min väg genom lifvet, så vill jag för alltid bli den manns gäldenär.

* * *

V.

Huru jag blef min egen och huru jag
upphörde att vara det.

Det var en tungsam frukost dagen efter begrafningen hos nämndemannens. Före dager hade jag varit ute och ställt lasset i ordning, sedan jag fodrat och ryktat Pålle. Jag skulle nu ensam begynna min handlarefärd.

Vi sutto i den kulna vintermorgonen vid bordet i storstugan, nämndemannen, moran, jag och barnen, deribland en liten blek, ljushårig, fjortonårig Hanna, som der på stället alltid brukade få lejonparten af Lars' sockerpinnar.

— Ät lite, Nils! uppmanade moran.

Jag tackade, men bitarna blefvo mig så stora i munnen, att de nästan ville qväfva mig.

— Nå, hur tänker du nu ställa't med affärerna? frågade nämndemannen.

— Å dä har inga nö. Ja' handlar å plitar, förstås, som vi gjorde när Lars . . . (här kommo tårarna) å betalar på sina tier dä som står på räkning, så dä går nog.

— Ja, ja' kunne just tro, att du inte vesste om nåt annat. Ser du, testamentet får lof bevakas å så får der lof sättas te en förmyndare tess du fyller ett å tjuge, sa nämndemannen.

Jag blef alldeles handfallen inför dessa juridiska former, men saken ordnades lätt nog, så att nämndemannen åtog sig både testamentsbevakningen och förmynderskapet. Af det senare hade han då intet besvär, för jag skötte mig sjelf från första stund.

Snart stod Pålle i redet. Det var bistert kallt och öfverst på lasset låg Lars' vargskinnspels, men vördnaden

för min husbonde förbjöd mig att genast nyttja denna del af min egendom. Ett par dar derefter, då kölden ytterligare skärpt sig, öfvervann jag dock min tvekan och kröp in i det sköna plagget.

Ack, ungdomen är lättsinnig och glömsk! Min djupa och allvarliga sorg efter min välgörare vek undan med den gryende våren, och när sommaren stod färdig i all sin prakt utmed vägen öfverallt der jag for fram, hade den bittra saknaden lemnat platsen ensam åt den innerliga tacksamhet, det kära, vördade minne, som ännu bo kvar i sextioåringens bröst.

Jag lyckades bli rätt omtyckt och i allmänhet gick det mig väl i hand. Jag var glad åt mitt yrke, glad åt lifvet, glad åt att kunna börja hjälpa syskonen en smula.

Jag skall säga det var en stolt känsla första gången jag som handlare på eget lass for igenom byn derhemma. Det var i September första året. Jag hade tagit mina bästa kläder på mig och köpt en klatschpiska för 2 riksdaler, enkom för det högtidliga tillfället. Så for jag bygatan framåt, stolt som en kung och klatschade så att Pälle, som var platt ovan vid slika fasoner, genom varnande ristningar på hufvudet uttryckte sitt synnerliga ogillande. Ack, der gingo ju alla kreaturen och der gick en ny upplaga af mig sjelf, en liten trasig parfvel i för stora träskor och en fullvuxen mans lappade tröja och tittade nyfiket på mig. O, hvad jag kände mig stor!

— Kom hit, du lille der!

Han kom och fick sex skilling. Minnena stormade in på mig.

— Ä du rädder för tjuren, here?

Han kröp närmare lasset och hviskade med ängslan i blicken:

— Ja, harre Gu, så ryslitt så, men säj'et inte för nå'n.

Hopp Pälle!

Öfverallt i stugorna helsade jag på. Affärerna blef det just inte mycket bevändt med, men så mycket mera smektes min ungdomliga fåfånga af hviskningarna: »Nä titta, token kar då har blett å den!» och »Å då möjlitt att då ä Jönnes i Hagen here?»

Syskonen sökte jag upp litet hvarstans i socknen. Hanna var sjutton år och tjenade för mat och lön, Johannes var femton och hade just på våren, äfven han, sluppit ifrån det sista stället, der han var »såld». Mer än maten och några klädtrasor fick han ju inte nu heller af den bonden han var hos, men han var »fri» och bestämde sjelf öfver sitt öde. Båda fingo kläder och pengar af mig. Men lilla Emma, ack, hon var blott elfva år och hade långt igen af slafveriet. Dock gjorde ett stort stycke bröstsocker henne gladare än någon af de öfriga, och jag erfor senare, att en silkesduk, som jag förärade moran på stället, jemte löfte att sörja för min lilla systems kläder i hög grad förbättrat hennes ställning i den familj hon var hos.

Grafvarna? Ack, dem hade naturligtvis ingen ansat. De voro jennade med jorden, och der jag ville minnas de voro, hade klockaren tjudrat en ko . . .

Förtroendet och omsättningen växte, mina anspråk på lifvet likaså, och när jag kom till en köping eller annan större plats, intog jag numera mina måltider i sjelfva herrskapsmatsalen.

Det var en dag i en småländsk köping, strax efter det jag börjat med denna stolta vana. Jag satt ensam vid ett hörn af stora bordet, vid hvars andra ända ett gladt sällskap unga män intog sin middag. De voro mycket upprymda och slutligen kom en af dem fram till mig och sa:

— Ursäkta, men herrn sitter så ensam som en uggla i de förödda städer. Kan vi inte slå oss ihop? Mitt namn är Strömberg, sergeant.

— Tackar, ja ä handlare Nils Jönsson.

Och så blef jag bekant med postskrifvaren och länsmannens skrifvare och en sergeant till och två andra herrar och flera helbuteljer punsch, en vara, om hvilken jag dittills hade endast en synnerligen ytlig kännedom. Och så vankades de första »brorskålar», jag hedrats med i hela mitt lif.

Till en början blefvo vi bara halfbröder, så till förståndes, att *de* sade du till mig och jag i min hjertans blyghet sade »herre» till dem, men till sist satte jag mig in i min upphöjelse.

Och så kommo korten fram och mera punsch och så krympte salen ihop och blef så rysligt liten . . . och de nya bröderna började gunga upp och ner . . . och så försvann alltsammans . . .

På natten vaknade jag i en fin säng med spetslakan, hvarjemte det föreföll som om något större byggnadsföretag pågått i mitt hufvud. Jag lyckades slutligen få fatt i min rock, der jag hade en tändsticksask. Och så plånboken, der jag samlat 400 riksdaler för att betala en förfallen räkning i Jönköping. De 250 voro borta! »Det måtte vara dyrt för en knalle att umgås med herrar», tänkte jag för mig sjelf vid detta öfverslag af min spelförlust.

Men vida sorgsnare blef jag, då jag stapplat ned till hållstallen till min vän Pålle. Dörren stod öppen i den skarpa nattkylan, filt och foder voro stulna, och Pålle hade inte fått hvarken vått eller torrt sedan föregående dags middag. Han vände sitt gamla, gråsprängda, klumpiga hufvud mot mig och betraktade mig i den bleka halfdagningen med sina djupa, kloka ögon. Jag fick tårar i mina egna, när jag tänkte på Lars handlares muntliga testamente om den gamle trotjenaren.

Två timmar senare for jag ut ur köpingen, sjelf

högst eländig, men med Pälle i någorlunda skick. På gatan mötte jag en af mina nya bröder.

— Kors, se Jönsson! Tack för i går! Ledsamt att du satt i en sån förbaskad otur. I kväll bjuda vi på revanche! ropade han.

— Tack så möcke, men dä törs ja rakt inte drecka; ja har nock å punschen ännu, svarade jag artigt.

Händelsen grämde mig mycket och jag fick inte mitt vanliga humör riktigt igen, förrän jag fram emot påsken kom ner till Bolsåkra och tillbringade helgdagarna hos de gamla vännerna, nämndemannen Karlssons, som jag inte sett på två år eller alltsedan Lars dog.

Nämndemannen och jag slogo oss genast ned i pinnsoffan i sidokammaren och började prata karlaord som gamla förståndiga män, och mor Lena bjöd på kaffe.

När jag tittade upp stod der en ung flicka på tröskeln till dagligstugan. Hon var lång och smärt och gullgult hår kringflöt ett ljust, öppet, nordiskt ansigte af ovanlig fågning.

Jag reste mig upp och började tumma mössan mellan fingrarna.

— Va nu då? sa nämndemannen.

— Mamsellen...? stammade jag.

— Ha, ha, ha! Sett, din stolle! Känner du inte gräbbstackarn, *Hanna*, vet ja!

Var det möjligt? Hade två korta år kunnat skapa om den lilla bleka Hanna till denna stora, vackra flicka!

Det blef en glad påsk. Vi foro till kyrkan. Vi smyckade Lars handlares graf så godt vi kunde. Vi vandrade ut i skog och mark och gladdes åt den återvaknande naturens första lifyttringar, och då jag slutligen for min väg, kändes det som om något velat brista sönder inuti mig.

Men till Bolsåkra kom jag dock inte mer på många år.

Lyckan stod mig bi i högre grad än jag någonsin vågat tänka och hoppas. Att jag flackade omkring landsvägarna så länge som jag gjorde, berodde mest på en vidskeplig fruktan att turen skulle vända sig, om jag blef bofast köpman. Men när Gustafsson dernere på Strandgatan här i staden gjorde konkurs och butiken blef ledig och sysslomännen erbjödo sig att slå af 30 procent af inventeringspriserna för lagret, så slog jag till och har aldrig ångrat det.

Det är tusan ändå hvad det går fort att herra till sig, om man allvarligt vill. Efter ett år var det rakt ingen skillnad på mig och de andre herrarne här i sta'n, bara — jag teg. Men när jag sa nå'nting, så ville det gerna bli lite bondskt. Jag menar nu inte bara sjelfva dialekten, utan *jag* hade ord, som en del herrskap inte begrep, och *di* hade krokiga ord, som jag inte riktigt kunde fatta. Men bland bättre folk kan man vara med bra länge utan att säga något. Här om året var här i stan en häradshöfding, som teg i ett tigande så länge och så väl, att han blef både landskamrer och riksdagsman.

Kläderna göra ju också mycket. Genast jag kom hit, började jag på med korderojsbyxor och öppen väst midt i söckna veckan. Och jag blef bror med en hel mängd hyggligt folk utan att det kostade mig ett öre, och när jag satt på ett schweizeri med min lilla toddy, kunde snart ingen menska se, hvarken att jag varit vallpojck eller såld på roten eller kört knallareläss.

Affären gick skapligt nog. I början gaf den dock knappt så mycket som den gamla packvagnen, men det tog upp sig, och när grossörerna i Malmö och Göteborg skrefvo till privatbanken här — för då funnos inga »köpmanaföreningarnas ombud» — och frågade hurudan karl Nils Jönsson var så svarades per omgående: »Fin».

Det är inte så godt om rangerade ungarlar här i verlden, att man har råd att låta dem gå lösa och lediga,

om de så äro födda i en backstuga och hvarken gått igenom läroverk eller akademi.

Och så befanns det, att mina äldre bekanta, som hade flygfärdiga döttrar, äfven hade än en rådjursstek, än några hjerpar, än några alldeles ovanliga kräftor, som de bådo mig dela i all enkelhet. Inbilsk har jag aldrig varit, men när pappan erinrade sig några angelägna bref, han hade att skrifva, och mamman fick ärende ut och jag fick sitta ensam i timmar med deras älskade barn, så är det kanske förlåtligt om jag tror, att de inte skulle blifvit förtviflade, om jag hade velat bli slägt med dem.

Tro inte, att jag var känslolös för mamsellernas behag (frökentitels allmänna bruk uppfanns först tio år senare). Det vore att göra mig stor orätt. Men trots all vänlighet och artighet, kände jag mig dock främmande och bortkommen. Vår olika ungdom och fostran ingåfvo mig en känsla af olika ras. Jag var förtjust öfver att se de hvita, vackra fingrarna glida öfver pianots tangenter, men jag vågade inte gå fram af farhåga att bli tvungen vända notbladen, och jag vågade inte vända notbladen därför att jag aldrig kunde lära mig begripa, när en sida var utspelad.

När jag var der hemma på kontoret och i boden, eller då jag låg och funderade om nätterna ibland när min i allmänhet förträffliga sömn inte ville räcka till, var jag stundom halft besluten att, kastande all bondblyghet öfver bord, närma mig en af de fina flickorna med smala, hvita fingrar, behagliga rörelser, klingande skratt och lifligt målföre. Jag var ju redan kommen ett stycke framåt i civilisation, hade lagt bort en hel massa uttryckssätt och ordvändningar, hvilka jag funnit väcka en uppmärksamhet, som jag misstänkte icke var odeladt smickrande, och både höll korten och »spelade ut» ungefär som andra. Resten skulle »hon» kanske kunna hjälpa mig med?

Och så utmålade jag för mig, backstugupojken, den

»sålde» heren, ett lif i ett fint herrskaphem, der jag sjelf var herre, och dit jag efter dagens mödor flydde och hvilade ut med ett par runda, hvita, mjella armar om samma hals, som så ofta i nacken känt greppet af Jösse i Norregårds bruna näfve.

Men jag hade inte vuxit mig in i min nya ställning; så snart jag kom öga mot öga med något af de tilltänkta föremålen, kände jag mig, ej mera just så mycket blyg och förvirrad, men precis som om hon varit af ett annat slägte än jag, som om det varit något onaturligt jag ämnat begära.

Dock — min stund skulle en gång komma. Bland mina största kunder var en patron Bramberg, som bodde en mil utanför staden. Hvad sorts »patron» han var, må Gud veta, ty nu hade han då hvarken bruk eller gårdar, utan hyrde corps de logis och trädgård på ett f. d. öfversteboställe och lefde, fåglarna vete hvaraf; det sades att slägtingar hjälpte honom, sedan hans egen affär gått på sned. Lefde gjorde han nu faktiskt, och det rätt godt, åtminstone att döma af requisitionerna bara i min bod.

I början var jag förjust öfver konsumtionen på Björka, så hette gården, men min glädje lade sig något, då vi kommo ett stycke in på andra året utan att någon liquid hördes af. Några dagar efter det han fått den slutsummerade kontraboken, kom han in till staden vid ett strålande godt humör, bjöd på middag å stadshuset, bad mig säga »farbror» och utbrast vid sjelfva afskedet:

— Det var sannt! Våra affärer, min gosse! Ja, *dem* skall jag klara endera dagen.

Framme i Maj, sedan skulden genom nya requisitioner ansenligt ökats, vågade jag ett utomordentligt artig och ursäktande krafmbref.

Dagen derpå hade jag farbror Bramberg i staden, och inte allenast honom, utan i sällskap med honom hans

tre döttrar, hans »enda glädje i lifvet, sedan min salig hustru togs ifrån mig».

Flickorna Bramberg voro en sådan der liten syskonkedja, der hvarje länk lyser som en ädelsten och den ena synes öfverträffa den andra i behag. Mot *dem* voro våra flickor i staden rent af tarfliga. De voro kompletta skönheter alla tre, skönheter i den mörka, sylfidiska genren med små, bedårande behagfulla figurer, fötter och fingrar som barn, rena, klassiskt formade ansigten med svarta, tindrande ögon och ett hår svart som natten och rikt, så att man undrade huru de fint böjda halsarna bara kunde bära upp det utan möda. Det enda, som inte var skönt, var den något gulaktiga hyn, som tydde på fysisk svaghet, men kanske gjorde ansigtena ännu mera intressanta.

Deras ålder? Ja, det vete Gud! Den äldsta kunde vara trettio år det ena ögonblicket och nitton det andra. Den ena stunden talade de som om de sett alla riken i världen och deras herrlighet, den andra stunden, inne på ett annat ämne, voro de naiva som barn.

Jag tappade hufvudet fullständigt det första fadern kom in i butiken med dem alla tre och presenterade dem. Och inte blef det bättre, när han sade, att de ville ha mig med sig på teatern om qvällen, och inte var den supé med fyra rätter mat och champagne, som jag besvor farbror att få bjuda på efter spektaklets slut, precis egnad att ställa hufvud och hjerta till rätta.

Detta är en gammal enkel, hederlig och förständig stad och var det kanske än mera på den tiden; hvad mig beträffar var det första gången i mitt lif, som jag lät en champagnekork springa.

Fast flickorna Bramberg stodo himmelsvidt högt öfver allt hvad jag dittills hade sett af qvinnor, gjorde dock deras stora verldsvana och lediga sätt, som de förstodo att lämpa efter omständigheter och personer, att jag kände

mig mera ogenerad, långt mindre handfallen i sällskap med dem än med andra flickor, och då jag på natten larfvade hem, lycklig öfver en inbjudning att helsa på dem på landet och dröja öfver ett par dar, skulle jag häpnat om någon hade sagt mig, att jag någonsin allvarligt funderat på någon flicka här i sta'n.

Likväl dröjde det — jag förstår inte än i dag hvarför — tre hela veckor, innan jag reste ut till Björka. Jag längtade och var rädd på samma gång. Så kom jag ditut en strålände sommardag i midten af Juni. Ingen visste, att jag kom just då, men flickorna mötte jag på gården i enkla, men fraicha och förtjusande sommar-toiletter, jag bjöds att genast slå mig ned vid det färdiga frukostbordet, der icke den ringaste förändring vidtogs, och dock var frukosten sådan, att den kunde bjudits en landshöfding.

Menniskans hjerta är ett underligt ting. Dessa utomordentligt korrekta toiletter midt ute på bondlandet, utan tanke på att skådas af någon annan än far och syskon, detta putsade hem, denna hvardagsfrukost lika korrekt, serverad på duktyg lika fraicht som flickornas klädningar, denna lugna vänlighet, med hvilken jag motogs utan en skymt af den lindriga uppståndelse, som en oväntad gästs ankomst ohjelpigen vållar i ett tarfligare hem; — allt detta retade backstugusittarepojken och gjorde honom nervös, honom, som inte visste hvad nerver var. Vanor och omgifning från barndomen trycka ovilkorligen sin stämpel på människan; en varelse fostrad och vand på detta vis alltifrån det första vaknandet till medvetande, blir af en annan art, kan aldrig tänka och känna precis lika med den, hvars barndom förflutit i trasig, smutsig skjorta, i spruckna träskor, med måltider då sillen togs med svarta fingrar och fjällen torkades af på blackig byx.

Och der satt jag nu med afunds- och upprors- och

älskogstankar tumlande om i mitt inre och åt af mina egna, obetalda konserver i tryckt stämning.

Men Brambergarna kunde i grund och botten konsten att rycka upp folk och få dem att visa sina bästa sidor. Vi promenerade i trädgården, vi rodde ut på sjön, vi drucko saft på en lummig, fager holme och flickorna qvittrade omkring mig som fåglarna i lunden efter ett uppfriskande vårregn. Vid middagen var jag jublande glad som ett naivt naturbarn. Vid middagen dracks portvin. Vid middagen tittade jag ut genom verandans solbeglänssta rutor och undrade om det verkligen var samma värld jag såg nu, som den jag brukade blicka ut på från kontorsfönstret här hemma i sta'n.

På eftermiddagen fortsattes samma friluftslif. Än försvann en, än en annan af flickorna för att styra och ställa i huset, men alltid fanns der dock minst *ett* mörkt, bedårande hufvud, *ett* par svarta, strålande ögon att blicka in uti, fast jag med möda kunde reda upp om det var Annas, Emmys eller Julies.

Bondpojken inom mig blef alldeles tokig och bångstyrig, berusad som han var af sköna ögon, af sommarqvällens ljufhet, af landtluften, af aftonsolens skimmer på dödlugn sjö och af ett par små glas portvin! Jag fick göra det yttersta våld på mig för att inte slå båda klackarna i marken och skrika: »Tjo!» Och den himmelske fadern allena må veta huru det gick till, men nog föll jag senare på qvällen i armarna på en Bramberg och kysste en gulhvit kind och ett par tunna, röda, varma läppar, som rusade värre än både sjöluft och portvin. Gubben var det inte, men var det Anna, Emmy eller Julie? Jag var ju tokig af kärlek till dem alla tre.

Det *var* Emmy.

Följande morgon kom farbror Bramberg upp på mitt rum klockan åtta, tog en stol, satte sig nära invid sängen, talade och sade:

— God morgon, min gosse! Du är rapp i vändningarna du! Hvem skulle kunnat tro något sådant! Min *egen* lilla Emmy.

Jag skämdes som en hund och hade inte den svagaste aning om hvad som vore lämpligt att säga till en kärleksfull fader i en så'n der situation. Jag reste mig i bädden, försökte en sittande bugning och började:

— Ack, farbror får vara så god och ursäktad . . .

— Se så, Gud välsigne er! sa han helt medgörligt, och så talte han om att de tänkte se några grannar till middag.

— Du och Emmy hade nog helst velat vara för er sjelfve, men det kan inte hjälpas, för det der var ordnad förut.

Jag har Gudskelof aldrig varit i krig, men nog tror jag att jag vet ändå huru det ungefär kändes i gamla da'r att gå mot ett batteri kanoner med brinnande luntor. Jag kan tänka mig att det var något i samma stil, som det jag kände, när jag den der morgonen skulle gå ner och äta frukost i salen på Björka. Himmelske fader! Genom den öppna dörren åt förstugan såg jag flickorna alla tre. Jag stannade strax vid kakelugnen och bugade mig, ödmjukt och innerligt. Då sväfvade Emmy fram, höjde sitt vackra ansigte emot mig och hviskade:

— Pappa har ju talat med dig och flickorna veta det redan . . .

Och så kommo de fram och togo mig i famn, och så kysste jag dem alla tre. Jag, Jösse i Hagens pojck, kysste alla tre dessa vackra och fina mamseller; Emmy på munnen, de båda andra på kinderna, i örontrakten och huru det föll sig. Mitt bondblod sjöd och mina pulsar flögo och jag klämde med kraft de unga, slanka, smärta midjor.

Förmiddagen gick, men var, förunderligt nog, ej på långt när så angenäm som föregående dag. Och så kom

middagen och med den brukspatron Tolling med fru och döttrar och sin son häradshöfdingen och sin son medicine kandidaten, och prosten Lundin med fru och flicka och sin son löjtnanten, och domhafvanden, assessor Karrell med fru och döttrar och en vice häradshöfding och två notarier.

Ingen skulle ju ana gårdagens stora händelse, men ingen fanns naturligtvis, som ej storligen undrade hvad i herrans namn *jag* skulle der i huset att göra. Sitta bredvid Emmy fick jag dock; men ack huru dum föreföll jag icke, huru föga hade jag ej att säga henne, under det lekfulla yttranden, små artigheter och tindrande blickar tillkastades henne från alla de andre unge männen vid bordet öfver de höjda glasen!

Vid slutet af middagen hände der en olyckshändelse. Inte att någon svimmade eller satte i halsen, men det var nästan värre än så.

Vår stad var, som jag redan nämnt, enkel och allvarlig, och något sådant som sköljkoppar vid en vinmiddag hade dittills inte förekommit der, i allt fall inte der jag varit med. Jo, stora vid gående bord att skölja glasen i, men inte små för hvar person med citronskifva i, ni vet.

När nu pigan kom och satte en dylik liten blå tingest framför oss lite hvar, tog jag, som just aldrig varit vidare svår på rusdrycker, och — tömde min kopp till sista droppen, hvarpå jag vände mig till min Emmy med ett kärleksfullt leende och ömt hviskade:

— Skönt! sa Gustafva om kyssen.

Min älskade vardt likblek om kind och bet sig hårdt i läppen utan att svara, men så mycket muntrare blefvo ett par af de unga herrarne midt emot.

Efter kaffet sprungo vi enkleken i trädgården. Sedan jag ställt det så att jag fått Emmy till maka, var det naturligtvis alldeles omöjligt för någon af de andra herrarna

att skilja oss åt; dertill hade jag sprungit för mycket med tjur-Olle och öppnat för många grindar åt handlare-Lars medan Pälle sprang i oförkortad, sträckande traf. Men jag tror nog att jag sprang mera snabbt och ändamålsenligt än precis graciöst, för jag såg hur ansigtet skeno upp på litet hvar utom på flickorna Bramberg då jag gjorde mina prof.

När skymningen föll på, skulle vi ha oss en dans i salen. Taktfast är jag, det vet jag, och en kraftigare arm än jag hade då, har sällan lagts om en flickas lif. Men det måtte inte varit riktigt bra i alla fall, för när vi dansat två hvarf, såg Emmy upp med en fuktig glans i blicken och hviskade:

— Kanske gå vi hellre ut i trädgården ett slag?

Men alla andra sågo särdeles nöjda och glada ut.

Huru olika var ej Emmy då hon talade med de öfriga unga herrarne än i sällskap med mig! Den lugna, halft beskyddande vänligheten var borta, rosor stego och sjönko på kinden, de svarta ögonen blixtrade och skrattet hade en klang af hemligt förstånd!

Den natten sof jag inte mycket, men den natten såg jag dock saker och ting klarare än på den klaraste dag. Jag såg en stackars fin och vacker flicka, som sålt sig åt bondpojken för ett pris, hvilket var ringa för *henne*, men i längden dock kunde bli för dyrt för *mig*. Älskade jag henne ens verkligen? Nej, jag var rusig af sköna ögon och svarta flätor, men egentligen var det en ren händelse att det blef Emmy; det kunde lika gerna blifvit Anna eller Julie. Huru skulle väl ett samlif mellan oss gestalta sig?

Nej, nej, det var, som handlare-Lars brukade säga, »en skral kommers»; jag måste ha fatt i och tala ett allvarsord med gubben Bramberg.

Klockan åtta klädde jag mig och gick ut. Rullgardinerna i gubbens rum åt gårdssidan voro uppdragna.

Han var således redan uppe, fast vi sent gått till hvila på qvällen. Jag gick fram till det öppna fönstret för att helsa god morgon. Rummet var tomt. Planlöst dref jag utåt vägen i den vackra nejden och plötsligt dök Brambergs ljusa sommarkavaj upp i en krökning af vägen.

— Morjens, min gosse!

»O, huru skönt det är
Här i na-tu-rens skö-öte!»

gnolade den gode patronen.

— Jo . . . o . . . men jag skulle gerna vilja tala med farbror . . .

— Prata på du, min son.

— Jag vet knappast hur jag skall börja . . .

— Jaså, på det viset. För slika fall skall jag ge dig ett godt recept, min käre Nils: börja der du tänkt sluta, eller med andra ord: till saken, min gosse! Det sparar tid och munläder och förlägenhet.

— Nå så i Guds namn då! Jag tror inte att Emmy och jag passa för hvarann och . . .

— Ho ho! Jaså, är det der skon klämmer! Redan första tvisten, hvasa? Litet svartsjuk kanske? Men det skall du inte bry dig om, Nils; Emmy känner de der unge männen sedan flera år, och för resten (här stannade han, lade händerna på mina axlar och såg mig in i ögonen) här kan vara mångt och mycket i mitt hus, som är som det inte borde vara, men vid gubben Brambergs flickor låder intet svek; *deras* uppfostran är kanske det enda af gagn jag gjort här i verlden, men den är ock sådan, att när en af dem gett sitt ord, så är det ordet *nog* för den som fått det. Förstår du?

Den gamle vigilatören och afsigkomne affärsmannen, vinglaren, som skröt och ljög, var som bortblåst, och jag hade framför mig en stolt och kärleksfull far; der *fanns* alltså en hel och klar sida i hans karaktär. Men

med vissheten härom var också min förlägenhet slut; jag talade öppet och fritt och sade honom att jag aldrig skulle förolämpa hans dotter med misstankar och förebråelser, men också att jag befarade det vår förtid, våra vanor och vår fostran voro allt för olika för att någon fullständig harmoni oss emellan skulle kunna vinnas.

Ja, Gud vet allt hvad jag sade. Bland annat sade jag naturligtvis att jag sjelf burit mig åt som en drummel, och Bramberg, som gick bredvid mig med nedböjdt hufvud, var nog vänlig att inte motsäga mig. Till sist lyfte han upp hufvudet, tittade på mig litet från sidan och mumlade:

— Tror du inte att jag sagt mig allt det der sjelf? Men mitt hopp var att det inte skulle stå så klart för er unga. Nu har jag emellertid fått rent besked af dig och . . . skall jag vara fullt upprigtig så . . . inte blir det något hjerteband som slites hos Emmy heller, om det här . . . om det här skulle komma af sig vid ingången. Men du får inte tänka illa om mig heller! Jag är gammal och orolig för hvad det skall bli af flickorna en gång jag är borta, och jag hoppades att allt skulle bli väl.

Vi hade nu kommit tillbaka till gården. Der var allt lugnt och stilla utom i köksdepartementet. Rullgardinerna hängde nedfällda och orörliga i de fyra fönstren till flickornas rum.

Jag tittade uppåt fönstren, jag tittade på vägen åt sta'n och till sist tittade jag på gubben Bramberg. Och en bra slät figur måtte jag för visso ha gjort, ty han fick genast sitt vanliga skalkaktiga uttryck i ögonvrån och sade, precis som om han svarat på en fråga:

— Ja, det går an, om du så vill! Jag skall framföra din helsning och reda upp saken det bästa jag förmår.

Om en timme kom jag inåkandes i stan från norra vägen. Aldrig har jag, med respekt till sägandes, känt

mig så stubbsvansad i hela mitt lif. Rymd som en tjuf utan att taga farväl! Gripit till flykten från fästmö, svägerskor och frukost!

Men det kan inte hjälpas ändå att jag kände mig såsom en den der lyckligen undsluppit en stor fara.

Emmy har jag sedan återsett blott en enda gång, mina å motbok stående, ostridiga kronor 1,278,06 dere-mot aldrig. Men jag anser det vara godt pris för två människors lycka.

Ja *två*, ty äfven Emmy har blifvit lycklig. Fem år senare såg jag henne i Katrineholm på en jernvägsresa vid kaffebordet i matsalen, med en liten förtjusande tvåårspilt i knäet. Sjelf var hon vacker som aldrig förr och ögonen strålade af glädje och lefnadsmod. En smärt, mörk och ståtlig man stod och sökte ut kakor ur korgen åt de två och såg på dem med blickar, som inte med-gåfvo något tvifvel om att de ju icke voro hans väl-fångna egendom.

Jag skämdes som en större, nyligen utkörd hund, men kunde ändå inte för hela mitt lif låta bli att gå fram och helsa och bli presenterad. Och så passade jag på då den vackre, smärte gick efter plaiden, och hviskade ett barnsligt, dumt och otympligt:

— Förlåt!

Hvarpå Emmy å den vackre, svarte kastade en blick full af sol och lycka och kärlek, tryckte min hand varmt och innerligt och sade:

— *Tack!*

Hon kunde med skäl tyckt att *jag* var dum, och jag kunde ju misstänkt att *hon* ville vara hånfull, men det föll ingen af oss in, och ha vi någonsin hållit af hvar-andra i lifvet, så var det just då.

Men jag springer ju händelserna i förväg. Det gick flera dar efter det jag hemkommit från Björka, under hvilka jag gick omkring i boden och var hvimmel-

kantig och konstig. Och det var tysta, ensamma nätter då det svarta, vackra hufvudet tittade på mig genom mörkret och förvirrade mig. Men jag begriper än i dag inte hur det var eller hur det gick till; det svarta hufvudet ljusnade, de tjocka, mörka flätorna blefvo blonda, och de flammande, blixtrande ögonen tittade mot mig milda och blå. Minnen döko upp och sjönko undan, och fast jag på fem veckor inte gick bort i en enda familj, har jag knappast i all min lifstid umgåtts så mycket med fruntimmer som då i min ensliga sofkammare, der ingen lefvande varelse fanns mer än flugorna och jag.

Jag fann till sist att jag måste hitta på något att förströ mig med. Resa till en badort skulle jag nog haft råd till, men ej till den skada min frånvaro skulle vållat aftären. Och så, utan att jag riktigt hade klart för mig hvarför och huru, sprängde mina bruntar en lördagskväll i högsommaren in genom den hvita, granna porten till Bolsåkra gård.

Det var sex år sedan jag sist såg de gamla vännerna, men handslagen voro lika varma och blickarna tindrade lika vänliga, fast der kommit snö i håret på nämndemannen och mor Lena.

— Det var rart och kärt främmande! Stig in . . . patron!

— Får jag inte heta Nils som förr!

Jo det fick jag och ett famntag af mor Lena på köpet.

Der tittade nyfikna ögon och stukcos in större och mindre hufvuden i dörrarna för att skåda den långväga gästen. Alla voro de blonda och ett af dem kom mig att hastigt spritta upp.

— Det är Elin. Hon är sjutton nu. Kom in och helsa, Elin, sa nämndemannen.

Jaså, det var lilla-syster, som var så uppvuxen nu. Och så satte jag mig ned att vänta igen utan att veta *hvad* jag väntade på. Till sist frågade jag:

— Och Hanna, hvar är hon?

— Kors, ja det var sannt, mor! Hon får lof komma hem. Hon är på höstgille i Södregård, der di dansa kring midsommarstången, som di satt nytt löf och nya blommor på. Lina får springa efter henne.

— Nej, det vore synd att störa hennes nöje. Kunde inte *vi* i stället gå dit och se på dansen? tyckte jag.

Jo, det mötte inga hinder.

Vi gingo genom åkergårdet öfver åsen i oxhagen och så fingo vi höra fiolen i ådalen nere vid Södregård. Det var en ståtlig midsommarstång och riktig dansbana af bräder, och »polkettan», hvilken just då letat sig ned från salongerna till bondehem och lekstugor, pågick med full fart. Längre behöfde jag inte söka bland de hvirflande paren, innan jag upptäckte Hanna. Hög och blond, smärt men kraftig, sväfvade hon fram med osökt naturligt behag och bar käckt sitt vackra hufvud med det ljusa, glänsande håret. Hon var varm och röd, men de stora, blåa ögonen voro lugna och hennens dans var, trots de tjugotvå åren, ännu tydlig barnets, som dansar bara för dansens egen skull.

När »polkettan» var slut, ville fadren ropa henne, men jag höll honom tillbaka och drog honom med mig bättre bakom träden, der vi fattat posto. Jag ville se huru den vackra, ståtliga flickan skickade sig bland den öfriga ungdomen, utan att veta om vår närvaro.

Hvarför blef jag så glad då hon efter dansens slut alltid gick bort till de äldre qvinnorna, som åskådade nöjet, eller också tog en annan ung flicka om lifvet och gick fram och åter utmed åbrädden? Hvarför log jag då fadern beklagande hviskade:

— Ungdomen töcker att Hanna ä så stursker å vell va för möcke för sej sjelfver!

Så gnedts fiolen åter till en vals, som jag kände väl till, en af de der gamla med riktig »knyck» uti.

»Uppbjudningar» i förväg voro ännu då och långt senare en okänd sak i bondehem och på lekstugan. Den flicka, som ej för ögonblicket hade en gosses arm om sin midja, hon var också för visso »ledig».

Derför sprang jag bara fram, lade armen om hennes lif och hviskade:

— *Får jag, Hanna?*

Hon ryckte till och blef blossande röd, men kände igen mig gjorde hon genast; och så dansade vi ut.

Der voro både studenter och inspektorer och en länsmansskrifvare förut, så att »stadsherrrens» deltagande i nöjet väckte ingen annan uppmärksamhet än därför att han var främling, helst min danskonst *här* var fullkomligt på sin plats.

Vi dansade många danser tillsammans, och ju skummare sommarqvällen blef, desto klarare blef det mig, hvilkens det blonda hufvudet var, som med ungdomsminnets starka magt trängte undan de blixtrande ögon och de mörka flåtor. Hvad hon kom ihåg mig väl, och hvart ord vi talat under mitt besök vid påsken för sex år sedan! Hos henne derute i lugnet och stillheten, med de få nya intrycken hade ungdomsvännens bild tydligen ej fått blekna så mycket som hos mig.

Nämndemannen tröttnade nu att stå och se på och gick hem. Vi voro således ensamma på hemvägen öfver åsen. Sommarnatten var blid med klar himmel, långt borta brusade ån förbi fallet vid en qvarn, och doften af vissnande gräs trängde fram från fälten. Vi gingo tätt, tätt intill hvarann.

— Mins du, hur du alltid torkade min tröja och värmdes mjölk åt mig på vinterqvällarna, då vi kommo hem till er, handlare-Lars och jag?

— Ja, Nils.

— Kommer du ihåg när du var liten, liten och jag satte upp dig på Pålle och ledde honom ända till qvarnen?

Hon kom ihåg alltsammans.

— Mins du när vi gingo här på åsen den påsken jag var här?

— Ja, Nils, men . . . det är så rysligt, rysligt längesen . . .

Rösten darrade som af en undertryckt snyftning, och när jag såg upp på henne voro hennes kinder hvita som halslinningen under hennes lilla klufna haka.

Der klang ett jubel genom mitt unga, varma bröst! I sex långa år hade jag egt den dyrbaraste skatt utan att ha förstånd att öppna låset, bakom hvilket den gömdes!

— Men *nu* är jag här! *Nu* är jag här, min egen älskade, lilla kära flicka! *hviskade jag i hennes öra, och eftersom jag ändå var i de trakterna tryckte jag den första kyssen på hennes lilla darrande mun och slöt henne i mina armar.*

Så sutto vi länge tysta på en sten vid vägen, tätt tryckta intill hvarandra.

— Tror du det skulle vara mycket svårt att rätt snart lemna far och mor och ditt kära barndomshem?

— Det vet jag inte.

— Skulle du kunna tycka om det inne i staden och de många nya förhållanden, som möta dig der?

— Det vet jag inte, Nils.

— Men min egen lilla hustru vill du bli och följa mig och älska mig?

— Ja, Gud välsigne dig, Nils, *det vill jag.*

Och på det viset kom det sig, att jag, som varit så glad och stolt öfver att vara »min egen», bara förblef det i några hastigt flyende år, för att sedan blifva *hennes*, helt och hållet hennes, som spridt sin kärleks solsken öfver hela mitt lif, och bibringat mig den innerliga öfvertygelsen, att om det finnes något ordspråk, som talar sannt, så är det just det som säger att »lika barn eka bäst».

* * *

VI.

Framåt och uppåt.

Vi hade ingenting att vänta på. Mor Lena hade börjat med »utstyrseln» samtidigt med det Hanna började lära känna bokstäfverna och var nu kommen ett godt stycke på *den tredje* dotterns linneskåp. »Grannlåt och finhet och hollands och lakan, som en kan dra genom en fingerring, fån I sjelfve skaffa er, om ni vill ha. Här ä' det som ja vet håller, för ja har sjelf spunnet det mesta», sa hon med berättigad stolthet, då hon visade oss allt hvad hon dragit ihop till sin Hanna.

Bröllopet stod på hösten i September och är i allo ett ljuft minne, utom det att bror Johannes, som i likhet med mina båda andra syskon var med på det, så ofta helsade på vid det stora slagbordet der våtvarorna stodo, att han måste gå till sängs några timmar tidigare än vi andra.

Men ännu djupare än den vackra, landtliga bröllopfesten i det täcka Bolsåkra har hemfärden, bröllopsresan, präglat sig in i mitt minne.

Nu ska folk göra bröllopsresor till utlandet, på Rhen, på Medelhafvet och till Rivieran; och hotellerna gömma och jernvägswaggonerna fara landet rundt med heliga, ljufva minnen. På den tiden nöjde sig folk, som både hade och voro mycket mer än Hanna och jag, med att resa direkt till det nya boet från brudens föräldrahem. Fyratusen kronor har jag redan lagt af till min Alberts bröllopfärd med sin hjertevän, men jag är inte säker på att de få så roligt som mamma och jag, då vi foro direkt från Bolsåkra hem till sta'n efter våra egna bruntar och hade egen matsäck, som mor Lena lagat till, och inte gifvo ut mer än 37 öre till tre halfvor öl, som

vi skickade Lars Petter efter in på Ljungsåkra gäst-gifvaregård.

Jag kände till hvarje stuga, hvarje krök på vägen. Här hade jag, ömklig, liten och blåfrusen, krupit ihop på knallarelasset, svept in mig i Pålles täcke och sökt betäckning mot den piskande snöstormen bakom Lars handlares rygg. Här hade jag, som herre på egen packvagn, tronat högt uppe å pressenningen i ärfd vargskinnspels, och här åkte jag nu i vår lilla nymålade trilla efter egna bruntar med min Hanna vid sidan och såg in i hennes blåa ögon tills jag höll på att glömma både tömmar och väg, och pekade med piskan till höger och venster och pratade och beskref.

Vi hade gifvit oss af från Bolsåkra strax efter frukosten tredje dagen efter bröllopet. Vädret var gudomligt vackert och de gulnade björklöfven glänste som guld i Septembersolen. Ptro! Här var mitt gamla rastställe. »Skynda dig, Lars Petter, och knäpp upp fotsacken åt frun!»

Hvar gång jag sa »frun», rodnade Hanna, om det nu var för det ovana i att vara gift eller för det hon var bondtös och fann det alltför för fint, har jag aldrig frågat henne.

Så gingo vi ned till kanten af en insjö, togö vagnsdynan till bord och vagnslådan till buffet och intogo vår första måltid på tu man hand. Solen sken och fåglarna sjöngo. Vattnet var klart och genomskinligt och hade detta lätta, oroliga utseende, som det får på hösten när nätterna bli kalla och blåsten hård emellanåt. Våg på våg hoppade förbi våra fötter, skimrande i stupande solstrålar. Jag kan aldrig tro att det är mycket vackrare vid Medelhafvet.

Det var en herrlig bankett, och huru girigt följde jag icke sen, der jag låg utsträckt på rygg i lingonriset, Hannas mjuka, omedvetet behagliga rörelser, då hon plockade ned alltsammans i vagnslådan igen! Så skulle

jag hjälpa henne, så snuddade våra fingrar vid hvarann, så flögo der elektriska gnistor från hand till hand och så kysstes vi.

Två gånger måste Lars Petter förkunna att »hästa sleckat i sej de siste hafrakornen länge sen», innan vi bröto upp.

Men när vi så kommo ut på slätten söder om denna lilla stad, som då räknade ungefär fyra tusen invånare, hade oljelyktor den ena sidan gatan och saknade trottoarer, blef Hanna så slagen af dess storhet och prakt och väldighet, att hon kröp tätt, tätt intill mig och sa:

— Det var förskräckligt, Nils, hvad här är stort och fint och förnämt! Jag är så rädd, Nils. Här får du aldrig, aldrig gå ifrån mig!

Ståteligt skramlade vi in öfver stora torget, veko af nedåt Strandgatan och in på gården, der jag hade min butik. Vår lilla trerumslägenhet i andra våningen blef ej ledig förrän den 1 Oktober; tillsvidare voro vi hänvisade till kontoret innanför boden och mitt lilla soffrum innanför kontoret. Soffan kunde dragas ut för två och jag hade köpt en ny spegel för hela 15 riksdaler — det var allt.

Jag låste farstudörren väl, afärdade min gamla städerska, som tagit emot oss, tände lampan öfver pulpeten och gick ut i boden efter portvin och mina bästa smyrnafikon; och som jag inte då ännu var den talare jag sedan blifvit, så sade jag blott: »Gud välsigne dig, kära, älskade lilla hustru!»

Nu hade jag ett lyckligt hem och en tryggad ekonomi och skulle kunnat vara alldeles nöjd, om nu inte människan blifvit så danad att hon alltid skall fika efter det hon inte har.

Det var då för andra eller tredje gången efter stadsfullmäktiginstitutionens skapande halfva antalet af

stadens fäder skulle väljas om, som äregirighetens ande för in i mig på fullt allvar. I skolrådet var jag förut. Men Westergren, jernhandlaren snedt öfver, *han* var stadsfullmäktig, och skraddare Lundell, som inte hade mer än två gesäller på verkstan, *han* var stadsfullmäktig, och jag kunde ej begripa då och begriper för resten inte än att de just voro klyftigare än jag.

Jag skäms nästan att tala om'et, men jag, som hvarken för tandvärk eller gikt eller dåligt samvete varit hindrad i mitt sofvande, jag började ligga vaken om nätterna och fundera på huru jag skulle kunna få min hand med i stadens affärer.

— Du ä' bestämdt sjuk, Nils? tyckte Hanna, som vaknade af mitt vridande och vändande.

— Visst inte! Ja' sofver, ja' sofver, kära du, svarte jag.

Nu är det inte så svårt för den, som vill komma in i politiken, för nu ha de både nykterhet och nyevangelism och sannt frisinne att välja ibland och slå sig på; men på den tiden hade vi hvarken nykterhet eller vidare frisinne här i landet. Efter moget öfvervägande beslöt jag mig därför för att beträda *sparsamhetens* väg till odödligheten. Inte så att jag blef sparsammare för egen del. Tvärt om, jag bjöd till höger och venster och motsade aldrig någon, och de som hade stora röstetal, de kunde pruta så mycket de ville i min butik. Och jag bad Hanna att hon alltid skulle köpa vårt kött hos slagtare Månsson på Söder och inte se så noga på priset, för Månsson var en mäktig man i södra förstaden och hade folkets öra.

Nej, det var sparsamheten i det offentliga, sparsamheten med allmänna medel, som jag måste idka för att göra mig fördelaktigt bemärkt.

Till den ändan reserverade jag mig i skolrådet mot stora skolsalens ommålande för en kostnad af riksdaler

57,75, och när saken kom före på kyrkostämman, upplät jag min mun, talade och sade:

— Herr ordförande, mina herrar!

Inom skolrådet har jag dristat reservera mig mot denna dyra och onödiga reparation, emedan det enligt min mening någon gång måste sättas en gräns för slöseriet med allmänna medel här i staden. (»Bra!») Ja, jag säger *slöseriet*, mina herrar, och vågar till försvar för det stränga ordet erinra om de nya polismössorna till 7 riksdaler stycket, om den nya ringmuren kring kyrkogården, de dödas hvilostad, som skalden så vackert säger, och hvilken godt kunde gjorts halfannan fot smalare, om den alltför dyrbart utstyrda pumpen på torget och om soffornas i våra promenader målande med bästa oljefärg af stadens finaste färgkonstnär, då en enkel grundstrykning af Kalle på fattighuset torde varit nog. (»Mycket sannt.»)

Jag älskar folkets barn, mina herrar, jag vill att de skola ha upplysning och att de ej skola sitta i skolan med tomma magar. Om Herren låter mina egna barn lefva tills de hinna skolåldern, så skola de ha sin grundläggande undervisning i vår folkskola och sitta knä vid knä med de kära små ur våra fattigaste hem. (Långt, gillande mummel från söderborna nere vid dörren.)

Men är det rätt att genom luxuös inredning af lärummet, genom granna färger för mer än ett halft hundra kronor draga barnens lättrörda sinnen från den nödiga uppmärksamheten på undervisningen? Är det rätt att göra skolan så mycket vackrare än de fattiga hem, hvilka de flesta bland folkskolebarnen tillhöra, att de små kanske komma att vantrivas i hemmen och missakta de fattiga, men hederliga och aktningvärdade menniskor, som gifvit dem lifvet?

Salen har på den tid skolhuset var privategendom varit en rik och ansedd mans matsal. För min del finner jag den ännu ganska vacker. »Men färgerna äro afnötta»,

säger man. Jag svarar med den önskan: Mätte blott inte de lärdomar och sanningar, hvilka på det rummet af skickliga och nitiska lärare implantas i späda hjertan, nötas bort af ett lif, i hvilket finnes mer än nog af flärd och prål, utan att börja dermed i folkskolan! (»Mycket bra!»)

Skolrådet med kyrkoherden i spetsen blef stukadt, min reservation bifölls och skolsalen stod der blackig och grym i åtta år, tills jag en gång till min födelsedag på egen bekostnad för dubbla summan tog och lät göra den snygg och kom i tidningen för det under rubrik: »*En upplysningens målsman, vän och främjare.*»

Men när jag gick hem från stämman den qvällen och i dunklet på gatan hörde »folkets mening» om mitt uppträdande, njöt jag för första gången af popularitetens och ärelystnadens fröjder.

— Patron Jönsson ä sparsamhetsvän å en folkets man, sa söderborna.

— Hvem f—n kunde tro Jönsson om att slänga käft så pass! hörde jag en priffekamrat mumla till en annan i sjelfva trappan.

O hvad jag njöt!

— Han talte, min själ, bra. Jönsson är en förmåga. Klar och redig, och det behöfs nog för att hålla igen i det vilda slöseriet. Har du hört att nu vill stadsfullmäktige bygga tvätthus nere vid sjön så att pigorna ska slippa blöta tårna? sa svarfvare Nilsson till skräddare Åslund.

Jag rätade ryggen och gick med spänstiga steg.

— Hvad bara satte åt den beskedliga menniskan? Det var det värsta svammel jag hört i hela mitt lif!

Det var gamle kyrkoherden, som utlät sig så till rådmän Ström. Men inte gjorde *det* mig nedslagen! Den besegrades bitterhet och afundsjuka naturligtvis!

Strax derpå hade vi den stora representationsförändringen 1865. Långt i förväg hade Pettersson & C:o och Fernlund & Son och jag och några till kommit

öfverens om, att vi skulle illuminera när telegrammet kom, i fall det De Geerska förslaget kom ifrån 'et med lifvet. Det kunde inte tusan tro då, att det var så rysligt illa skrifvet och kunde läsas på så många sätt och göra både landshöfdingar och andra stora bekymmer!

Telegrammet kom, förslaget var igenom. Hurrah!

-- Å ni förbannade, som vill sätta ljus i fönstren för det eländet! sa rådman Ström. Ska ni borgare jubilera, för att borgerskapet har begått politiskt sjelfnord, hvasa?

Då vardt Pettersson & C:o betänksam, ref sig i hufvudet och hviskade:

— Du Jönsson, hva *sto* der egentligen för något i det der förslaget, som har gått igenom?

— Bry dig inte om den der byråkratens dumheter, utan tänd bara på i både bostad och butik, svarade jag.

När jag sprang upp för trappan mötte Hanna mig, röd och varm, och sa:

— Jag har ställt alla våra ljusstakar i ordning, som du sa, men de räckte inte långt, utan så har jag också satt ljus i buteljer och klädt buteljerna med blomkruspapper.

Jag kysste min fyndige älskling och vi skyndade att tända öfver allt. Der fattades ändå ljus till ett fönster. Fort två ljus till i ett par halfbuteljer! Men blompapperen voro slut. Då drog jag, med den sinnesnärvaro, som är stora män egen i afgörande ögonblick, af mig båda manschetterna och satte buteljerna i dem på fönsterkarmen. Det tog sig rätt nätt ut.

Hanna stod tankfull i vårt lilla förmak.

— Det här går till öfver tre riksdaler, Nils.

— Ja, Hanna, men det sker för fosterlandet. Se fosterlandet är räddadt, förstår du?

— Hvarifrån då? sa Hanna, men jag hade inte tid att förklara det för henne, utan skyndade ned på gatan.

Der sa alla, att jag, Nils Jönsson, illuminerat allra vackrast och var en folkets man och att gamle baron Drakenpamp och rådman Ström, som demonstrerat med mörka fönsterrader, fått sina rutor sönderslagna af ett frigjordt folk.

Men stadsfullmäktigevalet stundade och man är aldrig säker om att ha gjort nog för sin odödlighet. Jag insände därför till »Nålköpingsbladet» följande kommunalpolitiska, *strängt anonyma* bit:

«Hvad är meningen?

Bland revisorerna af stadens räkenskaper märkes äfven brodern till en svåger till drätselkammarens vice ordförande. Männe han skall med nödig omsigt och oveld nagelfara drätselkammarens räkenskaper? Skall här bli ett sådant slägtregemente i Nålköping, att all magt lägges i händerna på en enda familj? Äro de offentliga förtroende-uppdragen i detta samhälle monopoliserade för vissa släkter? Hvad är meningen?

Nils J—ss—n.“

— Jag gratulerar dig. Det var en förbaskadt skarp och väl skrifven artikel, sa Pettersson & C:o, då vi träffades på stadshuset samma dag »Nålköpingsbladet» kommit ut.

— *Hvilken?* sa jag, rent häpen.

— Tror du inte vi begriper att »Nils J—ss—n» inte är någon annan än du! sa di allihop.

Det är ju gåtfullt hur de kunnat utforska detta!

Öfverallt sa de, att jag var en skarp karl, men jag skulle kanske inte ändå blifvit stadsfullmäktig redan då, om inte jernhandlare Westergrens fru snedt öfver ställt till byk på samma gång som guldsmed Valgrens fru på nedra botten. Pigorna drabbade hop i brygghuset och Valgren blef så arg, att han lockade alla bröderna i »Solens vänner», der han var ceremonimästare, att svika nubbkramare Westergren vid valet.

På valdagens eftermiddag går jag nere i rådhusparken

och vet om ingenting. Så komma Pettersson och Ström och grina och säga:

— Ha den äran att gratulera!

— Till hvad då i all världen?

— Du är stadsfullmäktig med 2,514 röster. Westergren föll igenom med 2,312.

— Det var då en fullständig öfverraskning! Att inte folk kan låta en vara i fred! sa jag litet vresigt och gick hem till Hanna.

Det är ljuft för den politiske mannen att i hemmet få blotta de känslor, på hvilka han af klokhetskäl måste lägga band ute i det offentliga.

Hanna såg genast, att jag var mycket glad, och kom emot mig med vänligt deltagande såsom alltid vid de stora tillfällena i mitt lif.

— Var det kanske inte så illa med sillen i K. K.-tunnorna som du trodde? sa hon.

Jag slog armen om hennes lif, och min stämna darade af rörelse:

— Bättre än så, Hanna. *Jag har blifvit stadsfullmäktig!*

Hennes okonstlade sinne fattade tydligen ej fullt innebörden af detta faktum; men hon såg att jag var glad och därför blef hon också glad, lutade sig kärleksfullt mot mitt bröst och sade:

— Hur stor lön har en stadsfullmäktig, Nils?

— Hm... ingen materiel just, min älskling; men medvetandet att gagna samhället och dess innevånare medan man lefver och få en vänlig spalt i »Nålköpingsbladet» och flaggning på half stång å rådhuset när man dör.

Nu var jag nöjd och belåten en längre tid. Affären gick bra och inomhus blomstrade lycka och glädje. Barnen kommo ett efter annat, gladde oss mycket och utvecklade sig naturenligt. Om somrarna voro vi ibland

ett par veckor på Bolsåkra. Bekymmer fattas ju aldrig helt och hållet. Mor Lena gick bort det fjärde året vi voro gifta och barnen krasslade ju litet emellanåt, men intet ha vi mistat, fast vi haft sju.

I stadsfullmäktige redde jag mig bra och fick tre eller fyra röster till vice ordförande hvarje januarisammanträde. Och det säger jag fullt uppriktigt, att någon politisk utveckling eller nya äreställen tänkte jag alls inte på, när jag en qväll under vintermarknaden träffade på konsul Landelin från Göteborg.

Det var en treflig karl, full af historier och witzar, och vi och Pettersson och Ström voro jemnt ihop ett par tre dar. Så en qväll vi sitta på Landelins rum så säger Landelin till mig:

— Du, Jönsson, som är en både tät och fin karl, borde sannerligen inte gå och kallas för »patron» som en annan svinuppköpare.

— Tja, sa jag, hvad vill man göra?

— Ja, inte för jag tror det vore omöjligt att göra dig till Peruansk vicekonsul här i Nälköping, sa Landelin.

Jag bara skrattade, men hur det var så låg det der och grodde i mig hela natten, och jag blef allt mer och mer missnöjd med min patrontitel, som för helt få år sedan så innerligt fröjdat mitt hjerta.

Egentligen bör man inte tänka illa om mig därför. Missnöjet, sträfvandet efter utveckling, efter något bättre är ju, när man tänker rätt på saken, modern till alla uppfinningar, alla framsteg; hade hela menskligheten varit nöjd med raphönan, så hade vi nu icke haft några kurirtåg, hade våra tidigaste förfäder varit odeladt nöjda med sin lott, så hade vi ännu i dag hängt i träden och koxat med svansarna om hvar sin gren. Missnöjet är således källan till allt framåtskridande, och mitt missnöje med patrontiteln blef orsaken till en finare frukost hemma hos mig för vännen Landelin följande dag.

Vid Chambertinen på grisen klingade jag med Landelin och sa:

— Det der du sa om vicekonsulat för Peru här i Nålköping, var väl bara skoj? Ha ha ha!

Han torkade sig hastigt om mungiporna, rök ner servietten i knät, såg på mig allvarligt, vänligt och forskande och sa:

— Visst inte; jag tror alldeles säkert, att jag kan styra om'et, ifall du vill. Sjelf är jag generalkonsul.

— Är det . . . är det *mycket* dyrt?

— Inte ett dugg, bror lille. Inte tror du, att Perus aktade regering säljer titlar, inte!

— Men si jag kan inga främmande språk.

— Asch, på ån här i Nålköping kommer väl för f—n inga peruanska skepp seglandes. Du har inte annat att göra än skaffa dig en flagga, som jag för resten skall skicka dig per efterkraf, hissa den på presidentens och din egen och din frus födelsedagar och så skaffa dig uniform, om du vill.

Nå, hur vi pratade och hur vi dividerade om det der, så fyra månader derefter så *var* jag faktiskt peruansk vice konsul här i Nålköping, och det är jag förstås än i dag. Men så alldeles gratis gick det då inte för sig, ty jag kunde ju inte gerna neka Landelin att trassera en aflång en på tiotusen, när han bad mig, och året efteråt skar man ned honom från hans egen torkvind, och en ful konkursstat var det efter honom till att vara ett så aktadt lands representant, dertill ett bekant guldland.

I egentlig tjenstgöring som konsul kan jag inte säga, att jag någonsin varit; men en gång på Hannas födelsedag, då vi hade hissat flaggan, så kommer der en itali-enare med apa och positiv och stapplade fram så mycket på sin rotvälska, att jag kunde begripa att eftersom jag var den ende representanten för utlandet här i sta'n, så ville han ha hjälp af mig, ändå jag var peruansk och

alls inte italiensk vice konsul, hvilket jag tecknade åt honom på flaggan.

Han bara babblade på.

Nå, det var min Hannas hedersdag och vi hade fått en god middag; jag blef rörd af hans synbarligen usla tillstånd och gaf honom en riksbankens femma med några tröstande ord, ungefär på hans eget språk:

— Maladetto, poveretto! Sie hier fünf kronetto.

* * *

VII.

I pröfningens dag.

Hvarje stånd har sina fördelar och jag afundas ingen. En affärsman, som det går bra för, han behöfver inte ens i början af sin bana se så ängsligt på en sidenklädning till sin lilla gumma eller ett nytt möbeltyg i förmaket, som det hette i mina första herredagar, eller »salongen», som det, gudbevars nu skall heta, som en tjänsteman med knappt tillmätt lön. Men jag vill likna tjänstemannen och yrkesidkaren vid husegaren på den lugna hamngatan, der ingenting stort händer, hvarken till vinst eller förlust, då affärsmannen deremot är att jemföra med seglaren ute i rum sjö, hvars skepp den ena timmen kan gunga nog så ståtligt på solbeglänst våg, men snart derpå drifva som vrak på ogästvänliga kuster.

Inte för att Nålköping är något affärscentrum eller vildt spekulationsställe eller för att jag vill lysa som något stort, modernt handelsgeni, men faktum är, att jag på våren 1881 befann mig i lika stor knipa, som om jag verkligen varit ett sådant. Jag hade inte nöjt mig med

affärerna i boden, utan jag hade köpt skogar, och träet sjönk, jag hade köpt hafre, och marknaden stillnade af. Så passade ett par vänner på och slogo vantarna i bordet, och när Nils Jönsson kom loss från deras konkursmassor, var han, hvad jag skulle vilja kalla, skäligen kortklippt.

Derhemma var sol och frid och glädje som vanligt; barnen och Hanna kommo emot mig vid middagarna och helsade mig hvar och en på sitt sätt, ända från Hanna, som räckte upp till munstycket på mig, ända ned till lilla Jenny, som bara kunde ta mig om knäna och jollra: »Pa-pa-pa». Blommor i fönstren och putsadt i hvar vrå. Om middagarna alltid någon extra godbit åt mig, om qvällarna blänkande, puttrande thékök och bästa stolen på bästa platsen.

På kontoret sorg och oro, grått i grått hela dagen, tre nya bekymmer för hvar och ett af de gamle som mödosamt klarades. Jag började tro att det kunde gå rent galet, och då jag om qvällarna satt och stirrade på vår vackra salslampa öfverraskade jag mig sjelf med att fundera på hvad den möjligen kunde gå till på en konkursauktion. Jag lät blicken glida utefter filen af våra dåvarande sex vackra rum och sjelfplågade mig med att i andanom se dem fyllda af stadbor ur alla samhällsklasser med hattarna på och grinande åt auktionsroparens qvickheter öfver alla de kära, vackra saker, som tillsammans bildade mitt älskade hem.

Ni må tro mig eller ej, men jag känner inte Hanna riktigt, fast vi lefvat tillsammans i så många år. Jag tror, att hon hela tiden visat mig en sorts solsids-ansigte, och att hon har ett annat, som jag inte får se. Ibland när jag kommit i trappan, har jag hört hennes röst med en främmande klang, skarp och förebrående, rätt kall och hård, och ett par gånger, då jag plötsligt och oväntadt kommit hem, har jag sett henne med ett mulet ansigte, som jag inte känt igen, men som blifvit ljusst och gladt

så fort hon fått ögonen på mig. Hjertegull, jag anar hur det är! Allt hvad ditt rena, älskade väsen gömmer af ljus och glädje, af vårkänslor ännu i höstens dag, det sparar du åt gamle Nils, och allt hvad du som andra kan ha af vemod, lynnessyra och dåligt humör, det gömmer du undan för mig lika sorgfälligt som allt annat skräp, hvilket skulle stöta mitt öga och oroa mitt sinne. Jag anar att det är just *så*, fina, ädla qvinnor bära sig åt, men hvar har *du* lärt dig det, du lilla nämndemansdotter?

Nå, nu ville också jag visa mig på styfva linan och ensam rida ut den storm, jag råkat ut för; Hanna skulle ingenting få veta förrän allt redan var öfver eller kanske — olyckan var gifven och ej längre kunde döljas.

Det såg ut att gå det hållet, och jag började en dag vända mina tankar från utvägarne till räddning, till en sjelfpröfning af firmans ställning gentemot en allvarlig granskning af Nils Jönssons sätt att sköta affärer. Huru skulle manne gode männens berättelse i den eventuella konkursen komma att lyda? Hade jag förlorat något *mer* än alla mina lekamliga egodelar, ifall det ginge omkull? Var också min köpmannaära sin kos?

Nej, hur sträng jag var mot mig sjelf, kunde jag ej finna det; Nils Jönsson hade sträckt ut benen litet längre än täcket räckte, men hedern var i behåll. Ingen svindel! Intet skoj!

Nå, hade jag stått ensam så hade det väl i Guds namn fått gå då; men med en älskad qvinna om halsen, lilla Jennys små armar om benen och alla de andra i rockskörten komme det allt att gå smått framåt på nya banor.

Och så en qväll, när jag dröjde mycket länge vid bordet, och barnen, ett efter annat, togo godnatt, och den siste lilla röde munnen räcks fram åt pappa, och

Hanna och jag voro ensamma, då ramlade alla stolta föresatser, jag drog henne intill mig och snyftade:

— Jag har bekymmer, Hanna. Olyckan, kanske nöden, står utanför vår dörr.

Då klängde hon sig bara fastare intill mig och hviskade:

— Jag har förstått det, Nils. Ack, är det ingen . . . ingenting, jag duger till att hjälpa dig med?

Jo bevars, hvad hon det kunde. Bara genom att låta bli att skrika och lipa och kasta sig på en chais-longue och sparka med benen i hysteriska anfall kan en qvinna hjälpa sin man med en hel del.

Och så hade vi alltid en liten förtrolig stund på qvällarna, när barnen gått till hvila, Hanna och jag. Hon tröstade mig och hon höll sig kavat och hon hade sina förslag, hon med. Naturligtvis dög intet enda af dem, men jag blef starkare och mera förhoppningsfull bara af att höra på dem.

Så klifver der en dag in på kontoret till mig den gamle snåle, högfärdige hofmarskalken ute på Lindarås, som tog sina specerier hos mig och som alltid då vi träffades, oaktadt mitt konsulat och allting, behandlade mig så förnämt och öfverlägset som om jag varit min egen bodpojke.

— Min bäste herre . . . men det var fasligt rent hvad ni magrat! Är ni sjuk? sa hofmarskalken.

— En obetydlighet. Hvarmed kan jag stå till tjänst?

— Skulle jag kunna få tala aldeles ostörd ett par ord med er?

Jag bad honom stiga upp i salongen, och der satte han sig i bästa fåtöljen med en min som om han haft nåden att slå sig ned hos en af sina egna torpare, den högfärdige bängeln.

— Jo si saken är den, min bäste, började han, att

jag genom en slägtinges död helt oförmodadt fått mig en femtiotusen kronor på halsen, alldeles oförberedt. Förbaskadt obehagligt, för jag vet inte hvar jag skall göra af dem, för si bankernas depositionsränta den konvenerar mig inte, ser herrn.

Trodde nog det. Du ville nog helst procenta en smula med styfrarne, din gamle gnidare!

— Nu vore min mening att fråga herrn, som umgås med . . . ja, det vill säga åtminstone *känner till* en del folk på landet och annars, hvar jag skulle bäst kunna placera pengarne. Inte under sex procent, inte under sex procent; kommer aldrig i fråga.

Jag sprang upp från stolen. Femtiotusen kronor! Med dem vore jag räddad! Men, herre Gud, hvad säkerhet hade jag att bjuda! *Mina* hypotek voro länge-sedan engagerade. Och så uppgaf jag namnen på en hel del bönder i grannsocknarne till Nälköping, som jag visste behöfde små lån på ett-å tvåtusen kronor mot inteckning i hemmanen. Hofmarskalken tog upp ett fint stift och antecknade på ett blad i sin plånbok med sin magra, fina, hvita, långsmala hand.

— Min bäste, det här blir 27,000 kronor inalles och då skulle jag ändå få med fjorton personer att göra . . . Ni vet ingen affärsman, som mot god säkerhet, *god* säkerhet förstås, och sex procent, kommer inte i fråga derunder, skulle vilja öfverta det hela?

Litet röd i ansigtet och tjock i halsen utbrast jag då:

— Jo, jag känner *en*, som behöfver dessa pengar mycket väl, *en*, som utom dem kanske snart står på bar backe med hustru och barn, *en*, som ingen säkerhet mera har att bjuda, men som, om han finge detta lån, skulle vara räddad och med visshet betala igen det.

— Ta ta ta! Sådant der, ser ni, inlåter sig ingen

på, min snälla vän. Ursäkta att jag upptagit er tid. God morgon!

— God morgon!

I dörren vände han åter sin gamla roffågelsfysionomi emot mig och frågade med ett fult leende:

— Hör nu, säg mig, hvem är det, som nu sitter i klistret igen i den här hålan?

Jag var upprörd och förtviflad och, kastande all hänsyn öfver bord, nästan skrek jag:

— Jag sjelf, herr hofmarskalk! Var så god se er riktigt mätt på en stackars bekymrad medmänniska, om ni, som det vill synas, finner något nöje der!

Gubben sträckte på sig.

— Hvasa? Hvad behagas? Ni sjelf? Och det säger ni så der helt öppet! Tänk om jag talade om det der?

— Åh nej, det är jag inte rädd för. Visst kan ni vara snål och hjertlös, men så pass gentleman är ni väl ändå, herr hofmarskalk, utbrast jag, förlorande all besinning vid åsynen af hans hånfulla gamla ansigte.

Gubben klef in igen, satte sig i fåtöljen, som han nyss lemnat och började vända sin guldsnusdosa mellan fingrarne.

— Sir man på! Hur var det? Jag är snål jag? Och hjertlös? Det var ju så? Men min herre värdigas likväl betrakta gamle hofmarskalken som ett stycke gentleman. Det var beskedligt.

Jag kände mig stukad och bad om ursäkt.

— Si så! Si så! »Snål och hjertlös!» Sir man på bara! Nå, när vill min herre ha de femtitusen kronorna?

— Ha... *ha* dem? Herr hofmarskalken hörde visst inte...

— ... att ni inte var sinnad att lemna något hy-

potek? Jo, Gud bevars, men vi nöja oss med en liten revers. Passar det om fyra dar? Jag får pengarna då.

Jag stod som fallen från skyn, och kom mig knap-
past för att tacka.

Fyra dagar derefter kom han sjelf upp och lemnade mig pengarna. Med darrande hand skref jag en revers att inlösas om ett år och ville skynda ned på kontoret och få den bevitnad.

— Hvarthän, min bäste?

— Vittnen, herr hofm . . .

— Si så, der står ju ett sigill, vet jag.

Sen tog han sin revers och såg på sigillet och hånlog:

— »N. J.» inom en löfranka. Sir man på! Enkelt och smakfullt. Snyggt, men fan så lite pråligt. Ett sköldemärke, som ju möjligen skulle kunna efterapas och förvexlas. God morgon, min bäste!

Jag visste inte om jag ville slå honom eller kyssa hans räddande händer. Jag valde en medelväg, följde honom under djupa bugningar till dörren och bad Gud välsigna honom.

Jubel och fröjd! Krisen var öfver, firman stod säkrare än någonsin, och om ett år lemnade jag hofmarskalken hans pengar åter, efter hans egen önskan uti inteckningar rundt om i bygden och till sex procent, inte ett öre under. Endast årsräntan levererades kontant, tretusen kronor efter sex procent, inte ett öre under.

Liquiden skedde uppe i mitt hem, och just som den gått för sig, trängde ett litet pipande skrik in till oss.

— Småherrsskap, hvasa? tyckte hofmarskalken.

— Ja, en liten flicka, bara en vecka gammal.

— Sir man på. Jaså. Hm . . . hm . . . Hör nu, min bäste, i *edra* kretsar döper ni visst så'nt der småfrämmande rätt snart, hvasa?

— Ja . . . a . . . a. Vi hade tänkt på torsdag, men . . .

— Jaså, minsann. På torsdag! Har just ett ärende till sta'n då. Förlåt, gubben har sina kuriösa infall. Har inte varit med om så'nt på länge. Gamla bekanta nu. Vore väl inte möjligt att få vara med?

— Herr hofmarskalk... hur skall jag nog... allt för stor ära... oändligt smickrande... hm...

Jag är inte annars någon krypare just, men fast jag tror att jag åbakade mig och bockade väl mycket, kan jag inte ångra det än i dag. Ser ni, jag krusar inte en hofmarskalk ett enda dugg, men den här gamle skrangelinen hade ju rest mig ur stoftet och räddat mitt lyckliga hem!

Han fick besked att akten skulle försiggå klockan fyra och på slaget stod hans landå vid porten. Hanna tyckte allt att det var roligt för de andra fruarnas skull, men var rysligt förlägen, och så visste hon inte riktigt hur hon skulle tro att han var klädd. En, som kallade en konsul och grosshandlare för »herrn» och »min bäste», kunde ju vara karl att komma på barndop i jagstöfflar.

Men nej, han hade stora hofuniformen, helsade höfviskt på alla och kallade Hanna för »fru konsulinna», så han hade allt fasoner på sig när han bara ville.

Presten höll på att tappa handboken när han fick se den gamle högfärdige hofmarskalken, som inte umgicks med någon annan i staden utom bara landshöfdingen, på fadderskap hos mig, och de andra Nålköpingsborna de glodde som om de nyss fått ögon.

Flickan döpte vi till Karin och hon skall läsa sig fram nu till nästa vinter.

Hofmarskalken klingade med hustru min och bad att få titta litet närmare på den lilla. När Hanna kom med henne, såg han på barnet länge och väl och hans gamla ögon tycktes alldeles växa.

— Jag är en gammal barnlös enkling och förstår mig just inte vidare på sådana små; men får jag, fru konsulinna?

Inte för Hanna begrep *hvad* han ville, men hon visste hvad han gjort för oss och att det inte fanns just någonting, som han inte fick i vårt hus.

Då tog han Karin och kysste henne midt på munnen, och jag vill inte bli salig om der inte glänste två stora tårar i den gamle stoffilens ögon när han sen räta på sig.

— Det var underligt, hon smakar precis som färskt smör, sa han.

Andra fina herrar, som förlofvat sig med och kysst mina andra flickor ha deremot yttrat att det smakat »himmelskt». Hvem skall man tro? Nog tänker jag för min del att hofmarskalken förstod sig bättre på smör än mina mågar på himmelen.

Så bad han att få tala enskildt med Hanna, och när de voro inkomna i blåa rummet tog han fram en lifrantebok och sa:

— Goda fru konsulinna. Lyckan kan vexla förunderligt här i verlden. *Ni* har aldrig haft någon erfarenhet deraf, nej, Gud bevars, visst inte, och vi ska hoppas ni aldrig får. Men bland alla de här moderna idéerna, som för det mesta äro alldeles odugliga, tror jag att den der lifrantesaken är den minst afvita i alla fall. Det ligger en viss tanke deri så det gör. Törs jag be er vara god taga emot den här för lillans räkning af en snål, gammal hjertlös man! Der är ingenting skrifvet i boken, för hvem kunde veta att hon just skulle heta Karin? Men der är till en liten första insättning mellan bladena. Nej, ser man på! *Mera* tårta och vin. Tackar så mycket, nu måste jag i väg.

Nils Jönsson är aldrig den som gör sig till, men jag följde honom ner till vagnen och stod barhufvad och i min bästa frack och svepte om hans gamla, smala ben.

— Tack, tack, min bäste! Tycker om er. Uppriktig och galant. Törs säga rent ut i synen. Ser man

på! »Snål och hjertlös!»! Hur vet herrn hvad man gjort mig innan jag blifvit sådan? Si der har den fähunden låtit Ajax stå och gno sig mot stängen igen! Sir man på! Sir man på!

Tankfull stod jag och stirrade efter den bortilande vagnen. Aldrig såg jag dess egare mer. Sex veckor derefter hade familjegravvens rostiga gångjern öppnat sig för gamle hofmarskalken.

Men mellan permen och första bladet i Karins bok låg der jemnt tretusen kronor, inte ett öre under, och det har hon nu mer än de andra barnen, bara för det hon passade på och pep för den gamla herrn.

* * *

VIII.

Barnen.

En sak är viss: man vet aldrig sjelf hur oändligt mycket ens föräldrar älskat en förr än man får egna barn. Föräldrakärleken är, om nu Nils Jönsson för en gångs skull skall försöka uttrycka sig litet poetiskt, ett himmelens lån, som aldrig betalas ordentligt till den rätte fordringsegaren, af den rätte gäldenären. Aldrig i lifvet får far eller mor af son eller dotter igen hvad de på dem slösat af ömhet, omsorger och kärlek.

Man växer upp; alla intressen, alla tankar vändas framåt, mot det nya, lockande, mot kunskap och glädje, mot ett annat ungt, flammande hjerta och så snart ett eget hem. Föräldrarna, de ofta långa tider glömda, de i många fall rätt sällan besökta föräldrarna, till hvilka du skrifer en och en half sida då du ritar sexton eller

tjugo fulla till en tös, som du känt några månader, de få hvad som blir öfver.

Men så kommer en stund då hon, som man älskat högre än sitt eget lif, sjunker blek och qvidande ned derborta i alkoven, sväfvar mellan lif och död några kvalfulla, evighetslånga timmar och låter en känna hvad det är att darra för det käraste man eger på jorden. Och så hörs der plötsligt ett litet för andras öron hest och ömkligt skri, men som för dig klingar som en fulltonig jubelkör, och du håller i dina armar en liten främmande resenär, som dock är en del af ditt eget jag.

Det är han eller hon, som skall hämnas de gamle, halft förgätne, för hvilka *du* var allt; det är denna lilla varelse, som till sista skärfven med ränta och ränta på ränta skall kräfva ut allt hvad af ömhet, hängifvenhet och sjelfförsakelse, du skyller dem, som då kanske redan slumra i kyrkogårdsmull.

Med *min* barndom och ungdom kommer man inte gerna att just ligga åt det svärmiska och öfverspända; men jag kan försäkra, att det var högst betydliga känslor, som rörde sig inom mitt bröst, då jag första gången höll min förstfödde i famnen.

Att tänka sig att det nu är *han*, som skall gå igenom mitt manuskript, rätta felena i svenskan, svarfva till meningarne lite här och hvar, och sen söka att få det tryckt i sjelfva Stockholm, i fall han, som är medicine doktor och den lärdaste af oss allihop, inte tycker att det till sist ändå blir alldeles för enkelt!

Ja, den tiden den går så han gör.

Jag har alltid sökt vara en så pass uppmärksam äkta man, som man af min bildningsgrad kan begära men aldrig har jag krusat för Hanna så som först när den pojken var född. Hon kunde sagt hvad hon ville, och jag kände att jag skulle inte sagt emot henne utom

i ett, ett som jag fått för mig det första vi fick veta att det var en pojke.

Så en dag ropade Hanna på mig och jag kom och satte mig så nätt på sängkanten och tog hennes lille hand så fint, som om vi varit riktigt af bättre folk begge två.

— Hör du, Nils, sa hon, har du något grunnat på hvad vi ska döpa honom till?

Jag blef både röd och förlägen.

— Ja, si du, Hanna, det är just *det* jag har; men låt först höra hvad du tycker.

— Jag har alltid varit så förtjust åt »Albert». I ett par bra böcker, jag har läst, har den bästa af allihop i boken hetat så.

— Bli inte ledsen, Hanna, för du har i alla fall haft mest besvär med gossen. Men det skulle varit mig så riktigt kärt om du hade velat kalla honom »Jöns» efter min stackars far, sa jag.

Då blef Hanna blossande röd, reste sig häftigt upp på armbågen och sa:

— Det var ett förskr . . . förträffligt namn, menar jag, kort . . . och lätt . . . att säga . . .

Käraste lilla hustru! Hon blef rysligt ledsen öfver »Jöns» det syntes nog, men kärleken kom henne att genast foga sig, och det kostade mig stor möda att få döpa pojken till Albert, för jag kunde omöjligen göra henne emot.

Det blef en qvick pojke, gick genom skolan som en dans, gjorde oss, förstås, han som andra barn, en hel del oro under uppväxttiden, men ingen egentlig sorg förrän han skulle välja lefnadsbana.

Tjenstemän de vilja nästan aldrig att deras pojkar skola egna sig åt samma bana, som de sjelfva; *der* känna de alla stötestenarna och svårigheterna och hoppas att någon annan kant af kronans kaka skall vara mindre knaltig.

Men yrkes- och affärsmän vilja gerna ha sin äldste

pojke in i eget fack, för der kunna de jemna stigen för dem, och ett godt firmanamn är minsann inte det sämsta arfvet.

Att få vår Albert inom disken syntes dock lika ogörligt som om man ville bjuda lektor Waldenström på en varieté. Läkare ville han bli, det kunde inte hjelpas. Mamma grät och bad och jag var så arg så jag talade inte till honom hela vårterminen, han gick i sjunde öfre. Han led af det så han bleknade och magrade, eller om det var af den myckna läsningen, och då han helsade om morgnarna eller gick från bordet eller tog godnatt, så såg han på mig så att det skar mig tvärs igenom hjertat.

Jag älskade mitt yrke öfver allt annat utom hemmets verld och jag var så kränkt af Alberts halstarrighet, att jag gick inte ned på skolgården den dagen han hade studentexamen.

Mitt hjerta svällde och mina ben ville knappast styra sig i rummet, då jag hörde de unga studenternas sång och såg Albert midt i truppen då den tågade ned åt Strandgatan för att få sina mössor hos Bengtssons. Men jag sa till mig sjelf: »Stå på dig, Jönsson, och låt inte topprida dig af ditt egena barn.»

Men när han sen knackade på min dörr och tvekande och försagd steg in med den hvita mössan i handen och högsta betyget i *alla* ämnena och såg på mig med tårar i sina stora, blåa ögon, och hans haka darrade och han sa:

— Tack, älskade pappa, för den uppfostran jag hittills fått!

då var det totalt slut med Nils Jönsson. Jag tjöt som en gammal mamsell, höll på att krama pojken förderfvad, kysste honom och snyftade:

— Min egen, egen gosse! Blif i Guds namn hvad du vill, men håll alltid, alltid af din far!

Och det har han då gjort hittills, och medicine doktor är han, och förlofvad med en så'n der målare-fröken, som sitter på nationalmuséum och kopierar och inte kan reda af en ärlig sås. Och jag, som hatar talangfulla fruntimmer, jag är förtjust i henne och har skrivit många ark och tigt och bedt henne komma ned nu till sextioårsdagen.

När näste pojk var född, sa Hanna, så snart hon började orka lite:

— Hör du, Nils, nu har du gett mig en ful vana att bestämma barnens namn. Bli nu inte ond om jag ber dig att också få kalla *denne* pojken alldeles som jag vill!

Jag tyckte allt att det var lite hårdt, men jag sa ändå:

— Det får du, Hanna, för allt omak han har gjort dig. Hvad ska han heta då?

— Ack, käre Nils, det är ett infall af mig, vill du inte, bara för denne ende gången, vänta att få veta det tills presten säger det!

Detta var väl starkt, men fruntimmer äro ömtåliga vid sådana tillfällen, och hon fick det som hon ville. Men när presten började läsa ur handboken och kom till sjelfva vattnet, så tänkte jag inom mig: »Säger han nu Ossian, Erengisle, Edmund eller Villehard, så blir det aldrig bra. Då sa kyrkoherden: »Jag döper dig *Jöns Lars Andreas* i . . .» o. s. v.

»Jöns Lars Andreas!» Far, handlare-Lars och morfar i Bolsåkra!

— Jösses! Kryst inte ihjel henne! sa fru Johansson, som stått för hela lille Jönsses resa, när jag genast efter akten med ett famntag tackade min Hanna för de namn hon gifvit vår son.

Han kallades Jöns och hans hela namn blef således »Jöns Jönsson». Men kan ni tänka er, att han, det oak-

tadt, när han kom upp i sjetten visade en brinnande lust att bli — husarofficer.

Nu blef jag rent förtviflad. Skulle jag inte få honom heller in uti affären! Stränghet efter min medgörlighet mot Albert var omöjlig; jag teg och led. Då kom pojken, för der är ett vekt hjerta på Jöns, en dag in till mig på kontoret och sa:

— Förlåt mig all sorg, jag har gjort pappa! Jag vill lyda far.

— Hör nu, Jöns, sa jag, hvad är det egentligen, som drager din håg till de välsignade husarerna? Inte är *du* blodtörstig, inte?

— Nej, för all del, och krig ska vi väl hoppas vi slipper i alla fall, tyckte Jöns.

— Tycker du då det är så rysligt rart och fint att kommenderas och hissas hit och dit som ett osjäligt djur i stället för att vara sin egen herre bakom egen disk?

— Åhnej, hvad sjelfständigheten beträffar så . . .

— Nå, herre min skapare, är det då bara uniformen, det glada lifvet och kamratskapet, din håg står efter?

— Ja, det med, och så . . . och så vet jag ingenting som vore herrligare än att, fri och glad, ila fram på en ståtlig springare. Se jag älskar hästar, pappa . . . men nu ska vi inte tala om 'et mer.

— Jaså, ett osjäligt kreatur skulle således fått bestämma min gosses lefnadsbana. Hör på Jöns! Samma dag du slutat handelsskolan och ett volontärår på kontor i Lübeck, skall här stå en häst för din räkning i pappas stall, en häst, som ingen husarofficer skulle behöfva skämmas för.

— Är det möjligt, käre, älskade pappa! sa den slyngeln då och föll mig om halsen.

Men när Jöns Lars Andreas kom från Lübeck, ville han allsingen ridhäst ha, utan bara nya, tidsenliga anordningar på kontoret och kassörska och kontrollappara-

ter i boden och fönstren nedhuggna till riktiga skylt-fönster samt lagerboken förd på ett annat vis. Jo, det var sannt, så ville han också ha en dotter till Levy & Sohn, som hade sin affär snedt öfver der Jöns konditionerat. Det sista tyckte inte mamma och jag mycket om, men vi mente som så, att »Ske Guds vilje»; firman är solid och menskan kan ju vara bra, fast hon är tyska. Men när Jöns reste dit för att helsa på och ta bättre besked, så var Rebecka Levy redan förlofvad, så att nu är vår Jöns gift med rådman Lundströms flicka här i Nålköping, och henne äro vi förtjusta i allihop. Hennes far är min bästa vän, Hanna har hållit henne till dopet, våra flickor äro hennes pensionskamrater, och Jöns hade henne redan i daldansen på slutbalen när de gått i dansskola tillsammans. Så att henne vet vi hvad hon går för, den tyska nationen och alla dess fruntimmer oförtalade likaväl.

Nu sköter han om nästan alltihop, bättre än jag sjelf efter den nya tidens fordringar skulle kunna, tack vare en köpmannabildning, som han inhemtat litet beqvämare än jag det lilla jag kan. Han tar detalj efter detalj af affären; jag känner mer och mer huru obehöflig och umbärlig jag blir dernere, huru det lossas det ena efter det andra af de många band, som en gång bundo mig vid butik och kontor. Det finns blott *ett*, som växer starkare år från år: kärleksbandet mellan firmans senior och honom, som nu styr dernere.

Det enda jag har emot Jöns är att han är väl häftig ibland. Inte i hemmet; hans Emmy får opåtaladt säga och göra hvad hon vill. Inte heller i affären; en kund kan få stå och prata hur många och långa dumheter och näsvisheter som helst, utan att hans vänligt leende min ändras det ringaste. Men jag ska' tala om en liten historia så att ni förstå hvad jag menar.

Jo, det var här om året när Snusdala—Linkebobanan

skulle invigas. Jag var, förstås, verkställande direktör i jernvägsbolagsaktiestyrelsen, och, om jag skall säga det sjelf, hade jag inte huggit i lite hvad jag orkat så tror jag att de knogat Linkeboverkens gjutgods och Tolabygdens spanmål efter häst ännu i denna dag.

Så skulle, Gudbevars, jernvägen invigas med festtåg och fanprydt lokomotiv och blomsterguirlander vid alla stationer och landshöfdingen i uniform och festmiddag i Snusdala godsmagasin, för i hela Snusdala hade de rakt ingen sal, som passade. Och det bästa af allt var att kungen kom dit och satt och åt med oss i godsmagasinet i sitt höga majestät; men att det var ett godsmagasin kunde då ingen människa se, för der fanns inte så stor bit på väggarna, som jag kan lägga min hand på, som inte damerna från Nålköping, Snusdala och Linkebo klädt med gardiner och draperier och fanor och sköldar och löf och blommor, för det var i Juli. Och borgmästarinnan hade kört dit sin salongskung-Oskar i gips och satt honom i fonden på två stora, målade dräneringsrör, som brukas mycket till piedestaler i Nålköping, både till kungar och blomkrukor. Kuvertet kostade tretti kronor och fru Lundin på stadshuset derhemma hade gjort sitt bästa och kokade och stekte allt hvad hon orkade i ett brädsckjul ute på bangården.

Nå, der sitter nu kunglig majestät och landshöfdingen och borgmästarn och jag och den andra styrelsen och gamle baron Sviskonkärna vid ett bord midt på södra långväggen, och sen var magasinet der i närheten fullt med bord intill bord så det var med nöd vaktmästarna kunde slinka emellan, för alla ville ju sitta så nära intill hans majestäts bord som möjligt.

Men i vestra ändan på magasinet blef en bit öfver af golfvet, och då sa borgmästarn till mig:

— Hvad ska vi göra med den biten? Våra frun-

timmer se oss bättre genom glasrutorna från godsexpeditionen.

— Jo, Trybom, sa jag då, drag ett rep från vägg till vägg och låt det fattiga, förtryckta folket stå der bakom och se sin nådige konung, så många der får rum.

Så blef det också, och folket var mycket anständigt och hyggligt. Och landshöfdingen talade för kungen och kungen för länet och borgmästarn för banan, och jag skulle egentligen talat för de aktietecknande kommunerna, men det hade jag bedt landssektern göra. Så räcker kammarherrn hans kungliga majestät ett litet paket, och så ger kungen med varm hand borgmästarn nordstjernan och — mig vasaorden.

Jag kastade ett öga bort mot glasrutan till gods Expeditionen och der stod Hanna och torkade sig i ögonen, och flickorna voro röda som pioner och troligtvis rädda att jag skulle bära mig på något vis illa åt, men på det hela var det nog med dem som med de tre vise män från Österland, att när de fingo se stjernan voro de ganska glade. Vid jag så sitter och sätter vasen på mig så skriker det till långt borta:

— Skål Nesse! Löcka te!

Och vid jag tittar upp, står bror Johannes bakom repet, midt ibland det fattiga, förtryckta folket och vinkar åt mig med en liten blå flaska, som han sen sätter för munnen och klunkar ur dugtiga tag.

Jag satt med sju vinglas och tre buteljer framför mig och bror Johannes tog *sitt* starka ur fickan direkte. Gud delar 'et så olika här i verlden, och Johannes mente nog inte illa. Men jag blef rysligt både ledsen och arg, helst jag såg att han var mycket mera lifvad än som passar sig till och med vid ett sådant tillfälle och i hans ringa lefnadsställning.

Då hörs der väsen och bråk nere i folkhopen, och jag ser min Jöns, som satt vid ett af de nedre borden,

ta' Johannes i nacken och — kasta ut honom som en hund. När jag en stund efteråt skällde upp pojken, svarade han:

— Hade det inte gått fort, så hade här blifvit skandal, och jag bad honom vackert först, pappa.

Men Jöns såg så vild och ond ut, att jag tror han skulle varit i stånd att rent af slå sin egen köttslige farbror.

Då hade Johannes ett litet kronohemman, som jag arrenderat åt honom, men sen har jag fått lof skicka honom till Minnesota, för han var alldeles för glad vid det våta, det våta och starka.

Och så var det våra flickor, som stodo på gods-expeditionen bredvid sin moder och sågo sin pappa på den — om jag frånser det der med Johannes — kanske stoltaste dagen i hans lif. De, heta Greta och Anna och äro stora och blonda och gifta begge två. Greta har en assessor i kunglig majestäts och rikets Göta hofrätt och bor nu i Jönköping. Anna hon gick i fem och ett hälft år och väntade på en arkitekt, som bor i vårt egen hus och inte har det för bra än i dag. Både Greta och Anna se bra ut och äro så lika som om de vore tvillingar. I det husliga äro de mycket hemma, och Greta kan till och med spela piano så att mera höfligt främmande stannar kvar i salongen och låtsar om ingenting. Men när min Anna sjunger »Fjorton år tror jag visst att jag var» sprider folk sig gerna lite i smårummen, det har jag märkt.

Det kan ju förlåtas en far att jag säger att ett par sådana flickor inte ofta släppas ut från det nutida svenska hemmets värld. Renhertade, klara i blick och sinne som den friska elfvens våg; gingo i brudstol okysste, okurtiserade och utan bref och hårlockar, som behöfde brännas upp. Det är två unga fruar, som kunna resa Sverige rundt och aldrig behöfva befara att bakom ett gathörn skall dyka upp en karl, för hvars blick de behöfva slå

ned sina ögon, eller ens få en lifligare färg på kind. Assessor Rundqvist och arkitekt Blom ha fått dem helt och fullt, som de gå och stå, utan alla minnen och erfarenheter. Nå, assessorn är ju en karl med framtid och lite egen förmögenhet, fast någon Adonis är han inte, alldenstund ögonen inte riktigt vilja följas åt i sjelfva blicken och hans hår stöter lite i rödt. Men att Anna var lite för god åt arkitekten, tyckte allt både mor och jag. Inga beställningar, intet praktiskt sinne för virke och tegel och smide och frakter, men ritar förskräckligt bra, fast mest sådana hus, som di inte bygger i Nålköping. Nå, herre Gud, när vår Anna är nöjd, så får det vara.

Flickorna ska ju ha sitt eget, men det svider i hjertat när man skall släppa till dem. När pojkbarna gifta sig, känns det alls inte så, det vet jag på Jöns. En karl är en karl i alla fall och bestämmer sjelf om lifvets kurs i de flesta fall. Tar hustrun vara på hans namns ära och inte förstör deras bergning, så går det nog sen. Men att lemna sin lilla älskade flicka i en främmande mans våld, då man vet hur äfven de bästa karlarna äro!

Så ha vi vår lilla nittonåriga Jenny och Karin, läs-barnet till nästa vinter, henne, som gamle hofmarskalken kysste och gaf lifränta åt. De äro mörka och fina och se ut som om de vore af en helt annan ras än de två äldsta flickorna. Jenny bråkar, till min stora ledsnad, med »tidens stora frågor», och läser alldeles för mycket och pratar så det går omkring i hufvudet på 'en och vill gerna ha plats, »för att få en verksamhet och känna sig mera sjelfständig», ändå hon inte behöfver det. Först hon kom ut i sällskapslifvet här i Nålköping så blef jag riktigt ledsen för det hon jemt ville vara med herrar, pratade, skrattade, resonerade och promenerade med dem både bittida och sent. Men sen fick jag reda på att hon är rysligt stygg och näsvis mot dem, spetsig och förarglig så att de anse henne rent för ett litet vidunder. Gud

hjelpe barnet! Håller hon på så der, blir hon visst aldrig gift.

Men om vi så äro samlade allihop och allt står väl till med barn och barnbarn, och ingenting är på sned och ingenting finns, som ängslar och trycker; men rullstolen står tom framme vid lilla salsbordet vid det mellersta fönstret, så blir det ingen riktig stämning i vår krets.

Våningen är stor nu, hela elfva rum, och vi äro en liflig familj och Jönnes och flickornas barn hålla ett fasligt väsen när de komma ihop, men när de nalkas blå kabinettet och den stängda dörren der innanför, då saktas de små fötternas fart af sig sjelft, rösterna sänkas och kärleksfulla blickar kastas bort mot den der dörren.

Om något händer oss, glädje eller sorg, eller bref kommer från barnen, eller vi fått höra något från staden, från vänner och bekanta, är det alltid en, som snabbt reser sig ur kretsen, tittar efter om rullstolen är tom, och i så fall skyndar in i rummet bakom det blå kabinettet, derifrån dämpade röster endast svagt tränga ut.

Der ligger på hvita kuddar och vanligen blott i halfdager ett ansigte, som en vacker qvinnas, en gestalt, som en krymplings, i storlek som ett barns.

Det är vår Eva, vår tredje flicka i ordningen, henne, som svåra lidanden förtärt och stängt ifrån all livvets glädje, hon, som skulle vara vårt sorgbarn, men hvilken, som ingen annan, kan vända våra blickar dit der det är evig fröjd!

Läkarne säga . . . ja, det är detsamma, hvad de säga; hjälpa henne kunna de i alla fall inte, *allt* är försökt. Af barnaglädje och ungdomsfröjd har hon intet smakat, mycket af det yttre lifvet, af naturen och människorna är henne obekant, och emellanåt förvrider smärtan de sköna anletsdragen i hufvudet, hvilket hon, liksom af ett grymt hån, fått behålla friskt och fylligt med fagra kinder och glans i ögat, medan kroppen är ett abnormt skelett.

Känner och tänker hon som vi, fast hon ej kan hoppas och vänta som vi? Vi veta det inte. Vi ha aldrig märkt att de fläktar från lifvet derute, som kunna tränga in i hennes lilla fristad, för henne medfört vare sig längtan eller vemod. Gossarna ha förtrott henne sina framtidsplaner, flickorna ha invigt henne tidigare än mamma i sina hjerteangelägenheter, sin kärlek och sin fröjd, och hennes vackra ögon ha tindrat af ömhet, hon har lyssnat intresserad, hon har försökt en smekning då och då med sin lilla utmärglade hand; men intet har förrådt någon smärta öfver att sjelf vara ohjelpigt afstängd från allt hvad lifvet eljes bjuder.

Jag tror att hennes hjertrötter så småningom lossas från jorden, allt efter som hennes sinne vändes mot det som ofvantill är. Egentligen finnes det väl numera blott *en*, som håller qvar: kärleken till oss alla. Hur länge skall den förmå binda hennes vingar? Huru snart skall hon höja sig till herrlighet från skröplighet? Det är grymt och egoistiskt att med våra böner vilja fördröja den stunden; men vi förmå ej annat; sorgebarnet har blifvit hemmets solsken, den vanföra dotterns lilla hand är starkare än någons af våra att stödja och upprätta, och då den flämtande lågan slocknar, skall det gripa oss nästan värre än om en af oss andra kallades bort i helsans och kraftens dag.

Eva vet hvad jag haft för mig dessa dagar. I går sade hon:

— Pappa, antingen nu äfven främlingar skola få se ditt lilla arbete, eller det blott blir ett kärt testamente till mamma och oss, så står der väl riktigt mycket om Guds underbara godhet och nåd?

Jag böjde mitt hufvud och mina gamla kinder glödde af blygsel.

— Tyvärr, inte mycket, barn

Der drog en mörk sky öfver de veka, milda dragen och hon låg tyst en stund. Så klarnade hon upp och log :

— Det är detsamma, far. Hans verk prisa Honom, och ingen menniska kan teckna upp hvad som verkligen händt henne, utan att skriva en lofsång till Hans ära!

Och detta af *henne*, som Han slagit så hårdt!

Seså, nu är klockan redan sex på qvällen, och om tjugo minuter kommer mamma med båten från Stockholm till sextioårsdagen i morgon. Med henne är Albert och hans målarfröken. Gud välsigne henne, men kluddar hon ner med oljefärg på gula rummet, vårt bästa gästrum, så blir det aldrig väl.

Mamma kommer! Det hjälper inte att vara i backstuga född och sextio år blifven och lutad och grå. Hon, som haft hela ens hjerta ända från lifvets vår, kan alltid få dess strängar att dallra lika ömt ännu, när fälten stå bergade och höstvinden sveper om skrumpnade kinder!

* * *

IX.

Den stora dagen.

Allt sofver; det var bra att det var lördag i går, min sextioårsdag, den stora festdagen, så att folket i afären också kan få hvila upp sig en smula. Men sjelf har jag ingen ro förrän jag fått säga dig farväl, käre läsare, och därför har jag smugit mig opp en timma före Hanna.

Att vi skulle ha en middag i går för barnen och vännerna, det var nu gifvet, och så långt var jag med. Men för öfrigt låtsade jag naturligtvis inte om att jag

väntade någon extra högtidlighet. Blomkorgar, stora, redan färdiga, i vråna undangömda guirlander och två mangelkorgar fulla med kulörta lyktor för trädgården försökte jag att inte se. Vi ha September nu, och det första jag tittade ut i sängkammarfönstret mötte solen mig, vacker och klar. Jöns hade hissat flaggorna, både den svenska och den Peruanska, och min svärdotter, målarinnan, var redan ute vid rosenbuskarna med en liten sax.

— Gud välsigne dig! sa Hanna, men i hennes ögon låg ett helt långt festtal.

»Tarram, tarram, tarram tam ta!» klang det nere från Strandgatan, och upp midt framför salsfönstret tågade Nälköpings arbetareförening med messingsoktett och fana. Jag har setat i styrelsen i sexton år och gaf dem en gång tusen kronor, och så ha de fått en hop böcker af barnen.

Två musikstycken och ett grannt tal, så grannt, att om en främling hört det, skulle han trott att jag är sjelfve Nälköpingskungen. Men det *är* jag inte, för det är fabrikör Gråberg. Det var barberaren, som höll talet och det var rysligt vänligt och frisinnadt och innehöll äfven en del om den allmänna rösträtten, för arbetareföreningar äro alltid politiska af sig och det äro barberare gerna också.

Jag klef ut på balkongen och svarade ungefär följande, hvarvid är att märka att alla menniskor på torget stannade, och pigan, som kör mjölken från Stora Eneby, körde alldeles tätt upptill musiken, höll der, satte händerna i sidorna och tittade upp på mig som om jag varit ett underdjur:

— Vänner!

Med vett och vilja narras ni inte med mig, det vet jag, men jag vet också att jag i nästan intet fall håller måttet mot den smickrade bild, hvilken nu framhållits här såsom varande min egen. Den felaktiga bilden beror

säkert på att imman från edra varma hjertan fått täcka öfver och skymma för alla mindre vackra drag. Men detta är ett fel, som jag för ingen del vill rätta, utan beder jag eder hjertligt att det allt framgent må blifva så.

Ett är sannt: att jag håller af och värderar er alla, alla, och att ingen högre än jag kan akta det ärliga arbetet på alla områden. Det vore väl underligt annat af en män, som börjat fattigare än kanske den ringaste bland eder.

Hvad den allmänna rösträtten beträffar så kan jag i det stora hela hvarken göra från eller till. För *den* saken råda Gud, kungen och Sveriges riksdag, hvars representant här från Nälköping är borgmästare Trybom. Men inom den redan bestående grundlagens ram har jag gjort hvad jag kan för rösträtten: alla mina bokhållare ha rösträtt och mina gamla bodkarlar hade också kommit opp i åttahundra-kronors-taxering vid sista valet, men de ville inte gå dit.

Tack! Gud välsigne er!

Redan hade föreningen vändt, trafiken på torget återtagit sin vanliga gång och mjölksurran från Stora Eneby, som med synbart nöje bevittnat tilldragelsen, satt sig i rörelse, då min Albert, doktorn, klifver ut på balkongen med ett beslutsamt drag öfver sitt kära ansigte.

Jag blef riktigt rädd. Tänk om han, som bor i Stockholm, blifvit smittad af de moderna idéerna och den ryslige »Stockholmsbänkens» fasliga radikalism, och nu håller ett riktigt sän't der frisinnadt tal! Och vi, som äro sådana vänner med Tryboms, som äro så förskräckligt konservativa!

Gudskelof! Gossens anförande blef både fosterländskt och konservativt.

— Vill barberare Lind och musikkåren vara goda och komma upp och dricka ett glas med oss! sa han med fast, välljudande stämma, präglad af den innerligaste öfvertygelse.

När jag vänder mig om, står Jenny der med bricka och glas, och alla de andra ha också kommit in och Eva sitter der i sin rullstol och ser på mig med sina stora, milda, varma ögon.

Jag går fram till henne, och kring vår lidande älskling och mig lindar sig kransen af utsträckta armar, af kärleksfulla munnar, som alla hviska välsignelse och tacksamhet i mina öron.

I detsamma kommer emellertid Johanna, pigan, och säger att i tamburen står en deputation från ordensförbundet »Sjustjernan», der jag är skattmästare.

De voro sex stycken och i vanliga fall mina förtroliga vänner och bröder, som inte brukade genera sig för att dunka mig i ryggen och säga: »Nu är du dum, gamle Nicke!» Men *nu* voro de alldeles fasligt uppsträckta och gentila, hade sina kömmendörsband under sommaröfverrockarna, samt tittade på mig som om jag varit en indisk afgudabild eller de velat be: »Rör oss inte och säg för Guds skull ingenting profant så att det går sönder för oss!»

Så krängde de af öfverrockarna, vredo halsdukarna tillrätta och ställde upp sig. Öfverceremonimästarn gaf nionde gradens lösen och underceremonimästarn dunkade i golfvet, hvarefter ordförande-mästaren, brodern Lundström, höll ett stort tal och bad att å ordens vägnar få öfverlemna en silfverpokal, en riktig kapplöpningspokal. Och nog är det sannt att jag ofta hållit på att springa andan ur halsen för den välsignade »Sjustjernan» och att jag sjelf tycker att jag sitter der som en narr på högtidsdagarna med svärd och riddaredrägt, men när jag ser på *min* kapplöpningspokal är det ändå en tröst att vid den låder hvarken svett eller blod från en sporrhuggen kamps sårade sidor. Om menniskan vill göra sig löjlig med sin egen kropp, är det ju hennes ensak.

Mitt svar på ordförande-mästarens tal var alldeles utan någon politisk innebörd, hvarföre jag här förbigår detsamma.

Champagne.

Hela förmiddagen fullt af folk, som ville gratulera, deribland landshöfdingen och hans friherrinna, biskopen och domprosten; och så vardt det middag med många och vackra tal. Det allra vackraste höll min Albert för pappa. *Det* förtjente komma på tryck, men det vill inte Albert på några vilkor. Jag såg hur biskopen, som gjort sig rätt mycket besvär med sjelfva det stora, första festtalet, gick omkring och liksom småskämdes för det han af Albert blifvit så rysligt »distanserad», som de säga bicyklisterna. Min blifvande svärdotter målarinnan hade gjort små riktigt nätta vers. Det är bra lyckligt när två makar öfverensstämma i begåfning och själsrigtning. Aldrig har *jag* skrivit någon vers och aldrig Hanna.

Vår Jöns läste upp alla telegrammen och det var en hel hop:

»Konsul Jönsson,

Nålköping!

Lycka till de sextio! Fortsatt framgång, lycka och glädje!

»Grosshandlare Jönsson,

Roslund.»

Nålköping!

Lycka till de sextio!

Frid och glädje, lugn och ro

I ditt sälla, trefna bo!

Mimmi och Jonas.»

»Brodern-Skattmästarn,

»Sjustjernan», Nålköping!

Klar som sjustjernans glans, hög som hennes gång

uppå himmelens fäste, tränger systerlogens i Skunkeby
helsning till dig på sextioårsdagen. Hell!

Ordförande-mästaren.»

»Jönsson,

Nålköping!

Senaste rapskakorna odugliga. Sänd ej fle.....»

— Aj f—n! sa Jöns. Bär ner 'et på kontoret
Wiklund! Och så läste han på igen.

Ja, det var riktigt gripande och högtidligt.

Men vid desserten kommo godsegarne Östberg och
Brandström och sa:

— Ursäkta, Nicke lille, men hvad var det med de
der oduglige rapskakorna? Är väl samma sort, som du
sålt till oss?

Men då blef jag ond och sa:

— Vet ni då ingen lefvandes hut, god' vänner! Ska
ni komma och genera mig i mitt egena hus på min egen
födelsedag! Skål i alla fall!

Ja, sen var der illumination i trädgården och bål i
lusthuset och tal vid bålen och smicker i talet och väl-
mening i smickret, och så tände bokhållare Wiklund på
ett fyrverkeri, men det hade både mamma och jag lika
gerna sett att han låtit bli, för när den första raketten
fräste upp, så står doktor Persson i storskolan borta vid
syrenerna med armen om lifvet på vår Jenny och jag
tror, ledsamt nog, att flere af gästerna sågo det.

De ha brådtom flickorna. Snart är det väl menin-
gen att mor och jag skola stå här alldeles ensamma som
ett par gamla, risiga, aflöfvade träd.

Der var sång i lusthuset och glädjen stod högt i
sky och gästerna skötte sig sjelfve alldeles förträffligt.
Jag drog mig undan sorlet en stund och gick upp till Eva.

Hon satt i sin stora stol vid fönstret i sitt rum och

blickade genom den öppna rutan upp mot den ljusa stjernhimmelen.

— Så klara de blänka, barn! Jag tycker aldrig jag har sett dem så nära som i afton.

Hon lutade sitt hufvud mot min kind och hviskade:

— Så *är* det väl också, pappa! Vi komma dem litet närmare dag för dag, och då man är sextio år eller . . . eller bruten som jag, då gör man väl i att med blicken allt oftare mäta det afstånd, som skiljer, allt oftare sända sin tanke på börens vinge dit öfver!

HERR PETTERSSONS HUSPREDIKNINGAR.

(Ny följd.)

Frukostäggen äro något hårda.

— Nej se, du har låtit laga min mammas gamla vas och satt den fylld med blommor på bordet! Du visste nog huru stort värde jag satte på den gamla vasen. Ja, du är allt en liten snäll och rar qvinna, Klara; men så har jag då heller inte på mitt samvete att inte jag vet att värde...

Hvad nitton millioner är det *här* för något!!! Klara! Klara! Hvar håller du hus? »*Skulle du bara lägga upp kaffebrödet?*» Ja, jag kan tänka du ville helst inte se huru ditt attentat aflöpte. Hvad är meningen med att gifva mig slungstenar till frukost? I hvilken petrifikatsamling har du snattat dom der? Du *vet* att jag på morgnarna har så brådtom till mitt arbete att jag får ordentligt *sluka* maten; men någon *rigtig* struts är jag ändå inte, — inte alldeles, Klara!

Jaså: »*lillan skrek, så Karin fick lof springa in till henne just som äggen skulle tagas upp?*» Tackar ödmjukast! Det skall således bero på en sinkadus, om ungarna behaga hålla sig lugna, huruvida den som sliter födan i halsen på er allihop skall få ägg eller makadam till frukost?

Men det skall naturligtvis vara en pik åt mig för det jag inte är rik nog att hålla huset fullt med pigor. *En* till att ta upp ungen ur vaggan, *en* till att ta upp ägg ur kastrullen, och så några stycken till att passa nådig frun.

Jag undrar om mannen i alla familjer, der de inte

ha sex pigor, tvingas att frukostera på klappersten? Då är det i sanning inte underligt att läkarne klagat öfver magkatarrens tillväxt bland menskligheten.

»Om jag inte kan förlåta dig för denna gången?»

Jo, herre Gud, hvad jag det kan. Hvad får inte en stackars äkta man lida och fördraga! Visst kan jag förlåta dig slungstenarna. I Elfsborgs län var häromåret en torpare, som förlät sin hustru att hon gifvit honom fosfor af ett helt paket tändstickor. Hvar och en har *sitt* sätt, Klara lilla. Ingalunda vill jag vara den sämste; kunde Elfsborgstorporen förlåta fosfor, nog kan jag smälta makadamen. Fast Gud vet ändå om jag inte hellre tagit tändstickssatsen? Näja, *den* kan du ju försöka i morgon, min älskling.

»Var jag så vänlig och snäll nyss, när jag fick se den gamla vassen?» Jaha, det tackade du mig ordentligt för! Men man får väl inte begära bättre, kan jag tro, när man inte är rik nog att hålla husmamsell, kokerska och sex pigor. Eller borde det kanske vara en urmakare också, som passade klockan medan äggen låge i kastrullen?

»Har du aldrig klagat öfver för lite betjening?»

Jo, visst tusan har du det, när du förklarar att din man måste utfordras med petrificater i fall ungarna behaga skrika när äggen ska' tas upp.

Vet du hvad du passat till, Klara? »Till martyr?»

Å, det är underligt att du inte skäms! Nej, till hustru åt en indisk rajah hade du passat, så du hade. Der gör, som du vet, hvarje kast bara ett enda arbete. Kors hvad jag tycker du skulle mått, om du haft *en* tjenare till att lägga i äggen, *en* till att passa klockan, *en* till att snyta barnen, o. s. v.

Att du kan ha hjerta att ställa till sån't här när jag har brådtom och skyndar till mitt arbete...

Hvasa? »Ser det inte ut som om jag hade så brådtom nu?»

Hör du, Klara: *ett* vill jag bara be dig om: försök inte att lägga dig i mina göromål eller jägta mig i mitt arbete! Jag går och kommer när jag vill, förstår du. Jag hoppas jag har rättighet att vara i mitt eget hem.

Jaså! Hvad behagas? »Har Karin kokat nya ägg medan jag setat här och bannats?» Ser man på! Nådig frun slår på stort. Några ägg mer eller mindre gör naturligtvis ingenting. Jag tänkte annars att äggen voro dyra nu; men du har kanske fått hushållspengar, som jag inte vet om. Har du händelsevis vunnit på lotteri, Klara?

»Ska du och barnen äta de hårda äggen?» Om jag bara kunde förstå hvad de arma barnen egentligen gjort för ondt, eftersom *de* skola straffas för det deras stackars far inte är en struts, som kan smälta småsten. Om du nu, tack vare mina lifförsäkringar, med lugn kan se mig på bären, så tycker jag du skulle ändå rysa när det gäller ditt eget kött och blod, Klara.

»Har det ingen fara? Ha de ätit hårda ägg förr?» Jaså, men är du inte rädd för att de rentaf kunna slå ihjel hvarandra med de der äggen. Vet du, min lille vän, jag tror att om man lade dem i en kulspruta och fyrade af, skulle intet pansar på jorden stå sig för dem.

Men nu får jag lof att gå och köpa en skeppskrometer och städsla en äggpiga.

»Hur jag kan vara så grym och hålla på så der?» Är jag grym? Jag tycker jag lider och tiger. Men jag kan inte neka att jag kastar en tanke på huru många pigor och ägg du skulle haft råd att bestå dig, i fall det blifvit något af med dig och civilingenjören, som du fjäskade för året innan vi förlofvades. Han har visst 800 kronors lön nu..... Ja, lipa du! Om du hade slagit litet vatten i äggpannan när äggen lågo och höllo på

att bli förstenade, det kunde så varit, men att annars midt i Februari låta dina vattenkonster spela, det tycker jag inte är någon idé med.

»Skulle du kunnat lefva ogift?» Åh det tror du bara. Jag kan då åtminstone inte klaga att du gjorde det allt för svårt för mig då jag gjorde dig min kur. Jag saknade inte uppmuntran. Jag kom temligen snart underfund med att saken inte var absolut hopplös. Men nog hade det varit vackert af din mamma, den snälla människan, om hon åtminstone lärt dig att koka ett ägg, innan hon släppte dig ut i verlden.

»Önskar du till Gud att du aldrig hade lemnat henne?» Är det så horribelt svårt att passa på två ägg i tre och en half minut? Det skulle jag kunna. Vill du jag skall lära dig det kanske? Man sätter en kastrull öfver kokhålet i spisen, fyller den till något mer än hälften med friskt vatten, lägger i äggen, ser på klockan, tar en grytsked i handen och tar upp äggen eller också håller af vattnet efter tre och en half minut. Konstigare var det inte, min älskling.

Hva sa du? »Duger det inte? Ska vattnet koka, innan äggen läggas i?» Klara, när skall du en gång upphöra att mästra och anmärka på allt hvad din man säger? Du har sjelf på ett lysande sätt ådagalagt att ni derute i köket inte förstå er på äggkokning, och när jag så säger hur det skall vara, så haglar det inpass och motsägelser. Det är möjligt att vattnet ska koka innan äggen läggas i, men det är säkert att jag vill vara herre i mitt hus, Klara!

Hur sa du? »Ska jag aldrig mera i hela mitt lif få hårda ägg?» Jaså, det kan undvikas, jaså, jag behöfver inte äta småstenar? Det här var således bara ett stilla försök att pröfva min matsmältning? Det var alltså bara historier det der att ungen skrek?

Jaså! »han skrek verkligen; men efter detta ska du

hellre låta honom skrika ihjel sig än att min mat försummas?» Tackar så mycket! När du inte kan förderfva mig på annat vis, så ska jag göras till mitt eget barns mördare. Aprópòs, Klara, *hvem tror du gossen har det der skrikandet efter? Mamma har då alltid sagt att jag var det lilla snällaste barn i världen. Snygg och tyst och from som en presthäst. Man säger att gossar brås mest på modern?

»Om jag vill ha kaffet nu?» Ja, det vill jag, Klara. Jag vill inte ha thé, chocolad, cacao, mergpudding, sköldpaddsuppa eller vingelé, utaf det enkla skålet att det inte finns; utan jag vill, om du tillåter, just ha mitt stackars kaffe, som jag hittills fått utan frågor och protester alla de åren vi varit gifta, Klara. Just kaffet vill jag ha, om du inte har något särskildt deremot.

Hur var det? »Menade du bara om jag var färdig med den andra maten?» Kanske du tycker jag sitter för länge vid bordet? Vill du ha det att klippa barnlinnen på, så bara säg ifrån; jag kan ju äta i köket. Eller kanske du tycker jag äter för mycket? Eller hvad är det som brådskar? Ska du nödvändigt ha bordet, så kan jag få mitt kaffe på restauranten.

Hva...a. a sa du? »Om jag händelsevis observerat att både de lösa och de hårda äggen råkat slinta ned?» Nej, nu går det för långt, Klara! Ett vill jag bara säga dig: Jag kan förlåta allt slarvet i huset; jag kan glömma att du lät civilingeniörn fria till dig; jag kan öfverse med att du förderfvar min mat; och jag vill försöka inte tänka på att bror din skaffat oss en hotellflicka på halsen in i släkten; — men försök inte räkna matbitarna i munnen på mig, som får slita för alltihop! Jag är den tåligaste menska på jorden, det vet du, Klara; men försök inte missunna mig maten, gör inte det, för då blir jag, så sannt Gud lefver, arg!

Hvad Pettersson kunnat bli för en karl, om han inte träffat på Klara.

(Klara står i djup negligé och drar upp sängkammargardinen. Petterssons täcke rör sig i långa, rytmiska, omorgnade dyningar.)

— »*Om jag kommer ihåg hvad det är för en dag i dag?*» Seså för tusan; man hinner inte få strumporna på sig, innan det är något elände! Har det nu varit byk igen och alla kärringarna skola betalas? Vi måtte bestämdt vara det smutsigaste herrskap på jordklotet, för det vet jag, att en medelstor, anspråkslös familj skulle godt kunna få mat till hela året af det här går åt till såpa, soda och kärringar. Jag har ändå samma skjor . . .

»*Hvem i hela världen, som har talat om byk?*» Ja, hvem i herrans namn, min lille vän, kan veta hvad du menar när du kommer så der mystiskt . . . Ä' mina stöflar inne? . . . och frågar om jag vet hvad det är för en bemärkelsedag? Det är ju hvarken den förste, tionde eller tjugonde i månaden, för då vet jag mitt öde: fem tior hvar gång till det eländiga hushållet. Andra dra sig fram med

Hvad är det du sitter och mumlar? »*Brukade jag förr vara en smula vänlig på denna dag?*» Den tjugosjette Mars? Ja, nog kan det göra en vänlig och gläd att galoscherna fastna i smörjan och himlen ser ut som en uppspliten grå regnkappa. Hvad är det nu för märkvärdigt med dagen? Ut med språket, Klara! Är det din pappas födelsedag eller gummans namnsdag? Nej, hon heter ju, så vidt jag vet, inte Benedictus?

Jaså . . . hm . . . »*vår förlofningsdag*». Hm . . . se så gumman lilla, visst mins jag *den*. Ja, jag gratulerar dig af allt mitt hjerta! . . . Kanske du är snäll tar ett steg åt sidan så jag kommer till min byrå . . . Men på en sådan bemärkelsedag tycker jag nästan du kunnat ge mig en ren handduk i stället för den här . . . hm . . .

Ja, jag gratulerar dig af allt hjerta, Klara, det gör jag. . . . Hvad står du och stirrar efter som Hamlet på far sins vålnad? Tycker du jag upptar lavoiren för länge? . . . Jag gratulerar dig och det *kan* jag göra, för, utan skryt sagdt, *sämre* kunde du råkat ut.

Hå hå ja ja! Inte trodde *jag* vid den tiden att jag skulle sluta i en sådan här håla och på en sådan post. Du mins måhända, att jag kanske då såg litet bättre ut än folket mest, Klara? Jag tror inte precis att jag behöft dö som ungtkarl, äfven om så galet händt att inte precis *vi* drabbat samman. Sitt öde var snäll och blanda inte hop tandborstarna . . . kan ingen undgå, men nog är det säkert att om man gifter *upp* sig . . . förstår du hvad jag menar, Klara? . . . jag menar i en förmansfamilj eller annan inflytelserik släkt, så kan hustrun bli ett trappsteg till samhällets höjder för en man, i stället för en black om foten vid hvarje steg han tar . . .

Se så der ja! Lip och tjut på denna dag, som du sjelf så ostentativt påmint om! Inte är *du* någon black om foten på *mig*, min lille välsignade vän Kanske du är snäll och tar kjolen så jag kan få min väst . . . Jag kan väl i herrans namn få tala *i allmänhet* eller hur?

Under min första studenttid var jag en sommar i Wenersborg. Grosshandlare Sticksell, stadens rikaste man, var mer än vänlig mot mig, och jag vill inte åtaga mig att säga hur många gånger han tog mig med hem till supén när vi träffats ute på qvällspromenad. Hans Amelie var en mycket söt flicka, och det kan ju vara en ren händelse att vi lemnades så mycket på tu man hand,

fast nog tror jag, att ifall något inträffat, skulle både far och mor med gamman sagt: »Ske Guds vilje!» Hon hade bl. a. de charmantaste små fötter, jag i mitt lif har sett... Apropos, lille vän, hur är det med dina stackars frostknölar?... och var full af grace och lif. Sticksell med sitt stora inflytande satte till borgmästare der i stan några år efteråt, och hade jag då forcerat min juridik och varit hans måg... Småstadsborgmästare tagas, som du vet, ofta till riksdagsmän och sen till justitieombudsmän. *Mig skulle man fått skicka hvar man velat, bara man lofvat mig befordran.* Hå hå ja ja, då kunde man nu varit justitieråd! Men det finns ju för öfrigt högt begåfvade menniskor, som stå i ljuset för sig sjelfve och inte se skogen för bara trän!... Se så, nu rök *den* knappen!

Såg du nånsin Julia Klöfverspets, Klara! Ståtlig qvinna vid din längd, men med något lättare öfverbyggnad. Mindre voluminös, Klara. Jag observerade aldrig att *hon* behöfde gå med ena axeln före in i de små kupéerna på Karlshamn—Wislanda-banan. Jag vill minnas att hennes handsknummer var sex och en quart... Räcker sju och en half för dig, lille vän?... »*Om jag tänker ge dig ett sortiment*»? Åhnej, köp dig ett par i sender, min älskling.

Nå, Julia var enda barnet och familjen stormfin och gubben rik. Jag var som barn i huset; och som man till Julia och egare till Stora Klöfdala, skulle det varit ett underverk om jag inte slunkit in i första kammaren. Har man då tagit juridisk examen och röstar med regeringen så står det knappast till att värja sig för en landshöfdingestol.

»*Om jag kan erinra mig någon landshöfding som hetat Pettersson*»? Det kan jag inte, Klara; men är det din mening att skymfa mig och det hederliga, ärliga namn, jag gifvit dig, så säg bara ifrån! Du kan slippa det när

du vill. Mycket kan jag tåla, men jag förbehåller mig: intet hån mot min familj! Den är mera känd än de flesta och lika aktad som trots någon... Hvad står på? Nu är du klädd och der ligger turnyrputan kvar på chaislongen! Vet du, lille vän, jag tror aldrig det är värdt att *du* försöker bli tongifvande här i sta'n och införa det nya franska bruket med platt aktergallion. Knyt du vackert fast den lilla dynan och snobba inte, Klara! Jaså, den *»glömde du för mitt evinnerliga kältande.»*

Jag kälter aldrig, Klara. Men när jag tänker på huru olika mitt öde kunnat gestalta sig om jag följt beräkningens i stället för hjertats röst i mina dar, så är det ju förlåtligt att jag åtminstone vill att du skall sätta en smula värde på mig och söka hålla mina ömmare känslor kvar och göra dig behaglig för mig. Det är visserligen en småsak, men jag tror inte att Julia Klöfverspets skulle glömt turnyren på en så'n här minnesdag. Hon skulle gjort allt för mig, men kanske ändå inte brännt upp ett halft stop sprit i veckan på sin luggkrusningsmaskin.

»Hur jag kan så bestämdt veta att jag vunnit Julia Klöfverspets' hjerta?» Nej, för all del, det är kanske bara inbillning alltsammans. Att hon reste till Italien strax efter vår förlofning, var kanske bara en tillfällighet? Att hon magrade och fick dricka jernvatten samma sommar, berodde nog bara på en sinkadus? Att hon fick hjertslag och dog på qvällen precis jemnt två och en half månad efter det vår andre pojkes födelseannons stått i Smålandsposten på morgonen, betyder naturligtvis ingenting! Ja, du är verkligen präktig, Klara!

»Om jag inte ändå tycker det varit ömkligt att ha en hustru att tacka för allting?» Hvilken utmärkt fruntimmerslogik! Jag sjelf skulle väl brutit mig min bana, fast jag kunde understöds af ett godt parti. För resten, Klara, hade det kanske inte behöfts alls något annat än

den här (pekar på sin hals) för att bana mig en glänsande väg genom lifvet. Förstår du, Klara?

»Kan du inte finna något märkvärdigt med den lilla vårtan på strupen»? Är du idiotisk, Klara? Kan du då inte förstå att det är min *tenor* och inte vårtan, jag menar! Det var ingen vanlig tenor, Klara; det fanns silfver i dess ton och guld i dess resonansbotten, och kamraterna i kvartetten sa alltid: »Pettersson, du skulle ge dig in vid någon tysk teater, der de förstode att värdera dig, för Edholm ä' för djäklig». Men så blef det förlofning . . . och så . . .

Ah Klara, jag har ofta drömt mig på en stor, praktfull scen, slungande mina toner ut i en salong, glänsande af ordnar, skönhet och juveler, med balett i fonden på scenen och en sylfidisk prima ballerina tjusande mitt öga, men . . . så träffade jag dig . . . Hvad väger du, Klara?

»Om min lilla tenor någonsin verkligen varit något att tala om»? Ha ha ha! Om du inte begripit det sjelf, borde du dock veta hvad andra mena. Jag såg i vintras på festen, som stadborna gjorde för Ödmann efter hans konsert, att du stod och talade med honom om mig just när jag sjungit tenorsolot i tre kvartetter. Hvad sa han?

»Om du inte slipper att säga det»? Nej, det slipper du inte, Klara, du måste med den store sångarens egna ord säga mig hvad han sa om min röst.

»Hade han inte uppfattat att vi voro man och hustru»? Nå, så mycket bättre, då behöfver du ju inte tro han ville smickra. Jag ser hur svårt det är för dig, Klara, att återge ett berömmande omdöme om din egen man; men det hjälper inte, jag vill veta hvad han sa!

Hva . . . hva . . . hva för något! Sa han att »den der Pettersson sjunger så en katt på en stupränna kunde blekna af afund»? Åh, det var en förb. . . . Men der ser du i alla fall, Klara, att ännu i denna dag är der nog mycket kvar af min tenor att väcka en sån der lym-

mels farhågor och rivalitetskänslor! Tror du verkligen att han skulle sagt på det viset om en enkel, tarflig, medelmåttig, betydelselös amatörprestation?

Jaså, »*det tror du visst inte*». Nå, du är ändå min egen lilla Klara i alla fall. Hm . . . jaså . . . det är gumsans och min förlofningsdag i dag. Nå, då har du väl något extra godt till frukost, vill jag hoppas!

* * *

Herr Pettersson lagar kaffeqvarnen.

— Hvar ä lilla mamma, barn? Jaså, här ute i köket och bränner sitt kaffe sjelf. Se så varm du är, din lille stackare!

Men hvarför stirrar du på kaffeqvarnen som en gammal ko på en slagtdräng? »*Begriper du inte hvad som är åt en*»? Nä nä men; alla födas ju inte till mekanici. Du vill inte vara snäll låta mig titta lite? *Jag* kan inte se något fel på qvarnen, Klara. Slå hit bönorna igen, ska du få se! Hvem fan har hypnotiserat dig till att tro att inte qvarnen ä som han ska? Se här . . . Nej, hvad tusan hakar hittar ni på med saker och ting härute i köket? Han tar ju inte bönorna till sig. Han ger ifrån sig maten som en smålandspiga på sjön när hon ska till Amerika.

Det här var treffligt. Du har naturligtvis inte något nytt kaffe brändt förrän i sista stund när allt det gamla är slut. Köttqvarnen är antagligen på samma sätt; nekar för kött som en vegetarian? Jo, naturligtvis. Och korf-sprutan, som inte är i bruk mer än tre eller fyra gånger om året, kan hon spruta ännu? Jaså, »*det kan hon*»; hon

kan så i helsike, det är jag säker på, om jag försökte. Men Gud tröste er, om ni inte åtminstone låter bli assuranssprutan ute i farstun. Ni ska väl inte alldeles förstöra så många mekaniska verk och inrättningar jag skaffat i huset i hela mitt lif, ert byke!

Hvad står Kristin och gapar efter som en märr öfver ett dödt föl? Skaffa mej hammarn och tången och den lille mejseln, som hör till fruns symaskin. Vi ska ha eländet åtskills och se hvad det är för dumheter ni ha hittat på med den arme kaffeqvarnen. Det anas mej att ni har försökt mala skorpor på honom. Nää, nää, naturligtvis inte. Nå så hva fan ä dä åt honom då?

»Tyckte du jag sa det var ingenting åt honom alls»? Menniska, du har väl ögon i hufvet och kan se att han spottar bönorna hela ifrån sig igen! Hvad är det då åt dig, Klara? Hvad skriker du för? »Välter jag omkull kaffebrännarn och trampar sönder bönorna»? Nå, sönder ska di ju, och qvarnen har du förderfvat. Jaså, nu springer du din väg när hammarn kommer! Jag hade annars tänkt be dig vara så innerligt snäll och hålla i fanstyget medan jag ger sjelfva krossen en smäll, för jag ser att det är den som har glidit upp.

Aj aj aj aj så du bär dig åt! Hvarför i herrans namn höll du handen just der jag skulle slå? »Hur du kunde veta att jag skulle smita till lådan när jag sa att jag skulle smälla till krossen»? Se så der ja, nu är det jag, som inte vet hvar jag slår! Ja, inte visste jag det mycket i min ungdom då jag slog för dig, så mycket är då säkert. Bada på med aseptin! Bada på med aseptin! säger jag. Du grinar som om jag hade slagit af dig allihop fingrarne. Kom hit och håll du i stället, Kristin! Hva säger du, ditt sakramenskade stycke? »Får jag inte slå dej på näfvarna»? Å hut, din åsna, ut mä dej! Jag lagar kaffeqvarnen sjelf.

»Om det inte vore bäst att skicka den till en smed»?

Som tar en krona! Jo, Gudbevars, har du så godt om kronorna, så

Hör du, Klara! Tycker du verkligen att jag skulle gjort klokt i att skaffa den der lilla vefmangeln, du bad mig om i våras? Är det skäl, tycker du, att skaffa fler mekaniska inrättningar till huset när ni inte kan handtera en simpel kaffeqvarn? Nej, så ta mig tusan, här ska komma hvarken vefmangel eller strykugn eller andra invecklade maskinerier så länge jag lefver!

Hvad i Guds namn säger du, Klara? »*Tror du att det blir fulslag i handen*»? Herre Gud, förlåt mig, lille vän! Jag borde ju förstått att du inte begrep att hjälpa mig. Ja bevars, det är visst allt för möjligt att du får både fulslag och benröta och kartnagel, och så är naturligtvis alltihop min skull. Det är så man kan bli galen! Det är ett ettrigt blod i din familj, Klara. Bror din, den länge räkeln, får ju ros i benen bara han stöter mot en stolskant, och salig svärfar gick alltid och petade sig i näsan för någon dålighet. Läkarne säga att det blir sådan der retlig hud och förskämd blod i familjer, hvilkas manliga medlem . . .

Nej, nu tror jag fan är lös! Der ramlar hammarn af skaftet midt i porslinshögen! Tre tallrickar och ett fat i herranom! Hvarför låter du inte menniskan torka in disken, Klara? Du *vill* visst ruinera mig med samma?

Hur var det? »*Är det bäst du ta'r ut fönstren också, för min hammare faller der man minst anar*»? Hör du, det passade sig bäst att du vore höflig och undfallande, som ställt till sådana historier i huset i dag.

Nu har jag då äntligen skrufvat loss fanstyget. En kaffeqvarn är ett mera inveckladt maskineri än någon tror; men jag ska' nog tusan reda upp den krabaten. Pettersson är just inte van vid att misslyckas. En annan åsna skulle naturligtvis rafsat hop skrufvarna huller om buller, och se'n inte kunnat sätta hop'et igen, men jag lägger dom

så jag vet hur jag har dom. Måtro en del mecanici och teknologer, di tycker di ä' nå'nting. Ha ha ha! Jag vill ge mig tusan på att om jag bara ville lägga mig lite vinn om struntan, så skulle det inte finnas så särdeles många maskiner, hvilkas sammansättning inte skulle ligga skäligen enkel för lille Pettersson.

Si der kommer lillan larfvande! Tom te tin lille pappa å ti hul han lagaj kaffekarnen! Du får inte bli ond, Klara, men ack om barnen finge mitt hufvud! Nu skrufva vi till herrligheten igen. Det är riktigt roligt att gå och macka med lite så'nt här. Om nå'nting går sönder i huset, Klara, så bara stöt på mig; ja' ska' köpa mig en snickarelåda och lite syndetikon. Men hvar ä' den fjerde skrufven, Klara? Klara, hvar har du gjort af skrufven? »*Har du inte rört den*»? Och här finns den ju inte! Barmhertige Gud, du har mördat ditt eget barn! Lillan har svalt skrufven! Kristin! Kristin! Spring till doktorn genast. Säg, min lilla tulta, har lillan toppat kufven i lille munnen? »*Go kuf! Go kuf!*»! Herre Gud, Klara, hon säger att »skrufven var god»; hon har bestämdt svalt honom!

Joo, Klara, nu har du ställt till! Först bråkat sönder qvarnen och sen låtit flickan gå och förderfva sig! Klä af henne! Håll henne framstupa och bulta henne i ryggen . . . Å . . . å . . . åh . . . det är för sent, hon dör . . . Klara, du har mördat vårt barn! Gångorna i skrufven bita sig fast i den lille magen . . . förbannade kaffeqvarn! Hör hur tungt hon andas! Hon qväfs! Store Gud, håll då upp hufvet på henne, Klara, så hon inte dör i dina armar! Gråt inte så, min älskling! Du tar hjertat ur bröstet på din arme far!

»*Hvad i all verlden jag bara hade på kaffeqvarnen att göra*»? Jo der ä fruntimmerslogik! Kunde jag kanske inte få ta i sär qvarnen utan att du skulle börja mata barnet med skrufvarna! Styr åtminstone din elaka tunga

vid ditt barns dödsbädd. Lille engel, känner du ännu igen din pappa?

.... hm.... hm.... hör opp nu med det här förbaskade väsendet och lär dig en annan gång att hålla ungarna i styr! Den här gången var vår herre nådig emot dig, för när jag känner efter så har jag stoppat skrufven i västfickan. Stå inte och se ut som ett lefvande frågetecken! Vore du en mor sådan hon bör vara, så gåfve du ungen ett kok stryk för det hon så der utan anledning ger sig till att gasta och skrika.

»Skriker hon för det vi vände upp och ner på henne och bultade henne i ryggen»? Hör du, Klara, jag önskar till Gud att den dagen vore inne, då jag, stel och kall, låge på kyrkogården med en torfva på näsan, och du finge uppfostra ungarna på ditt vis och fodra dem med dubbelspik och skrufmuttrar till morgon, middag och qväll. Jag tycker hvad du skulle triumfera den dagen det inte vore en smula igen hvarken af mig eller kaffeqvarnen eller korfsprutan. Det har alltid varit din högsta fröjd att fara fram som en vandal.

»Om jag inte nu vill ha mig en kopp kaffe efter allt mitt sträfvande»? Hva... hva... hva har du fått kaffe ifrån? Qvarnen är ju sönder. Jaså, du »har krossat lite i morteln»? Vet du det måtte bli en skön arom på kaffe! Nej, tack, nu är qvarnen färdig, mal nu på af glatta lifvet!

Hvad är det som gläder Kristin så obeskrifligt? Hvad grinar du åt, slyna? Det var rysligt hvad du också är munter, Klara. Hvasa? »Gå börnorna hela genom qvarnen»? Nå så Gud förb.... Jag ger din gamla kaffeqvarn tusan. Jag tycker du borde haft vett att skicka den till en smed det första den började bråka.

Klara har gått in i en syförening.

— Jaså, jaha, så lite vet människan om hvad hon gör och hvad som förestår henne. När jag gifte mig med dig, Klara, och inför Gud lofvade att älska och beskydda dig, så trodde jag åtminstone att jag fick en riktig, verklig *qvinna* i huset. Ingen af dessa »sanna» qvinnor och emancipationsmamseller, utan en hederlig, hygglig, blygsam qvinna, Klara!

Jaså, »*det hoppas du också att du är*». Nej, Klara, det kan *jag* inte hoppas längre. En hederlig, gift qvinna söker inga andra »föreningar» än med sin man. Om du läser vigselformuläret, Klara, så ska du få se att den föreningen ger dig pligter och arbete nog. Du behöver alls inte »förena» dig med andra nuckor och lösbenor och en prestlymmel, som sitter och ska hetas läsa Guds ord för er medan ni sitter med barnlinne i knät och proppa i er tévatten. Usch, en sån der syföreningsmötes-andakts-uppläsare-karl gör mig sjuk bara jag tänker på honom. Och jag känner dem som ä af den ullen, att om der ä' en enda fru i föreningen, som ännu inte blifvit en fullständig fågelskrämme, så genera sig inte de der Guds barnen att erbjuda sitt sällskap på hemvägen. Låt honom bara följa dig, Klara, gör det! Bed honom vara så innerligt snäll och komma och se hur vi bo. Å herre Gud om han bara ville komma! Erkeengeln Gabriel sjelf skulle inte hitta så mycket som ett skostift efter den sakramenskade uslingen! Gör mig den tjensten och bara skaffa hit honom, hör du, gör det.

»*Om jag är galen*»? Inte ännu, inte ännu, Klara; men jag blir det nog. Åh, när jag tänker mig *min* hustru, modren till mina barn — eller i alla händelser dem jag *anser* för mina barn, för nu är det slut med den blinda tilliten, Klara! — när jag tänker mig dig rädda gatorna utåt nattetid med en sådan der bleknosig,

vattenkammad och i all sin gudsfruktan liderlig usling, kanske hängande vid hans arm — för halkan gudbevars! — och sugande i dig hvart ord den lymmeln pratar, så är det som om man ville sönderslita mitt hjerta . . .

Hvad för något? »Ska der inte vara några herrar alls på mötena?» Joo, ni ä' min själ ett snyggt sällskap! Ni ska ha mötena turvis i medlemmars — gudbevars »medlemmars!» — hem, och så ämna ni köra ut herrn i huset, jaga honom på porten som en skabbig hund, stänga dörren till hans eget hem, det hem, som han underhåller med sitt sträfvande och arbete, midt för hans näsa! Högre kan man knappast drifva den mest idealiska fräckhet. Der sitter ni inför slutna dörrar som en skock klunsbröder eller andra nihilister, och edra herrar och män ska inte ens få veta hvad ni ha för er!

Jaså, ni »bara sy!» Ja, inbilla mig det den som kan. Nej, nu förstår jag, det är nog på såna der s. k. »syföreningar» som man kucklar ihop attentat mot schweizeriflickorna och hittar på att qvinfolk ska in i skolråden och allt möjligt fanstyg.

Klara! Ett hemskt, ett förfärligt ljus går upp för mig! Du var *en* af de tiotusen, som skref på listan mot skänkröknarna att de skulle vara minst fyrtio år! Neka inte, Klara! Jo det var snyggt. Är du verkligen en sådan gås så du inte kan begripa, att för hvarje namn på en fru, som vederbörande se på den der fåniga listan, så skola de hälla på sina färskallar och sucka: »Hå hå ja ja, stackars liten! Jaså hennes usling till man är också ett af de der odjuren, som gömma sig i kallskänken till efter stängningstid och sedan krypa fram och förpesta diskblommans doft och röfva hennes oskuld».

Och detta gjorde du, Klara, ändå du vet hurudan drottningen är, hur hon hatar och förföljer all osedlighet! Nu är det för alltid förbi för mig med hoppet om Wasaorden!

Hvad sa' du? »*Har du vid lefvande Guden aldrig sett den der listan?*»? Jag ville tro dig, Klara, men jag kan inte; när vi gifte oss lofvade du att vara allt för *mig* och nu är du vice ordförerska för syföreningen.

Men låt nu så vara att du verkligen inte skrivit på *den* listan, så Karlsborg ska' du naturligtvis vara med om att befästa, kanonqvinna måste du väl i alla fall bli. Ja, naturligtvis. Ha ha ha! När jag bara tänker på att du inte kan förvara ditt eget hus. Du mins 1883 på hösten när du glömde att stänga tamburdörren, och din skinnkofta blef bortstulen! Och så vill *du* försvara Sveriges rike, du, som inte kunde låsa om din egen pels! Jag är patriot, Klara, och skulle vara glad om du kunde det. Lycka till! Det är väl på de der mötena som de kuckla ihop om »gift kvinnas eganderätt» också. Snygg samling!

Att du inte också är med i federationen, Klara! *Der* skulle du göra lycka när du har dina glåmiga perioder och fräknarne ä som värst. Tänk hvad du skulle känna det skönt vid att höra nuckorna hviska: »Den der stackars lilla, hon bär på sitt snälla ansigte spåren af mankanaljens utsväfvande ungdomslif. Intet under att *hon* svurit oförsonligt krig mot lastens nästen.»

Hur var det? »*Lofvar du heligt att aldrig gå in i federationen?*»? Ja, lille vän, tack ska du ha; men vet du, annars gör det rakt ingenting, för om du, som annars är med om all annan föreningsuselhet, bara saknas *der*, så heter det naturligtvis att »din basilisk till man tvungit dig att låta bli för det du inte ur egen sorglig erfarenhet skall kunna vittna något om lastens följder inom äktenskapet.»

Hör du, Klara, vill du bara göra *ett*, som jag ber dig? Jaså, det vill du? Jo du, gå in i alla möjliga samfund och föreningar och religioner som finnas, blif metodist, judinna, kanonqvinna, frivillig qvinlig sedlighetspolis, buddhaist och medlem i föreningen för gift kvinnas egande-

rätt; men låt mig endast slippa att se dig i frälsningsarmén!

I din vilda syföreningsyrsel och förblindad af ditt vice ordförandeskap, kan du sannolikt inte fatta det, men du kan ju tro mig, då jag säger det, att det skulle smärta mig att se mina barns mor stå på plattformen och hålla en plåtslagare om halsen eller en murare ta dig om lifvet till Guds ära. Skona mig för det, så är du snäll, Klara! Tänk lite på barnen, min vän!

Huru! »Du svär vid Gud att du hvarken är eller skall komma i någon annan förening än syföreningen»? Jag tror att din föresats är god, Klara, och jag tackar dig.

Men säg mig, älskade vän, hvad är det för syföreningsdille, som kommit åt dig? Tror du det kan bli någon välsignelse med maggördlar sydda på tid som stulits från hemmets pligter, från umgänget med mannen och vården om barnen? Nej, Klara, de bli Nessusmantlar, som med sin förbannelse bränna den kropp, på hvilken de klädas.

Du vet ju hvem Nessus var, Klara? Han var skräddare åt greken Herkules och strök blåsyra på hans västfoder för det han inte fick betaldt.

Dessutom är det rent galet att vilja kläda på arma vildar och hedningar sådana der klädesplagg, som bråkas ihop på våra svenska syföreningar. Klimatet derute är ju varmt som i ett ångskåp och människorna äro så vana att gå nakna, att deras anständighetskänsla såras lika litet deraf som min af att se barnflickan i underkjol. Ministrarna utmärkas der blott med ett femöresfrimärke på ryggen, och kungens galauniform är ett klöfveress på magen. Hvad ska *di* med edra blusar och kalsonger! De skulle gerna sälja ett helt dussin flanelslifstycken för en bit mat, och en skjorta skulle genera dem värre än ett stort amorteringslån.

Hva sa du? »*Sy ni bara åt fattiga barn här i*

staden»? Jaså, och så gå ni väl och profva på dem och dra smittan af difteri och sådant otyg, som alltid finnes i fattigkvarteren, hem med er och sprida eländet i egna hem! När våra små älsklingar sedan ligga der stela och kalla, då kanske äfven *du*, Klara, skall finna att du betalt ditt viceordförandeskap tillräckligt dyrt . . .

Och för resten skall jag säga dig, Klara lilla, att om det bara är en obetvinglig passion för att *sy*, som plågar dig, så kan den tillfredsställas på närmare håll. Det är inte längre än sen i julas jag fick på mig en stärkskjorta utan knapp i nacken att sätta fast kragen i.

* * *

Lille Kalle har kommit bort.

— Kalle? Nää, min lille vän, honom har ja' inte sett till. Kalle! Kalle! *Kalle!* Hvar tusan kan pojken vara? *Hvad för något? »Tog jag honom med mig från lusthuset»?*

Kalle!

Kors i herrans namn, Klara, hvad har du gjort af pojken? Kalle, min lille älskade gosse, hvar *ä'* du? Kom till pappa! Ut, ut, *ut* för tusan och sök! Och så att säga att *jag* tog honom! Nog vill du gerna rosa ut mig för att vara ett vilddjur, men om du får någon att tro att jag äter mina egna barn, det lyster mig dock att se. Eller kanske jag skulle gå här hemma och vara barnflicka?

Det är väl inte nog, kan jag tro, att jag sliter och släpar öfver förmågan för dig och ungarna i min tjänst och försöker tjena en hacka på kommissioner, utan jag skulle gå och valla barnen härhemma också! Byta om blöjor åt de små och klippa korthästar åt de stora. Kanske du vill jag ska ta korgvagnen och lillan med mig

på embetsrummet? Vaktmästarn kunde ju se efter henne när inte jag hade tid. Jag är färdig, min älskling; vill du bara vara god göra flaskan i ordning och skrufva fast slangen ordentligt. Ack förlåt mig, hvar är mjölken? Det der kan jag ju bestyra sjelf.

Men först torde du ursäkta att jag vill ha fatt på Kalle. Du, som inte har något hjerta för dina egna barn, vill kanske vara god titta efter i brunnen ett tag. Jag skulle dö vid åsynen af hans lilla sönderslagna kropp. Förlåt mig, lille vän, men *mig* skulle det gripa att se mitt eget barn dränkt som en katt.

Kalle, *Kalle*, kom till pappa!

Hva säger du? »*Är det inte så farligt? Är han hela fem år?*» Jaså, du är som andra hönor, du vill hugga från dig ungarna när de äro vid en viss ålder? Det skulle du bara sagt ifrån, så jag hade fått ta tjänstledighet och sjelf vårda barnen tills jag hunnit få en vettig människa i huset och dig på ett hospital.

Hvar ä' du, Kalle?

Eller kanske du vill sköta *min* tjänst och jag ska se efter huset? Du hade allt ändå behöft en annan uppfostran då, än hvad som bestods derhemma hos de dina. Annars, gudbevars, tror jag visst inte du skulle ha något emot att vara med herrarna deruppe på kontoret och ha länge, Olsson till knäkamrat! Nej, för tusan, då kunde du få ditt lystmäte på kurtis.

Kalle!

»*Om jag vet hvad jag säger?*» Ja, hvad i herrans namn ska jag tro? En människa, som går och dränker sina egna barn och låter dem komma bort och slå ihjäl sig, den har väl *någon* dålighet att fundera på, förmodar jag.

Har Kristin sett Kalle? Titta efter i diskvasken! Der glömde ni ju ströskeden häromdagen!

»*Barmhertig! Barmhertig!*» Hör du, är du barm-

hertig, tycker du, som förstör och slarvar bort mina barn? Nej, hade du haft en gnista af barmhertighet i dig så hade du åtminstone låtit honom omkomma medan han var liten, liten, och jag ännu inte så djupt fäst at mig vid honom!

Min lille älskade gosse! Pip lite, så pappa hör hvar du ä!

Precis så här var det hemma i ditt föräldrahem. Kaninmessig förökelse af familjen hvar och hvarannat år, men sen ingen eftersyn af barnen. John fick fingrarne afklämda i tröskverket, Gerda blef kär i en lönlös elev vid jernvägen och Frans for med gumman Elffors i två år. Det var väl att jag blef presenterad för herrskapet, som jag gjorde, för annars hade väl du nu rest omkring med en karusell eller varit skjutbanefröken vid någon lägerplats.

Ska jag »akta mig för hvad jag säger»? — Titta i vedboden också, Kristin! — Jaså, jag får inte ens bli förtviflad när du har tagit — han kan väl aldrig ha fallit i soplåren? — lifvet af mitt älsklingsbarn! Klara, jag tror, vid Gud, att du är sådan, att finge du bara kokettera i sorgdrägt och vräka dig i crêpeslöja ett kvarter längre än du sjelf — Kalle! — och gå och himla med ögona och se intressant smärtsam ut, så frågade du inte efter om du dränkte allihop barnen!

God morgon, god morgon! Herr Russinqvist har inte sett vår lille Kalle? Inte? Jo, nu ha vi fått ett bekymmer! Min lilla gumma har råkat låta pojken gå och förderfva sig. — Jaså, på vinden ha ni inte varit än, ja, det är er så likt! — »En liten toddy», åh för all del, jag tackar så mycket; bara vi få fatt i vår lille gosse så... god morgon, god morgon!

Jo, lipa nu, tjut nu, när här kommer folk och hel-sar, som om du vore den olyckligaste människa i verlden! Begriper du inte att om du står och ser ut på det

der viset här nere på gården, så kan folk rent af få för sig att jag inte är snäll mot dig.

»Ack, Pettersson, Pettersson!» Ja, så understår jag mig verkligen att heta. Kanske det är inte fint nog åt dig — har ni sett efter i stora mangelkorgen bakom pipan? — kanske du skulle blifvit räddare om barnen ifall de hetat Silfverlans eller Sabelkoppel? Kanske det skulle smärtat dig att dra opp en liten ihjälslagen Tiger-svans ur brunnen. Jaså, det är för det jag, min arme stackare, inte kan ge de små varelserna något finare namn än Pettersson, som di ska omkomma en efter annan!

»Kan det vara nog nu?» Ja, vet du, det tycker jag också: en soppterrin i gård, kristallskålen i förra veckan och nu min lille Kalle! Ja, det är sannerligen nog, *mer* än nog. I vedboden har naturligtvis ingen tittat? Och ingen har varit inne hos Lundqvistens och hört om Kalle gått till deras barn? Nej, naturligtvis inte!

Kalle! Älskade barn, hvar ä' du?

Hvad nu då? »Ligger han och sofver på soffan i mitt rum»? — »Har jag sjelf slängt en rock öfver honom»? —

Der ser du Klara, hvad detta planlösa kringirrande tjenat till! Der ser du att jag räddat barnet! I *pappas* rum, der har lille Kalle det bäst! Hvad står du nu och tjuvar för och ser sur ut som om du svalt ett glas vinättika. Ä' du *ledsen*, Klara, för att barnet lefver och är i godt förvar? Man skulle nästan kunna tro det, när du står så der och rynkar näsan, som om du luktade på en hel liter ammoniak!

»Kan du inte så lätt glömma hur djupt jag sårat dig»? Nå, du barmhertige Gud! Nu har det gått så långt att en man får inte klaga, inte säga ett ord om han tror att de ha dränkt och slagit ihjel och slarfvat bort ens egna barn!

Jaså, du låser in dig och gråter så huset skakar i sina grundvalar! Herre gud, min älskling, du ska få mörda

allihop barnen och jag skall skratta åt det, om det är så du vill ha det! Släpp ut dem vind för våg och låt dem bli öfverkörda af bryggare och bortstulna af zigenare och ormslungna och misshandlade, och jag skall dansa af fröjd!

Öppna, Klara! Seså, var nu inte oresonlig, min älskling! Min Gud; sådana som folk äro till att sqvallra, kunde man rent af sätta ihop att jag inte är som jag bör i mitt hus!

»Skall jag af barmhertighet lemna dig ensam»? Store Gud, nu tycker hon att hon är en martyr igen och att jag inte fjeskat nog för henne! Och nu sitter hon derinne och är bitter i sitt hjerta och har inte en tacksamhetsgnista i sin flacka, ytliga själ för allt mitt öfverseende!

Och *detta* skall en man tåla, som är som en engel mot både hustru och barn!

* * *

Fru Klara skulle gerna vilja se "Villars dragoner".

— Jaså, du »skulle så gerna ännu en gång vilja se och höra »Villars dragoner»? »Ännu en gång», alldeles som om du genom äktenskapet med mig blifvit ryckt ifrån all verldens glädje, som om en liten oskyldig förströelse vore för fru Klara Pettersson lika sällsynt som en kalf med två hufvuden. »Ännu en gång», herre Gud så sött och vemodsfult!

Hör du, Klara, brukade inte svärfar hyra ut gafverummen till aktörer under din uppväxt? »*Hvad det har med detta att göra*»? Jo, jag undrar bara om du inte då möjligen kunde passat på och knipit dig en sådan der

histrionhjelte med grådaskig hy och förstörda affärer. Då kunde du nu fått ditt lystmäte både på operetter och lustspel och tragedier med, förstås, derhemma. Då kunde du fått hänga i kulissen hvarenda qväll och se din man hänga om halsen på andra qvinfolk i hundratals personers åsyn. Och i nödens tid hade du kanske sjelf fått kränga på dig ett par bockskinnsbyxor och statera som dragon. »Statera»? Jaha, jag *sa* statera, men förlåt för all del, kanske jag har den äran att se en för verlden förlorad mademoisselle Mars, fru Hvasser eller Olga Björkegren framför mig? Att döma efter din talang att ställa till scener härhemma, håller jag det inte alls otroligt, nej, ta mej tusan, om jag *det* gör!

Är jag »grym»? Jaså, då är jag väl det då; annars tycker jag det är bra mycket grymmare att springa galen efter dragoner när man är ärligt gift med en beskedlig landsstatstjensteman.

Hur var det? »Blir du gerna hemma, bara jag tiger»? Tänk så nådigt! Jag har således att välja på att antingen gå som en nolla i mitt eget hus och inte våga upplåta min mun, eller också se mina barns mor besinningslöst kasta sig i nöjenas hvirfvel.

»Om det kan kallas en hvirfvel af nöjen att gå på teatern en gång på halftannat år»? Det kan det inte, Klara, men du ska ta våra tillgångar i betraktande och hvad dessa eviga halfsulningar och klacklappningar och nya kläder åt ungarna gå till, och så förmodar jag du äfven haft *andra* nöjen. I våras var du på konstföreningen, och det är inte fjorton dar sen vi drucko kaffe på Bellevue, och jag hyr vid en liffig gata, der du ser hvarenda menska, som kommer med tåget. Jag förstår inte hvad en mor med ett halft dussin barn kan ha för intresse af en skock kobenta landsortsteaterdragoner.

Ser man på! Der ha vi det! Jag »förstår inte heller hvad en musikalisk menniska kan njuta af vackra melo-

dier!» Arma musikaliska varelse, som skall vara fjettrad vid en sådan dumbom, som jag, som inte begriper musik! Men hvarför i herrans namn *tog* du mig, Klara? En esskornettist vid ett fotregemente skulle du väl ändå möjligen kunnat lägga dig till med, så hade du haft nöjet att ständigt få höra »vackra melodier» och hela smekmånaden gå och smaka i munnen, som om du varit förgiftad af en ergig gryta; och hvar qväll de spelat »Villars dragoner», kunde han möjligen tiggat en friplats på »hyllan» åt dig.

Hva befalls? »*Går jag på, som om du velat ruinera mig?*» Nej, för all del, två biljetter på amfiteatern... »*Åhnej*», säger du? Jaså, *jag* skulle kanske setat på andra raden och bara kommit ner och hemtat hennes nåd? Två biljetter på amfiteatern ä' ju bara tre kronor; för tre kronor får man ju bara sex skålpund kött eller en mindre sockertopp eller halftannat kilo kaffe eller två sköna isgäddor, alltsammans naturligtvis vida mindre värdefulla saker för vårt stora hushåll än Villars sakramensgade dragoner. Jag vore färdig att *slå ihjel* de der dragonerna! Säg uppriktigt, Klara, är det någon gammal beundrare från svärfars gafvelrum, som du så nödvändigt vill återse, så ska du få en och femti och löpa åstad sjelf till teatern, men *jag* blir hemma och ser efter barn och hus och hem. *Jag* känner mina pligter och hoppas du skall slippa se skafferiet plundradt och våra kära små ligga nedanför trappan med spräckta skallar när du kommer igen. *Om* du ämnar komma igen, förstås. Se så ja, ska här nu lipas ett vers igen!

»*Om jag anser det som ett brott att vilja se »Villars dragoner?*» Nej, Klara, det gör jag inte; jag är ingen schartauan eller trångbröstad rackare eller nyläsare. Men nog *vet* jag äldre fruntimmer — och du *är* ingen dufunge längre, fast du envisas med ljusa klädningar — som afsky de moderna operetterna, och när de gifvo »Sköna

Helena» på operan när jag låg i Upsala, gick det liksom ett skri af förtrytelse genom hela landet; men *du* vet naturligtvis allra bäst hvad som passar sig för ett äldre, bättre, gift, aktningstvårdt fruntimmer med ett halft dussin barn, af hvilka ingen ännu ens är konfirmerad och den minste har ondt för tänder medan hans mor blott tänker på fals och flärd.

Tjut då inte som en menagerihyena, som man glömt att ge mat på fjorton dar! Hvad är det du mumlar? »*Var det visst inte din egen idé det här med teatern*»? Hvems fan var det då, om jag får vara så näsvis och fråga? Kanske du är bjuden? Ser man på, du har liberalare bekanta än din stackars man.

Hva . . . »*Var det kamrer Bråkenstakes, som . . .*»? Sitt inte och kläm på orden som en smugglande Malmöfru på ett spetspaket! »*Frågade de om vi ville göra dem sällskap på teatern*»? Hva säger du? En så verkligt fin familj har inte flyttat hit till stan på länge. Han fäste sig vid mig från första stund, det har han sagt, Klara. Hvad sitter du nu och tjuvar för? Det minsta en hustru kan göra för sin man är väl att alltid visa honom ett gladt och vänligt ansigte. Mellan verkliga gentlemän är der liksom ett frimureri, Klara. Derfor håller jag riktigt af Bråkenstake, fast vi bara varit tillsammans tre gånger. Kors i herrans namn! Sitter du nu inte der igen och glor på mig som ett missionärbarn på en menniskoätare!

Nej, men du herrans helige! »*Skulle de sjelfve komma upp och höra efter vid sjutiden*», sa du? Anna! Anna! Anna! Anna! Tänd i trappan och snygga af mina andra pjexor i rippet! Och det säger du först *nu*, när hon fattas fem minuter! Nå, men så sitt då inte som en gulspink på ett limspö, utan raska på!

»*Hvad som står på*»? När du vet att de komma klockan sju! »*Om vi nu ändå ska på teatern*»? Visst

tusan ska *vi* på teatern. Vill du göra mej en tjänst, Klara, så tag litet kallt vatten på ögonen, så du inte ser ut som ett folkskolebarn, som fått baklexa. Om någon finge se dig sitta och glo så der som ett sjukt marsvin på en skallerorm, så kunde han verkligen inte tro att jag är den beskedligaste äkta man under solen. Jag . . .

Allra mjuka tjenare, mitt herrskap! Först nu talte Klara om herrskapets stora vänlighet att proponera sällskap på teatern. Ack var så god och sitt i soffan, fru Bråkenstake! »*Om vi vilja gå med*»? Jo, det tror jag det; så rysligt gerna. Klara sprang bara in för att snygga sig lite! Ack de damerna — nå nå undantag gifvas, fru Bråkenstake — de bli då aldrig i ordning, eller hvad säger kära bror om Klara, som redan på förmiddagen beslöt att vi skulle gå på teatern och så inte ännu är färdig? Halloh, min lilla stumpa! Är Klara klar att klifva i väg nu? Jaså inte. En cigarr, min bästa bror! Ack kamrerskan kan inte tro hvad jag är förtjust öfver att finna att Bråkenstake har precis samma åsigt som jag, att fruarna böra få komma ut och lufta på sig litet ibland. På teatern, det faller ju af sig sjelf, men äfven på en bättre variété, och om sommaren på ett utvårdshus då och då. Det brukas annars inte mycket i den här hålan, särskildt inte der som är »servering vid småbord». Men jag har då rakt ingen trefnad utan Klara är med. Herre Gud, man är väl inte barn längre när man har småttningar sjelf . . . Det der? Jo, det är min svärmor som ung, fru Bråkenstake, och här är Klara det året hon läste för presten.

Se der *ha* vi då ändtligen mamma, riggad och stagad, som om det skulle bära af öfver Nordsjön. Men, min söta vän, har du låtit lampan ryka? Du är ju alldeles röd i ögonen som en mört på ett bondkalas. »Så lunkom vi så småningom!» »*Barnen*»? sa du. Herre Gud, litar du inte på både Fina och Anna, och tror du

inte för resten att vår Herre håller vård om sina små englar! (Gå inte och se ut som om du hade tarmvred, välsignade menniska!)

* * *

Herrskapet har varit i Stockholm och roat sig.

— Ä du med nu, Klara? Tåget går om en half sekund. Jaså, det var *du* som tog cigarrfodralet; undrade just hvart tusan det blifvit af. Jaså, du »tog 'et när jag redan satt i droskan och tydligen glömt det»? Nå, du kan då åtminstone tala om dina bedrifter och en annans fel. Adjö, käre vänner, adjö, adjö! Tack ska du ha, Svensson, för all din vänlighet! Mjuka tjenare, fru Strömberg! Adjö! Si så, nu blåser det, adjö, adjö!

Hör du, min älskling, om du inte hade tryckt mig alldeles platt mot kupéfönstret, så hade det gjort precis detsamma. Tror knappt du fått ut min lifförsäkring om du klämt ur mig lifsgnistan der. . Hvasa? Var du »*tvungen att komma fram till fru Strömberg, som ropade på dig*»? Nå, godt, då var ju *mitt* lif och *min* nya cylinderhatt småsaker.

Hvad behagas? »*Kan folk höra oss*»? Se så, börjar du nu få hallucinationer också och se syner och ha visioner? Inte annat än jag kan se äro vi mol ensamma i vår afdelning. Har du kanske träffat von Bergen och i smyg gått in i psykiska sällskapet? Jaså, här ä »folk» i kupén? Mätte vara astralkroppar då? Klara lilla, du vill inte vara snäll och presentera mig för sällskapet, så framt du inte skäms för din man, förstås.

»*Kan di höra't i nästa kupé*»? Det vore f-n! Jaså,

jag skriker så rysligt? Jag trodde annars att det var *du* som skrek mest i vårt äktenskap. Du skriker, om du får se en råtta i skafferiet, du skriker när du hittar en skäkta i tvättfatet, och du skrek som en tosing när brandkåren ryckte ut häromdagen. Och i fjor när lille Johan föddes, hvem var det då som skrek, du eller jag?

Nej, skrika, det är just din stora talang det, och i dessa tider af »qvinnans frigörelse» och inträngande på alla mannens arbetsområden undrar jag just om inte du möjligen skulle kunna bidra lite till husets underhåll såsom auktionsropare när du ruinerat mig på sådana tillställningar som till exempel den här stockholmsresan.

»*Hvem det var som ville resa*»? Ja, jag slog fram det litet löst och förloradt för att göra dig ett nöje, men då jag beräknade kostnaderna föll det mig verkligen inte in att räkna hattar och hårgarnityr och handskar och sjalar och solfjädrar med, utan jag räknade som en förständig människa räknar: biljetter, rum, mat och en femma eller tia för något nöje på aftonen. Men du har velat vara utklutad som en gatugrind vid ett bondbröllop. Nej, det förslår inte; som en majstång har du velat vara påhängd, Klara!

Jaså, du »*kan gå som en piga hemma, men måste vara något så när som andra när du kommer ut*»? Ja, jag kan väl snart hvarken ge hennes nåd kläder eller föda som passa. Inte förstår jag mig på fruntimmers-toaletter, inte; men det vet jag, att min mor hade ett och samma par svarta handskar i fem år.

»*Gumman var väl inte mycket ute då*», sa du. Nej, Klara, det var, hon inte; hon var hemma och skötte sitt hus och sina barn, men därför tål jag inte att du skymfar hennes minne och hånar och antyder att inte gumman kunde skicka sig bland folk. »Inte mycket ute!» Låt min mor hvila i fred i sin graf, Klara, det är det enda jag ber dig. Reta och håna och skymfa *mig*, så mycket

du vill, *det* får gå, *det* är jag van vid, men salig gumman ska du min själ låta bli, så mycket du vet det, annars ska jag tala på svenska med dej, som han sa Åkerhielm om norrbaggarna.

»*Om jag inte kan vänta att gräla tills vi komma hem*»? Jaså, det skall kallas »gräl» att man vill freda sin mors minne! Hvad tittar du efter? Vi ä ju ensamma i kupén. Jaså, det var sannt, *du* ser astralkroppar. Hör du, ä' den der blonde aktören, som hyrde hos far din, med här också? Det var väl för hans skull, som du var så tokig med teatrarna deruppe, så jag inte fick gå till Berns mer än en enda qväll? Kära Klara, den herrn skulle du sökt vid Folkteatern; högre kommer nog inte din gamle tillbedjare i Stockholm.

Titta inte åt draperiet der som en fäne! Der ä' ingen utom en profryttare, och han sofver. Jag *vill* tala om allt som du ställt till på den här resan. Hur var det inte när jag skulle låta dig fara på spårväg utefter Ringlinien och vagnen var full af folk. »Hvarför kallas det Ringlinien?» frågar du då i allt folks närvaro. Det visste inte tusan, men jag ville inte se tafatt och dum ut inför alla de främmande människorna, utan högg till med att det var väl för att di ringer der så etter förbaskadt. Då började folket att grina, och en ung stockholmsglop sa: »Ursäkta, min fru, ringer de' gör dom nog på dom andre linierna också, men de' här kalla dom »Ringlinien» för den går liksom i ring kring hele staden». Jag skämdes som om man hittat mig med handen i en annans ficka, men det bryr du dig naturligtvis inte om, utan när vi kommer till Riddarhuset så pekar du på gubben, som står der, och säger: »Hvad är det der för en staty, Pett'son?» Då jag nu drar till med Karl XIV Johan, säger en tjock madam näsvist: »Tro honom inte, frun; det der ä' Gustaf Wasa». Nog vet jag i vanliga fall, om jag i lugn och ro får tänka efter, att det är Gustaf I,

som står framför riddarhuset och Axel Oxenstierna bak-
 efter, men hvarför kunde du inte väntat att fråga tills vi
 stigit af eller kommit hem till hotellet? Men det är ett
 nöje för dig att blamera mej, Klara.

Ja, nu blir det för mig att slita och släpa och gno
 som en åkarkamp tills jag botat refvorna i kassan efter
 det här. Till hösten när barnen bli större få vi skicka
 af den ena pigan. Jag får naturligtvis nöja mig med
 den sämre uppässning och den oordning i huset, som
 deraf blir en följd, men det är ju så vanligt att jag får
 sitta emellan. Eftermiddagskaffet i min gungstol derhemma,
 som är en af mina få njutningar, få vi låta bli. Ni
 kunna väl reda er utan kaffe, och jag får slänga i mej
 en kopp dålighet på restauranten när jag går ut. Det
 är min glädje att se barnen snygga, men äfven det får
 jag försaka; i år blir det inga nya sommarkläder åt dem.

Hvad behagas? »Ser det ut som om bara du och
 barnen skulle drabbas af de der inskränkningarna»? Det
 får jag säga att en mera egoistisk

Men hvad i Herrans namn blef det af min nye
 sommaröfverrock, som jag lät sy i Stockholm? Du packa-
 de inte ner den, säger du, och här är den inte? Kon-
 duktör! Å tysta inte på mej, du, jag vet mycket
 väl att vi inte kunna få fatt i honom förrän vid Gnesta.
 Nu ser jag klart att du vill ruinera mig! En rock på 90
 kronor! Se så i Guds namn, nu stannade det! Konduk-
 tör! Konduktör! *Konduktör!*

»Om någon är sjuk»? Nej, men min hustru har tap-
 pat en sommarrock, en ny sommaröfverrock. Jag måste
 ha den på ögonblicket! Klara, hvad är det du pratar
 med konduktören om? »Bagage-numret»? Hvad ska ni
 med det, när rocken är i Stockholm? Femtiofem, var det,
 men Se så i Guds namn, hvart springer du nu med
 konduktören?

»Låg den öfverst i kappsäcken? Har jag sjelf lagt dit den?» Ja, det behöfver du då inte säga, för ska det bli någon reda och ordning, så får lof jag ingripa.

Ursäkta besväret, bästa konduktör'n! För all del ursäkta! Min hustru är så rysligt nervös på resor.

Se så der ja, sitter du nu och lipar igen! Jo, det är tacken för det jag låter dig komma ut och resa och ha roligt!

* * *

Herr Pettersson har fallit igenom vid stadsfullmäktigvalet.

— Nå, här ha vi nu ändtligen tidningen, färsk så att det dryper af den. Låt mig nu vara i fred ett ögonblick, om ni kan. Här ska dä vara, bland lokalnotiserna; jag har inte brytt mig om att gå upp och höra på sammanräkningen, för det ser så förbaskadt angeläget ut. Och Gud skall veta att jag inte är angelägen, för arbete har jag, och hvad »äran» beträffar, så är Pettersson, min själ, ändå den han är, det kan inte hjelpas.

Tyst ungar! Det var då också en förbaskad tidning: »En lifsfråga för Brackeby» — jag ger f-n om hålan lefver eller dör — »Svälttullarne och brödpriset» — usch, en kan bli sjuk! — »Fruksam sugga» — nej, der var det inte. Är det alldeles nödvändigt, Klara, att du flyger och far kring rummet, som en hyena i sin bur, medan jag läser tidningen och ska ha tankarna lite samlade? »Ska Johan bara ha en smörgås»? Ät vid målen, ungar, och vet hut när er far funderar! »God husbonde» — »Ovanligt för årstiden» — Ni ska få se att di har inte valet nu klockan 3, fast det skedde klockan 12.

Efterskrift, se här var det! Nu ska, vi se! »Handlanden J. F. Brandtsson 2,347 röster» — nåja, att *han* gick in före mig, förargar mig inte; en förträfflig karl och styft förmögen — »Kamrer P. T. Ahlbom 2,153 röster» — gammal hedersman och kunde setat der långt förr, om han velat — »Fabrikör S. Svanbom 1,917 röster» — mycket välgörande och har alla goodtemplare och fri-religiöse på sina fem fingrar — Hm... hva fan ä detta: »Karlsson K. T. — Larsson P. — Qvarnström E. D.» Nå så min Gud och skapare! »Röster tillfölla för öfrigt» skomakarefåhunden bagarerackarn plåtslagarelymmeln och . . . »Pettersson 37 af 2 röstande»!!

Joho. Jaha. Si så der ja! *Der* har man för det man setat här och betalt sina kontributioner i sjutton år. Och så går en sådan genomgående bracka som Brandtsson, procentare och svindlare, in med högsta röstetalet! »Kamrer P. T. Ahlbom»! Om den göken glunkades det inte så lite när hans svärmor dog. Konkursen stod för dörren, sa di, men så fick han ärfva. Hon dog i behaglig tid, käringen. För all del, inte säger jag att *Ahlbom* hade någon del deri, men somliga ha tur här i verlden. »Svanbom nittonhundrasjutton röster»! Med sina två konkurser och ett tvångsackord! Si du det är »stadens fäder», det, Klara! Pack! Skojarliga! Skulle sitta inom lås och bom mer än halfva samlingen, om här funnes en skugga af rättvisa i verlden.

»Berömde jag dem *nys*», sa du? Jag gjorde väl så fan heller! Det var naturligtvis under förutsättning . . . hm . . . det var *lögn* att jag berömde dem, hör du! Men det är så likt dig, Klara! Skymf på skymf, förödmjukelse på förödmjukelse åt din man, det rör dig inte mer än om man trampade en zulukafferhöfdings farfar på tårna midt in i mörkaste Afrika. *Du* skulle väl inte tycka det vore något, om jag fördes genom staden ridande baklänges på en ko med en halmviska vid örat? Hade du bara din

goda utkomst ändå så skulle du nog dricka ditt välsignade eftermiddagskaffe med samma lugn den dagen jag vore halshuggen. Jo, Gubevars hvad du det skulle! Sjåpa dej inte, Klara!

»Att jag bara kunde ta det der så förskräckligt illa»? Hvem säger att jag tog det *illa alls*? Hvem i himmelens namn *har* sagt att jag tog det illa? Ser jag ut som en karl, som bryr sig om, hvilka som ha den här brackhållans förtroende? Ha, ha ha, nu är du lustig! Jag skulle *afsagt mig*, om jag blifvit vald, jag skulle lagt mig sjuk, pliktat och rest bort vid hvartenda sammanträde. Man skulle förr fått hugga mig i stycken än jag satt mig ner bredvid de der cessionanterna, procentarne och svärmorsmördarne, det vet du mycket väl, Klara!

»Hvad i Herrans namn jag då är så ond för»? Och det frågar *du*, Klara! Jag sitter här, lugn och beskedlig, och läser min tidning, för jag intresserar mig för hvad som händer och sker i verlden; visst inte *här* i detta usla samhället, men i den stora, vida verlden utom oss, begriper du. Och så, för det jag inte gillar att ungarna äta mellanmål från morgon till qväll, och var lite förvånad för det du rusar omkring som ett ondt samvete, så öfverfaller du mig med hån och sarkasmer för det jag inte blir vald till stadsfullmäktig, och påstår att jag fikar efter kommunala förtroendeuppdrag, och skrattar åt mig för det jag inte kan skaffa mig dem . . .

Joho, lipa nu, det är din vanliga taktik; men vore det inte bättre att låta bli att håna och såra mig, Klara?

För resten vet du mycket väl hur det går till vid stadsfullmäktigval i sådana här små bussamhällen. Förtjenst och duglighet komma aldrig i betraktande, utan vänner och släktingar springa och verka och tigga röster och lofva återtjenster och hota att säga upp lån. Har *du* kanske några släktingar här i sta'n, som kunna hjälpa

mig fram, Klara? En bror i Luleå och en syster, som du har i Oskarshamn, de äro mig inte till synnerlig nytta. Du vet att det är Angelinerna, som bestämma alla val här i staden. Det hade för mig varit en smal sak att få Hilda Angelin då jag var ungarl. Det lyster mig att se om mördare och procentare *då* skulle petat mig.

Jaså, »*du önskar att du vore död, efter du alltid är mig till hinder*»? O, du store Gud, hvad den fruntimmerslogiken är herrlig!

Och har man råkat komma in i en slägt utan ställning och inflytande, så måste man i stället skaffa sig s. k. »*vänner*», om man ska komma fram i världen. Men för att *få* vänner måste man hålla ett hyggligt hus och se sina bekanta då och då, och ha en hustru, som visar folk ett vänligt ansigte. *Här* kommer ju aldrig en människa, och *om* här kommer någon, så ser du ut som om du trodde att de ville svälja dig lifs och lefvande.

»*Kan du omöjligan hålla kalas också med fem barn och hundrafemti kronor matpengar i månaden*»? O Klara, jag undrar sannerligen på att jag lefver och att du åtminstone inte längesen gjort mig vansinnig! Detta ständiga hån för att jag inte kunnat bereda dig en bättre ställning, dessa öfverdrifna pretentioner göra mitt husliga lif rent till ett helvete. Först påstår du att jag vill bli stadsfullmäktig och hånar mig för att jag inte blir det, och sen begagnar du tillfället att såra mig för mina små inkomster och beskylla mig för att svälta dig och barnen! Det är hårda ord att höra när man släpar och sträfvar som jag, det är hårda ord af en qvinna, som inte har ett Guds skapade grand att göra mer än att sköta fem barn, som hon sjelf bragt till världen, och hålla huset i ordning. När det är gjordt, kan du lägga händerna i kors och vara obekymrad som sparfven under himmelens fäste. Och så säga att jag *svälter er*.....

»*Är jag den oresonligaste människa i världen*»? Jaså,

ja, jag börjar nu förstå hvarför vårt hus aldrig kan få anseende som andra. Hvad hjälper det att *jag* sträfvat och knogar och är en föresyn för makar och fäder, när min egen hustru gör allt för att draga ner oss. Hvad skall man tro om en man, hvars egen hustru skriker ut på gator och torg att han svälter familjen och är galen och oresonlig? »Dålig fågel, som kackar i eget bo», heter det. Känner du någon sådan fågel, Klara?

»Gör det här valet mig rent *vansinnig*», säger du? Du var mig då en envis satan, Klara! Har du inte hört att jag *inte vill* bli stadsfullmäktig, om man så kastade det efter mig. Du anser mig för en stackare, det vet jag, men jag, Pettersson, djerfves anse mig alldeles för god att sitta som kamrat till mördare, cessionanter, plåtslagare, procentare och

Se der går Brandtsson! Det var väl fan, brukar du aldrig öppna och vädra, Klara, efter det är ogörligt att få upp en ruta seså, nu gick det . . . hallå, broder! Gratulerar af allt mitt hjerta! Högsta röstetalet! Jo, jag tackar, jag! Ja, rätt, valet i sin helhet gick bra; precis *min* lista, om jag sjelf skall säga det. Och att kära bror kom öfverst, det var, som jag just nu satt och sa till hustru min, det var ju en gifven sak. Du stod också först på min lista nej, tacka mig inte, Brandtsson; hvar och en följer sin öfvertygelse. Väl förtjent! Väl förtjent!

* * *

Klara faller ett sårande yttrande.

— Jag tycker i allmänhet inte om att gå bort, det känner du, men den här lilla qvällstunden i morgon hos Lundqvists, vet du den fågnar jag mig åt.

Du får allt också trefligt i din nya perlgråa klädning, Klara. Den klär dig väl, och i den kan då ingen människa tro att du är mycket öfver de trettio.

»Så jag pratar!»! Jag hoppas jag *vet* hvad jag säger, och ifall jag om en hustru, som förlorat den första ungdomens behag, säger att hon ännu går an, så *går* hon också an. »Pratar!»! Du »pratar», svärmor »pratade», fröken Kling »pratar», men *mina* yttranden får jag anhålla bli mottagna med någon smula respekt!

»Menade du *ingenting illa*»? Nej, det tror jag då också, ditt lilla våp, och du vet ju att jag heller aldrig stöter mig på hvad du säger. Hvad var det den perlgråa gick till med besättning och allt. lille vän?

»Nittifem och femti». Jo, jag tackar jag! Inte för att du inte kunde redt dig med dina gamla klädningar ännu en tid, men jag är sådan, att för familjen får ingenting saknas, för fru Klara Pettersson får hela världen stå tillbaka. Andra tänka bara på sig sjelfve; *jag* tänker först och främst på hustru och barn, jag. Eller vet du någon af dina bekanta fruar, som fått en så'n klädning i höst, lille vän? Jaså, »*det kan du inte precis påminna dig*». Det var tusan hvad du har svårt vid att klämma fram med ett direkt erkännande af din makes ömhet, Klara! Om du vill fundera så lilla hönshjernan spricker midt itu, så kan du inte säga att någon i vårt umgänge fått en sådan klädning, men i stället för att säga att *jag* är den snällaste man i världen, »kan du bara inte påminna dig»...

»Har fru Blom fått en utmärkt svart», sa du? Nå, du herrans helige apostlar, är *det* detsamma? En svart klädning *måste* väl människan ha. En svart duger på bröllop, barndop, begrafning, middag, supé, i kyrka och på konsert; hvem kan undvara en svart? Ville du fru Blom skulle gått *naken*, Klara? Nå, *hon* skulle möjligen inte förlora derpå, men jag *vet* fruar, Klara, som para-

diskostymen inte skulle kläda vidare. Är en perlgrå det samma som en svart, Klara? Svvara mig på samvete! En fin, svart klädning är det minsta möjliga, nödtvånget, det outhärliga, minimum i den europeiska kvinnans kostymering. Men en fin perlgrå betecknar välmåga, valfrihet, elegans, snobberi och framför allt en öm och eftergifven makes oändliga svaghet och kärlek . . .

»Är du förtjust i klädningen och innerligt tacksam mot mig»? Ja, jag hoppas det, och då vet du, lilla slammertacka, att jag bara ser till hjertelaget och du får prata så många dumheter du vill.

Men hvar var det nu vi va? Jo, Lundqvistens lilla bjudning. Di ha allting bra, både mat och våtvaror. F-n vet hvar han tar sin punsch, men utmärkt är den.

Hvad behagas? »Ska jag akta min lille mage, för jag vet att jag inte tål mycket punsch»!

Store, barmhertige Gud! Detta måste jag då tåla af min egen hustrus mun, i mina egna små oskyldige barns närvaro! Kom hit, lilla Annie, och sätt dig på din pappas knä! Du är så liten än, bara nio år, och kan inte förstå hvad det är din mor beskyllar din stackars far för. Men en gång då pappa är borta, ligger bäddad djupt, djupt nere i den kalla mulden, och hans varma hjerta ej mer kan såras af onda tungors gift, och isig vintervind gnisslande far fram öfver den glömda grafven, och mamma sitter härinne i varma, ombonade rum och har sin goda pension och berättar att er far var en drinkare, så tro henne inte, min lilla flicka! Håll af mamma, det gör du rätt i, barn, men om hon säger att din pappa söp ihjel sig af punsch så är det . . . är det ett sorgligt misstag af mamma. — Du hör, Klara, att jag begagnar milda ord, att jag inte vill uppvigla barnen mot dig!

Jaså, Klara, det har alltså kommit derhän mellan oss, att jag kan inte gå på en vänbjudning med fyra

eller fem bekanta utan att du skall anse dig behöfva hålla föreläsningar om mitt missbruk af spritdrycker!

»Om jag är rent tokig, som kan påstå någotsådant?» Ja, naturligtvis är jag det! Det vet du väl, att när man länge har supit så blir man galen. Gå på du bara, lille vän! Har jag redan *delirium tremens* kanske? Tag du hit lagkarlar i huset, som observera mig i smyg och konstatera faktum, så att du sedan kan sätta mig under förmyndare!

Det kan du bli sjelf för resten och kommendera mig som ett litet barn. Bestäm sjelf t. ex. hur mycken punsch jag finge dricka i morgon, *ifall* jag nu ginge till Lundqvists, hvilket ju inte kan komma i fråga, så som du har sårat mig! Ett glas eller ett och ett halft eller kanske bara ett halft? Kom sen och hugg mig i armen som den ädla, hängifna makan, »hvilken uppoffrar sig för sin suput till man och med martyrens majestät bär sin skam genom lifvet.»

»Hur jag kan vara så grym?» Ja, säg det! Det är ju rent barbariskt att tycka ett glas punsch smakar godt. »Grym!» Jo, det är ju bara i stil det, vanlig söndagskolberättelsestil: »den i dryckenskapslasten fångne mannen, som misshandlar hustru och barn.»

Se så der ja! Stina sitter i barnkammarn och bultar biff, hör jag. Jo, det blir ju präktigt när stadens pigor träffas på torget i morgon: »Herrn derhemma super så frun gråter ögonen ur sig.» Hittills har jag haft lite kommissioner i verket, Klara; men bara det här väl kommer ut så blir det väl måttligt med extraförtjensterna, tänker jag. Hvem vill lemna sina papper åt en karl, som af sin egen hustru betecknas som en notorisk fyllhund? Hvem ska sen skaffa dig granna kläder och flärd och fåfånglighet, min söta vän? Det är bäst du är rädd om den perlgråa; den blir väl din spritförgiftade makes sista deliriefantasi i den vägen Ja, tjut på du bara!

»Svär du inför Gud att du aldrig sagt att jag super»? —
»Var du bara rädd för min dålige mage»? »Dålige mage»,
ja det förstås, nej, säg du ut så godt först som sist, min
engel, att *allting* är dåligt hos mig, inte bara mage, utan
hufvud, hjerta och ben och hele kodiljen. — Nej, inte
benen, Klara, de voro tyvärr mycket för bra när jag en
gång i tiden oupphörligen sprang ut tre fjerding sväg till
dina föräldrars landtställe. Jag önskar nu att jag vrickat
fotknölarne och brutit af skenbenen på tre ställen hvar-
dera hellre än kommit fram den der qvällen i syrenber-
sån, du vet.

»Ska jag i *himlens namn ta mitt förnuft till
fånga*? Men är det inte bra mycket begärtdt det af en
delirant, som jag?

Hvad har du egentligen fått det här ifrån att jag skulle
vara så förfallen, Klara? I min *slägt* ligger det inte, för
di ä allesamman mycket hyggligt folk. Men »de tu äro
ett», heter det ju, och kanske jag brås på söta svärfar,
din ömt älskade pappa, som bars hem på en deuxbattang
från sin svensxa i Malmköping. »Hur jag kan ha
hjerta? Kära du, inte menar jag något ondt med det,
inte. Den som skulle dra åstad och gifta sig med
svärmor, behöfde, min själ, nog något att styrka ner-
verna med.

Hur var det med din morbror, agenten, min älskling?
Tycker mig liksom ha hört att han en gång i onyktert
tillstånd stod på hufvudet i Motala ström? Efter de mo-
derna ärftlighetsteorierna vore det nästan naturligare om
du tagit dig en peliknarkare emellanåt än att jag skulle
bli en så'n här förtappad varelse.

»Ska jag låta din döda *slägt vara i fred*» sa du?
Jaja, vi ha minsann mer än nog att tänka på ändå, Klara.
Hvad ämnar du nu egentligen ta dig till med mig, sen
det blef upptäckt att det kommit så långt att jag inte
utan kontroll och förmyndare och eftersyn och sårande

tillmälen kan släppas till en punschbricka i ett enskildt hus en eftermiddag midt i söckna veckan?

Ta ta ta ta ta! Rif nu inte upp himmel och jord och dränk både ungarna och mig i dina tåreflöden! Du kan väl förstå att jag är en smula nyfiken på mitt öde. Ämnar du låta mig med sådana här småförmaningar om »min lille mage» gå min undergång till mötes »i rusdryckernas djefvulska flod», som goodtemplarne så vackert säga, eller ska här försökas några rigtiga kurer, hvasa?

Tror du inte det skulle göra effekt om du vallade mig vid drinkareinstitutet på Bie några veckor? Hade du en gnista tur kunde du då i bygdekorrespondens till ortens tidning bli utmålad som »en förkrossad, men in i döden älskande och offrande qvinna, som utan betänkan- de lemnat hem och barn och allt för att göra ett sista förtvifladt försök att resa maken upp ur förnedringens dy».

Eller är du mera livvad för hypnotism kanske? Jag tycker jag ser mig sjelf, mitt arma as, ligga och snarka och se försupen ut på en chaislong hos doktor Wetterstrand i Stockholm, medan min gamla galanta går omkring och snörper på munnen och gör sig grön och pikant för unga morfinister och nevralgister och andra blodlösa kräk, som kura der i våningen, och inte alls skulle ha något emot en stilla kurtis med någon af de intressanta ynglingarna, om bara någon enda *ville*, ser du; men det får du, ta mig tusan, ursäkta att jag knappast tror.

* * *

Soppan var bra nog salt.

— God middag, god middag, lille vän! Spring inte rätt framför benen på mig, ungar! Såge jag mig inte för, så hade jag trampat ihjel ett kvarts dussin af er alla-

redan. Jemt hör man om qvinfolk, som qväft sina barn, men aldrig om en får, som trampat ner patrasket då de packat sig midt framför benen när man kommer hem och är trött. Hvarför inte? Jo, därför att *vi* ha tankarne med oss.

Se så, nu stå de som målade bockar allihop och hänga läpp och se förorättade ut, som om jag vore den värste tyrann i verlden. Det vore sannerligen inte för mycket om man, när man sträfvat och knogat för er och kommer hem för att slänga i sig en bit mat, finge se glada miner och vänliga ansigten och finge lite uppmuntran.

Häng inte läpp, pojke! Se glad och liflig ut! Här ska vara frid och vänlighet, glädje och munterhet när pappa kommer, annars, min själ, ska ni få se på annat?

»Äro de rädda för mig?» Jaså, jag är så skräckinjagande, så att det ska bli allmän förstämning så fort jag bara tar i dörren? Du är väl också rädd för mig, Klara? Ja, bevars, naturligtvis; jag förtjenar att bemötas precis som en drucken murare, som kommer hem på lördagskvällen och slår i högen. Det är på *senare* åren du blifvit så der rädd af dig, Klara. I början af vår bekantskap var du, min själ, inte rädd, åtminstone inte för *mig*. Mins du den första sommarn i Ronneby? Om det åskade så man kunde tro bergknallarna skulle smulas till skriftsand så stod du ändå alltid uppe i backarna och tittade under paraplyn och spräng visst inte när du såg Jeremias Pettersson komma. Och i hela Ronneby fanns inte en båt så usel att du inte med glädje skulle gett dig ut ett par mil i stickande nordvest med mig.

Nå, nu till bords, till den festliga banketten! »Dagen är glad», sa biskop Reuter Dahl.

Svartsoppa *nu*, det var märkvärdigt?

»Är det min favoriträtt?» Ja, bevars, för all del, men dess förekomst så här midt i rama Trinitatis förefaller mig

litet misstänkt. Vid den här tiden slagtar ingen vettig människa sina friska gäss, barn lilla. Det är förmodligen någon skånsk bondrackare, som haft rättgift i sädesbingarna, råkat att med säden förgifta sina gäss och så passat på och gjort geschäft. Nå, servera du bara! Ingen undgår sitt öde; lif och död stå i en högre magts händer.

Hvad befalls? »*Skulle inte blodet kommit hit om gässen sjelfdött i Skåne*»? Jo bevars, de äro kapabla till att slagta djuren halvdöda och tappa blodet på halfstopsbuteljer.

Men fy tunnor tusan, Klara! Soppa smakar ju som om man fått hufvudet af en femtonårig slosill i munnen? Hur många kannor salt har du vräkt i den der terrinen? Jag kan finna mig i att förgiftas af blodet efter sjelfdöda gäss. Jag kan finna mig i att äta mig till döden, för Gud skall veta att jag har inte så roligt här i verlden; men ta mig f--n om jag vill lefvande rimsaltas eller förvandlas till en sådan sorts staty som mosaiske trosbekännaren Loths nyfikna kärring.

»*Soppa är*» ja, jag känner nog tusan hvad hon är; *försaltad*, oduglig, omöjlig att äta är hon. Hör du, min älskling, *en* af den här hålans sillgrossörer hade väl inte allt det här saltet? Hur många butiker fick Fina gå i innan hon lyckades gifva Svarta hafvet i terrinen der sin behöriga sälta? Nå, det är detsamma, räkningarna komma väl sen, förmodar jag, för hushållpengarna ha naturligtvis inte räckt till att drifva saltaffär så här en gros.

»*Soppa är*» Svartsoppa är min favoriträtt, vill du väl säga en gång till. Ja, Gudbevars, det är den visst det, men allt beror på tillagningen, min älskade vän. Jag tycker mycket om fisk också, men därför vill jag inte ställa mig i ett menageri och låta dem kasta hvalfiskskifvor doppade i levertran i halsen på mig. Det har funnits en period af mitt lif då jag var svag för fruntimmer, men Yngsjömörderskan hade jag väl ändå knap-

past slagit mig ut för i händelse hon blifvit benådad. På samma sätt tycker jag bra om svartsoppa, men jag är för gammal att låta lura mig af en liter sillake, som man haft godheten tömma en flaska bläck i.

»Soppan är» Ja, jag skall säga dig, min lille vän, hvad hon är. Hon är särdeles väl egnad att drifva en make och far från hus och hem. Säg rent ut, Klara, om meningen är att bli af med mig? I så fall *kan* det gå med mindre än förgiftningsförsök. Du ska slippa mig utan att behöfva belasta ditt samvete med ett giftmord. Ja, min sann jag rätt snart vet *hvad* jag egentligen skall tro; du sjelf äter inte en smul. Jaså, kalaset var afsedt enkom för mig?

»Har jag just inte bidragit att skaffa dig aptit?» Nej, jag skulle naturligtvis varit glad, uppsluppen, vid strålande humör. Tydligen föresväfvar dig något dunkelt pensionsminne af Sokrates, som *leende* tömde giftbägaren. Ja, men, kära du, här finns *söta* gifter också. Låtom oss hoppas att det var något af *dem* gubbstackaren fått fatt i; hade han skolat ge sig i färd med den här tallriken tror jag nog att han hållit sig för grin, ja, jag är rädd att han dängt den i skallen på *sin* Xantippa, så filosof han var.

Jaså, jag kan inte »skaffa dig aptit!»! Ja, det är olika deladt här i verlden; somliga män kunna inte skaffa sina hustrur mat till deras aptit, jag förmår ej skaffa min hustru aptit till hennes utmärkta mat. Hå hå ja ja! Du borde allt haft en helt annan omgifning, stackars Klara, än hvad jag förmått skaffa dig; matsal med gobeliner, mannen i frack hvar middag och betjent bakom stolen. Det skulle du funnit appetisant, hvasa? Nå, jag skulle heller inte haft något deremot, ty då hade vi väl också haft en kokerska, som man kunnat afskeda om hon velat ge en in hela samhällets saltförråd till en enda middag.

»Soppan är» Om jag begrepe hvad du menar

med ditt »soppa är soppa är . . .» Ja, hon är *inte* goodtemplarvänlig, så mycket skall jag säga dig. De få skedar jag tog, ha skaffat mig en så brinnande törst att jag tycker jag ville dricka ur hela Östersjön och ta Wettern i några klunkar ofvanpå; men som nu en äldre, bättre karl inte i regeln dricker vatten, så får du ursäkta om jag går på schweizeriet i eftermiddag och lemnar dig i sällskap med den andra gåsens förgiftade kvarlefvor. Slägtkänsla, om inte annat, tycker jag borde hindrat dig att så förderfva dem. Din s. k. svartsoppa vore säkert nog att göra en distriktsöfvertemplar till fyllbult på fjorton dar; mot den är bolagets svafvelsyrade konjak som ett helsovatten och deras värst vidbrända whisky som den lenaste mandelmjök. Dessutom bör svartsoppa på vårsidan alltid förses med veterinärattest om salig gåsens dödssätt och de närmare omständigheterna dervid samt med handelskemistens analys på att der åtminstone inte slagits i mer än en kappe salt till hvarje skedblad blod.

»*Soppa är*» Ja, hon är f—n så olik den svartsoppa man får på stadshuset. *Der* kunna de laga svartsoppa. Det är *sådan* svartsoppa, som är min favoritträtt. O Gud, när jag tänker på den kraftiga, sunda, aromatiske soppa der, som man tycker gör en till en bättre människa för hvar sked man äter, och så denna upprörande äfja . . .

Det blir dyrt, men vill du i nästa November, de *öjörgiftade* gässens vanliga och naturliga dödstdid, gå med mig på stadshuset och äta svartsoppa, en gång om dagen i en vecka eller två, så skall du få, på det du må förskaffa dig skuggan af den allra aflägsnaste aning om hur man lagar svartsoppa, och att inte den rätten bör smaka som om den i sekler varit allmän begravningsplats för ett par millioner öfveråriga ansjovisar om året.

Hva sa?!?! »*Är soppa köpt färdiglagad på stadshuset, jör jag skulle få den precis som jag ville*»? Nej,

men hör du Klara. . . . Hm. . . ja, jag har inte mått väl på flera dar; haft en förbaskadt konstig smak i munnen. . .

Faså, soppan är köpt färdig på stadshuset! Ja, vi lefva sannerligen i uppfinningarnas tidevarf. Men att en husmoder, som vill göra anspråk på att anses som klok och sparsam, köper sina hvardagsmiddagar färdiglagade från stan's dyraste restaurant, det är ändå en smula märkvärdigt, min lille vän. Eller hvasa, Klara?

Nå så tag hit en tallrick till af elän. . . af den der märkvärdiga soppan!

* * *

Klaras ur står inte att finna.

(Sängkammarscen vid midnattstid. Herrskapet Pettersson har gått till hvila efter ett teaterbesök. Ljusen äro släckta.)

— Klara! Sofver du? Nej, jag kan heller inte sofva. Var snäll och rif eld och se efter hvad klockan är. Jag har så'n reumatism, så jag kan knappt röra mig.

Hvad är hon? Hvad ligger du och stirrar efter? Är du fånig? Springer du upp? Går du i sömnen? Är du galen? Har du inte klockan i klockstället på nattduksbordet som vanligt? »*Vet du inte riktigt hvar hon är?*» Ja tack, nu är jag då så pass vaken så jag får väl inte en blund i ögonen i natt. Nu ser jag att min *egen* klocka är half ett, och din är nog *minst* lika mycket, för du har då aldrig kunnat handtera ditt ur, utan det har jemnt dragit sig före. Ett ur ska man alltid bära på *samma* sätt och alltid draga på *samma* tid, om det ska gå ordentligt. Men ditt ligger slängdt på toaletten den ena dagen och dinglar i skärpet den andra. Ibland hänger det qvar i klockstället ouppdraget ett par veckor, ibland drar du det om morgnarna, ibland om qvällarna.

Är du förbaskad, menniska? Hittar du inte klockan? Hvasa? »Ska jag inte skrika så jag väcker upp hela huset»? Nej, det förstås; att du slarfvat bort ett guldur, det är ingenting att göra väsen för. Vi ä' naturligtvis i den ställning, att vi kan strö guldur omkring oss på gatan om vi vill! Och det är sannolikt just hvad du har gjort; du har naturligtvis tappat det på vägen här-emellan och teatern. »Du kan väl aldrig tro det»? Hvarför inte? När man hänger klockor utanpå sig, som pojkar hänga ägg på en majstång, så är det väl inte underligt om de tappas, stjälas eller ryckas bort med ytterkläderna.

Hur länge vill du dansa sinkompass i nattlinnet på det der viset? Tror du det är något vackert att se på, så bedrar du dig. Du är nu öfver den perioden, Klara lilla, att du med framgång kan agera lekande kattunge eller indisk bajadér. Nej, låt bli *mina* byxor säger jag; det är nog att du slängt omkring dina egna trasor så här ser ut i rummet som om här skett ett nattligt rånmord på sex personer. Du har väl för tusan inte klockan i underkjolarne heller!

»Letar man likt och olikt när man är förtviflad»? Åh bevars väl, hvad är det att bråka om! Du vet ju hur godt vi ha om det, så en guldklocka det är väl ingenting. Att uret var min allra första gåfva till dig, det är naturligtvis också utan all betydelse. »När ändå tillgifvenheten flytt sin kos, så hin i våld med de små synliga yttre bevisen», menar du väl. Du ville väl inte ha något som påminner dig om de timmar du nödgas uthärda i mitt sällskap, efter du kastade den klocka, jag gifvit dig, i rännstenen?

»Har du inte kastat den i rännstenen»? Jaså, du vet således hvar du har gjort af henne? Ursäkta mig, lille vän, men då är det inte snällt af dig att hålla ett sånt här förbaskadt väsen. En vildinna, som ska ha kalas

och fått hem två nyslagtade bibelspridare i huset, kan omöjliggen illfånas tiondedelen så mycket som du. Du far fram som en gammal ko med minst tio bromsar på svansen. Ska du inte leta *under* sängen också? Eller i kakelugnen? Nog är det lika troligt att hon är der, som i min stackars maggördel, som du ristar som om du vore spritt galen.

Jaså, nu *hostar* du också! Ja, det kunde du begripit att du skulle förkyla dig af att dansa omkring naken några timmar på natten. Du *tål* då heller ingenting, Klara. Det kunde du vetat att du skulle bli förderfvad af en sån här indiandans. Nu blir det naturligtvis att ligga i bröstkatarr en sex sju veckor, och allting i huset ska gå på sin hals och förderfvas och jag få punga ut med ett extra läkarearvode på en hundralapp. Det var ett dyrbart teaterbesök.

»Är du så *verkligt ledsen*»? Åh strunt, en människa, som kan bli verkligt ledsen, hon aktar sig, hon tänker sig för, hon syr en liten urficka af domestik innantill på klädningslifvet med en knapp att knäppa igen, så klockan ta mig fan *blir* der hon ska vara.

»Hur jag kan *veta hvad fruntimmer bruka ha innanför klädningslifven*», säger du? Försök inte att göra dig qvick, Klara, för det är tydligen ett brott »som emot naturen är». Inga insinuationer, det vill jag bara ödmjukast be! Kom ihåg aktören, som bodde och åt hos dina föräldrar i fem veckor och inte betalte ett öre!

Hur var det? »*Kom han inte ditt klädningslif på tre fot nära*»? Nej, det förstås, *du* har alltid varit ett pelarhelgon under det jag naturligtvis gått och vändt ut och in på så många fruntimmersklädningslif, som finns i världen. Gud bevars, jag vill visst inte påstå annat, men »fan tro't» i alla fall, sa Relling. Och ett så'nt här fördömdt väsen håller du och ger dig till att inquisitoriskt ransaka en hederlig mans hela förflutna lif, bara för det

han samma natt du förstört hans första gåfva till dig, allra ödmjukast vågar säga att det är bra med en särskild urficka med en liten oskyldig knapp öfver!

Det finnes qvinnor, hvilka med sitt oändliga bråk, sina oupphörliga nålsting kunna totalt ödelägga en mans lif. *Du är en af dem, Klara.*

Du vill visst hålla på och springa och galnas här och hålla mig vaken och bränna ljus tills du fått dig en någorlunda ordentlig lunginflammation på halsen. Med den förmåga packet här i sta'n har att brodera ut allting, skulle det sannerligen inte se'n förvåna mig så särdeles mycket om man sa: »Pettersson blef så galen på den stackars lilla sjätan, så han körde ut henne midt i kalla natten så hon förkylde sig och tog döden på sig.»

Hm! *»Kan jag inte tro huru bedröfvad du är öfver den kära lilla klockan?»* Åh skräp? Hon var ju hvarken briljanterad eller emaljerad, och inte hade stackars Pettersson något adeligt vapen att låta kråta dit på boetten och skänka sin hustru. Men det var en klocka efter råd och lägenhet, Klara; det var en enkel, hederlig fast ringa bemedlad mans ärligt förtjenta lilla sparstyfver, som gick då den klockan köptes för att glädja henne, som han då trodde skulle sätta något värde på hans tarfliga gåfva. Hade jag anat att det stackars lilla uret en dag med förakt skulle kastas i rännstenen, så skulle jag troligtvis redan då känt det helt annorlunda i mitt hjerta.

»Ligger den kanske på parkett eller i korridoren på teatern?» Nå, då kan du ju helt lugnt gå och lägga dig. Då har du ju henne oskadad tillbaka i morgon bitti. Trampet af några hundra klackar har hon naturligtvis godt uthärdat, och den som fått se henne ger sig ingen lefvande ro förr'n hon återkommer till rätte egaren. Det är klart som dagen. Skulle någon i vår, för svärmisk ärlighet så högst utmärkta tid ta och behålla en hittad guldklocka, tycker någon det! Kommer aldrig på fråga.

Det enda, som förundrar mig, Klara, är hvarför man inte har vett att rifva ner fångelserna och afskeda polisen, när menskligheten nu omsider blifvit sådan att det inte låter tänka sig att någon behåller en hittad guldlocka?

Nå, nu när *den* saken är klar, kan du väl i herrans namn komma och lägga dig. När man ser dig gå här och spöka, kan man min själ tro att du repeterar till lady Macbeths sömngångarscen. Men det ska du låta bli, Klara. Din begåfning ligger bestämdt inte för det högre dramat, på sin höjd den borgerliga idyllen med redliga ynglingar, som komma med hittade guldlockor, utan att begära mer än en kopp kaffe och ett vänligt tack i ersättning.

Nå, ändtligen kommer du då och lägger dig! Det var rätt, ta du saken med ro. Om också inte *jag* har råd att köpa dig något ur igen, så blir väl min tid inte så värst lång med sådana här nattliga uppträden, och då är ju ett ur den naturligaste fästmanspresent i världen af din make numro två. Du ska få se att *han*, till förekommande af allt tappande, har råd att ge dig en guldkedja också, som för säkerhetens skull går tre hvarf om halsen. Fast inte blir det billigt förstås, för någon Venusnacke har du inte numera precis. Nej, min själ, om du det har, Klara. Skulle i så fall vara en fläsk-Venus.

Nå, då sofva vi väl nu, min älskling.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 Ha ha ha ha ha!

»Hvad i all världen jag skrattar åt?» Jo, jag grinar när jag tänker på den dj—n, som stulit klockan, i alla fall. Den är naturligtvis redan pantsatt, och en del af pantsumman blötes väl som bäst vid det här laget. Der sitter den lymmeln nu bland sina stallbröder och grinar åt oss och dricker vår skål.

»Skulle vi ju sofva»? Ja, Gudbevars, kan du det, som du ställt till, så inte mig emot.

* * *

(Fem veckor senare. Herr Pettersson tar ut en väst ur garderoben och finner i dess ficka fru Klaras ur.)

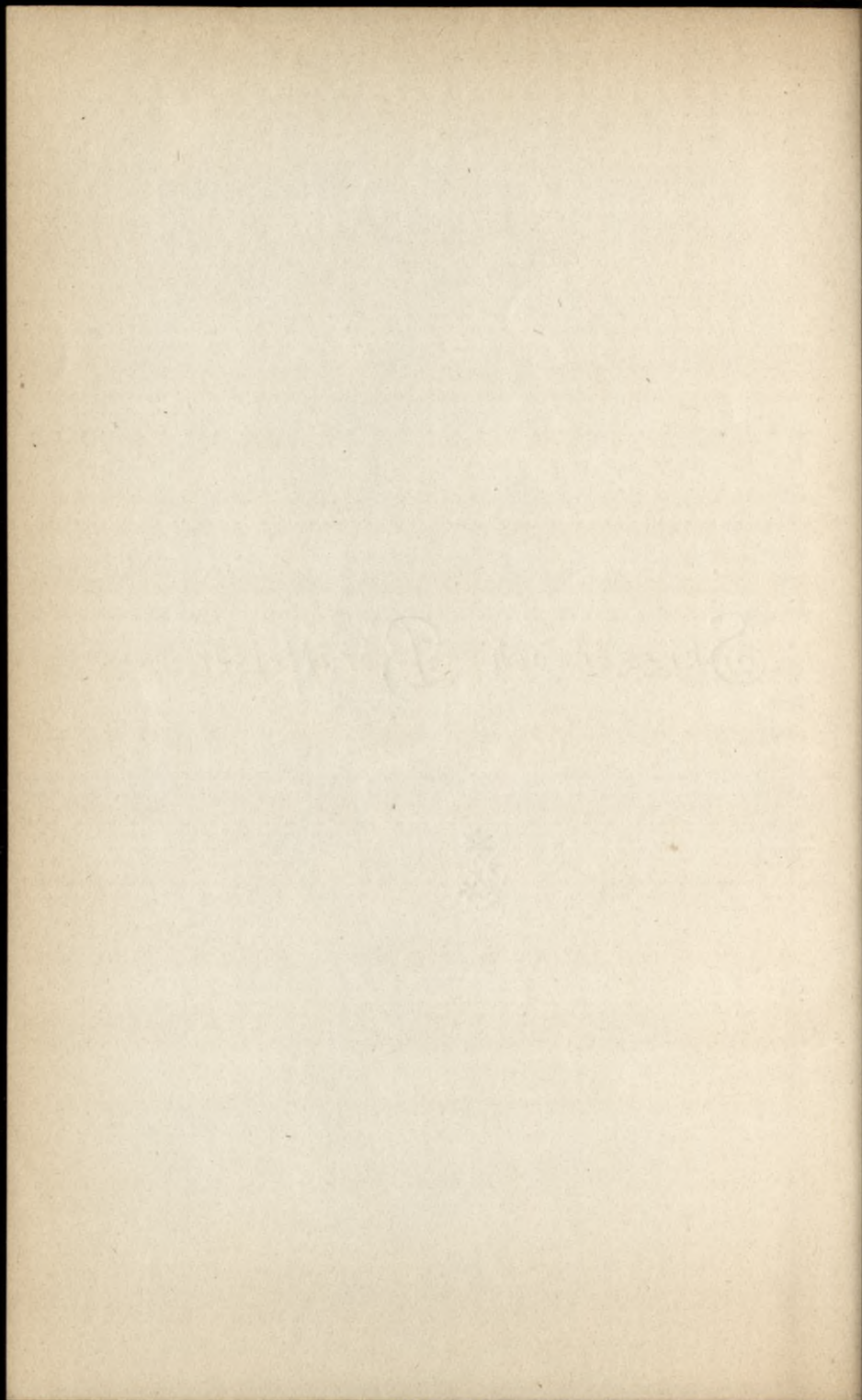
— Nå, men se på f—n! Klara, Klara, här ä' ju din klocka! Hva får nu lille bubben, som skaffade rätt på din skatt? Nu mins jag, min själ, att dagen innan klockan kom bort, hade mitt ur stannat, och då tog jag ditt på toaletten när jag skulle gå på ett sammanträde. Fruntimmer ha aldrig någonting ordentligt, utan sådana der små usla kedjor utan krok, som ramla ner i fickan så man naturligtvis glömmer alltihop.

»Har jag sjelf gett dig äfven kedjan»? Jaså, nu ska jag ha förebråelser också för det jag tagit reda på ditt ur! Store Gud, hurudant skulle det vara att ega en hustru, som toge litet vård om sin man och hans tillhörigheter, som till exempel läte piska och borsta hans arma kläder någon gång under årets lopp, så att inte all möjlig smörja kunde undansticka sig i den stackarns trasor i veckor och månader! Intet tjut nu! Jag tiger ju och lider.

Skizzer och Berättelser

Skrukeby väljer komminister.

Gamle Lindman var död; der hade hängts hvita gardiner för alla fönstren i komministersgården, och de trötta benen, som i trettio år stampat uppför den nötta predikstolstrappan, hade lagts till ro utanför kyrkomuren vid södra väggen der vårsolen först helsade på när drifvorna smulto.

Gamle Lindman hade varit föga lärd, och så var han »klen i sin predikstol». Der hade blifvit prestbrist i stiftet ett år efter det han tagit sin studentexamen. Då hade biskopen skrivit och frågat sin vän, theologie professorn i Upsala, om »inte han snart hade några unga arbetare att sända i Herrans vingård». »De voro inte färdiga ännu», svarade professorn sin högtärade broder. Men det blef värre och värre att upprätthålla prestembetena i stiftet, och så skref biskopen omigen: »Har bror några stadgade och gudfruktiga ynglingar med god berömmelse för ett vackert lefverne, så få vi i Guds namn taga dem som de äro, änskönt de icke i sina lärdomsstycken äro så skicklige som de borde.»

Sådant gick an på den tiden, och på det viset hade gamle Lindman på sin tid blifvit prest såsom *ett* års student, och Skrukeby komministratur fick han ett par år derefter. Men dermed var också hans befodringsbana stängd, ty pastoralexamen vågade sig Lindman inte på. Och nu satt hans gamla hvithåriga, darrhändta enka der i Skrukeby komministersgård med sina två flickor, som inte blifvit gifta, och räknade veckor och dagar till »extra nådårets» slut, då en ny komminister skulle komma och

tränga dem ut ur det gamla hemmet och sätta sitt skrifbord på fars gamla plats och rubba både slagbord och perlfärgad soffa, ja, sjelfva salsskänken, som inte varit flyttad från väggen på trettio år.

Och gamlafrun och Anna och Gustafva de önskade bara att den nye komministern måtte vara en snäll man, som inte for för hårdt fram med »husrötan», vid af- och tillträdessynen, ty då, hade nämndemannen sagt, kunde lätt hela det lilla boet, enda jordiska behållningen af trettio års oförtrutet arbete och jernhård sparsamhet, stryka med.

Så blef der uppsatt förslag och så kommo profpresterna och predikade och döpte och begrafde och gjorde sig så rara de kunde, och messade för altaret, antingen nu vår Herre gifvit dem sångröst eller ej. Anna och Gustafva hörde dem alla tre och böjde sig ned i bänken och gråto tyst när de sågo dem stå der uppe i den gamla, mörka, blackiga predikstolen der de sett far så långt de kunde minnas tillbaka. Och efter tjensten bjödo de profpredikanten på middag, efter kyrkoherden var ungkarl och bodde längre bort. Och så blef det kalfstek och äggmjölk och »arma riddare» i långa banor, och så fingo profpresterna se salig fars blyertzporträtt, och gamlafrun tog deras händer mellan båda sina och bad »Herren välsigna pastorns ingång och utgång, om det nu var hans vilja att sätta pastorn här.» Så fälldes kanske ett och annat ord om att taket var en smula otätt och båsbal-karna ute i fähuset inte alldeles sådana de borde vara och att Lindman var gammal på slutet och huset fattigt; och alla tre profpresterna lofvade att vara så beskedliga vid synen.

Nu skall jag säga det blef ett granskañde och bedömande af profpresterna ute på kyrkbacken både före och efter tjensterna söndagarna mellan profven och valet. Det är i grunden en vacker tanke att församlingarne sjelfve

skola få kalla sina herdar, men det är thyvärr så ofantligt sällan som de täflandes presterliga förtjenster ensamt komma under ompröfning vid valen i de konsistoriella gällan. Och prestvaldiskussionen på Skrubeby kyrkbacke var synnerligen jordisk.

— Si go da, Lars Petter! Tack sjelf. Dä va en grann följa du har.

— Jaha, Ljungsåkrabon, som skjussade hit Strömqvisten te profvet, han sa att om Strömqvisten blir prest här så vell han genast köpa ett litet bra ök, å då så lofte Ljungsåkrabon han skulle rekomdera Bläsan, å då får ja allti lite mer än på marken för na.

— Jaså. Hocken å profprester tänker du rösta på, Lars Petter?

— Ja si, tänkte ja dä vore nå't allvara dä dära mä Bläsan så vella ja ha hit Strömqvisten, förstås.

I sjelfva kyrkogårdsgrinden står nämndemannen i Kyrkebol i doffelytterrock och galoscher, bredbent och styf. Han vill ha pastor Karlsson, för han är den fattigaste af de tre och har omöjligen råd att till en början sätta upp bostället, utan det finge nog nämndemannen arrendera för ett par hundra kronor eller lite hvad han ville ge.

— Go da, nämndaman!

— Go da, Bengt! Nåå, hur tänker *du* rösta vid valet?

— Joo, bå ja å min qvinna tötte så innerligt rart om Lundgrens predikan.

— Jaså, du ämnar väl rösta på honom då?

— Ja, dä hade ja allt tänkt . . .

— Ja, men dä vore allt ändå bäst du röstade på Karlsson, Bengt.

— Kors i allan dar, hva säger nämndemannen? Den daringen, som höll på å tappa barnet i altar't och inte hördes öfver de tu eller tre närmste bänkarna!

— Å ja tötte han hördes möcke bra, men hvar och

en har ju sin frihet. — Nu velle ja bara fråga dej om då passade sej för dej å lemna mej tebaks di der tretusen dalerna, du lånte å mej i tu'rsen, ve mesommarstien?

— Harre Jesses, nämndaman lelle, han vell väl inte göra mej rent olöckli. Sätter nämndaman nå'n vidare stat på'et, ska Karlsson gerna få min åttingsröst.

— Du messförstår mej, Bengt. Inte vell ja tvinga nån, inte. Men sen ja hör vi ä öfverens i allt annat, ska ja nock försöka låta dej ha di tretusen så länge.

— Harre Gu, va nämndamannen ä snäller! Karlsson har min röst, dä säkert dä.

Inne i sockenhuset diskuteras saken mera offentligt.

— Ja tötte bäst om Lundgren. Då han provvade va dä slut ve halft ett, ändå dä va två krestningar å ett helgårdsbonnalik.

— Ja, han va nock qveckställd å resalverad, men han ska ha en jädrans hoper å ongar, säx eller sju stöcken.

— Fy för sjöttan, där bler fattigdom och elände å i röa rippet. Dä va minsann inte mer än jemnt för Lindmans, som bara hade sina två mamseller.

— Nå då röstar vi väl på Karlsson, som ä ogefter, så göra vi nämndamannen i velen, för han vell ha bostället.

— Nä ett *prestahus* vell vi ha å ingen ongkar. Hurdant ä dä inte te körkharrens? Ja har suttet der många timmar telikes å inte fått så möcke sãm hvasken en doppekopp äller en släter.

— Å Karlsson gefter sej nock om han får rösterna.

— Å så skulle vi skjuta hop te bröllopspresent å bygga äreportar, som Hafrebodaborna när *deras* prest tog hem sin qvinna! Di ga an ett par rögrimleta tieqvarterstutar å gjorde en äreport, som blåste ner å höll på å slå ihjel bå fruen å pian. Nä tack, Johan i Bosgård, dä

bäst mä en som ä gefter förut så en ser hva en får för en prestafru.

— Strömqvisten i Ljungsåkra finge vi närmast te å hämta. Dä bara två mil å dä jäkeln å låta kriaturen löpa vägarna ätter flöttelass länger väg i sjelfve vårdaarna.

— Ä dä en gohälli fru han har?

— Fy katten, hon ä dötter te gamle länsman Blomberg, som alltid va en jäfvel ve folket å allri feck härassvägen bra nock. Jo, dä vore en prestafru som sto i mantal!

— Nu ä ni oresonlig Ola i Bergagår'n. Strömqvistens qvinna kan ju va en snäller å gohälli menska, fast far hännas va en rackare.

— Å djekla ägg bler djekla ongar, å Strömqvisten får aldrig nå't kall i svärfarns gestrick, dä säkert som sex dä.

— Ja, då blir dä väll ingen annan rå än vi får ta Lundgren då?

— Ja, men han har två gräbber, som har fallandesoten, å så ska dä va en sån uslinge te å vella ha ut sina rättigheter.

— Ja, Gu hjelpe oss för di presterna, di har en då rektitt fått för synnens skull. Dä va en kolportör te mett i hina veckan, en rekti skrällkar te kolportör, som va go te å tala di grannaste Guss or, en kan vella tänka sej, i tu eller tre timmar å inte ha ett or skrefvet. Å han sa, att om dä bara vore loflitt att han finge ble prest här så skulle han ble 'et för bara bostället utan bå offer och tionde å matskott, sa han.

Så resonerade de goda Skrukebyborna hit och dit ända tills valdagen kom och den vördige häradsprosten med sin röstlängd klef inom altarskranket efter högmessans slut, och socknens länge magre adjunkt, för hvilken ordet ännu inte hunnit blifva kött, traskade efter och slog sig ned vid ett litet bord bredvid såsom valnotarie.

Folket i kyrkans tätpackade bänkar var som elektriseradt. Nu hade alla tagit sitt parti för den ene eller andre af profpresterna, och allt efter som rösterna föllo: »Lundgren!» »Karlsson!» »Strömqvist!» emottogs den röstande med arga blickar och hotfulla hviskningar af motpartiets män då han, som vid röstningen måst larfva fram på stora gången, gick tillbaka till sin bänk. — Resultatet var högeligen ovisst, splittringen stor.

»Ett fjerdedels mantal Olskroken: hemmansegaren Arvid Håkansson!» ljöd prestens stämma.

En liten linhårig gubbe i en af de bortersta stolarna ville resa sig. »Du röstar väl på Lundgren?» sa hans granne till höger och kramade hans näfve.

»Arvid Håkansson!» ljöd det för andra gången från altarrunden.

»Röstar du inte på Strömqvisten så vankas dä smörj!» försäkrade stackars Arvids granne till venster.

»Är Arvid Håkansson här?» sporde prosten för tredje gången.

»Släpp ut mej, släpp ut mej! Ä ni rasannes?» pustade den lille linhårige.

»Frånvarande!» sa prosten, och Arvid i Olskroken lät dervid bero.

I öfvervåningen hos kyrkovärden i Ljungsåkra kyrkoby hade vice pastor Strömqvist i hela sex månader haft sitt hyrda hem. Som konsistorie skjutshäst hade han flackat från missiv till missiv i femton år. Och så hade han låtit sitt dumma, enfaldiga hjerta tala under tiden och gift sig, obefordrad och »på Guds försyn», för åtta år sen. Fyra barn och sju förslagsrum till små magra gäll hade han fått under tiden. Barnen voro krya och matfriska, men förslagsrummen hade inte haft tur med sig vid valen. Knappt hade man blifvit husvarm på ett ställe, så bar det af till ett annat, och lilla fru Strömqvist

grät och tog ned och lade hop och skrynklade sina hvita, släta gardiner, som voro hennes stolthet, och så gnodde man i väg några mil till en annan socken. Skulle de då *aldrig* få något eget hem? Till slut afundades hon torparhustrurna, som, huru fattiga de än voro, dock sluppo fara från socken till socken likt vattnet öfver stenarna.

Nu var valdagen i Skrukeby inne. Pappa var blekare än vanligt, åt bara *ett* af sina två vanliga söndagsfrukostägg och såg inte att lilla Greta steg på tå och räckte honom munnen då han skulle gå åt kyrkan.

När han kom hem satt mamma vid fönstret och såg utåt vägen.

— *Ann*u kan intet bud vara här, Anna.

— Tror du . . . tror du att vi *få* något bud?

Pastorn svarade inte. Han kände inom sig, att slog det fel äfven *nu*, då skulle han få svårt att resa sig efter det slaget.

Barnen hade hört pappa tala om den lilla röda komministersgården med veranda och hvita knutar, med sjö och päronträd bakom.

— Är det i dag vi få Skrukeby, pappa?

— Får Lina då gå och plocka bär i trädgården å kyrkovärdens gosse får inte komma å köra bort Lina?

— Får Karin en egen liten kalf, som är riktigt, riktigt Karins egen?

— Slipper lilla mamma då att nånsin mer ta farmor och farfar från väggen å lägga dom i kofferten å gråta för sina gardiner?

Så der jollrade de båda äldsta oupphörligen. Pastorn svarade intet; han bara strök deras små gula hufvuden och hans underläpp darrade. Det skulle dock vara allt för grymt om hoppet sveke äfven nu.

Visaren gick med snigelgång öfver urtaflan ute i matrummet. *Nu* kunde budet varit här, om det färdats efter häst.

Och visaren kröp fram minut efter minut. »Är kaffet varmt derute, Stina?» Å det är nog onödig omsorg! Här kommer nog intet bud, som skall bjudas kaffe. *Nu* borde det varit här om det så gått till fots.

Tick tack, tick tack! Klockan är half tio. Barnen ha blifvit sömniga ett efter annat. Pappa, du kan gerna stänga farstudörren; här kommer ingen nu. Allt är förbi...

Hvad var *det*? Någon möter pappa i farstun.... Tyst, hvad är det han säger?

— *Ja sulle barasten hit te pastorn å tala om att då ä rätt som så att vi ha röstat in an te vår komminister i da...*

Hennes hjerta blef för fullt. Hon sprang in till barnen och gömde sitt hufvud på kudden bredvid lilla Linas.

Så hade då Gud ändtligen gifvit dem ett hem!

* * *

Hvad tändstickorna fingo se.

I djupa skogen hade den smäckra, på stammen nästan qvistfria aspen vuxit. Dess systrar växa helst i hagar och åkergården, men denna asp hade trängts på sidorna af gran och fur och stod som ensamt löfträd i skogsparken. Kanske var det *derjöre*, som dess stam var så rak, dess växt så kraftig? Äfven bland växterna i den örtagård som heter menskligheten, händer det, att den ädlare växten, trängd af lägre och gröfre, reser sig stoltare och ter sig präktigare, än om den i gynnsammare yttre vilkor fått skjuta i höjden bland jembördiga stammar.

Då hördes skri i skog och oxars tramp på frusen skarsnö. Och snart skar skarptändad såg in i aspens hvita stam, och kronan vippade fram och tillbaka i luften, och så föll hon till jord med brak, och krossade många plantor små, precis som när bland oss en storman faller.

Öfver kärr och moras, öfver landsväg och gata med trottoir vid sidan gick aspens färd. Och i tändsticksfabriken grepo sågar och andra maskiner dess hvita stam, och på qvällen af den tionde dagen efter det hon stått rank och stolt i furuskogen, var den höga aspen millioner små fina, hvita stickor.

När fabrikklockan ringt till qväll och arbetssalarne voro öde och endast gamle nattvaktens stapplande steg hördes derutanför, började stickorna röra på sig och nickade och vinkade åt hvarandra och kommo öfverens om att en sådan pers hade de aldrig varit med om förr, och undrade hvad som härnäst skulle hända och huru det skulle gå dem i den stora, vida världen.

Och när jag följande dag händelsevis kom in i fabriken och lät en hand full stickor rinna mellan fingrarna, så undrade jag precis detsamma, och tänkte så länge derpå, att jag drömde derom på natten. Och jag tyckte att det kom till att bli på sjelfva julqvällen som just *de der* stickorna togos i upplysningens tjänst, och jag tyckte precis att jag kunde följa dem, der de kommo hvar på sitt håll i olika askar, och se allt hvad *de* sågo.

* * *

»Nu kommer det!» tänkte den första stickan, när en gammal skrumpen, darrande hand sköt ut lådan med tummen och grep just henne bland hundrafemton kamrater. Ratsch! sprakade stickan med lust, för hon visste att de hade tändstickor på sjelfvaste hofvet, och hvem

vet . . . Men hennes mission i världen hade bara blifvit att tända ett litet talgljus ute i en stuga på ljungheden i gamla Finnveden.

Der var dock pyntadt efter råd och lägenhet, äfven der. Blecksakerna skeno på hyllan, enris låg på golvet och sofvel stod på bordet. Tysta och stilla gingo de gamle derinne och stökade. Tysta och stilla plockade de i sina klutar och doningar, som de skulle ha till julottan i morgon. Hvad skulle de också tala om? De hade varit tillsamman i sju och fyrtio år, och lifvet på heden ger inte många samtalsämnen, och kampen mot nöden väcker ingen lust att kuttra om känslöstämningar när man är öfver sjuttio år. Men när far slutat med maten och betänksamt strök af skeden mot tröjärmen sa han:

— Undras hur gräbban har 'et nu?

Gumman tittade upp. Hon hade visst undrat på detsamma hele qvällen. Men hon svarade ingenting, hon bara drog en djup suck. Inte slitet och släpet ute på ljungheden, inte mångårig skilsmessa kan qväfva moderskänslan.

— Ta hit kortet, Stafva!

Kistlocket slogs upp och psalmböken togs fram. Mellan bladen låg ett temligen nedsöladt porträtt af ett rödblommigt ansigte med uppnäsa och pannlugg.

— Då måtte gått 'na bra; hon har bå hatt å solparasoll å handskar på näfvarna, sa far.

— Ja, Gu gifve dä, män d'ä underlitt att hon inte skrifver . . .

Och så blef det inte taladt mer på hele julqvällen i backstugan ute på heden. Men länge sedan det smala talgljuset var släckt och skinnfällan bredd öfver två gamla, skruppna, krokiga gestalter, stirrade fyra skumma ögon ut i mörkret och längtade två glömda hjertan efter ett ord, en helsning från sitt enda barn.

* * *

— Rör dej inte, mitt englabarn, för då dammar du hela välfägnaden i golvet. Bara jag får . . . fan till stickor! si så der ja!

Det var min andra sticka som gick. Hon spred ljus öfver en ungarlsdublett. Serviett på spelbordet. Punsch, portvin, konfekt och marmelad. Ost och smör och »kallskuret». Och en flaska Cliquot.

— Så kilig gosse, du är! Kom hit får jag pussa dej. Å jösstanes, se hummer!

Och »gräbban» derute ifrån heden slog sig ned i gungstolen och grep sig till en början an med en half pilsner.

När notarien tände taklampan öfverfölls han af en plötslig känsla af äckel. Han tänkte på jularna förr; derhemma i salen med gran och koral från gamla klavéret och pappa och mamma

Nej, fy tusan, Strömbom! Inte duger det att stå och blötna till! Alla menskor, som man kan va' i cirkulation med, ha ju rest åt landet eller gått bort i familj. Hva tusan ska man hitta på? »Menniskan är ett sällskapsdjur».

— Sätt dej i soffan, Lina! Du blir ensam fru på festen, så genera dej inte, min unge! Hur ä dä? Ska englabarnet ha en allra som lillaste perla att reta aptiten?

»Gräbban» har blifvit fin, de två år hon varit i Stockholm. Hon rynkar på näsan åt »pomeransen» och räcker fram sitt champagneglas.

— Usch nej, slå i strutaglaslet mä samma, Jannel!

* * *

Ratsch! Min tredje sticka. Hon blef förlägen för det hon gjorde så lite effekt. Der var bländande ljust *jörut* i den eleganta salongen. Min stickas uppgift blef

blott att tända sista ljuset i den strålande, glittrande julgranen.

Det var första gången sedan aspens fall som stickan såg en släkting från skogen. Men de kände hvarandra inte. Stickan dog med sin tändsats, och granen visnade tum för tum under all glansen och prakten, precis som människohjertan ibland, när det blir för mycket med julgransdekorationer på fracken.

Barnajubel och dans kring gran. Pappa och mamma äro också vid strålande humör. De äro unga ännu och kunna njuta af lifvet. Ingen sorg, som de inte kunnat förmå hvarandra att glömma, har ännu träffat dem. Derföre kunna de heller inte förstå huru den unga guvernanten derborta vid pianot kan vara så der »otreflig och trumpen». Herre Gud, har hon inte fått både pelskappa och granat-armband kanske!

— Men snälla fröken, var då lite glad! Ni rent af stör fröjden för småttingarna genom att sitta och stirra så der som hans kunglig höghet Hamlet på sin höge pappas vålnad! skämtar baronen-principalen.

Fröken biter sig i läppen, vänder sig bort och far hastigt med näsduken öfver det lilla röda ansigtet. Så tar hon sina små elevs händer och hoppar dansande genom hela våningen under det nya, klara diamanter af »renaste vatten», en ung flickas tårar, oemotståndligt tränga sig fram om och omigen i de långa, mjuka ögonfransarna.

Stackars lilla fröken! I fjor klädde du julgran i eget bo; det gångna året har beröfvat dig far och hem, och din tanke ilar hän till mammans lilla gafvelrum i staden och till syskonen, som nu äro spridda öfver hela landet.

Men krya på sig, fröken! För all del krya på sig! För en pelskappa och ett granat-armband kan man då verkligen fordra att slippa se mulna ansigten på julafton.

De hade älskat hvarandra i åtta år, men icke kun-
nat bygga bo förrän just nu till julen. Huru kär var ej
hvaranda liten sak, som de drogo till det tarfliga hem-
met! Sjelfva hushållets första tändstickspaket betraktades
med ett intresse, som om det varit ett antikt konstverk.

Min fjerde sticka var med der. Hon fick låta sitt
lif för grenluset. En liten fin, mjuk hand drog henne
behändigt ur lådan och strök eld med stort besvär, ty
en fumlig karl med tindrande ögon och ett hjerta, som
slog som om det velat spräcka sönder västen, stod och
kramade handens egarinna om lifvet af alla krafter.

— Nej, men Georg då! Var stilla! Ser du, jag tän-
de alla fyra grenarna med en och samma sticka!

— Det var rätt, lilla hustru! Du mins väl hvad din
gamle morbror sa på bröllopsdagen?

— Nej . . . ?

— »Ska ni lefva på Georgs lilla lön, så behöfva ni
min själ »hushålla med svafvelspetorna», sa han.

Och så skrattade de och så kysstes de. O, hvad
de kysstes! De voro sjelfve som två sprakande tändstic-
kor; men man kunde se på dem att ingendera af dem
skulle »blossat upp» utan mot sitt eget bestämnda hjerte-
plån, att lilla frun ej hörde till den sort, för hvilken jag
erinrar mig att en poet, som en gång drog paralleler
mellan flickor och tändstickor, varnade i följande strof:

»Frukta dem, som genast tända,
Hvilket plån de råka på?
Ömka dem, som oanvända
Kastas hän i lifvets vrå?»

* * *

Mina femte, sjette, sjunde och åttonde stickor »togo
inte». Ack, det är så med »säkerhetständstickorna» nu

för tiden. Så der en fyrtio procent »tappa hufvet» i det afgörande ögonblicket.

Dömom dem mildt; så går det när det gäller för en stor del menniskor också!

Nu tro...or jag det kan vara ti...id
Att tänka på refrä...hängen....

sludrade det i den rankiga trappan i det gamla huset vid Vaksalagatan.

Det var en feberhet, osäkert famlande hand, som strök eld på min nionde sticka. När hon blossade upp fick hon se en ung man i studentmössa, som med ansträngning af all sin energi sökte föra henne mot ljuset. Han var röd och varm, den unge vetenskapsidkaren, och hade tydligen pröfvat på bågarnes mångfald.

— Ki...hi...lig fest. Hva tusan skulle ja' också hemma i jul? Vi trä...häffas ju till våren. Morsgumman ä rent som lite fjoskig med sitt julfirande. Nu har hon varit krasslig en tid också. Till vå...å...ren ä hon kry och jag kandidat och då ska vi min själ va tesamman, så vi ska. — *Telegram!* Hvad för något? Store Gud! Syster Ellen är det ifrån: »Mamma... slutat... Helsade dig i dödsminuten... Kom genast!»

Han är nykter med ens. Likblek vacklar han tillbaka till soffan och intet ljud höres från hans samman-snörda bröst på timmar. Men när morgonsolen letat rätt på Vaksalagatans fönsterrad, då finner hon honom i tårar.

Rätt så! Håll på och gråt ihjel pojken inom dig! Blif en *man* med vilja och karaktär, och när det frö till ett bättre lif, du nu vattnar med din ångers tårar, burit frukt, då skall ett förklaradt ögonpar derofvan blicka emot dig med förlåtelse!

Gamle kassörn strök mödosamt eld på min tionde sticka. Fängslad vid bädden af årslånga plågor, kunde han knappast tvinga sin magra hand till denna ringa ansträngning. Sväfvande for blicken ur hans djupt i sina hålor liggande ögon öfver vägg-almanackan, der städer-skan hvarje morgon ref bort ett blad.

— December 24 — julafton! mumlade kassörn och drog de tunna, blåa läpparna till ett leende. Der låg en ocean af bitterhet i det leendet.

Ensam! Glömd! Då är julafton blott ännu en tagg i det hjerta som lider, så framt det ej lärt att släpa sig fram till det låga kungshuset i Bethlehem med morgonstjernen öfver och den gudafödde under sitt tak.

* * *

Hon var ung som ett nytändt hopp, hon var fager som en nordisk sommardag och varm af ifver. Sju af dess kamrater hade hon brutit af och kastat bort, innan hon fick fatt i min elfte sticka, som ändtligen tände upp hennes lilla vaxstapel.

Det var gåfvan till »*Honom*», som skulle förseglas. Det borde lyst kärlek ur dess sömmar och strålat ut värme ur dess duk, så smekande varmt hade ungmöns händer ilat deröfver i veckor, så strålande långtansfulla hade hennes ögon följt hvarje styng.

Lilla förtjusande kudde! Skall du en gång, litet solkig och alldeles glömd, ligga i ditt soffhorn och lyssn uppå hur han, som fått dig och henne, kall och hård, med stygga ord jagar harmens rodnad upp på vissnande kinder? Skall du höra henne, som nu älskar så hängifvet, hvasst och bittert svara derpå? Eller skall du få gömma på tårar, gjutna på din gyllene söm af hemmets lilla försummade fé?

Nej, ack nej! Icke så! Du skall lyssna till kyssar

af hemvändande brudepar, du skall smekas af små famlande, knubbiga händer, som lockats af dina granna färger! Du skall höra kärlekens ord bli allt ömmare, alltefter som kind blir skrynklig och lock blir grå och tiden bleker dina egna färger!

Icke sannt, det *skall* du, du lilla förtjusande fästmö-
gåfva?

* * *

Ett litet landtbruksmöte.

Sveriges *stora*, »allmänna» landtbruksmöten antaga alltmera en europeisk prägel; våra agrariska celebriteter ha ju varit utomlands och lärt sig anordningarna, våra stora godsegare svänga sig ju med »korthorn», »fullblod», »Ayrshire» och »Southdown», de i samband med landtbruksmötena stående industriutställningarna förete, Gudskelof, allt flere verkligt utmärkta och fulländade saker. Det egendomliga viker här för det fullkomliga, det karaktéristiska för det europeiska.

Helt annat med de små, för ett eller ett par tre härad anordnade landtbruksmötena med tillhörande slöjd- och industriutställningar, som började komma i sitt flor på 1860-talet och ännu ha kvar mycket af sin ursprunglighet, fast de nu mest hållas länsvis och uppträda med större anspråk.

Det högtidliga börjas i hemmen ute på landsbygden många veckor förut. »Följan», det lilla treåriga ungstoet, blir »familjens» hufvudperson. Hon ryktades kanske inte stort i vintras då hon stod i det qvafva stallet; nu tas hon upp från betet och putsas när det inte behöfs. Farsgubben står vid gärdesgården och betraktar henne med

stolta blickar, mor får löfte om en extra bundt bomullsgarn »äss Pärla tar priset», och lille Johan berättar triumferande för granngårds-Kalle, hvars fars hela stolthet i dragareväg kanske blott består af ett par stutar, att »Pärla ska te mötet å skönjas (beses) af sjelfvaste landshöfdingen».

En annan allmogefamilj står i stilla andakt lutad mot den lilla fyrkantiga hägnaden bakom boningshuset. Ömma, beundrande blickar skåda nedåt; lillen skubbar af sig träskon för att stiga upp på den och bättre kunna se. Alla iakttaga vördnadsfull tystnad tills husfadern förordnar: »Gräbba, ge soen en spann draf te, å grisarna lite kerne-mjolk. Dä vore la fassen äss en inte skulle få pris för *tocka* kriatur.»

Framåt vägen stretar »undantags-Lena» med ett knyte under armen. Benen darra och det gamla hufvudet darerar också. En gång var hon byns grannaste gräbba och den flinkaste kring majstången; det är länge, länge sen, kanske femtio år. Per är död och barnen utkomna i verlden, mågen har hemmanet, och »undantaget» gifves kanske inte alltid med godt hjerta. Blott *en* stolthet och glädje har den gamla kvar: ingen i hele läseroten spinner så grannt och fint tågegarn som hon. Nämndemansmoran har sagt, att ett så'nt garn kunde Lena rent få pris för på mötet, och det är det hon nu vill försöka.

Dammet hvirflar upp på vägen och i dess skyar höras flinka hofslag och muntra skratt. Det är Dalby-patronens char à banc, han sjelf (prisdomare för hästar) hans fru (prisdomarinna för ost och smör) och hans fröken (prisföremål för adjunkten, länsmannen, »spektoren» på Riddersborg och unge patron på Skansmåla).

»Hej ho! Går du fåran, du!» Sju blanka plogar skära trädeså kern bredvid utställningsfältet i jemna skifvor. Fjorton hvita skjortärmar sänkas och höjas med plogstjerten. Sju par solbrända pannor bada i svett, mera af oro och spänning än af det vana arbetet. Sju par

ögon blicka ängsligt på två herrekarlar i gråa rockar och en kyrkovärd, som med myndiga miner gå och påta i plogryggarna och granska om tiltrorna äro riktigt, riktigt jemna. Stå på dig, Jan Erik, du tar ju sex spann råg på ryggen! Var lugn, Kalle på Gatetorpet, det var ju du, som »klådde en hel auktion!»! Ja, men det kan inte hjälpas; nu »plöjer han på prof» och darrar när prisdomaren nalkas hans teg.

Med lugnt majestät, makligt idislande, vana vid stojet och det lefvande lifvet i den stora ladugården på Riddersborg, när femton statare tåga ut med hvar sitt par oxar, står herregårdsflocken af sex kor och tjur-Olle och låter prisdomarne såsom en välförtjent hyllning fästa lappen med »1:sta priset» vid hornen. Men torpar-Gustafs Hjelma, hon är inte van vid tocket lif, hon lyfter svansen och skuttar högt i sky, när lille beskedlige patron Blomberg (prisdomare för nötboskap) torkar sina glasögon och med kritisk min vill taga hennes »mjölkspegel» i skärskådande.

»Så ja, pojken min! Stilla Fuxen då! Så ja!» Fuxhingsten skakar sin silfverhvita man, frustar och sparkar upp mullen med hofven. Här finnes inga »utställningsstallar», inga »ringar» att motionera djuren i. Stall-Johans bemödanden att hålla Fuxen qvar måste därför understödjas af bådas husbonde, unge patron Larsson i långstöflar och rödblonda mustascher. Ungepatron blir betydligt röd i synen. Är det af ansträngning eller reflexen från Fuxens blänkande hals? Kanske, men derborta står också Dalby patronens Lovisa och ser hurudan präktig häst och huru starka armar herr Larsson har. Foj, Fuxen då! Mins du inte när du i vintras i iland fart drog dem båda genom mörkan furuskog under flammande Vintergatas bloss!

Inne i skolsalen springa fruar och fröknar, beskäftiga omkring. Hemslöjden, ostarna och smörbyttorna ha hemma här, och fröknarna och fruarna äro »prisdomarinnor» hela

bundten, och allmänheten har inte fått inträde än. De ha blågula bandstumpar såsom symbol af sin värdighet rätt så väl som de prisdömande herrarne, och känna sig betydligt viktiga. Å herre Gud! Är klockan redan half tio! Klockan tio skall skolsalen öppnas för de profane och ännu är ju intet enda pris bestämdt. Det surrar som i en bikupa: »Hvad tycker du om det här smöret, Julie?» — »Nej, första priset på fru Strömboms väf; di ä slägt till kyrkoherdens.» — »Är du galen, är det härsket inuti?» — »Välsignade Charlotte, jag måste ha första priset till Amelie Petterssons flossamassa, annars rifver hon ögonen ur mig.» — »Jaså, tredje priset, Lena Johansdotter för tågegarn, andra priset Karl Svensson i Ljungaskog för ost.» — »Snälla Amanda, ä du tokig, hur har du fått smöret bland slöjdalstren?» — »Flytta lappen!» — »Så der ja, nu är det i Guds namn färdigt.» — »Var snäll och öppna, herr Karlsson!»

På gästgifvaregårdens stora sal hålles högtidlig »diskussion öfver uppställda frågor» under ledning af länets höfding, den der ock är hushållningssällskapets ordförande. Lars i Hjelmbebo, som genom någon fast obegriplig idé-association, lyckats leda öfverläggningen angående hvilken får-ras, som är för orten fördelaktigast, in på ämnet om »di många embetsmännens store löner», blir kallad till ordningen. Herr landshöfdingen, som gjort sin karriär inom kammarkollegium, och känner landtbruket hufvudsakligast genom dess produkter på Kornhamnstorg, för-
vexlar qväfvehalten i Peruguano och Baker guano superfosfat samt blir underdånigast sufflerad af baronen på Binga. Pastor Blomqvist talar varmt och anslående om de sydsvenska flickornas moraliska förfall i Danmark, och hushållningssällskapets vice ordförande erinrar att tiden för prisutdelningen är inne.

»Tarram tarram tarram tam tam tam ta!» Nej, *dä* var kiligt! Hela fyra regementsmusikanter i en improvi-

serad berså af nyhuggna björkar å gästgifvaregårdsplanens ena sida, och en ännu grannare löfsal andra sidan ått landshöfdingen och prisdomarne. Pengar och diplomer på bordet. Herr landshöfdingen i fru Svenssons gungstol och med nordstjerneordens stora kraschan. Prisdomarne på gungbräden, de qvinliga på gästgifvaregårdens trädgårdsstolar, från hvilka skatornas visitkort omsorgsfullt blifvit aftvagna.

»Hästar! Första priset: femårig fuxhingst, tillhörig possessionaten G. Larsson, Skansmåla», ljunder höfdingens stämman. Herr Larsson nödgas sjelf understödja stall-Johans bemödanden att framföra Fuxen midtför gungstolen, samt står med svetten i pannan, tråsen i ena och hatten i andra handen och tar sitt pris. Ståttlig fanfar från musikens björkruskor, gillande nick af patronen på Dalby, varm blick af fröken Lovisa. Lycklige herr Larsson!

»Andra priset; brunt sto, tre år gammalt, tillhörigt Sven Andersson i Målamaden!» Det lilla trinda ungstoet dansar fram öfver marken som ett kid, och Sven Andersson stretar emot, sättande sina gigantiska klackar med kraft i backen. Allt går bra tills Sven skall, höfviskt helsande, taga mössan i ena handen och hålla »följan» bara med en näfve. I detsamma guppar höfdingens gungstol till, musiken blåser fanfar och »följan», hufvudyr af så mycken glans och ära, gör helt om, slår bakhofvarna i bordet så att pengar och diplom regna öfver landshöfding och prisdomare, knuffar omkull Sven Andersson och flyr med lyftad svans i ilande språng, åtföljd af sin husbondes förtviflade: »Ptro, Pärla! Ptro, Pärla! Kan du inte gina märren, Kåtrina!»

Herr landshöfdingen anmärker att Pärla »inte måtte varit fullständigt dresserad». Herr vice ordföranden upplyser, att hos hästar af Pärilas sort dressyren i regeln lemnar en hel del öfrigt att önska.

Prisutdelningen fortgår. Sjelfva gamla undantags-Lena får ett tredje pris, en hel tvåriksdaler, oaktadt hon inte vetat om att tågegarnet rätteligen skulle inlemnats dagen förut. Hon darrar och niger och får en extra slant och några vänliga ord af landshöfdingen och, äfven hon, sin fanfar från björkruskorna.

Subskriberad festmiddag à 3 riksdaler personen, *med* öl och vin! Enkel, men mycken och förträfflig mat, ölet lite varmt, vinet lite sötsurt och slut lite för fort; men inte är det dyrt i alla fall! Landshöfdingen talar för hans majestät konungen. Kornettisten befinnes ha gått ut då fanfarenerna och folksången skola gå af stapeln. Sven Andersson, som fått fatt i Pärla, och aldrig förrän på denna sin och hennes hedersdag betalt tre riksdaler för ett enda mål, söker ta valuta för »syndapengarna». Landshöfdingen talar för häradets jordbruks och industris förkofran. Lille patron Blomberg blir livvad och vill ha musiken att spela marseljäsen, men åthutats af pastor Blomqvist, till hvars lugnande musik-fanjunkarn dessutom upplyser att »de noterna inte äro med». Herr domhafvanden talar för herr landshöfdingen och herr landshöfdingen tackar. Dalby patronen spiller rödvin på gästgifvarefru Svensson, som glömmer affärens renommé för sin egen förtrytelse och upplyser att »blåbärsfläckar gå aldrig ur». Kontraktsposten talar för prisdomarne och pastor Blomqvist för prisdomarinnorna. Kornettisten fyllnar till och Dalby patronen dricker farbrorskål med unga patron Larsson och frågar om han »har fler inteckningar än hypotekslånet». Han har inte flera, och — lilla syster antydes att lemna sin plats vid Dalby herrskapets bord åt vännen Larsson. Patron Blomberg förrirrar sig ut i serveringsrummet och glömmer sig derhän att han tar en af pigorna under hakan. Larsson och fröken Lovisa skåla. Landshöfdingen går omkring och talar jordbruk

med bönderna. Middagen är slut och kaffet dukadt på långa bord nere i trädgården.

Det är afton. Undantags-Lena har kommit hem och synar med ljus i sina gamla ögon sina två blanka silfverkronor. Pärla står i stall, och fader Sven berättar för tjänsteträngen om hennes triumfer. Torpar-Gustafs Hjelma tuggar med välbehag det saftiga gräsfoder, som mor lagt för henne i båset. Inte skall hon släppas ut i hagen på aftonen af sin hedersdag! Och Gustaf själf förtäljer underbara ting för mor och tösen om tjuren från Riddersborg och landshöfdingens kraschan.

Uppe i gästgifvarsalen hvirfla ortens herrskaper omkring i lustig dans. (Kornettisten har sofvit middag och badat i ån.)

Men längst inne i det lilla hörnrummet sitter sessionaten Gustaf Larsson med ett par mjuka, varma läppar tryckta mot de rödblonda mustascherna. Dalby-patronens Lovisa har lofvat att han skall få kuska för henne hem med Fuxen. Hon har lofvat *mer*, hon har lofvat att färden äfven framgent skall gå gemensam för dem båda genom hela lifvet. Hvem som *då* tar tömmen, det få vi se. Fröken Lovisas näsa vetter ett litet grand uppåt och jag fruktar men patron Larsson är viss på att han vunnit mötets allrastörsta pris.

* * *

Gamlafrun och Ungafrun.

Fru Karin hade bara varit 22 år då hon som lycklig brud trädde in under det gamla brutna tegeltaket på Björkhult.

De sorglösa, jublande smekmånadsdagarna i idel solsken gingo snart sin kos.

Icke så, att kärleken svann. Nej, den växte större år från år. Löjtnant Sköldberg och hans maka blefvo mera för hvarandra för hvarje flyende dag. De sågo ej att pannan fårades och stegen blefvo tunga. De varnade ej att hösten lade rimfrost på kastanjebruna lockar. I begges ögon var det ännu alltjemnt den unge, smärte löjtnanten, som i sin broders bröllopgård med keppin på arm och marskalkskrans på bröst gladt helsade sin unga, hvitklädda tärna, som han då såg för första gången. Och när hon, trettio år efteråt, förkrossad sjönk ned vid gamle kaptenens kista, då kände hon, att den lyckliga brudens kärlek, så varm den än var, var ett irrande bloss, en flammande halmeld mot gamla kaptenskans.

Nej, kärleken höll nog profvet. Men brödbekymren kommo och lade allvar i leken. Löjtnant Sköldberg var ej den förmögne unge man, som pappa trodde, då han med uppräckta händer gaf honom sin Karin. Högt var gamla Björkhults tegeltak, men inteckningarna stego högre, fulla voro sädesbingarna i magasinet, men der funnos patroner i staden, som skulle kunnat täcka dem med papper med löjtnantens namn under, löjtnantens och hans fars.

Det var då, som den unga, veka bruden, hvars lilla sidensko syntes så illa passa till gamla Björkhults skrofliga stentrappa, på några få månader utvecklade sig till den »fru Karin», som hela trakten beundrade och respekterade.

Det blef slit och släp från morgon till qväll; sidenskorna gömdes högt uppe på en hylla i garderoben och de ljusa balkklädningsarna syddes in i lakan. Ost efter ost låg och svälde nere i mjölkammaren, men få af dem förirrade sig till herrskapets bord. Det ena lasset frukt efter det andra rullade till staden på hösten, men kort och knapp var handelsmansnotan, som Petter skulle ha expedierad derinne. Herrskapets frukostvälling togs ur samma gryta som tjänstfolkets, och löjtnanten gick i hem-

väfd rock hemma på roten. Små fina, hvita händer växte ut och blefvo breda på väfstolsladet, och när löjtnanten var på »mötet» syntes fru Karin på åkern i ur och skur.

Så plockades de bort ett efter annat, de aflånga papperen, som skulle ha först af sädesbingarna hvarje höst. Så lyftades de af litet om sender, de tyngande inteckningarna från Björkhults gamla brutna tegeltak. Och när gamle kapten dog, var fädernegården skuldfri, och det fanns ett litet hopsparadt kapital dessutom, och löjtnant Otto hade fått en bra mycket dyrare uppfostran än gamle pappa.

Otto var fru Karins endaste. Om der kommit flere, skulle de varit i vägen, tagit för mycken tid, fördröjt den sista inteckningens igenlösande. Men *en* behöfde hon att taga emot sitt rika, varma hjertas kärlek, att gråta ut hos i sorgen efter pappa, att sträfva och lefva för när hennes maké ryckts bort.

I det yttre gick lifvet på Björkhult som förut. Pappas rum nere till venster i förstugan målades och tapetserades om, skinnsoffan fick lemna plats för en modern divan, och gamla pulpeten för ett skrifbord i valnöt, rättaren kom in och tog order af löjtnanten, som förut af kaptenen, och när Otto var på mötena, stod fru Karin emellanåt i regnkappa och bottiner på trädorna, som hon gjort i trettio år.

Men det var *en* tanke, som plågade henne och som kom igen allt oftare, och helst när det varit någon fest i grannskapet eller Otto varit inne på stadshusbalerna i Kråkebo eller der varit ungdom på Björkhult. Och när den tanken kom, gled der ett tungt, mörkt moln öfver fru Karins panna, och läppen blef hård och fast och de gamla ögonen foro med lidelsefull kärlek öfver hvarje stol i den djupa salen, öfver verandan och fälten vid allén.

Så kom det, som hon darrat för, det enda i världen, som kommit den starka, stolta fru Karin att bäfva. Otto tog henne på sitt knä inne i förmaket, öfverhöljde hennes gamla, kära, skrupna ansigte med kyssar och berättade den stora nyheten, jublande, oredigt, osammanhängande, i afbrutna satsar.

— Men du blir ju inte det minsta glad, mamma! Å herre Gud, jag tror du gråter! Tycker du då inte om Emilie?

— Jo, Otto, hon är en rar och älsklig flicka. Gud välsigne er! Men du kan väl förstå . . . en så viktig sak för min älskade gosse . . . och så alla minnen från pappas och min . . .

— Ja, herre Gud, lilla mamma, det kan jag väl förstå. Men *annars* är väl mamma innerligt glad åt sin Ottos lycka?

— Ja, Otto, jag är så glad, så glad!

Och hon log och slog armarna om hans hals. Och han skulle blifvit förvånad om någon sagt honom att det kan gå liksom ett styng genom modrens själ då hon får veta att hon ej längre är den första i sonens hjerta. Snart icke den andra . . . den tredje . . .

Så gick hon tankfull ut i salen och stirrade ned åt allén. På bordet låg ett dussin nya handdukar, af hvilka den första redan var märkt med *K. S.* Dröjande tog hon knifven ur sykorgen och började långsamt sprätta upp de röda styngen. Det var ju så godt att låta det dussinnet vara tills man kunde märka *Emilie Sköldberg* med samma.

Så blef der eklatering och den unga fästmon kom på besök. Hon hade sett fru Karin flere gånger förut och alltid haft en ryslig respekt för henne. Nu blef det etter värre. När fru Karin ifrigt visade henne omkring öfverallt, talade och beskref, fick hennes röst alldeles omedvetet denna korta kommandoton, som är egendomlig för

de flesta personer, hvilka länge haft mycket folk att styra och ställa med.

Lilla fästmon, späd och vek, tryckte sig närmare Otto, tittade upp i hans ansigte med ett halft förskrämdt, förtrollande hjälplöst leende och hviskade sakta:

— O, hvad din mor är ett *utmärkt* fruntimmer, älskling!

Fru Karin märkte att det der inte var rätta sättet, drog ut den redan till hälften insatta nyckeln till väf-kammaren, strök Emilies lilla burriga lugg ur pannan, kysste henne och sade vänligt:

— Men nu är lillan trött; det andra kunna vi ju se en annan dag.

De sutto vid kaffet på verandan efter middagen. Otto drog mamma intill sig, blickade trohjärtadt in i det kära ansigtet och sade:

— *En* sak faller väl alldeles af sig sjelf, mamma?

— Hvilken då, min käre gosse?

— Jo, att *du* blir qvar här och att allt blir som förut, utom det att du också får en liten dotter i huset.

Fröken Emilie rodnade hastigt och kände att hon borde yttra något. Stammande började hon:

— Ja, kära tante, jag . . . jag hoppas också . . .

Fru Karin rätade på sig:

— Tack, älskade barn, men det blir aldrig bra med »gamlafru» och »ungafru» i huset, åtminstone om de icke verkligen äro mor och dotter. Antingen skulle Emilie i allt handla alldeles fritt och sjelfständigt efter egna tycken, och då vet ju ingen — ja, blif nu inte stött, barn — hvad gamla mamma ibland kunde tycka; eller också skulle du alltför mycket rätta dig efter mig; och en liten viljelös, osjelfständig hustru vill jag inte att min Otto skall ha. Mina pengar få dock alltid stå qvar i gården. Du skall ju ändå en gång ha dem, Otto.

Det der lät ju så förståndigt och öfvertygande, men fru Karins stämma darrade och Otto blef blek:

— Men mamma, *det* tänkte jag aldrig . . .

— Ack, söta tante . . . läspade också fröken Emilie, men hennes ögon tindrade af glädje.

När de förlofvade blefvo ensamma, var Otto litet misslynt:

— Du var just inte envis på mamma . . .

— O, min Gud, så du *ser* på mig! Skulle jag kanske tigt och bedt din mor att stanna kvar och vara min husbonde hela lifvet? O, nu ser jag det, Otto! Du älskar *henne* mer än *mig*! O, hvad jag är olycklig . . .

Och så blef det en tåreflod och konvulsiviska skakningar på det lilla burriga hufvudet, och böner om förlåtelse och eder att ingen utom hon betydde något alls för honom i hela världen, att modren icke skulle få sätta sin fot öfver deras tröskel om ej *hon* ville . . .

Han hade känt henne i fyra månader. Fru Karin hade tillbedt honom i tre och trettio år!

Bröllopet var öfver och bröllopsresan gjord. Pappa och mamma hade inte haft råd till någon bröllopsresa, men deremellan lågo ju fru Karins trettiofyra arbetsår. Mamma hade stannat kvar under tiden och ställt allt i ordning, men i dag skulle hon resa.

Derinne i sängkammaren hade Otto vändt sig oroligt hela natten.

— Är du sjuk, älskling?

— Nej, men här är så förfärligt varmt . . .

Och så vände hon sin lilla elfgestalt och började andas djupt och tungt, och så slöt äfven han ögonen och försökte somna igen, men genom mörkret såg han ett mildt, sorgset ansigte, kransadt af hvita lockar, nicka farväl.

Fru Karin hade inte heller sofvit mycket den natten. Med ljuset i hand hade hon gått ur rum i rum, räknat

öfver silfverlådan ännu en gång, öppnat linneskåpet, slagit ett blått band om det nyaste damastdukyget och med mager, darrande hand liksom smekande farit öfver de glänsande, välfyllda, bländhvita hyllorna. Så hade hon gått och jemkat litet på taflorna i förmaket, tummat en smula på prydnadssakerna å athéniennen och slutligen ställt sig längst in i våningen, i gästrummet, och, stödd mot dörrposten, låtit sina milda, tårfyllda ögon kärleksfullt glida utefter hvarje vägg, hvarje möbel i det gamla hemmet.

Så satte hon sig vid sin gamla byrå och drog ut en af smålådorna. Gulnade bref från pappa under den korta förlofnings tiden. Mårskalkskransen, som hängde på hans bröst, då hon såg honom första gången. Bref från Otto då han var kadett: »Outsägligt älskade mamma!» »Öfver allt annat dyrkade moder!» »Din egen Otto.» Hennes »egen»! Läpparne kröktes till ett smärtfullt löje. Huru föga egde hon väl af honom nu!

Det var två tunna väggar dem emellan. Derinne vred sig Otto i ängslan och sorg. Härute satt fru Karin och kysste hans bref och hviskade hans namn, och hennes blick blef skum af tårar.

Men i en sky af spetsar, roligt, lugnt och godt, sof den lilla ljufva ungafrun en djup och stärkande sömn. Halft omedvetet hade hon sträckt ut den fina, smäckra armen mot Otto, och månstrålen, som silade sig in bredvid rullgardinen, lekte med en rosenröd, halft leende mun och två gyllene ringar på den smala, hvita handen.

Öfver salsgolfvet tassade gamla Greta, trotjenarinnan, med tysta steg. Hon grät tyst och stilla, men när hon kom in till fru Karin började hon att stortjuta.

— Hvad nu, Greta?

— Harre Jesses, att kaptenskan ska flöttja . . . u . . . u . . . uh!

— Se så, lugna dig nu, Greta! Och kom ihåg allt hvad jag sagt dig. Se efter om syltet börjar jäsa, och

tala aldrig om för unga frun hur vi gjort förr med det eller det. Sådant tycka inte unga fruar om. Du vet hur fiskfärsen lagas, som löjtnanten tycker så mycket om. Se upp med Lina; du vet att hon är slarfvig, och var lydig och trogen och håll af unga frun, som du hållit af mig och

— Nä si *dä* ä då stört omöjligt, kaptenska . . . u . . .
u bu uh!

— Se så, Greta! Godnatt! Jag får väl lof lägga mig litet. Klockan sju skola hästarna stå för dörren. Säg åt Johan att han tar Björn och Ingeborg. Jag vill än en gång

Klockan half sju är ett ståtligt kaffebord med krans och bukett dukadt i salen, och unga frun gör sjelf les honneurs der i förtjusande morgondrägt med yfvigt krås och äkta spetsar. Fru Karin äter just inte mycket af kransen, och kaffet har litet svårt att väl komma ned; men ungafrun har ju ändå gjort hvad hon kunnat.

Der är vagnen.

— Ack, lilla älskade mamma, du helsar väl snart på Otto och mig och blir hos oss länge, *länge!* säger ungafrun och kysser sin svärmor ömt och innerligt och ser dessemellan efter om Otto riktigt ger akt på hur kärleksfull hon är mot hans mor. Men han ser det knappt. Han är så blek, så blek. Han bara slår armarna om hennes hals och snyftar: »Mamma, mamma!!»

Och så reser fru Karin åstad. Förbi väfkommarfönstret, der hon setat så många timmar. Förbi det lilla mjölkkrummet, der hon sträfvat för det välstånd, som den unge herren till Björkhult nu skall njuta. Genom allén, som salig pappa planterade året efter Otto var född, och förbi de stora, släta trädorna, der hon traskat i blåst och regn.

Gula, vajande skördar nicka till afsked, Caro hop-

par efter vagnen och kan knappt drivas tillbaka af Johans hot med piskan. Gamla Greta står i köksfönstret och torkar sig i ögonen med en diskhandduk. Håkan rättare, som just nu kör ut från oxstallet, lyfter vördnadsfullt sin gråa hatt.

Fru Karin håller sig kavat ända till sista grinden, der Björkhults egor sluta och der torparne, när hon och salig pappa kommo nygifta hem, hade gjort en vacker äreport. Då faller hon slappt tillbaka i droskan och gråter.

Stackars gamlafru!

På verandan står Otto och hviftar farväl ännu långt sedan droskan är ur synhåll, och gråter, äfven han.

Men bakom honom glider en mjuk, rund arm utefter hans solbrända nacke och böjer hans hufvud ned till en liten röd, leende mun, som kysser bort tårar och pladdrar bort minnen och blåser bort taggar ur hjertat och skrattar bort saknad och målar en framtid i strålande ljus.

Lyckliga ungafru! Du segrar alltid i den ojemna striden om den gemensamme älsklingen; men hvad den segern innebär för den besegrade, *det* vet du ej, förrän din egen lock blir grå och din kind blir blek och han, som du älskat i trettio år, glömmet dig för henne, som haft honom kär i kanske lika många dagar...

* * *

Den envetna gräbban te körkevärdens.

(Kalle på Skogen berättar.)

Många envetna qvennfolk har ja' sett, å min egen käring ä inte å di slakaste; men maken te körkevärdens Helena i Applamoen finns inte i sju körkesocknar.

Hon va inte större än en näfve gröt när hon började springa å tosas mä sin kosin, Per Nilssens Johannesas here i Gatetorpet, Gustaf hette han, han som va så omöjli te å gå polkettan mä mamseller på Skellingary dä året han exerade, så fanjunka'n i Broäng feck lof å arkestera homen, för dä han skulle få ha gäskifvarns Elina i fre för pajken.

En qveckstald here va dä, förstås, men inte rimmade dä sej i alla fall för en körkevårdadotter, som hade halfgårspajkar kring sej så tjockt som fluer på ett kaksocker, å gå å sjaskelera mä pajken te en som inte hade nånting fortare än han vann sälja träskor å grytskear. Men hon va så oppediat mä den heren, som om han vatt äjandes om tre hela fjäringar utan hybetekslån.

Söndan ätter Helena hade gått å läst, kom där en here från Ryhölms söcken i galoscher å fotsackakärria å hade en treärsfölsing, som kråmade sej som den värsta husarmärr, å frågte på gräbban. Män gräbban hon sprang å gömde sej i fårakätten, så Ryhölmspajken hannt å äta bå skea-mat å smörgåsamat, å moran sprang på vebacken å hoade: »Helena, Helena! Kom å rör i grytan åt mej!» För hon kunne, kan veta, inte säja: »Kom in å låt pajken titta på dej!» Män dä va lögn hon kröp fram så länge friarn va der.

Sen begynte prestens Manne, som skulle ble länsman oppåt Wernamo, å slå sina krokediler nere te körkevårdens å prata hams mä Helena, när hon geck på åkrarna å räfsade röte. Män homen va hon så snurr å obildad emot, så han reste ner te Unnaryd å trolofvade sej mä färgarns gräbba der i stället.

Då ble moran besatter å sa':

— Tösatosing, du går väl inte å hasselerar mä sommardrängen, ätter du skeckar å den ene friarn ätter den annre?

— Fy tjyfvingen, så I praten, mor! Dä ärtaspöket kan väl ingen titta på å hålla sej för grin, sa Helena.

— Män *nå'n* ä där, som du ä toseter ätter, dä varsnar ja grannt, sa moran.

Då kröp dä fram lite telika, att hon va gla ve Gustaf i Gatetorpet.

Körkevärden ble ännu toseter å skällde å smällde, å Gustaf feck tjuugo rexdaler å en doffeltröja för han skulle resa te norrlännsbanan, så di feck fleckan te sin sans igen.

Män tror ni dä nöttade? Jo, om mornarna! Hon sörjde å ble blek å skriner, så lifstöcket satt på henne som om en krängt prostens bringeselar på en sillhäst, å käftarna ble tunna så en kunne läsa Luthers postilla tvärsigenom dom.

Män den som inte magrade, dä va körkevärdens sedlabok, å derfor kom der också friare värre än tiggare daen ätter en nämndamansbegrafning. Å en å dom va spektor ve en sån der smaler jernbana der resehandlarna låna bor ve väjen å setta å spela kort utåt hele linjen.

Moran, hon ble rent förvillad när spektoren kom mä sett röa hosebann på mössan, å hon sa: »Helena, tar du inte en tocken kar, så lägger du din gamla grå mors sorg mä hår i grafven!»

Men Helena spände på å gråta så stridt som tratarna ofvanför badekaren ve Lannaskeda brunn, å ga sej hundan på att om di så velle skecka Gustaf i Gatetorpet ännu te Amerikat, så skulle hon allri glömma homen i sett hjarta.

Då geck körkevärden te klockarn mä en smörtreling å ett fåralår för att han skulle komma å säja att han läst i blaet att Gatetorpapajken va arkesterad för dä han hade slaet en mjätare-lyktnant ve fotografiska kåren på skallen mä en jernlina.

— Kors, vell inte farbror lä mej *si* dä blaet? ba Helena, för hon försto grannt deras djaklastöcke.

Hon rent som vissnade, da från da, ackerat som rusthållarns kössebärsträ, som grisarna skrapat mullen ifrå, å åt inte så mö't te hvart målet som en liggehöna. Men så på julen när Gustaf kām hem å hade ytterrock mä samvetskrave å långstöfla å silindareklocka å hon feck se homen på julottan, då ble hon så rö, så banepektorens snytnäsdruk, som han sätter på käppen mot då tågen ska komma, ä inte röare. Å sen på julen rent som blomstrades hon te när hon feck träffa hera-kanaljingen på julelekarna i byn.

Frieriet geck på lika besatt, å ve körkan sa hine bönnerna te körkevärden, att om han inte gefte bort sin Helena snart så feck han betala för friarna slete opp vägarna för dom.

Alla mensker tötte att gräbban bar sej dumt åt, å Gustaf sjelf sa, när han reste opp te Norrlandsbanan igen:

— Ta mej tjyfvingen om dä nöttar å streta emot gubbafan länger. Dä så godt du tar en annan snäller here, Helena!

Då kröpe tårarna, stora som nötakärner, opp i öjnästena på na när hon svarte:

— Å dä säjer *du*, din drummel, som ja leet så'n smälek för i åtta år!

Då to han henne tvärs om halsaknystan å sa:

— Harre Jösses, ja velle ju bara si hurdant illvet där ä i däj, Helena lella!

Frampå sid-vintern när en helgårs-pajk från Kärda hade vatt der mä två hästar å liggefjädravajn mä klädt baksäte, å Helena hade sprunget ut i hönshuset å stått der i två timmar, ble körkevärden te sist så rasannes så han låste in henne i fastukammarn å inte släppte ut henne på tre dar.

Te julen kom Gustaf igen å hade nu på tre år spart i hop sjutusen daler äller älfvehunnrasextisäx rexsdaler å trättitvä skelling ätter kroneräkningen. Då spasserade han

ner te körkevärdens å viste gubben sparbanksboken å frågte om inte han nu så småningom kunde få ble ve Helena.

-- Nu ser ja att du ä en bå aktiver å tavarlig here, så nu ska ja, äss du vell, släppa — lejegräbban å låta dej få *henne*; men å komma mä sjutusen å fråga på en körkevärdadotter, dä för knalt, Gustaf, rätt så slägt vi ä.

Då ble gräbban, kan veta, rent ifrå sej, å dä första hon ble för sej sjelfver, to hon å vek en salvet tredubbel å sydde fast frammantess unner klänningen.

Moran tittade på na lite på sneske daen ätter, men sa ingenting.

Om en tu äller tre vecker to gräbban å sydde dit en salvet *te*. — Ja, dä dagsens sanning, för lejegräbban, som va der då, tjente hos oss för tu år sen.

— Dä va tjyfvingen hva gräbban grofnar, så körkevärdens.

När dä hade vatt lite, to gräbbetosingen å sydde dit en salvet *te*, unnan för unnan ett halft dosin.

— Dä vete sjöttan hvar alla mina salveter ta väjen? muttrade moran.

Men hon tittade på Helena mer och mer, å gubben å hon begynte tissla å tassla möcke sej emellan.

Fram på sommarn to banarbetet slut ve Krylbo, å Gustaf kom hem å laddes om ingenting, utan geck i solskenet mä galoscher å regnparaply förbi körkevärdens å rökte röksegar å inte så möcke som tittade oppåt fönstern i mangårdshuset.

Körkevärdens han sto på fastubron å va så ovanlitt miller å mör i truten å skrek:

— Go qväll, go qväll! Köm in, Gustaf lelle, å ta dej en meraftanssypp!

Gustaf spöttade å strök å röksegaren mot långstöflacklacken å harskade sej å sa:

— Tackar som bjuder, annars redar ja mej nock utan erat brännevin.

— Si så, Gustaf, va nu inte stusker! ba körkevärdén.

När han kom in i stuan å hade fått sej en dragare å smörgås å pannekaka, hostade körkevärdén å sa:

— Ja har kanske vatt väl hårer ve dej, Gustaf . .

— Nä sjöttan, jag vet inte *dä*, sa pajkarackarn.

— Ja, ja må så godt säja't på en gång, att ja har blett besinnter på å låta dej å Helena få hinannra.

— I ä'n alldeles för bra ve mäj, körkevärd. Bara I inte ångren er? sa herakanaljén faslia liknöjdt.

— Gräbban setter i fastukammarn. Ja behöfver väl inte visa dej väjen? Dä ser ut som om du hade råkat 'en *förr*, te å mä i skumme, sa gubben å suckade.

Så ble der då bröllop å rolitt i allra största hast. Men Helena velle, kan veta, va nätter på sin högtisda, å derfor ga hon sjöttan å gå å spöka ut säj i salveter länger.

När hon ste ut i stuan å skulle visas, va hon skön som en lejja å smal som en jägarehunn, å gubben å gumman alldeles förhåpnade sej och tittade så di kunne tittat öjénen ur sej.

— *Din djädrans markatta!* fräste gubben i örat på Helena när presten läst frå sej

Då tittade hon på farsgubben så innerlitt grannt å slo armen om nackén på en å hveskade:

— Å herre Gu, far lelle, inte ska I nu också gå å va rasannes på mej för dä ja inte har buret mej illa åt!

Styfmor.

De voro ett par lyckliga makar, och hvarje tanke af kärlek, hvarje smula af omsorg, som de ej gåfvo hvarandra, fingo barnen, Karl och Anna. Men barnen buro *deras* drag; allt efter som de vuxo till röjde de mer och mer af *deras* väsen; Karl hade mammas blåa ögon och lifliga sinne, Anna hade pappas höga, hvita panna och innerliga, smekande sätt. Så möttes de åter i kärleken till barnen, deras ömhet gick i en oafåtlig kretsgång; de kunde ej mera säga hvar kärleken till maken slutade och kärleken till barnen tog vid, det var som *en* älskande själ i fyra hjertan, *en* strålände glädje i fyra par ögon.

Och ingen känsla af fruktan bodde hos de små. De »störde» aldrig, de kommo aldrig olägligt; antingen det var sprittande fröjd eller pappa och mamma sutto tysta, allvarliga och gjorde upp staten för det lilla samhället eller kastade ut planer för den dag då Karl komme att kosta mycket pengar och Anna skulle föras ut i verden, alltid grepos de af varma händer, lyftes upp i knät och gingo ur famn i famn. Pappa såg sin ungdomskärlek tredelad och dock lika stark åt alla hållen, mamma visste ej mer hvad som var ljufvast, när den starka, starka armen lindade sig om hennes lif, eller den lilla, lilla handen, varm och mjuk, smekte hennes kind.

Det var, så länge det räckte, paradiset sådant den franske skalden målar det: »föräldrarna alltid unga och barnen alltid små».

Så dog mamma och blef begrafven. Pappa visste inte hur. Långa år efteråt, i dunkelt minne, tyckte han sig otydligt skymta liksom i en dröm två svartklädda små vid en vit bädd med hvita liljor på täcket. Och bredvid låg han sjelf på knä, och då tårarna sinade såg

han ett insjunket anlete med breda kindknotor och blåa läppar. Evelyn! Nej, nej, *detta* kunde ej vara hon, nyss så fager och glad! Barmhertige Gud, låt mig snart vakna ur denna gräsliga dröm! bad han med ångestsvett på sin panna.

Då han vaknade gick han med krusflor på hatten och en liten varm hand i hvardera af sina och såg ut i verlden öfver en styf, hvit halsduk, med insjunkna, glanslösa ögon, och när han kom hem stod der ingen tillreds med öppen tamburdörr och tindrande blick. Han fick ringa på som en främling i sitt eget hem, och derinne tomt.

De svartklädda små klängde upp på knä och rundt om hals, men ibland tyckte han nästan det varit bättre om de ej funnits; minnena klängde sig fast med dem, och barnen hade ju kraf på honom, det grymmaste, hårdaste af alla, krafvet att han skulle *lefva*, lefva för dem.

Det är besvärligt att alltid gå med hvit halsduk, en ny för hvar dag, och hvad tjenar det till att skylta med ett krusflor? Pappa brydde sig ej om att gå sorgklädd tills döden-befriaren kom, såsom han först så fast beslutat. Hans »sorg var för djup och helig att behöfva ståta med dessa ömkliga, yttre tecken». Och efter ungefär samma tid som andra enkemän satte han kråsnål i kulört halsduk och gömde sitt dödsstungna hjerta under en grå kavaj. Med bittert vemod såg han då, att kinden åter var rund och ansigtsfärgen frisk och att de klara ögonen knappast sqvallrade om fyllda fem och trettio år. Du hårda, kalla död, hvi bidar du så grymt med förlossningen till dem som längta efter dig!

Och barnen — ja, de kröpo tätt intill hans bröst och gräto efter mamma och gingo till kyrkogården, Karl med vattenkannan, Anna med kratta och blommor; men dessemellan kilade de svarta små i yster lek omkring i stadsparken, och skrattet ljöd snart ungefär lika muntert,

som då mamma satt derborta på bänken och väntade på sina små älsklingar.

Det ligger en helsosam, grymt helsosam, sjelfläkningskraft i tiden och naturen.

»Du måste rycka upp dig», sade vännerna, »du har ju dina barn att lefva för.»

Och bekanta, älskliga familjer kommo med tröst åt pappa och namnam åt Karl och Anna, och ännu ogifta »väninnor» till Evelyn lågo på knä vid grafkullen i pittoreska ställningar och med blommor i händerna när pappa kom för att gråta ut vid grafven. Och när de talade om hur älsklig och god Evelyn var, snyftade de så att deras hjertan månde brista. Åh, hvad det gjorde stackars pappa godt!

I nöden pröfvas vännerna. Der voro familjer, familjer med unga, glada döttrar, som visade sig vänligare nu mot den tråkige, sorgbundne enklingen än de någonsin gjorde mot honom och Evelyn, den tid de hade ett gladt, trefligt hem att bjuda på. Menskligheten är allt ändå en bra bit bättre än sitt rykte.

Vänliga gamla fruar togo honom med sig hem; han drogs ut på små familjemiddagar och picknicker i det gröna, och han måste ju visa sig litet vänlig tillbaka.

Inga barn i staden hade så många goda, hjertevänliga tanter, unga, vackra tanter, som Karl och Anna. De sutto på mjuka knän, de kysstes af röda, varma läppar, de hade fickorna fulla af konfekt och fingo svarta tänder.

Arme pappa! Med det oläkta såret ännu friskt blödande, tvangs han — han insåg sjelf nödvändigheten deraf — att knyta ett nytt band, »för att ge sina barn en mor», för att »göra deras hem litet gladare»; detta sorgsna enahanda dag efter dag kunde ju rent af bli förderfligt för hela deras lif.

Det är sannt att hus och hem sköttes alldeles utmärkt af faster Lovisa, pappas egen faster, som afguda-

de barnen och egnade dem den ömmaste vård, men ändå Nej, han var »tvungen till detta grymma offer».

Och han bar sitt öde som en man. Den ädla flicka han valt — »mycket för det hon varit så varmt fästad vid Evelyn» — fick inte såras genom likgiltighet. Derföre var han också uppmärksam och öm, och den som inte en gång hört honom så högtidligt försäkra, att han var en för alltid krossad man, som aldrig kunde resa sig mer, skulle nästan kunnat taga honom för en svårt förälskad, öfverlycklig fästman.

För första gången blef den »evigt begråtnas» graf utan blommor på årsdagen af deras bröllop. Store Gud, det hade ju varit så brådtom med att välja gardiner och möbeltyg! Men dagen efter fick Evelyn en krans, dubbelt så stor och dyr som annars, och stackars pappa gick till kyrkogården med en nota i fickan på allt hvad fästmän ville ha köpt, och grät, mycket och länge.

De andra unga tanterna drogo sig småningom och grannlaga tillbaka från Karl och Anna. De hade alltid så brådtom nu, konfekten försvann och smättingarnas magar funno sig mycket bättre.

Men den allrakäraste tanten, den nya mamman, var så mycket vänligare. Karl fick ny, fin jacka till bröllopet och lilla Anna hvit klädning och sidenskor.

»Bröllopet!» Arme pappa! Hvilka kval, hvilka minnen! Men han slöt dem inne djupt i hjertat, och strålände af fröjd tryckte han sin unga maka till sitt bröst och hviskade att hon, först *hon*, lärt honom hvad kärlek var.

En liten nödlögn, herre Gud, blott för att glädja den som uppoffrat sig för att bli ens barns mor! Det skall du ju icke tillräkna honom, Evelyn?

Faster Lovisa reste. Barnen klängde gråtande fast vid hennes hals, och stackars pappa vände sig bort med darrande läpp och strök ett smolk ur ögat.

— Nu kan det vara nog. Tycker inte faster sjelf att det är skäl att afkorta den här scenen?

Barnen sågo förskräckta upp. Det var en kall, hård, främmande röst; det var den kära tant Ebba, som var blifven deras mamma.

Så var der åter ett par lyckliga makar, som egnade hvarann hvarje tanke af kärlek, hvarje öm omsorg; men den varma, osynliga pulsådern från dem till två små långtande barnahjertan var afklippt. Sträckte en liten arm sig fram då pappa och mamma, tätt slutna tillsammans, drömde bort en stund inne i soffhörnet, så drogs den sällan närmare, utan möttes mest af ett halft förvånadt: »Hvad vill lilla Anna?» och stormade ett par små sneda stöflar i väg inåt pappas arbetsrum, så hejdades de ofta af en fin, energisk hand med granna ringar och smala fingrar, och en kall röst, som varnade: »Hvad är det, Karl? Pappa får inte störas».

Så kom en tid då lilla korgvagnen togs ned och allt lefvande i huset rörde sig på strumplästen. Och sen fick pappa allt mindre tid med Karl och Anna. Lille bror skulle beskådas, lille bror hade ondt för tänder, lille bror satt på pappas arm hvarje ledig minut. Och en qväll, då Anna grät därför att lillebror tagit sönder hennes kära docka, fick hon smisk och ställdes i skamvrån.

Väninnorna gingo ej mera till Evelyns graf. Pappa sjelf blef ofta hindrad. Mamma tyckte mest om de södra esplanaderna; kyrkogården låg i norr. Och på »minnesdagarna»: dagen då pappa och mamma Evelyn förlovade och gifte sig, hennes födelsedag och den dag då hon lemnade stackars pappa och Anna och Karl, ställde mamma händelsevis ofta till en liten bjudning eller föreslog en utflykt eller fick hufvudvärk så att pappa måste sitta och byta om is. Och så blef Evelyn utan blommor.

Man bör ju aldrig tvifla på en mans ord. Det är sannolikt att sorgen skall döda stackars pappa. Men det

ser ut som om han skulle få plågas många år ännu; det tycks gå långsamt, grymt långsamt.

Barnkammaren är Karls och Annas värld. Derute i våningen störa de oftast. Men ibland, då pappa träffar dem i tamburen när han skall gå ut och ingen ser det, far hans hand smekande öfver Annas gula lockar: Evelyns hår. Och han ser mildt och länge in i Karls djupa, blåa ögon: Evelyns blick.

I hela staden har fru Ebba Kastman stadgadt anseende som exemplarisk styfemor. På det hela förtjenar hon det. Hon söker vara rättvis och ha ögonen öppna. Evelyn skulle kanske inte i hennes ställe gjort sin sak bättre, visst inte.

Herr Kastman är ensam. Klaffen till hans chiffonier är öppen och hans hand far varsamt omkring bland gulnade blad:

— — — O, hvad jag längtar! Tar då den stygga revisionen aldrig slut? Nu har jag varit skild från dig i fyra dar.

Tänk dig, lilla Anna kan säga pappa, »pa-pa-pa» alldeles tydligt! Jag både grät och skrattade af glädje; jag hade hållit på med henne en half dag. Tusen kyssar från oss alla tre! En vecka hårdar jag inte ut.

Evigt, evigt

Din

Evelyn.»

»Evigt!» — Pappa går för första gången på många månader in i Karls och Annas rum. De se upp. Förvånade, nästan skygga. Men när han sluter armarna om dem och kysser gula lockar och blåa ögon, sträcka de knubbiga händer och röda läppar mot honom och hviska tyst, så tyst:

— Hvar är mamma, pappa?

— Hon är ute i stan.

Skyggt söka hans blickar Evelyns porträtt på väggen

öfver de små sångarna. — Evelyns porträtt med den leende munnen och de blixtrande ögonen, hennes julklapp det året Karl föddes. Hvilket jubel när kartongen togs upp! — Från hans arbetsrum har det nu hunnit hit.

På samma spik, så att det alldeles döljer bilden, hänger barnflickans smutsiga förkläde . . .

Pappa brusar upp och barnflickan tjuter.

— Men Adolf då, skräm nu inte alldeles vettet af den stackars tösen!

»Mamma» har kommit hem.

* * *

Ett dödsfall.

Anders i Södregården hade födts i en grå, halfrutten stuga med små smutsiga fönsterrutor och ett torftak, som i somliga år bar Södregårdens rikaste skörd. Hvarje stund var en kamp mot nöden; »barnagräbba» vid fem år och »minstedräng» vid åtta, hade Anders aldrig vetat hvad lek och lust och barndomsfröjd ville säga.

Det värkte i rygg och arm när små magra, darrande händer lyfte träharfvens kant öfver stenklämmorna, och när några år hade gått åkte all Södregårdens gröda in på Anders' skulande rygg, ty marken var för stenig för vagn, och för resten måste stutarne lemnas i ro på betet, annars gällde de ju ingenting på höstmarknaden.

Axlarne böjdes och bröstet sköt in, men skatter och räntor väntade inte, och inte säden när den var mogen och inte fähuset när taket höll på att falla ner. Här gällde det bara att ta i eller — gå under.

Far och mor dogo, och Anders blef husbonde sjelf. Ack, det var inte mycket att vara stolt öfver! Fyra syskon

skulle »lösas ut af gården», skulderna voro ju då större än någonsin, slagan måste börja höras klockan ett på ottan, och Novembersolens första stråle träffade ofta Anders, hans stutar och hans potatiskista två mil från hemmet på väg till bränneriet.

En gång i »mellandagarne» vid julen, när man ändå för skams skull inte kan göra något strängare än hacka lite ris, laga om båsbalckarne i fähuset eller sätta nya ekrar i veddrögen, passade Anders på och gifte sig med minsta möjliga tidsförlust. Men ej ens då var lifvet för honom lust och fröjd; hans kärlekslycka var tanken på en god kamrat med två friska armar och åtta tusen daler till afbetalning på skulden.

Barn föddes och växte upp. Ack, nog älska vi alltid våra barn, men hjertat orkar ej klappa så högt och varmt när kroppen är trött och näringsssorgen hvilat tung öfver själen. Ett barn i Södregårdens hem var först och främst en mun mera att föda, och sedan hoppet om ett par armar mera att arbeta.

Det var först i fjor somras, som Anders fick veta hur det kännes när lyckan börjar le och hoppet vinkar och hjertat fyller af fröjd.

Hans lie for raskare genom det dagglittrande gräset, han var vänligare mot barnen och han talade mot vanan ett ord då och då när han satt inne i stugan vid målen.

Och på qvällen, när arbetet var slut, och gröten och skummjölken äfven, knackade han betänksamt boss och mull ur träskorna mot farstustenen och gick med långa, raska steg ned mot björkhagen der han hade föremålen för sin glädje och sitt hopp.

Der nere, mellan björk och al, unga, granna, med raka ryggar, vid godt hull och med den vackraste »hornställning» man kunde vilja se, gingo Södregårdens rödgrimlige stutar, i lifvets vår ännu, bara fyra år gamla och dock nära halftolfta kvarter!

Anders hade, såsom far före honom, hittills haft sin stutahandel på det viset, att man skonade, vårdade, plägade och passade dragstutarna på bästa sätt, sålde dem på höstmarknaden, köpte ett par mindre och stoppade mellangiften, hvilken, om det ville sig väl, kunde springa upp till en tretti, fyrti riksdaler, i fickan — på kyrkovärden i Bolsåkra, som hade inteckning i Södregården och ränta att fordra vid Mickelsmessan.

Nu skulle det gå annorlunda till. Man hade odlat i hagen, man hade slitit och släpat — Kalle, pojken, hade t. o. m. klämt sönder ett finger då man »saxade» upp en stor sten i »nylännet» — men så hade man också fått så mycken öppen jord, att man kunnat »så igen» den slätaste åkerbiten och föda ett par kalvar till. De kalvarne hade trifts och vuxit, de hade gjort sitt första »fälle», de voro bruna och trinda, de voro mycket öfver tio kvarter. Nu skulle *de* blifva dragstutar till hösten, och de store, rödgrimlige få säljas, utan att man behöfde köpa nya på marknaden, såsom alltid förut.

Förstån I det ännu? I stället för tretti eller fyrti kronors skillnad på ett par större och ett par mindre stutar, skulle Anders från marknaden få hemföra *hela* betalningen för de rödgrimlige, hvarenda öre, trehundra kronor minst. Det räckte till halfva sparbankslånet; se'n blefve det femton kronors mindre räntor hvarje år, och sedan, ja hvad hindrade en likadan affär om tre år här-efter, och . . . ja, det var en ekonomisk ljusning af öofver-skådliga följder.

Det tidiga, hårda arbetet hade förkrympt Anders' gestalt. Hans rygg såg ut som om man stoppat en kälrot under tröjan mellan axlarne, armarne voro opropor-tionerligt långa, benen krokiga, och i det lilla vissna, grå ansigtet hade närings sorg och arbetssvett plöjt djupa fåror. Men ögonen plirade piggt öfver gärdesgården, och hela hans stilla, allvarliga sinne njöt af stutarnes åsyn.

När han sett sig mätt på dem, traskade han hem, satte träskorna i farstu'n och tassade in i stugan.

— Va di väl ve sej i qväll? frågade mor Karin borta från sängen.

— Ja, Gualof, di ä klaka som bönestänglar.

— Far! ljöd det från soffan der Kalle hade sin hviloplats.

— Hva vell du, here?

— Ja velle bara sia, att ja va nere på ottan mä en spae och ränsade upp killan, så *vann* dä har di.

Aldrig annat än »dom» och »di»; hela familjens tankar möttes i *en* punkt, alla tänkte på stutarne.

Man kunde gå ute i arbetet på åkern och inte ha sagt ett ord på hela »betet». Då kunde mor Karin plötsligt fråga:

— Hva tror du du *får*, Anners?

— Dä vore väl sjöttan äss ja inte finge trehunnratjue, svarade Anders ögonblickligen och utan tanke på att det kunde vara fråga om annat än stutarne.

Och Anders mejade sin hafre och tänkte soliga tankar, och hans hjerta veknade för hustru och barn såsom aldrig förr, och han lofvade sig sjelf, att ginge »di» till trehundredratjufem så skulle han ha kaffe och socker med sig hem och en svart silkeduk till gräbban.

Tre år hade det kostat att draga upp småstutarne, tre år, under hvilka mjölken varit knappare och grisa-slagten sämre, för stutarne behöfde en hel del hafremjöl till »påströ». Hvad de tre åren nu i alla fall syntes korta inför den väntade glädjen!

Det var qvällen innan far skulle åstad till marknaden. För sista gången hade han varit nere vid hagen och kom nu tassande in igen.

— Hva *töckte* du, Anners? sa' mor Karin.

— Gu välsigne kräken, di tar sej för hvar da! Der kommer inte tie tocka par på oxabacken, Karin.

— Gualof, Gualof, Anners lelle!

På morgonen tidigt var mor Karin uppe för att laga matsäck åt far. Anders sträckte på sig, steg upp, satte spegelbiten mot lerstopet på bordet och skrapade af sig skäggstubben omsorgsfullt. Så tvättade han sig, tog på sig de blå vadmalskläderna och lade handen på dörrklinkan.

— Går du åt haven ätter dom nu, Anners?

— Ja, dä gör ja.

— Titta, här ä en brö'bit te dom. Di kräken har då allri gjort oss annat än gläe.

Far gick. Han blef borta en hel timme. Barnen kommo också upp, och mor Karin gick ut på farstustenen, höll handen öfver ögonen mot morgonsolen och tittade nedåt fägatan.

Men Anders kom inte med stutarne.

Så gick hon in i köket, satte på vällingen till frukosten och stod just och knöt ihop matsäcken, då hon spratt till vid ett djupt stönande.

Anders stod bakom henne, men när hon fick se hur han darrade och hur krithvitt hans ansigte var, skrek hon till:

— Harre Jesses! Du ä döss-sjuker, menska!

Det ryckte i läpparne på Anders när han svarte:

— D'ä inte så väl . . .

— I Guss namn hva ä' dä?

Då skakades Anders som af en frossbrytning, och stora tårar började droppa ned utför hans skrumpna kinder då han sa':

— Du kan lösa opp matsäcken, Karin. Dä hjälper inte va den fattie sträfvar. Frå-stuten ligger dö i haven nere ve killan . . .

Willes aftonbön.

Hon var ett litet naivt och enfaldigt lif, men hjertat satt der det skulle. I pensionen blef hon efter; men behöfde mamma någon hjälp i hemmet, var det Annes händer som bjödos först. Hon spelade sitt pianino kallt, uttryckslöst som en maskin, men ej på långt när så säkert, hennes konversation var allt annat än »pigg», och hon förstod aldrig att »hålla sig framme».

Ändå blef hon gift först af alla i den gamla klassen, och väninnorna, som »skojat» litet med henne i skolan, blefvo söta och vänliga i en hast, för att få komma med som tärnor på bröllopet.

Der var i hennes väsen någonting vekt, mildt, hjälplöst och barnsligt, som ibland med ens binder män, hvilka pröfvat på och fått nog af alla andra sorters mer och mindre »sanna qvinnor».

Nå ja, något lysande parti var det i alla händelser inte. Gustaf Blom var inte annat än »speditör» med kontor nere vid hamnen; somliga förmiddagar förtjenade han ett à två hundra kronor, somliga veckor sjuttiofem öre, och för alla skulle han ju stå på tå. Men han var käck och glad, sjöng roliga visor, hade ett par svarta mustascher, två mörka, blixtrande ögon, och de flesta af en rättskaffens profryttares små talanger.

Hon tog honom med ens. Han hade inte mött den blyga, halfvakna barnblicken tio gånger, innan han var fast. Så skulle hon på pianot accompagnera hans visor, snodde in sig, kom för sakta, var omöjlig. Så var det med allting; men ju mera tafatt hon bar sig åt, desto kärare blef hon honom, desto mera fångslade honom hennes naiva beundran för allt hvad han gjorde och sade.

Om hon var lycklig? Ack, hennes hjerta var ett

oskrifvet blad, hennes själ ett barns, hennes undergifvenhet en hunds; blott i kärlek och pligter var hon qvinna.

Det var en smekmånad som förslog. Då kontorstiden var slut slogo klockan och dörren på samma gång, och fem minuter derefter hördes raska, brådskande steg i deras lilla trappa, ett par starka armar drogo hennes täcka, fina gestalt intill det breda bröstet, och så fick hon veta, att hon var jordens lilla sötaste qvinna, att bara *en* större last kommit i dag, och den — hade Pettersson tagit, att det regnade emedan himlen var afundsjuk på hennes blå ögon, att i morgon skulle komma en stor saltlast, som sannolikt skulle expedieras af firmån Blom, men att i dag var två och femti allt hvad han kunde prestera, samt att för en öfverlycklig människa, som älskade sin lilla hustru öfver allt annat, var kabeljo, äfven till middag, en ganska användbar rätt.

Hon jublade i hans famn, hon strålade vid hans ömhet och log åt hans witzar, och han, som förut varit ute i sus och dus hvarenda qväll, hade knappast börjat finna allt det der en smula enformigt, innan lille Wille kom, röd i synen som en frisk karl gerna blir efter en ansträngande resa, skrikande och gormande som en liflig herre brukar, innan han finner allt på sin plats.

Ingen i hela världen är behändigare än en sådan der liten knubbig hand att hälla ny olja på kärlekens lampa. Pappas långa ben gingo alltjemnt som trum-pinnar i trappan, och när kontorsuret harklade sig för att förkunna arbetstidens slut, fann det alltid herr Blom med handen på låsvredet.

Men en sådan ung man som Wille är ju inte så stor; en intelligent pappa tittar ledigt öfver honom på ett halfår eller så, så att han känner honom till punkt och pricka, och sedan inte behöfver rätt lång stund på dagen för att följa med den öfriga utvecklingen. Mamma var också numera litet tankspridd ibland, tittade på Wille så

att hon stundom glömde att skratta på de rätta ställena i pappas historier, och hade litet svårt att följa med när han för ombytes skull var allvarsam och talade om »thara», »rabatt», »procent», »drawback» och »provision».

— Nu förstår du, Annie, hur bråkig den här affären blir för mig?

— Javisst, käre Gustaf! »Drawback» det är ju det-samma som emballaget det?

— Nu är du dum, Annie!

— Ja, vet du, det sa di alltid i skolan.

Å herre Gud! När hon tittade upp så der, var hon oemotståndlig. Och herr speditören lossade hela smultronlasten på hennes läppers korallkust utan både thara och rabatt.

Men så småningom började han undra på om de inte ändå på sätt och vis haft rätt i skolan. Vidare underhållande var Annie just inte. Det var pojken och maten, hennes tankar rörde sig omkring, och så frågade hon förstås: »Hur har du det med skjortor nu, Gustaf lille?» och upplyste: »Der ä' torra strumpor i sängkammarnischen, älskling».

Pappa började dröja vid middagarna. Kotletterna blefvo torra och soppan var svår att hålla lagom varm. Men när han kom, sprang han ännu och var röd och varm och hade haft »angelägna affärer».

Så blefvo dröjsmålen längre och ursäkterna kortare, och ibland kom han inte alls, utan »var för geschäftets skull tvungen att äta ute med affärsvänner». Ja, »geschäfte» det tycktes utveckla sig på ett märkvärdigt sätt; det började kräfvä sin man på kontoret på eftermiddagarna också, det tarfvade stundom små resor både till Köpenhamn, Hamburg och Lübeck. Det märkvärdigaste var, att det tycktes just inte bli bättre om pengar i huset för det.

Stackars Gustaf, han sträfvade visst rent ihjel sig. Om hon skulle gå till honom och bjuda honom på något

som han brukade tycka riktigt om? Och så slog hon litet af det gamla goda portvinet på en gammal eau de cologne-flacon och köpte ett par rigtiga läckerbitar på konditoriet. Der fanns ett litet krypin innanför kontoret. O hvilken liten förtjusande bankett de skulle ha der på tu man hand!

Spänstiga och snabba ilade två små knäppkängor trottoiren framåt. Fin och nätt hängde väskan på armen. Ros efter ros rann upp på unga fruns kinder af ifver vid tanken på hur glad Gustaf skulle bli . . .

Hon gjorde aldrig om det mer. Dörren var läst i dubbla lås, och ingen Gustaf fanns på kontoret. »Han hade just då varit tvungen att följa en Kalmarbo till Persson & Levins lager.» Kanske trodde hon det; hon hade just aldrig varit något ljus, lilla Annie.

»Affärsresorna» blefvo tätare och varade längre. En gång då han kom hem var Annie blek och darrade då han slöt henne i famnen.

— Annie, är du sjuk?

— Nej, Gustaf, men Wille har messlingen.

— Store Gud! Får jag se honom! Är det farligt?

— Inte *nu*; det blef en kris i torsdags qväll.

»I torsdags qväll!» Då hade han och en gammal ungarlsvän setat i ett *mycket* glad lag i Hamburg. Chanzonnetten med den gullblonda luggen och de magnifika axlarna hade sjungit, den lilla fransyskan hade kastat ostronskal i ansigtet på vännen Strömbom, han sjelf hade också föredragit ett par af sina gamla bitar, och »luftpappan» hade ackompanjerat. Just *då* hade hans lille gosse stått på tröskeln till det rum, hvarifrån ingen vänder åter!

— Men Gustaf då, var nu förståndig! Du riktigt kallsvettas ju. *Nu* är han ju utom fara . . .

Vintern kom och sjöfarten nästan afstannade, men på Gustaf Bloms kontor blef mer och mer att göra.

»Vänta inte på mig till qvällen heller! Jag måste gno till öfver midnatt», sade han när han gick.

Han började »gno» redan vid sextiden. Men kon- toret var utbytt mot bror Lemans salong, och hufvud- boken var den lilla med två och femtio blad, som göm- mer så mycket elände, nöd och tårar på sina konti.

Vid åttatiden var Gustaf Bloms kassa slut. Han ville »ut och lufta på sig ett slag».

— Det kan du, min själ, behöfva, bror lille! Ha ha ha! tyckte vännerna.

Han styrde stegen mot hemmet. Der låg ett bref med 700 kronor uti för ett kommissionsuppdrag. Man skulle få se att turen vände sig. Men det var ju en annans pengar? Nå än sen! Han tänkte väl för f-n inte stjåla dem heller. Bara låna en femtilapp eller så för att fresta turen ett tag till!

Bara han nu kunde komma in i sitt rum, utan att Annie

Tyst, hvad är det der för något inne i barnkam- maren

»hvert min väg i verlden vänder — *vatt min väg i vaden fänder* — står min lycka i Guds händer — *tår min nycka i duss änder* —. Amen.»

Det var två röster, en qvinnas och ett barns, deras som ännu, trots allt, voro honom kärast i verlden. Annie satt vid Wilhelms säng och stafvade före honom hans aftonbön. Tyst, nu stappla de små läpparne efter igen, och före dem ljuder, varm och mild litet darrande, litet i moll kanhända . . . den kära, kära rösten, som han numera så sällan lyssnar på:

»Gud välsigne och bevarare min älskade pappa och mamma, morfar och mormor och alla menniskor. — Gud låte lille Wille bli en snäll och lydig gosse, en bra karl, som hans pappa. — Gode Gud, välsigna pappas arbete

och styrk hans krafter, då han måste sträfva dag och natt för mamma och Wille!»

Så hörde han huru hon böjde sig ned öfver bädden, huru små armar slöto sig omkring hennes hals och huru hon hviskade: »Godnatt, *älskling!*» Så gick hon åter ut i hvardagsrummet . . . ensam . . . *ensam* . . . Huru många aftnar hade hon icke setat der så!

Men nu satt lille pappa der före henne, och fast hon aldrig varit något ljus, och visst aldrig blir det heller, kände hon dock med denna kärlekens instinkt, som är qvinnans snille, huru det brusade och sjöd inom det breda bröstet, mot hvilket hon lutade sitt ännu unga, täcka hufvud.

— Det är väl ingenting på tok, Gustaf, efter . . . efter du kommer hem så ovanligt tidigt?

— Det har hållit på att *bli*, Annie. Men nu, du lilla kära, älskade, är faran öfver, och sol skall le och Annies ögon stråla som den der första tiden du vet . . .

Der tycktes bli mindre och mindre att göra på kontoret, men affären gick ändå mycket bättre än förut.

— Du tror väl inte att vi ämna hålla oss undan, bror? När du vill så står revanchen . . . sa vännerna.

— Tack gossar! Den har jag fått på annat håll, svarade Gustaf Blom och smet undan i nästa hörn. Han var numera så rädd att komma för sent till Willes aftonbön.

* * *

Ena kärlekspaschasa i kongens famelja.

(Kalle på Skogen berättar för kamraterna på körgillet våren 1891.)

Hvem som helst bler inte tjenstegräbba i kongens hushåll. Då kunne hända att sjelfve prostens fröken, så grann och fin hon ä, inte ble antagen, äss hon sökte te kammarpia der. Nej, di ska va utå *adel*, som gamle fanjunkarn på Ström, fast *hans* gräbber ä nock för bondska, di mä, te å få passa opp på deras kongelia majestäter å det kongelia husets anförvandter.

Men likaväl kongens tjenstegräbber ä å fin famelja å hög stämma, å skällas för »fröknar», å ha hvar sin egen pikammare, å gå i siden å sölke hvar eveli da, så bler dä lika galet om en å kongens pajkar fattar töcke för en token, som om en halfgårdspajke här i socknen bler gla ve en backstusettaretös.

För tu äller tre år sen va Ebba Monk den likaste å allihop hans konglia majestäts leje-gräbber. Grann va hon mä, men dä bästa va att hon va en flecka ätter Guds sinne, allvarsam å govelen mot den fattige, å inte velle ve hams å slams, som en hoper å hennasas kamerater. Dä va tös som inte glömde å lägga haspen på kammarsdörren om qvällarna, å fast där ä möcke lättsinne å dålihet ve ett stort hof, så var där ingen som hade ett onnt ord å säj om fröken Ebba på hännasas bak.

Drottning Sofia — Gu välsigne henne! — ä orimlitt go mot fattia å sjuka. Där ä di som säjer att halfva kongalönen går åt bara te å hjelpta tocka stackare mä. Å möcke ger kongen också te fattia ritare å sjongare å sjömanshem å annan barmhertighet, å femti lårder segarer te gardisterna hvar gång dä ä hans födelseda, förutan en oräkneli mängd smörgåsar å bier, så att dä fattia, förtröckta folket får nock tebaks dä allramesta å hva han får å riksdan för sett besvär.

Men dråttningen har vatt möcke klener te helsan de siste åren, å har inte sjelf rått mä å utöfva all sin barmhertighet, utan många soppekruker å många tredalrar har fröken Ebba traskat ut mä för hännas räkning, å många välsignelser har hon buret mä säj hem.

Prins Oskar ä kongens andre son å en rasker sjö-offser, som i ongdomen gett Gud sett hjarta. Måtro, när en står på dät gungande däck i villande haf å inte ser annat än himmelens stjärner å vattnet det blå, då känner en kanske Herrens allmagt bätter än när en går ätter en oxök på en åkerlapp, å hjartat vänner säj te allvarlia tankar. Män dä ska en allti si, att di som älska Herren, di ä också allti goa ve di »minsta af hans bröder», som lida och sörja här på jorden. Å derfor hände dät sej ofta, att när fröken Ebba kom te di fattie å sjuke, satt kongasonen där förut mä tåren i öjat å påte-månneen i näfven.

Nu ska här, förstås, finnas en gammal grundlag i Sverget, som alldeles förbjur kongasöner te å hålla å annra qvennfolk än pringsessor å konglia å kejsierlia fruntimmer. Men här finns en *annan* grundlag, som ä *ändå* äldre, skrefven i menskans eget hjarteblo, å den knyter hjarta ve hjarta i ongdomens vår å bryr säj sjöttan om lagar å förärningar, som menskor ha skrefvet.

Å snart brann kärleken klar i bröstet på bå Oskar och Ebba, å han sa henne att han älskade henne öfver allt annat i verlden, men hon, hon bara neg å sa: »Ers kongelia höghet, dätta går allri väl.»

Nu ä kong Oskar, förstås, en folkeli å folkkär kong, som allti varit som en *far* för sina undersätare, men derfor velle han inte ändå ble *svärfar* åt dom. Å när prings Oskar kom å velle ta ut lysning mä fröken Ebba, så satte säj hans konglia majestät deremot å sa, som sanningen va: »Om vår Herre kallar Gustaf, å messlingen hans pajkar, så ä du närmast te kronan, å en kong

får inte va geft mä någon flecka här från landet; han kan nock komma i klabberier ändå.» Å drottningen hon sa, att inför Gud ä förstås alla lika, å *i himmelen* kan det nog hända att kongar å torpare få spela på samma cymbal, män tess vi komma *dit*, får det lof va åtskillnad på pringsar å hoffröknar.

Å pringsen han skeckades ut te främmande land på ett kongelitt skepp för å glömma sin Ebba. Å han for tusende mil på det gungande haf å såg främmande furstar å kongar. Å mången skön pringsessa log nock så ömt mot honom å tittade in i hans blåa ögon, å stigen bar in i söderns lunder, å många villdjur, bå elefanter å tigrar, föllo för hans hand, men sorgen i hjartat förmodde han inte döda. När söderns stjernor tittade ner på däckets i ställa sommarnatt, töckte han ackurat att dä va fröken Ebba som neckade, å när han tittade oppåt apelsinebuskarna va dä precis som om di hängt fulla mä fotografiporträtt å hansas flecka.

Hon på sett håll va inte kropp te å glömma pringsen, å när dråttningen ble allt värre sjuker å skulle hopperas, så skötte hon henne som om hon vatt hennas majestäts egen gräbba, å inte som en lejder tös. Hon töckte, kan veta, det va ändå en känsla te å hulda säj om morsan te den hon hade så kär. Å för hennases kärlek smalt stoltheten bort frå dråttning Sofias ädla hjarta, å samme da hon skulle hopperas, sa hon te hans kongelia majestät: »Oskar, äss ja går igenom dä härninga, så låt barnen få hinannra!» Kongen va så opprörder så han vannt inte säja ett endesta ord, män han kramade hennes näfve, å läparna darrade, å tåren i öjat sa så möcke som: »Får ja bara behålla dej, så ska vi nock reda di annre affärderna.»

Så ble dä julaftan, å pringsen va hemkommen å lamperna tända bå i taket å på boret i kongens förmak. Sjelfver satt han i gungstolen mä kronan på hutet å

punschglaset i näfven å rökte segar å så på sina julklappar. Å alla lyddes på fröken Ebba, som spelade klavér å sjöng en ljufveli å rörande visa om två som älskade hinannra, men hade ett djädrans krabb innan de finge komma tehopa. När hon så tänkte på sej sjelfver å pringsen så ble hon tjocker i halsen å tårarna trellade ner på tappletyen på klavéret å dä va knappt hon vannt å sjonga dä sista verset.

Men innan hon vannt lykta mä sjongannet å spelannet, hade kongen mä pringsen ve näfven stiet fram te klavéret bakom 'na, å ve dä hon vre sej på stolen, to hans kongelia majestät å la sin egen son i hennases ärmar och sa: »Der har du 'an. Far inte illa mä 'an!»

Jestanes va hon ble gla! Å han *mä*, förstås, fast han feck säja sej å mä alla pryttangsjoner på å nånsin ble kong, å flöttja frå ett stort hus ve Stockholms-finaste törg.

Å di annre hoffröknarna ble rent toseta ätter di två pringsarna, som va igen, å trodde, kan veta, att dän ena tjenstegräbban kunne komma te härlighet så väl som den annra.

Men ännu har ingenting hörts å mä dä.

Men prings Oskar å fröken Ebba gefte sej oförtofvadt. Bröllopet sto i Engelann, men alla säjer att di ä lika rektitt vigda för dä, å att bå di å deras gräbba å pajk stå så äkta som helst i körkeboken i Karlskrona, der pringsen har tjenst ve flottan å hus ve Kungsbron. Gräbban har hans kongelia majestät själf hållet te dopet.

Nu ä pringsen omigen på långtur te sjös i främmande land, å tvärs igenom is å snö skeckar hans brennande kärlek åter sina tankar te hans Ebba. Men *nu* ä dä annan don; nu vet han hvar han har na när han kommer tebaks, henne och barnen.

Å hans lella fru å di små har vatt bjudda te å jula hos deras kongelia majestäter på Stockholms slott,

å fått lika rara julklappar, som om morsan vatt utå kongeli äller kejsarli famelja.

Å just i da reser hon på banan hem te Karlskrona igen. Å passen I er ve tåget i Säfsjö, Alfvesta äller Wexiö, så kunnen I kanske få si henne, som kungasonen töckte va för mer än kongeli glans å ärfverätt te Sverges krona.

Män så värst unnerlitt ä dä då inte i alla fall, för menskan behöfver en vän här på jorden, å dä säjer ja er, pajkar, att om di så bjudde Kalle på Skogen å ble kejsare i Amerikat äller lannshöfding hos hundturken mä velkor att han skulle resa frå sin Greta, så velle ja 'et inte, rätt så gammal å skrynkleter käringen ä'.

* * *

Sista resursen.

Fru Leverman var knappt femtio år då hon drog sig tillbaka från stora verlden i Byköping med sina minnen och sin son.

Herr Leverman senior hade varit Byköpings ende apotekare och således enligt Guds, naturens och medicinaltaxans ordning en välbergad man. Denna lyckliga ställning hade han bland annat använt till för mycket portvin vid middagarna och för stora humrar om qvällarna, och det var delvis derföre som han så tidigt måste lemna fru Ulrika och lille Otto ensamma. Men han hade äfven begagnat den till att inköpa tre mantal fräse Ljungsåkra ute i Solhammars församling, och det var dit Ulrika och Otto flyttade när apoteket var såldt.

Der hade de pappas porträtt på förmaksväggen och pappas aktier och inteckningar att ta räntor af till löner

och skatter och specerier, om spannmålen slog fel eller inte gällde något vidare ett eller annat år.

Jag skulle önska att hvarje ärlig man med böjelse för portvin och hummer kunde lemna ett sådant porträtt och en så god ställning till hustru och barn när vår herre kallar honom.

Detta är dock så långt ifrån händelsen, att apotekarens egen svåger, grosshandlaren, fru Levermans köttslige bror, bara lemnade efter sig vanliga kabinettsporträtt och en hejdundrande konkurs.

Utom det att ett apotek i allmänhet är en säkrare affär än en »grosshandel», hade morbror Ström adlat sin kälkborgerlige svågers smak för hummer och portvin till en alldeles deciderad böjelse för ostron och champagne, hvartill kommer, att ostran, som lefver ett stilla, rent af så att säga slutet lif, i döden älskar godt sällskap af »glada laxar», och att grosshandlarn nästan alltid var värd.

I saknad af landtställe att dra sig tillbaka på, grät fru Ström ihjel sig på fyra månader, och der stod nu hennes lilla fjortonåriga Elvira ensam i verlden med två af mammas äldsta sidenklädningar, nödig egen garderob och sängkläder till en säng, hvilket allt kreditorerna med stöd af 2 kap. 30 § konkurslagen låtit henne behålla.

Dock icke så alldeles ensam. Faster Ulrikas hjerta klappade varmt för bror Arvids dotter, och callorna hade inte väl falnat på mammas graf, förrän »Elfvan» satt i förmaket på Ljungsåkra framför en kopp rykande thé med salig apotekaren öfver sig, som betraktade henne med sin sömnigt välvilliga eftermiddagsmin, med kusin Otto framför sig, som stödde sina tuggredskap mot händerna, burrade upp sitt ljusa hår och med blicken slukade hennes lilla figur med all den oförställda beundran som kan åstadkommas af ett par ögon, hvilkas blånad närmast kunde liknas vid sur mjölk, med faster Ulrika bredvid sig,

som torkade sina fuktiga ögon. höll på att smälta af kärlek och sa: »Mera pepparkakor, älskade barn!»

Kusin Otto var gymnasist, ljushårig, tjock och vekhjärtad. Kusin Elvira var fin, smärt, mörk och hade en nära på grekisk profil. Hvad var onaturligare än att kalla denna brunett för »Elfvän?» Hvad var naturligare än att Otto inom ett år låg för hennes fötter lika stadigt som en grafsten på en död nämndeman?

Hon skämtade och log, nöp honom i de röda öronen, som ju visserligen kunde varit något mindre, gaf honom ett par tre kyssar för kusinskapets skull och kallade honom sin »store, starke, stollige pojke». Och så gjorde hon månskenspromenader med informatorn på Riddersborg och lade biljetter till löjtnanten på Grönvik i den gamla almen i allén; allt vid knappast fyllda sexton år.

Hon lade sig till med talanger, tog ritlektioner i Byköping och pianolektioner för regementsdirektörn.

Så började hon bevista soiréer, spektakler och baler i samma nobla stad. Fick Otto tredje valsen eller den extra polkan så var det storartadt. Tant Flamin i Byköping, som var uppe som »förkläde» då faster Ulrika aldrig ville lemna hemmet, sa: »Du borde vara litet vänligare mot den unge mannen, eftersom han ändå är din kusin och du beror af hans mor», men Elfvän skämtade och log och hade ett par tre »flirtationer» på en gång med smärtare herrar, som hade smalare örsnibbar än kusin Otto.

Sprittande af lefnadslust, röd och varm, satt hon sen bepelsad i slädracken på hemfärden öfver gnistrande ban mellan höga furor och gnolade på en fransäs med hågen fylld af glada minnen. Otto tyglade blåsarna med säker hand, sneglade åt sidan och suckade:

— Till våren blir jag tjugotre år, Elfvän.

— Kors Otto, du är ju snart en riktig karl!

— Jag bryr mig inte om att resa till Upsala mer. Jag tror jag blir landtbrukare.

— Det tror jag du passar bäst till.

— Och när då mamma lemnar mig gården och...

— Se der möter vi visst någon!

— Prat! När jag då...

— Du observerade väl à la dauben vid supén, Otto lille? Det var just något i *din* väg.

— Elfvän, du vet...

— Tyst lite, Otto! Minsann tror jag inte jag kan slumra lite så här.

Och så lutade hon hufvudet mot hans axel, och han kände en elektrisk ström brusa fram genom hela sin varelse och ett rosenrödt skimmer lade sig öfver hvit snö och dunkelgröna granar.

Vid frukosten morgonen efter en dylik färd berättade Elfvän att hon qvällen förut förlofvat sig med doktor Berg.

— I morgon kommer han hit. Söta faster var vänlig mot lille Emil! Nej, så du bär dig åt, Otto! Kaffe öfver hela rena duken!

Doktor Berg kom och blef vänligt emottagen, han kom omigen och förlofningen eklaterades, han kom ännu en gång och fick Ottos namn på ett aflängt papper; och så fick han provinsialläkareförordnande uppe i Norrland i närheten af ett stort bruk utan inteckningar. Brukspatronens enda dotter var 29 år, höll på att tråna sönder och spelade Chopin om qvällarna midt ute på rama bondlandet. Det blef för mycket för doktor Berg, och nästa vinter var Elfvän mera oförlofvad än någonsin.

Otto strålade upp. Talade för ökande af skollärens lön på kyrkstämman, förbättrade rättarens stat, gaf stall-Kalle fem kronor och gick och hvisslade i loge och fähus.

— Ack Elvira, om du ville...

— Plåga mig inte, Otto! Kan du inte begripa huru mitt hjerta blöder!

— Stackars lilla kusin!

— Nu skall konsten blifva mitt lifsmål, Otto! Allt det qvinliga skall dö inom mig; penseln och paletten skola bli mina trogna följeslagare. Jag visste förut att jag hade talang. Kluddén, som jag tecknat för i Byköping, har sagt det. Jag har målat med färger också, fast ni inte vet det. Otto, bed faster att jag får komma upp till Stockholm!

— Nej men, Elfvan! Det här kom då alldeles oväntadt! Bara du inte missta'r dig? Mins du hur snedt och besatt det blef med rankan, som du ritade till bordlöparen?

— Vill du, Otto?

Han ville hvad *hon* ville.

Fram på sommaren kom hon ner med gladare lynne och ett hundratal »studier».

— Hvad tycker faster?

— Jo, kära barn, det här rågfältet är då alldeles rysligt likt.

— Men faster, det är ju en vik af Mälaren . . .

— Förlåt mig, älskade barn, ja se jag har ju tyvärr aldrig fått någon fin uppfostran.

Otto satt fundersam och tittade på en massa fotografier af nya vänner, som hon skaffat sig deruppe. Kortklippta fröknar och egendomliga herrar med snillrika ögon och vida, rutiga benkläder. Artister allihop. En förekom i åtta upplagor i fotografi, och så hade hon sjelf gjort elfva studier af det intressanta hufvudet.

Otto suckade, men när kyrkovärdens Jan Erik en vacker Augustidag kom åkande med sjelfva originalet till de åtta fotografierna och elfva studierna från stationen, då — bleknade han också.

De båda konstnärskamraterna klappade hvarandra på ryggarna och sade »du» till hvarandra.

Artisten, Elviras kamrat och vän, välkomnades med landtlig gästfrihet och fick supé och gula gästrummet.

Han hade inte väl lagt sig der, förrän Elfvan flög faster om halsen och hviskade:

— Innan jag såg Norberg visste jag aldrig hvad kärlek var.

— Men Berg, söta du?

— Att faster vill såra mig med att nämna namnet på en sådan jordkrypare utan lyftning och vyer!

— Ä' Norberg och du förlofvade nu?

— Sådant der *talar* man inte om bland oss artister; men vi veta att våra själar förstå hvarann, och det är oss nog.

— Nej, hvad säger du, barn? Inte gifter ni er utan ett enda ord?

— Plåga inte Elfvan, mamma! bad Otto.

De båda artisterna togo vyer tillsammans, konverserade och spatserade ihop och skickade sig i allo så som om faster och Otto öfverhufvud alls inte funnits till i verlden. Så reste han, och fjorton dar derefter fick Elfvan hans — förlofningskort.

Bläsarna fingo brådt efter doktorn, och Elfvan sväf-vade länge mellan lif och död.

— Unga fröken har råkat ut för en häftig själs-skakning, sa provinsialmedicusen, som var en gammal säker hudik i diagnosen.

— Ja, ser doktorn, hon trodde att hon var förlofvad med en ung, hygglig karl, som var här i somras, sa faster Ulrika.

— »Trodde?» Hvad vill det säga?

— Ja se, han hade inte sagt ett enda ord och inte hade hon, för det lär inte brukas mellan artister; de bara klappades och sa »du» till hvarandra. Men han måtte

bestämt inte fattat saken på samma sätt som Elfan, för han förlofvade sig med en annan flicka. Tycker inte doktorn att det är bäst när ungdomen kommer öfverens på det gamla viset?

— Det ser nästan så ut, fru Leverman.

Det, förfärliga slaget krossade Elviras hela hjerta, och febern tog halfva hennes vackra hår. När hon blef så hon kunde »ligga ofvanpå» satt Otto hos henne ett par långa stunder hvar dag. Och när han talat om hennes tafior och om sina nyodlingar och ladugårdsbyggnader och det bruna fölet, sa han:

— Ack, Elvira, på hela jorden finnes ingen, som kan älska dig hälften så högt som . . .

— Att du kan ha hjerta, Otto . . .

— Men Elfan då! *När* skall jag få tala vid dig?

Är du glad så skrattar du åt mig, och är du ledsen, får jag heller ingenting säga, mumlade Otto nedslagen.

Elvira reste och kom inte hem till Ljungsåkra på många år. Hon målade och fick ingenting sälja, och kostade faster grofva pengar, men Otto var alltid den, som bad för henne då fru Ulrika knotade. I regeln kom der en tafila hvar jul och en hjertebekännelse hvar sommar, men herrar artisters ovana att aldrig muntligen uttrycka sig i kärleksväg ledde till för Elfan mycket ledsamma missförstånd både i Grez och vid Rivieran.

Slutligen skulle hon slå sitt stora slag med en utställning härhemma.

Då kastade sig — såsom Otto sade till komministern hemma i Solhammar — alla de stora tidningarne (och de små med för resten) öfver henne som om de aldrig i sitt lif vetat hvad konst och talang var. Den ene recensenten rådde henne att med någon ringa tillspädning omändra sin »Höstdag i Normandie» till en biblisk tafila öfver syndaflo den, en annan yttrade om en särdeles vacker tafila öfver verkligt bibliskt ämne: »Den

heliga familjen»: »Hvarför spara på en gryta och en stockeld, när man i allt öfrigt har zigenarlägret komplett?»

Elvira dukade under för slaget och rustade sig för resa till Byköping, der hon fått länsstyrelsens tillstånd att anordna ett lotteri på sina konstskatter. Men först skulle hon mottaga häradshöfding Gillberg, som bedt om ett enskildt samtal, bedt med en febril ifver, som inte gerna kunde missförstås. Han var, det fann hon nu, den förste, som egentligen låtit henne känna hvad det vill säga att älska.

Min Gud, der var han ju!

Så fattade han hennes små händer, tryckte dem varmt och hviskade:

— Mitt lifs lycka beror på det svar ni nu ger på min fråga!

— Ni . . . kan . . . hoppas, herr . . . häradshöfding . . . hviskade hon matt.

— *Kan* jag det? Det var just *detta* ord jag ville ha af Emma Svans kära, äldre väninna. *Tror* ni att hon älskar mig?

Det är afton. Varm hemtrefnad utstrålar från hvarje vrå af det välkända förmaket på Ljungsåkra. Fru Ulrika har blifvit skrynklig och grå och Ottos lifslånga hjertelängtan har inte förmått göra honom mera tynande och sylfidisk. Ögonen äro mera vattenblå än någonsin, och om Elfvan velat måla ett par sådana öron som hans på en klassisk tafla öfver sjelfva hans majestät Midas, så skulle de obarmhertige recensenterna nog ropat på »öfverdrift».

Men salig apotekaren blickar med oförminskad välvilja på dem ur sin förgyllda ram, och kusin Ottos hjerta är ännu alltjemnt detsamma, hvilket måhända ej kan

sägas om Elfvens fågring, der hon nu sitter vid hans sida framför kaminen.

— Ack, Elvira, om du ändå en gång till sist ville. . . .

Häpen afbröt han sig sjelf och tittade upp. *Här*, just på *det* stället i hans hjertas bikt hade alltid i sjutton år det gäckande skrattet eller den allt öfversvämande tårefloden brukat komma, och nu satt hon helt lugn och beskedlig och hörde på med ett leende, som nästan kunde tydas som ett: »Fortsätt!»

— så kunde du ännu göra mig till den lyckigaste man i världen. *Vill du*, Elfvan?

Hon hvarken grät eller skrattade eller sprang sin väg. Hon smög sig tätt, tätt intill honom och hviskade:

— Otto, utan dig skulle kärlekens lycka för mig evigt blifvit en gåta!

* * *

Ja, jag är nästan rädd för det.

* * *

Hur redaktionssekreteraren blef af med sin fästmö.

Redaktionssekreteraren Liljerot i »Kråkebybladet» var inte en af de tidningsmän, som slagit sig på journalistiken sedan han misslyckats med någonting annat.

Det var en skuldfri, välborstad, intelligent karl om trettio två år, bodde i dublett med egna möbler och hade gifvit sig in på publicistbanan derföre att han alltid fått beröm för sina skolkrior och A i studentexamen.

Egentligen skulle han blifvit magister, eller »doktor», som extraläroarne numera heta på sitt rena studentbetyg, eller »lektor», som de i framtiden skola heta, alldeles som capitulares.

Men han fann det bättre att utan akademiskuld och med en liten hygglig lön upplysa hela menskligheten, än att, skuldsatt och lönlös, flacka omkring på »profår» till ett tjugotal pojkars förädling.

I Kråkeby och vid angränsande jernvägsstationer var han ansedd för en qvick karl, ty han hade en gång skrivit en krönika om bagare Dahlqvist, som gaf en torgbonde två riksdaler för att han skulle visa honom hvar han sjelf bodde en lördagsmorgon tidigt då han återvände från fredagsaftonens lilla toddy på stadskällaren.

Att en sådan man inte gerna i längden kunde gå som andra personen singularis i »Kråkebybladet» var uppenbart, och i hans nattsvarta själ dvaldes också hemska planer om inköp af den, tack vare hans talang, i dödsryckningarna liggande »Kråkebyposten», samt börjande af en konkurrens på lif och död med hans nuvarande brödherre, redaktör Papperling, som också varit ett snille i ungdomen, men lagt bort att skriva annat än nekrologer öfver sina direktionskamrater i »Kreaturens vänner».

Dels för att få mynt till detta gräsliga dåd, dels för att det i allmänhet inte är godt för människan att vara allena och dels för det hon hade de mildaste blåa ögon och den läckraste lilla mun i verlden, hade Liljerot för tid och evighet, med edliga löften och ring om 20 karat fäst sig vid godsegare Petterssons på Östramo Klara.

»Den korta stund en pressens man har öfver,
När han mot ljus och sanning gjort sin pligt,
Han mer än någon annan ju behöfver
Ett hjerta, som hans eget oro söfver,
Och sporrar hans notisjagt och hans dikt.»

Så hade vännen Kalle Sundström qvädt på trolofningsdagen, och det ligger en hel del sanning deri, att nu inte tala om den hjälp ett företagsamt fruntimmer kan skänka medels motläsning vid korrekturet.

Huru ljuft, när farbror Pettersson och Klara kommo in från landet, att hasta från tullstrid och influensa-notiser till Parkrestauranten och älska och svärma vid en kopp kaffe och en half Cederlunds, och spörja om årsväxt och stutapris af den erfarne landtmannen.

Ej minst ljuft, att sedan föra upp dessa notiser såsom »bref från landsbygden», och så låta den intet ondt anande Papperling betala både kaffe och punsch i form af »korrespondensarvode».

Redaktionssekreterare Liljerot var en ung, nära nog oförderfvad man, men om sjelfve den oskuldsfulle Josef varit anställd vid landsortspressen i stad der teaterlada finnes, skulle han mer än en gång frestats att göra sin mantel sällskap.

Så hade äfven Liljerot tömt mer än ett glas Røderer med blyga ingenuer, läppjat på Chartreuse i sällskap med första älskarinnor och tagit en mörk konjak tve-männings med talangfulla tragediener.

Dock tyngde ej brott eller svek på hans samvete. Man hade rökt en cigarett, lagt bort titlarna och pussats lite, men inga qvinliga sjelfmord hade betecknat Liljerots erotiska segerbana. Om några »löften» gifvits, hade de på sin höjd gällt ett ficklån eller ett armband, ty, sanningen att säga, var det mest sällskap, hvilka rekryterade ur sömmerskornas och kyparnes aktningstvårda samhällsklasser, som gästade Kråkeby.

Men en naiv yngling känner sig ändå litet bortkommen när han som förlofvad karl träder ansigte mot ansigte med sina intimare flickbekanta, och det var inte utan en viss tanke på Klara, som Liljerot en vacker förmiddag vid elfvatiden såg fröken Laura Lundstedt kasta

sig i hans gungstol och behagfullt lägga det ena af sina små ben ofvanpå det andra och fråga om han hade cigarretter hemma.

Fröken Laura Lundstedt i älskarinnefacket vid Kratt-ska sällskapet, som just nyss kommit till Kråkeby.

— Nå, se nu inte så olycklig ut för *det*, lilla Kalle, tag hit en vanlig, lätt cigarr i stället, är du snäll!

När han stod och tände den åt henne, öppnades dörren af — farbror Pettersson och Klara, som kommit till staden för att köpa julklappar.

Fröken Lundstedt presenterades, frambar sina hjertligaste lyckönskningar, kysste fästmän midt på munnen och försvann i det hon sa:

— Snälla Karl, ä här någe nytt af Zola eller Mau-passant så skicka bort till mig eller kanske du är god kommer sjelf? Jag bor hos skomakare Kalander, som vanligt. Lilla gula rummet, du vet.

När han läst tamburdörren efter henne fick han se sin lilla Klara i färd med att försöka köra ansigtet genom soffgafveln under det hon grät som en tåkranne i röt-månaden.

— Hva' ä' dä för bekantingar *du* har? sa farbror Pettersson, och så — ringde det på tamburklockan igen.

In störtade fröken Kumlin, tragedienne till yrket och vid nyssnämnda aktade sällskap. Hon var röd och varm och arg och vacker, hade varit »kallskänka» på hotellet i Hjo och började, utan hänsyn till att der var folk i inré rummet:

— Kalle, nu är hin lös! Nu vill direktörskan ta Regina från mej, Regina i »Regina von Emmeritz». *Hon*, den tjocka, fula, otäcka flabban, som gnäller som en gris i en grind! Har du nånsin hålli åf mej så skrif och förderfva henne, säg att hon är en klunsa, en mère noble, en hexa . . . skrif . . . O Kalle, Kalle, din lilla Karin är så förtviflad . . .

Och så föll hon i hans armar.

— Bästa frö . . . hm . . . snälla Karin, sansa er! Jag har visst inte glömt vår gamla vänskap . . . hm . . . *vänskap* . . . hm . . . men se, jag är inte ensam . . . hm . . .

— För all del, *vi* ska visst inte störa. Kom Klara! sa farbror Pettersson, full af värdighet, indignation och sårad faderskänsla.

— Bu . . . u . . . uh! sa Klara och gjorde ännu ett försök med soffgafveln.

— Men *f-a-r-b-r-o-r* då . . .

— Aj . . . aj . . . ajö . . . ö . . . ö, Kalle! sa Klara.

Det tog fyra runda timmar, innan vår unge vän fick fatt i sitt lifs sol och dess dagars upphof, fick dem att följa med in på stadshuset och äta middag, fick en tidningsmans ofta rätt tunga — »jag kan försäkra farbror *rätt tunga*» — pligter mot konstens barn och martyrer nöjaktigt förklarade, fick absolution och försoningskyss vid kaffet inne i pianorummet, och slutligen fick dem att följa med hem till sitt ensliga locus, dit den intet anande Stall-Johan redan burit alla de köpta sakerna.

Jag har svårt vid att tänka mig en värre dygdig man än literatören och redaktionssekreteraren Karl Johan Liljerot, der han gick Storgatan framåt vid sin älskades sida, stötande sin spröda promenadkäpp med kraft i gatan och gifvande Gud små tysta, heta löften, att när han väl fått Klara och »Kråkebyposten» skulle allt hvad konstnärinnor hette hållas temligen kort der i samhället.

— Nej si god dag, ärade broder! En liten sexa klockan åtta? frågade direktör Kratt sjelf, som mötte på stora torget.

— Har inte *tid!* fråste Kalle argt.

Och tryckte ömt sin älskades arm.

— Hvem är *det* brevet från? sa Klara och pekade

på en biljett med vådligt sned utanskrift på Kalles skrifbord i detsamma de voro inkomna.

— Bryt det sjelf, du lilla nyfikna! sa Kalle med lugnt dödsförakt, alldenstund han trodde att olyckornas mått för dagen var rågadt, och att brefvet på sin höjd kunde innehålla ett vanligt mord-hot eller så'n bagatell.

Men hon hade inte väl fått upp kuvertet förrän hon flaxa till som en skjuten andunge och gaf sig i färd med soffan igen under högljudda snyftningar.

Farbror Pettersson läste:

»Elskade Kal!

Har vatt å sökt dej. Men inte träffas. Dericktören, den uslingen kunn int betala lön ärdentli.

Har du tjufem? Jag har rest hit på ätterkraf på kåffärten, män kann inte ge »Maria stuard» förr än ja fått ut mina klänningar.

Ja ska inte va otaxam.

Din lella

Alma.»

Literatören och redaktionssekreteraren Karl Johan Liljerot är numera oförlofvad och säger att han ämnar hålla på med det för resten af sin jordiska tillvaro.

* * *

Lilla Greta.

Länge välja och långt resa stadboherrskap, innan de finna en liten fläck ute på landsbygden, som de riktigt tycka om för några korta sommarveckor.

Snart välja och kort vandra torparfolk, innan de stanna vid den lilla jordbit der ofta hela deras lif i möda och försakelse sedan flyter fram.

Men det händer att nejden kring torparens stuga är underbart fager, så fager, att den väcker turistens af-

und och stadbons lifliga längtan. Detta är då alldeles tillfalligt, ty torparen har inte tid att se hur vackert der är och har ej valt sitt hem derefter; en alnsbred remsa för en fåra potatis är för honom mera än den mest tju-sande utsigt, en kärfve säd är honom kärare än stora ytor af blånande vatten. När lifvet vaknar i skog, när safven stiger i trädet, när små fina björklöf spricka ut och svepa kring lunden en trolsk slöja af späd grönska, då säger allt detta honom intet annat än att nu bli dagarne längre och arbetet litet bättre betaldt, nu får han femtio öre mera för hård möda från solens uppgång till dess nedgång.

Någonting annat hade tjugotvå vaknande vårar icke haft att säga Anders på Sjöbo, fast han bodde på en jordfläck så herrlig, att svenskt herrefolk fara långa vägar och ge ut många pengar för att få se det som inte är hälften så vackert, som Sjöbo, hvilket låg en mil på sidan af jernbanan der de rullade fram med ett par tusen kronor på fickan bara för att få titta litet på Guds vackraste natur.

Men matjorden var tunn på den löfkransade kullen, der den gråa, murkna stugan stod, och trångt var der mellan stenarne. Gran växte der bättre än råg; furorna voro jettelika, men potatisen förkrympt, ljungen blomstrade, men lilla Greta var blek, blek som man blir af potatis och sill-lake.

Nedanförlöt ån, som ännu i synhåll vidgade sig till en liten leende insjö. Men bonden sjelf ville der ha mjärdar och nät; för Anders torpare var vattnet således ännu magrare än ljunbacken.

Men Greta plaskade omkring i åbrädden vid den läckande, skröpliga ekan, och satt i timmar på de flata stenarne vid båtstaden och lät vattnet skölja små valkiga fötter och solen gassa på ett litet smutsigt ansigte. Längre fram, när hon förstod att hålla ett metspö och lura bort

någon enstaka, kvarterslång mört förbi bondens nät på sin krok, skrek hon af fröjd och hennes hjerta klappade lika fort, som när små fina, väluppfostrade flickor få ett helt dockskåp.

Så kom skolgången och så byttes metspöt och dåsandet nere vid åbrådden mot hacka och räfsa och fattigmansslit. Den äldste brodern var redan vid jernvägen i Norrland, den andre »tjente sommardräng», och så var der kommen en lilla-syster, som nu i *sin* tur satt på de flata stenarna vid båten och lät vågen leka med tån och solen bleka de lingula lockarna. När hon tjöt af fröjd och rusade uppför backen, hvilade Greta på hackskaftet och log: nu var det lilla-syster som lurat bort en mört för bonden.

Granskog och berghällar togo emot på alla sidor omkring Sjöbo; att »utveckla jordbruket» derom kunde inte bli tal. Mellan stenarne fanns derfore snart inte plats för både mors och Gretas flitiga hackor, och så kom der en »påskamåndag» då Greta satt nere vid båten och grät sitt farväl till Sjöbo och far och mor och Hjelma och lilla syster och de stora, flata stenarna i vattenbrynet, hennes barndoms lekplats, och hela den verld hon hitills känt.

Och så bar det af till Malmö och Seland, der egarne af de stora rotfruktsfälten betala litet mer för en fattig flickas ansträngda arbetskraft, än bönderna derhemma i socknen förmå.

När hon stod ensam med mor ute vid »stättan» med kinderna röda af allt som rörde sig inom henne vid afskedet, och så snyggt klädd, som mor någonsin förmått, blef det med ens klart för mor Stina, att den lille bleke ungen omärkligt vuxit upp till en vacker flicka. Helsan och lifvet ute i Guds fria natur hade vunnit seger på potatisen, sill-laken och det knappa brödet; den lilla kroppen hade mognat och de smala armarna blifvit runda.

— En sak vell ja si dej, Greta!

— Hocken då, mor? snyftade flickan.

— Jo, för Guss sköll skäm inte ut dej derinne!

Akta dej för karfolk, gräbba. Jaja, du vell nock inte göra dina gamle föräldrar en så stor sorg, för då

Här afbröt en strid tåreström mor Stinas förmaningar, och Greta, som till en början rakt inte begripit mor, stämde in af alla krafter och lofvade att alltid tänka på far och mor och hvad presten sagt den vintern hon gick och läste.

Och så var ungen flugen ut ur det fattiga boet, och till middagen skärs der en skifva bröd mindre än förut på Sjöbo.

* * *

På nya, granna hus göra tre år inte så lite. Inne i staden växa gatorna ut och skiftar allting gestalt på tre år. Tre år ute i det brusande verldslifvet låta rikedomar försvinna och millionärer växa upp, göra storheter och krossa existenser. Tre år äro nog att skapa en operastjerna af en liten rädd och tafatt konservatorie-elev med gänglig figur och för långa armar. Tre år kasta ofta i magtlös overksamhet politikern, som hade kammarens öra och såg ut i verlden öfver böjda ryggar.

Men på den murkna, gråa stugan i Sjöbo hade tre år föga förmått. Den lutade litet mera, plåsterlapparna på rutorna voro några fler; det var alltsammans. Körsbärsträdet hade vuxit och krusbärsbuskarna blifvit mera risiga, blåsten hade rifvit upp takryggen på ladugården en smula och »stättan» hade gärdats om. Annars var allt sig likt. Gamla ekan läckte nog värre än någonsin, men de stora, flata stenarne, der mor klappade byk och flickorna metat mört, voro alltid desamma.

Till och med så här i natten — en klar och varm

Julinatt likvisst — kunde Greta känna igen alltsammans. Men Hjelma, som hon helsat på derute i hagen, hade svårare att känna igen Greta sjelf i grå sommarkappa, hatt med plym och små fina knäppkängor, som foro illa af fukten på gångstigen.

Nu är hon framme vid »stättan». Tänk hvad mor skall bli glad! Och far med, fast han just aldrig säger så mycket. På det sista året har Greta inte skrivit hem. Det var rysligt styggt af henne, och har pressat fram mången tung suck på Sjöbo, men nu när hon kommer sjelf är ju allt glömdt.

Nu bara några steg till med de fina knäppkängorna och så handen på dörrklinkan . . . Men hvad du är blek, Greta! Ah, du har blifvit vacker, du har visst inte haft det så svårt derinne i Danmark, som man säger. Handen glänsar hvit i månskenet och är utan valk; du måtte visst haft finarbete, du?

Hvad nu? Tårar skölja öfver kinderna och du skakar af kyla i den ljumma sommarnatten? Åh, står det så till! Stackars, stackars lilla Greta!

Hon vacklade fram mot stugufaveln och stödde armarna tungt mot fönsterbrädan. På Sjöbo hade man inga rullgardiner. Derinne i den väggfasta sängen lågo far och mor. Hvad far har blifvit grå i hufvudet! Men de sofvo så lugnt. Ack, huru skall här se ut i morgon när de fått veta . . .?

I soffan vid sidofönstret ligger lilla syster. Hvad hon har vuxit! Ansigtet är ett barns ännu, men rikt böljar håret öfver kudden och i små rundningar hvälfver sig bröstet under det grofva linnet. Så har Greta också legat i den soffan en gång, fattig, höljd af paltor, med blaggarnslinne; men åh, om hon kunde gråta sig tillbaka dit, skölja bort de tre åren med blodstårar!

Hvad skall lilla-syster säga i morgon? Männe också hon skall förstå . . .?

Nej, nej, de skola aldrig få veta det, *aldrig!* Tyst, som hon kommit, skall hon smyga bort igen. Anders på Sjöbo och mor Stina skola aldrig få veta, att deras stackars barn stått och blickat in till dem genom rutan. Sof lugnt, lilla-syster! Du ska inte behöfva skämmas i byn för Greta!

Hvarthän? — Lika godt; bara bort, bort igen. Ännu var hon ung, ännu hade hon något qvar att — sälja. Det . . . det der andra . . . ja, det gick väl öfver och sedan . . . Blefve det *för* svårt så slumrade hon väl in en qväll med den hvita, runda halsen på en jernvägsskena, och ingen skulle sedan i det krossade stoftet känna igen lilla Greta på Sjöbo . . .

Häftigt hade hon rest sig från sin lutande ställning mot fönsterbrädan. Hastigt hade de små knäppkängorna gått några steg framåt »stättan». Här hade mor stått den der påskmåndagen. Hur var det hon sa? »Du vell nock inte göra dina gamle föräldrar en så stor sorg, för då . . .» — Ja, hvad då?

Nej, det fick vara. Hon var så trött, så dödstrött. Hon orkade inte ut i verlden, i smutsen och eländet igen. Sakta, halft omedvetet gick hon ned till sin barndoms lekplats, till båtstaden vid ån. Ett stycke ofvanom de flata stenarne var en mjuk tufva. Hon slet af hatten med den fina plymen och den grå kappan, tog af de små spetsiga kängorna och förde foten fram och åter i vattenytan som förr. Det var ingen liten ful fot med mörka valkar nu; det var en hvit, läcker, högvrstad fot, som skalf för vattnet.

Ja, *så* blef det allra bäst! — Häftigt knäppte hon upp trikålifvet och kastade det på stranden bredvid kappan. Det kunde lilla-syster få. Och så gick hon ut midt i strömfåran, der vattnet började lyfta henne, och det mörka, det oändligas fasa grep henne och pressade ett ångestrop från bleka läppar. Så förlorade hon fot-

fästet, hufvudet föll tillbaka, och med en sista blick fannade hon den gråa, mossbelupna stugan deruppe. . . .

Klara och skarpa falla morgonsolens strålar in genom trasiga rutor. Anders på Sjöbo sträcker mödosamt på gamla trötta lemmar och mor Stina skyndar upp för att leta fram en gammal bröds kalk till kernmjölken.

Så sitta de tysta och trötta och doppa skeden långsamt i bleckbunken, de två, som äro för gamla och slitit för hårdt i sin dag för att känna sig riktigt vederqvickta af den korta sommarnattens hvila. Den ena dagen går som den andra under sträfvån att nära ett lif utan glädje; och framåt, så långt den trötta tanken når, finner den intet annat än samma slit och släp, samma kamp mot nöden.

Men nere vid åbrädden, med det gullockiga hufvudet på en af de stora, flata stenarne, der liten Greta lekte och mor Stina brukar klappa byk, ligger en ung, hvit qvinnokropp, som strömmen fört dit. En liten rosenfärgad tå leker i vattenbrynet och en sjaskig flick af en blå sidenkjol gungar på vattnet som ett flöte. Och på den höga barmen lyser Julisolen genom ett galler af fina, solkade spetsar.

Det är liten Greta, som lekt ut vid åbrädden, som alltid var henne så kär, och när far kommer för att ösa ekan och ro öfver viken bort på dagsverke, skall han godt förstå, hvarför inte tösen på så länge skickade hem något bref till de gamle på Sjöbo.

* * *

En skilsmessoprocess.

De hade kommit ihop för unga och hade det alldeles för bra i det världsliga, det var hela saken. Han fick åttitusen efter sin far — och det var pengar på den tiden, i början på sextitalet — och hon hade tjugofemtusen arffallet och lika mycket att vänta när vår herre ville kalla hennes mamma.

Inte för det ungt folk bör plågas allt för illa, men det är inte utan, att när en ung, fattig karl och en flicka utan mojenger först få gå i ett par år och sucka och vara i hjertängslan för att inte motparten håller af henne eller honom, och sedan i några år sitta och ängslas för ett litet bo och något att lefva af, så liksom svetsas två hjertan fastare ihop, och lyckan af att få vara tillsamman skattas högre i samma mån hon varit svårare att vinna.

Men Richard Berg och Anna Klarstedt de visste inte hvad det vill säga att gå och se på en, som man håller af, i årtal och tänka: »Ack om . . . men så lycklig blir jag nog aldrig.» Och inte visste de heller huru kära en uppfiffad auktionsoffa och några stolar i ylle kunna bli, om man fått sträfva och spara för dem i ett halft år. När de blefvo kära, så var det som att tappa en oljelampa i en tunna krut; det blef förlofning och gifte och salongsmöbel i sidendamast inom fyra månader.

De voro som ett par barn. Han var ju också bara tjugotre år och hon aderton. Hon ilade genom trädgårdsgångarna, skrattade och skrek, och han luffade efter och höll henne i hårflätan och lekte häst. Och när de spelade krocket, grälade de som ett par skolpojkar tills Anna grät och Richard bad om förlåtelse och gick efter hennes klot i buskarna; och så kysstes de och skickade trädgårdsmästaren efter bigarråer.

Ständigt voro de tillsammans. Herre Gud, det är

ju heller inte meningen annat, när man är man och hustru, och inte behöfver en liten godsegarinna sitta och sucka som en styrmansfru. Men den som sjelf varit en smula gift, vet ju bäst huru innerligt rart det är när man och hustru träffas, efter att några timmar ha skött hvar och en sina pligter. Ja, om man nödgas skiljas för några dagar, veckor eller ett par månader, så kan en gammal menniska sen känna sig rent som nygift, bara hjertat är ungt och varmt af sig.

Men man kan få för mycket äfven af marängsviss och blanc manger, fast Gud skall veta det är en både lätt och god föda. Så är det också med det eviga kysandet, smekandet och klabbandet mellan äkta makar. Det skall vara uppehåll i det som allt annat. Men herrskapet Berg de gingo, lekte, redo, seglade, åto, sofvo och läste ständigt tillsammans, och om en af dem blef illamående, lade den andre sig på en chaislongue bredvid och gnällde värre än den sjuke.

Det blef öfvermättnad till sist, och då började man att lefva om med grannarna för att få litet omvexling. Fru Anna kunde inte hjälpa att hon var ung och vacker, att ögat spelade och munnen log äfven när Richard var utom synhåll. Så blef der svartsjuka, sinnesstorm och tåreregn, försoning och, *naturligtvis*, större kärlek och lycka än någonsin.

Sådana der försoningsscener äro storartadt ljuftva, och när ett litet rödt ansigte med sitt majregn så sakta smyger sig till kinden och plaskar ut sitt salta öfverflöd på skäggstubben, tycker man kanske att hela tillställningen inte är just så galen. Men det händer att hjertebandet skörnar af den myckna fukten och att orden bli hvassare och mera sårande för hvarje ny scen.

Så kom det verkligen en dag då i en bråd vändning ordet — »*skilsmessa*» uttalades. Det var visst hon som sa det, naturligtvis utan mening, och begge två

blefvo så förskräckta när det uttalats, att de bums flögo i hvarandras armar alldeles utan de vanliga försoningspreludierna och snyftade: »Förlåt, förlåt! Jag var vansinnig.»

Men det finns saker, som man inte ska leka med, och halfannat år derefter hade de två, darrande af skam, fått sin presterliga »varning», och stodo redo att vid häradsrätten fortsätta den sorgliga procedur, hvars blotta namn så nyss förut fyllt dem med obetvinglig fasa.

Det var dem sjelfva alldeles ofattligt huru det *kunnat* gå derhän. När de nu faktiskt skilts, Anna rest hem till sin mor och Richard gick ensam på Ekeberga, fylles deras hjertan af onämbar ångest, och i sömnlösa nätter vredo de sig under grubbel på huru allt skulle kunna bli godt igen.

Men *nu* hade också skammen inför världen och stoltheten mot hvarandra kommit med i spelet.

Det var en kulen oktoberdag då enkefru Klarstedts något ålderstigna kupé rullade fram mot Kraketorps gästgifvaregård och tingsplats. Djupt inne i venstra hörnet satt Anna och skalf under hysterisk gråt.

— Se så barn, lugna dig! sa mamma och sökte draga bort näsduken från Annas ansigte.

— Låt mig vara, mamma, det blir ändå min död, snyftade Anna och pressade händerna konvulsiviskt mot det bleka, afmgrade ansigtet.

Der var stoj och väsen på Kraketorps gästgifvaregård. Gårdsplanen var full af folk, tingsmenigheten rusade dit under skrik och frågor, ett par flåsande, svettskummande fuxar, med sönderslitna seldon höllos borta vid hållställen af några bland de modigaste karlarna, och på ladugårdsbacken hjälpte gästgifvaren sjelf upp hållkarlen på sin raskaste häst och skrek: »För Guds skull bed doktorn skynda sig!»

En blick på fuxarna var nog för Anna. Med ett

ångestskri stötte hon upp vagnsdörren och ilade, slagen af skräck, mot gästgivaregårdens förstuga.

— Richard, Richard! Är han död...?

Det var han inte. Men inne i det lilla gästrummet innanför hållstugan låg han, blek och medvetlös, med ett gapande sår i pannan och en våt handduk öfver den venstra skuldran.

Hon kastade sig öfver honom och ropade hans namn. Hon grät och besvor honom att säga ett enda ord blott. Men han endast qved sakta då hon rubbade kompressen på axeln.

Deruppe i tingssalen gick allt sin gilla gång. »Fru Anna Berg, född Klarstedt, mot godsegaren Richard Berg angående oenighet i äktenskapet», ljöd till sist den unge tillförordnade domhufvandens stämma. Den darrade en smula; Richard Berg och han hade blifvit studenter på samma dag.

— Barn, fatta mod, nu ropas målet deruppe! hviskade fru Klarstedt i dörren till gästrummet.

Men Anna stirrade på henne med ett så vildt, själsfrånvarande uttryck i ansigtet, att gumman blott pustade: »Å herre Gud, herre Gud!» och segnade ned på en stol vid dörren.

Först vid den gamle provinsialläkarens ankomst syntes Anna något vakna upp ur sin dvala. Med halföppen mun och återhållen andedrägt följde hon läkarens undersökning.

— Hur... hur är det?

Ute på landet känna alla människor hvarandra, och lägga sig gerna i det som, strängt taget, inte rör dem.

— Ert äktenskap hade kunnat bli upplöst lättare än ni trodde, fru Berg, sade gamle doktorn med en kall blick. Han var en man af gamla stammen och kunde inte förstå hvad två unga, friska, rika människor haft att bråka om. Men när han såg hur den unga frun bleknade

och grep ett fast tag i sänggafveln för att kunna hålla sig upprätt, blef gubben genast mildare:

— Se så, se så, intet väsen här! Att nyckelbenet är af, betyder minus, och inte behöfver han nödvändigt dö af skråman i pannan heller.

Doktorn reste, och fru Klarstedt gjorde sig i ordning att följa hans exempel. Ännu hade inte Richard slagit upp ögonen en enda gång. I långa, djupa andetag insöp han luften, och handen hängde slappt ned utmed bädden. Anna lade upp den på täcket. Han hade ännu den breda, gula ringen kvar . . . Hon såg på sin egen hand och ryckte till . . . ringarne voro borta. Mamma hade i ett ögonblick af harm dragit dem af henne och slängt ned dem i toilettspiegeln under utropet: »Intet, som erinrar om den uslingen!» Om han vaknade och finge se henne utan dem . . .

— Mamma . . .

— Ja, barn, nu måste vi resa.

— *Vi!* Hur kan du tro att jag reser?

— Men Anna då! Så som det nu är, så . . .

— Mamma, när du kommer hem så skicka Johnsson ögonblickligen . . . *ögonblickligen, förstår du, hit med . . .* mina ringar. Bed honom skynda sig!

— Hvad . . . ?

Snyftande föll Anna om moderns hals:

— Fråga inte, plåga mig inte! Om du älskar mig så haf förbarmande med mig! Gif mig dem!

— Ja, det säger jag då, att sånt här kan ta lifvet af en gammal människa! jemrade sig gumman, men klef utan vidare protester ensam upp i vagnen.

Timme efter timme mälde dalklockan derute i hållstugan med högljudda knäppar och skrällande slag. Ännu intet lif i det bleka anletet derinne. Ännu samma prägel af förtviflan och spänd ångest i det andra ansigtet, som lutade sig öfver bädden.

Hon tänkte på natten före bröllopsdagen. Huru hon, tyngd af de stormande tankarnas här, slutligen slumrat in vid ett-tiden, men genast väckts af Richard och några af marskalkarna, som bildat kvartett och helsade bruden med tonerna af: »Klara stjärna, du som strålar...»

(Hu, hvad den röda strimman, som sipprade fram genom kompressen, lyste bjert och hemskt!)

Qvällen derpå hade de setat på balkongen till det lilla fridfulla jernvägshotellet i Helsingör. Huru grön lyste icke bokskogen derute på Seland, huru glittrade ej sundets våg! Frun dernere stängde farstudörren. Banvakten uppe vid jernbangården stängde portarna och gick hem. Nedanom dem slöts det sista fönstret, och så voro de då ändtligen ensamma, alldeles ensamma med hvarandra. O hur saligt lycklig och rädd på samma gång hon var! »Nu börjar det bli kyligt, Anna!» hade han sagt och rest sig, och rösten hade haft en så underlig klang. »Nej, Richard, ännu litet, här är så vackert!» Och så hade han satt sig igen och med stormande häftighet slagit armen om hennes lif...

(Och nu ville de skiljas för alltid... aldrig träffas mer... aldrig smekas mer... aldrig leka med den långa, blonda flätan... aldrig ila i kapp genom skogen på frustande fålar... åh...)

På morgonen vid kaffet i den lilla röda salongen i hörnet mot Marienlyst och Hamlets graf... Åh hur hon rodnade och gömde sitt lilla krusiga hufvud vid hans breda, varma bröst... huru fåglarna sjöngo och gamla Kronborg stod som på parad vid deras bröllofsfest...

(O, Gud, hvad han är blek! Blir det då aldrig dag?)

Sen kommo många, många andra morgnar derute i det egna hemmet. Ett luftdrag kom gardinen att röra sig, en frisk sommarfläkt smög in i rummet, och

innan hon visste ordet af föll ett blomsterregn på täcket, på hufvuddukken, på systrarna å rosiga kinder. »Vak upp lilla sjusofverska! Jag har redan varit ute en hel timme!»

— — — — —

Men nu var det *han* som sof, sof djupt och tungt, som ville han aldrig vakna . . . och om han vaknade . . . hvad sedan?

Dörren knarrade och en rufsig, linhårig pigga stack in hufv'et:

— Här ä ett litet skecke-bå te frun frå hennes mamma.

— Gif hit! — Der voro de, glänsande, breda, präktiga som på trolofnings- och bröllopsdagen. Med feberaktig ifver tryckte hon dem på fingret. Ännu hade hon rätt att bära dem, *ännu* var hon hans, huru han sedan månede besluta . . .

Men han beslöt ingenting. Han öfvervägde ej, han gick inte till rätta, han grämde sig icke; hans stolhet smalt, hans hjerta brann och hans armar öppnade sig, svaga och darrande ännu, då han slutligen i den nya dagens första gryning slog upp sin blick och fick se henne, som han aldrig upphört att älska, sjunka ned mot hans bröst med strålande, fast tårskymda ögon, och hörde henne snyfta:

— *Åh Richard, Richard . . .!*

* * *

Stina i Hornary, som va toset ätter gäsivarns Olle.

(Kalle på Skogen berättar.)

Uttå all den krankhet, som Herren pålägger en menniska, ä kärleken vesst å sannt den illakaste som finns. Defteri ä nock besatt så länge den påstår, å Gu hjelpe den halsaknysta, som den sätter sej i, för min here hade den i tu'r sen så han ble nöjder. Men på en tu eller tre vecker bler der då antingen lif eller dö å bå defteri å magaplåga; men si kärleken, den ä som apostelen säger: »den vänder aldrig åter», äss den ä å den värste sorten.

Många toseta gräbber har jag sett springa ätter karfolk, å många som hatt bra lite för sett besvär; men så toset som Stina i Hornary va ätter gäsivarns Olle, då har ja allri varsnat nå'n mer. För di meste qvenfolk uttå bå bättre å sämre folk så ger di hundan *hvem* di får, när di bler lite te åren, bara då ä en kar å då ä lite vuret, men Stina hon höllt i mä *en å samme*, tosingen, så hon gjore. Å dä sa prostens Efraim en gång på ett höstagille, att dä ä den värste kärleken å allihop, den som inte äxmerar mer än *en endaste*, för ä en gräbba gla ve pajkar så der i allmänheten då bler då allri så svårt, då blir der allti någon lindring.

För resten va Stina bå fin å grann. I ansektet va hon som en leljekovalje å på håret som dä finaste tågegarn, å va ett slags hushållerska eller innepia hos enkemannen i Brantelida. Enkemannen bjudde na tag på tag te å ble *hans* qvenna, å hennases fattie föräldrar di tiggde å ba na »ta sett förnuft till fånga under trons lydno», som prosten sa te patronen på Brunskog när patronen svor på att här inte finns nå't helvete. »Dä tvifla te minst-

ingens inte dina stackars törpare på», sa prostens Efraim, som alltid va en stolle.

Men ju mer di ba na ta enkemannen, dess värre grinade Stina å sa: »Tvi fan, töcken I att en ongdomsflecka kan ha en tocken, som snusar så der setter i liknelse som ett äpplahus unner näsan för jemnan!»

Men måtro när gäsivarns Olle kom åkanes förbi Brantelida mä såna der kappsäckagrossörer, di kallar, då sto hon på farstubron å neckade och grinade så munnen höllt på å gå opp i hårbenan på na äss inte örnalapparna hade genat.

Te sist när Olle, som va en go'sinter å qveckställder here, inte vannt å fri sej för gräbbetosingen på sätt eller vis, ble di liksom bekanta eller »trolofvade» som herrskap kallar 'et, å då va Stina så gla så hon alldeles illvrålade när hon geck ätter kriaturen om qvällarna. Om daen arbetade hon åt enkemannen å om nätterna väfde hon åt sej sjelf å la på bleke den ena räckan ätter den andra, för hon ville visa gäsjiverskan, att fast hon bara va en skraddaregräbba så skulle hon inte klifva rent barskrapad i bru'säng.

Så en da' kom Olle te mej när ja lå å bötte fähustaket.

— Kalle, du som inte frågar ätter hva du gör å allti har hatt godt å truten, du kan göra mej en rejäl betjening, sa pajken.

— Hva skulle dä va? sa ja.

— Mor har ett skönt vammal i väfstolen, å ja vånnade tusan om du finge en tröja å dä, äss du velle gå ett litet äranne.

— Dä ä väl inget oärlitt, Olle?

— Nä Gu bevars, d'ä bara som så att far hade bu från Tjursbacke marken att nämndamannen i Mo har en gräbba, som han inte vånnade om han släppte te vårt te å ble min qvenna.

— Ska inte *du* ha Stina i Hornary?

— Jo, Kalle lelle, vesst skulle ja dä, men nämndamannen skeckar sextitusen daler, ett par stutar å en brun märr mä sin gräbba, å en vore väl inte en kresten menska äss en inte tackade för ett tocket tebu.

— Ja, hva ska ja göra ve den saken?

— Jo, du kan gå te Stina å göra opp mä henne, för ja ä rent som lite rädder för na, för der ä ett lett illvett i den gräbban. Bju na tretusen å en selkeduk.

Inte för ja tötte om kumsjonen, men en vammals-tröja kan en inte tjena hvar da', å ja geck te Brantelida morronen ätter.

När ja hade språkat lite hit å dit mä gräbban så sa ja:

— Du ä allt bra glaer ve gäsivarns Olle?

— Ja, Kalle lelle, så glaer ä inte en kattunge ve söta mjölk som ja ä ve den pajken, sa hon.

— Dä va tusan! Ja måtro där ä *flev*, som töcker om den herastöttingen.

Å så remeterade ja opp hela paschasan, å tötte att tretusen var hederlitt bjutt, alldenstunn Olle inte skämt ut na hvasken mä ett eller annat, utan hon va lika rejäl gräbba som när di ble bekanta.

Gräbbestackarn la hutet i näfvarna å snöftade så hjartat kunne bresta, å när ja nämnde di sextitusen, stutana å märren röckte hon te som om hon fått en piskerapp. Stackarn, der förslo hennes väfräcker inte långt!

Te sist lötte hon opp hutet å sa:

— Helsa Olle å tacka för hva som har vatt, men pengar tar ja inte för min fästeman. Dä vore stor synn å skåra di sextitusen.

När ja velle gå nu sen äranet var uträttat, grinade hon te mett i gråten och sa:

— Sett lite, Kalle, män kaffet klarnar! Du ska väl ha dej en bönemanskopp, fast du friar på dä afvia viset.

Gu hjelpe mej skändes ja inte som en tjyf, der ja satt på söffelocket å to spanderning å henne. När ja sen tackade för fågnaden sa hon:

— Helsa Olle löcka te, men säj honom att om dä annra geftet inte skulle ble å eller vår Herre kalla gräb-ban i Mo eller nåt oförmodadt hända, så glömmer Stina i Hornary honom *allri*.

Pengar ä en go Herrans gåfva, men inte allti för di löckan mä säj. Teminstingens inte te gäsjivarns Olle, som to an hemmanet när gamle gäsjivarn do. Han odlade å han byggde för di sextitusen, å stutana va snälla å väl tamda, så *der* var inget fel, å den bruna märren flöj som ett stjernskott bara en rapplade på kärrehjulet mä piska-skaftet, å va lätt å sko å lätt å ta när hon geck på bete. Men *gräbban*, som han feck te på handelen, hon va ett hår å den lee, å Olle han hade sina krusade dar, å rike-
domen velle inte heller stå bi, för han spanderade för möcke på kappsäckagrossörer, å di betalte inte mä annat än duskålar.

Te sist do Olles qvenna, å Olle hade inte väl lagt två sexstyfrar på hennas öjnalock å ullsaxen på bröstet, förrn han skeckade å mej ätter Stina te å ta vara på huset å barnen.

Då trodde gräbbestackarn, kan veta, att hon ändå te sist skulle få ble Olles qvenna, men när sorgåret va gånget gefte han sej i stället mä en enka från Berga socken. Då vannt ja inte hålla mej länger, utan sa te Stina på sjelfve körkebacken:

— Dä va en rackare, som inte to dej nu heller!

— Han *velle* nock, Kalle lelle, men hybeteksränterna va för svåra. Han måste ha en qvenna som hade nära styfrar, sa' Stina å tuggade på snippen på hueduken mä gråten i halsen.

Men dä hemkomstölet rent som knäckte Stina. Dä va hvasken brygganet eller bakanet som to na, men för-

smädelsen att tag på tag se Olle stryka sej förbi te annra qvennfolk.

Veckan ätter to hon på fartyget i Halmsta te Amerikat.

Somlia redar sej mä lite nock. För annra hjälper dä inte om di har sån tur mä gefte så den ena rika qvennan dör ätter den annra. Olle ble enkeman en gång te, men affärderna va klena, å te våren skulle der ble auktion på hemmanet.

Olle geck som i en dröm å tittade på hur alltihop geck tell sin undergång. En gång hettade drängen honom på loslinnet mä en töm i näfven, å en gång så barnagräbban hur han plockade te sej en täljeknif när han skulle lägga sej.

På sivintern i tu'rsen kom Stina hem från Amerikat i hatt å kappa å regnparaply som den finaste mamsell. Hon hade fem läderkappsäckar stora som små pär-kister, å den ene sa di va full bara mä sedlar å hanskar å guttaparkagaloscher, å hon hyrde fastukammarn te körkevärdens och ble bjudder te prostens hvar vecka.

Hon va inte värst späd nu länger, men fin som en prostinna, å dä varsnades knappt att hon hade nära hvita hår ve örnsnippana.

Men gäsjivarns Olle va bleen skalli som en sängaknapp å kroki i ryggen och hade den röaste näsa i hele socknen.

En da geck hon in i hållstuan, la näfvarna på axlarna på Olle, tittade honom in i öjnen å sa:

— Ä ja goer nock nu te dej? Ska du nu allri svika mej mer, äss ja tar dej?

Då satte Olle te å lipa å bara la hutet på hennasas sidenklädda bröst, så barnagräbban sa att hon inte vet hocken som sken likast: Olles röa näsa eller Stinas gullklockekedja.

En gång långt ätteråt vannt ja inte låta bli å säja te henne:

— Stina va allt grömt beskeli, som to gäsjivarn te sist sen han gått å hasselerat mä na i så mönna år.

Då grinade hon mildt å grannt å sa:

— Hva velle ja göra, Kalle lelle? Ja reste tusen mil å så bå engländare å tuskar å spanjorer, men allri vannt ja glömma gäsjivarns Olle!

* * *

Hur hon bröt sin tro.

»Fästman» och »fästmö» hade de varit så långt de kunde minnas tillbaka.

Hans första erinran om sin egen tillvaro var från en blåsig dag i Maj, då nyklädda björkar nickade och hviftade alldeles förtvifladt med blekgröna hufvor, och fint duggregn bet in i späda kinder. Vagnen hade kört fram för trappan på Stora Hagerum och Emil hade fått följa med far och mor till moster och morbror i Tuna.

»Tyst, tyst!» varnade pappa och »Hur är det med frun?» frågade mamma oroligt då de kommo fram. Och så smög man på tå in i sängkammaren, och der låg moster, litet blek förstås, men strålande glad, och i ett hörn stod en besynnerlig liten säng, mindre än Emils egen, som en flicka hade att guppa upp och ner på ett underligt sätt.

Mamma föll moster om halsen och snyftade: »Gudskelof, gudskelof!» men pappa bara log sitt stora, breda löje, gick bort i vrån, lyfte på floret öfver den lilla badden och sa: »Kom hit Emil, se här har du en liten fästmö!»

Ett litet rödt, ömkligt ansigte med stora, blå, förvånade ögon stirrade mot honom, och när han sen blef äldre fann han att det der lilla ansigtet var hans allra första minne i lifvet.

Fästmannen var fyra år, fästmön tjugofyra timmar.

Af de första pojkårens tafatta, drumliga skygghet för små flickor, som så der bortemot konfirmationstiden bytes i stilla, fånig tillbedjan, för att sluta med förstulna kyssar bakom buskar och plank, hade Emil ingen olägenhet. Hans lilla kusin var vid hans sida i vagn och båt, till häst och fots, på bergens toppar och i skogens snår; någon annan flicka fanns inte till för honom på jorden, och Emil var för Elvira inbegreppet af allt käckt och godt, allt roligt och gladt i hela vida världen.

Då Emil blef student och Elvira »läste för presten» hade de varit »fästefolk» i femton år.

Det lilla röda ansigtet hade under tiden blifvit fagert, med grop i kind och lock öfver panna, och ynglingaögon började tindra när de mötte blicken ur hennes blå ögon. »Bry dig inte om *henne*; hon frågar inte efter någon annan än sin kusin!» varnade vännerna från Hagerumstrakten.

Moster dog och morbror dog; Tuna såldes och Elvira höljdes i krusflor och dränktes i tårar. Deras regn mognade den unga rosen, barnalöjet dog på svällande läpp, och när Emil härnäst kom hem och med ett: »Kära lilla Vivan!» som vanligt ville slå armarna om hennes hals och kyssa den lilla röda munnen, hejdade han sig sjelf inför den unga damen i långa, svarta klädningen och lät kyssen hamna högt uppe bland blonda lockar.

Lilla fästmön hade blifvit qvinna.

De pratade mindre än förr, de sprungo ej mer uppåt bergen med arm om lif och blick i blick; men Emils öga blixtrade då Vivan kom in i salongen, och Vivans kinder purprades så fort man nämnde hans namn. »De

börja vakna», sa mamma. »Det går bra», trodde pappa. Så en qväll kom Vivan in i hvardagsrummet. Moster var ensam. Vivan kastade hatten på soffan och gömde hufvudet vid mosters bröst.

— Gud välsigne er, kära, älskade barn!

— *Hvad . . . ?* moster *vet* då . . .»

— Det har jag vetat i många, många år.

— Det är omöjligt, moster, Emil har ingenting sagt förrän i qväll.

— Men jag är hans *mor*, ser du.

Och åter ilade de öfver viken i snipan som förr, och åter såg trasten i hängbjörken uppe på berget dem komma med arm om lif och blick i blick.

När Emil tagit sin examen, skulle hela världen få veta deras lyckå. Liksom om inte hela världen visste den förut!

Men i tankarna byggdes bo och reddes rum. Mamma hade inte linneutstyrseln på långt när färdig, och pappa tänkte inte på åratals säga upp pengarna, som skulle vara till bosättningen, men Emil och Vivan voro redan i full fart med att möblera både matsal och salong.

På morgonen kunde han finna henne i syrenbersån med tankfull blick och mulen panna.

— Store Gud, hvad *är* det, Vivan!

— Ingenting, kära du.

— Men du ser helt bekymrad ut?

— Det kan väl hända.

— Vivan, är du säker på att du älskar mig? O, jag blir förtviflad när jag ser dig så!

— Ack, Emil, om vi ta mammas rococobord i kabinettet, hvad ska vi då ha midt emot etagéren i salongen?

Annat slags bekymmer kände hon ej.

Och så räknade och ritade och byggde de i tankarna sitt hem, lyckliga som fågeln när han med qvist i

näbb och vårsol på ilande vinge flyger till lunden der hans rede är gömdt.

Under terminen fingo de lefva på minne och hopp, på tankar och bref; men examen, tiden då de för hela verden skulle jubla ut sin fröjd, kom allt närmare.

Nu var det näst sista terminen. Emil hade brådtom; han arbetade natt och dag. *Hur* brådtom han hade kunde man se deraf, att inte ens brefven till Vivan fingo sin vanliga längd. Möblera och dekorera hann han ej alls med längre; det fick hon göra på egen hand. Nå, det gjorde hon också; i det lilla lockiga hufvudet ordnades rum efter rum, och när de alla voro klara, började hon lefva i förskott deras blifvande, ljufva, solbeglänsta lif.

Man finge ställa sina yttre fordringar anspråkslöst nu först. En liten juristsyssla i residensstaden vore ju nog till en början; de hade ju egna pengar att hjälpa till med. Så ville Emil nödvändigt ha »juridisk byrå» också. Hvad skulle det tjena till? Jo, han ville inte lefva nästan uteslutande på hennes arf. Stolte, stygge, envise, älskade lille fästman! Nå, praktiken blefve då väl inte så stor till en början; de skulle nog få rå om hvarann rätt mycket. Så vunne han befordran och blefve bemärkt. Det var inte möjligt annat. Ack, då finge han ju mindre tid för sin lilla hustru, men hon ville vara förnuftig och stark. Borgmästare och riksdagsman! Blef inte en sådan landshöfding härom året? Ä fy fy! Hvad i all verden skulle de med det! Att älska och få vara tillsammans, *det* var lifvet, hoppet, framtiden; allt annat var ringa.

Då han kom var han mager och allvarsam och hade fått något så märkvärdigt stilla i sitt väsen. Hade han varit sjuk? Nästan; han hade arbetat så att han hållit på att gå åt. Nästa termin vore det färdigt.

»Färdigt!» huru lugnt, nästan trött han sade det. Nå, men så jubla då, Emil! »Färdigt»; — har du glömt

hvad det ordet betyder för oss? O så trött och förbi han måste vara!

Han hvilade sig hela julen, men blef inte densamme för det. Det var aldrig *han* numera, som kom med ritningar, planer öfver våningen, ändringar och förslag. »Ja visst, min älskling» — »Det blir ju alldeles utmärkt» — »Min Vivas fina smak sviker aldrig», det var alla de strån, med hvilka han kom till redet, som hon byggde med så jublande fröjd.

Nå, det kan ta sin tid att lyfta själen från kansliexamen, men det går väl omsider.

Smågnolande sprang hon upp för den breda trappan, upp på sitt eget lilla rum. Tyst, hvad var det inne på *hans*? Snyftningar . . . hvad? Dörren stod halföppen, på den lilla chaisongen låg Emil framåtlutad och grät. *Grät...?* Hon skulle redan legat i hans famn, om icke hennes fötter lästs fast vid golvet af häpnad. En sorg, som inte *hon* fått dela! Hade posten kommit? Nej, för tio minuter sedan gick han dit upp, lugn och glad . . . Glad? Åhnej, men se så der som han alltid var nu för tiden. *Sedan* hade ingen underrättelse kunnat nå honom . . .

Chaisongen stod tätt vid dörren och eftermiddags-solen lyste klar in i rummet. Hans hufvud var henne helt nära. Hvad var det han höll i handen? Ett porträtt, bilden af en kvinna . . . en *annan* kvinna . . . och den grät han öfver!

— — — — —
— — — — —

Huru hon kommit in på sitt rum visste hon inte. — Var det då *slut*, hela hennes lif, all hennes glädje? Nej, nej, hon *ville* inte, hon *kunde* inte vika; hon skulle hålla honom fast, med hela kraften af sin kärlek, med pligtens band, med löftens helgd, med far och mor och barndomsminnen. Aldrig, aldrig skulle hon släppa honom ifrån sig! Det vore förödmjukelse. Nå väl, så *ville* hon

då förödmjuka sig, låta grusa sin lycka, ty aldrig kunde det bli som förut; — men vika, ge bort honom, släppa honom ifrån sig — *nej*. Det måste vara ett sinnesrus, en öfvergående passion, som snärjt honom i sina bojor; de måste brytas; — hvem i all verlden kunde ersätta honom Vivan, hans egen lilla fästmö från lifvets första morgonstund!

Men de nya bojorna tycktes vara starkare än så. Terminen gick, examen togs, men Emil var densamme, *nej* vecken i pannan voro djupare, blicken än mera slocknad, hans helsning ännu litet ljummare än förr.

Då — ref Vivan sönder boet, som hon byggt på i två och tjugo år. Strå för strå strödde hon redet ut för alla himmelens vindar, och för hvarje strå följde ett stycke blödande hjerta med.

Men qvinnorna göra sällan någonting till hälften; de gifva helt, med fulla händer åt den de älska. Skulle hon då gifva honom lös, så skulle det också vara hon, helt och hållet *hon*, som gjorde det.

Och åter gingo de en qväll med arm om lif och blick i blick upp till hängbjörken vid bergets krön. Men hans blick var skum och försökte ljuga.

— Ja, nu Emil, stå vi vid målet.

— Ja, den gamla björken, Vivan.

— Nej, jag menade inte den gamla björken, Emil, jag menade det unga hoppet, vårt barndomshopp . . .

— Ja, Vivan, och när du vill, låta vi verlden veta vår . . . lycka . . .

— Ack Emil, det är så svårt att säga dig hvad jag nu vill. Jag blyges inför dig; det är den svåraste stunden i mitt lif, denna, och du kommer att anklaga mig, bittert, oförsonligt, måhända . . . jag . . .

— Hvad . . . *Hvad* i himlens namn menar du?

— Tänk om mig hvad du vill, Emil, *nej*, tänk ej

allt för illa, döm ej allt för hårdt, men jag kan . . . kan inte bli din hustru.

— *Vivan* . . .!

Det kom för plötsligt, för häpnadsväckande att vålla honom någon glädje genast. Hans första känsla var förskräckelse i tanke att hon upptäckt hans hemlighet, den nästa, när han trodde detta vara omöjligt, förödmjukelse och harm öfver att hon fäst sig vid en annan. Hvad annat skulle vållat detta?

Sådana äro vi; vi erfara en smärtsam njutning af att tro det hjerta, vi kastat bort, fortfarande höra oss till.

— Yrar du eller har någon stulit dig ifrån mig?

— Nej, Emil, ingen håller jag så kär som dig, men jag har förblandat vår innerliga tillgifvenhet från min första stund med *den* kärlek, som bör råda mellan man och qvinna för att bygga och bo tillsamman. Det är allt . . . Förlåt mig och gif mig lös! Kanske . . . kanske om du noga pröfvar ditt hjerta, är det likaså med dig?

Hon såg upp emot honom. Hennes ansigte var likblekt och de blå ögonen stirrade stelt framför sig. I hans blick sträfvade viljan förgäfves att hänga sorgedok öfver en inre brusande fröjd.

— Hvad *jag* känner eller icke känner lär väl qvitta dig lika nu, tänker jag, *Vivan*, efter den bekännelse du gjort. *Min* harm behöfver du ej frukta för sveket mot din barndoms och ungdoms brudgum. Ack *Vivan*, detta kom så plötsligt; jag måste vara ensam, ordna mina tankar och söka återfinna mitt eget jag i det kaos, i hvilket du störtat mig då du bröt din tro. — Farväl!

Hon vacklade och stödde sig tungt mot hängbjörkens hvita stam. Offret hade varit henne för stort. Hon höll på att snyftande kasta sig i hans famn, bekänna allt och tigga honom att taga henne åter.

Då gled ett moln ut öfver månens blanka skifva och hon såg hur ros efter ros rann upp på barndoms-

vännens bleka kinder, hur blicken tändes af strålande hopp och huru de ljugande orden ej förmådde skyla öfver hans inre fröjd, en fröjd, liknande den som väckes af nåden på schavottens trappsteg.

Då kom den kvinliga stoltheten den offerande kärleken till bistånd, och med öfvermenschlig kraft tvang hennes vilja de askgrå läpparna att öppna sig för ett tonlöst:

— *Farväl!*

* * *

Höststorm och juglädje.

För få af oss är lifvet en dans på rosor, ens i rent *yttre* hänseende. Kunde vi se in i vår mest afundade nästas hjerta — en sak, som vår nästa, i fall hon liknar oss, ej alltid ens har lust och mod till sjelf — så skulle vi öfverraskande ofta finna törnen under rosorna och en skälfning af smärta under leende blick. Men jag menade nu närmast i timligt och ekonomiskt hänseende, i det som den ytliga iakttagaren kallar lycka och framgång i lifvet, och äfven *der* är det ej många, som finna vägen mellan vaggan och grafven alldeles jemnad för sig.

För alla de andre gäller det strid och kamp, för mången en hopplös och segerlös kamp hela lifvet ut, för andra en kamp med snar lön eller ock sen framgång när locken gränat och sinnet ej mer kan njuta den fröjd, hvarefter det trängtat i många år.

Men väl dem, för hvilka kampen om brödet står hårdast på lifvets förmiddag! Att *då* hafva nog, kanske öfver nog, och så — mot lifvets qväll se molnen skockas och hemmet sköflas och morgondagen förvandlas till ett hotande spöke med brist i sin uppsyn och förödmjukelse i sina spår, det är för visso en tung lott.

Den lotten hade blifvit herrskapet Sundins. Herr Sundin, eller »patron» Sundin, som landtmännen i orten kallade honom när han gjorde affärer med dem, hade slagit sig ut så der temligen, länge nog. Än hade det lyckats väl med en sändning boskap och landtmannavaror till England, och då var plånboken tjock och lille patrons anlete skinande, än gick det sämre, och då var det att ta i med nya, friska tag. Men så blefvo konjunkturerna rent förbistrade, det gick ohjelpigt omkull och herr Sundin kände att han sannolikt aldrig skulle kunna resa sig riktigt mer.

Så kom en viss frukost i det hem, som snart ej längre skulle vara herrskapet Sundins. Pappa var så tyst, så tyst och en dimma lade sig öfver hans blick när han såg på sina tre gossar. Vid kaffet började han att harska och snyta sig och fingrade nervöst på ostknifven. Mamma slog förklädet för ögonen och gick ut.

— Gossar, sa patron Sundin, det är slut för mig nu. Hvad det ska' bli af mig och mamma vet jag inte; men *ni* kan inte få fortsätta i skolan. Det är bittert att ge upp er studentexamen när två af er äro i sjetta och en i femte, men ni måste ha fatt i något som fort ger bröd. Vi få lof hjälpas åt att tänka ut något. Sen ska' jag gå och be för er hos mina gamla s. k. vänner att de rekommendera er. Samme vänner, som visat af mig den här svåra tiden. Men det gör ingenting, gossar, litet mer eller mindre förödmjukelse i en så'n här ställning gör rakt ingenting.

Gossarna blefvo bleka om näbbet och det ryckte litet i munvinklarna på femteklassisten. Men så såg han hur store bror bet ihop tänderna och sakta klappade pappa på skuldran, och så blef han karl igen.

Gossarna gingo ut, och på qvällen kommo de tillbaka.

— Nu ä' vi färdiga, pappa.

Gubben tittade upp.

Sigurd, Patron Jönssons memoirer.

— Nu ha vi fått platser allihop.

Gubben bara stirrade.

— *Jag* får komma till landtmätare Ringman. Allting fritt och hela 25 riksdaler i kvartalet, sa Axel, sextonåringen.

— Och Ernst och jag ska bli biljardmarkörer på »Svea», upplyste Frans. Och så behöfver pappa inte gå och tigga folk om någonting.

Det blef en kamp mellan stoltheten och nöden, men två dar derefter stodo Ernst och Frans i hotell Sveas biljardsal och invigdes af sjelfvaste »hofmästaren» i reglerna för de gula bollarnas lek.

Derhemma satt pappa och gjorde bokslut för 40 riksdaler stycket, och mamma stickade små nätta yllekragar för 5. Men ett bokslut tog nära tre veckor och garnet till hvarje krage kostade precis tre och femtiofem.

Höststormen hade farit fram öfver hemmet.

* * *

Det var i December. Vintersol sken klar öfver staden vid Seinen och vintervind bet nätt i hvarje liten kind, som kom ilande boulevarden framåt, de varma kastanjerna, som utbjödos i gathörnen, hade god afgång, och . . . nej, den vidare beskrifningen kunna vi ju lemna åt någon, som kanske känner till Paris en liten smula bättre än jag.

Men framåt boulevarden gick en ung man med raska steg och sorglöst sinne. Hatt och rock voro från Paris, men ansigtet och det blonda håret och den långa gestalten voro från nordén. Så spritter han till och börjar fixera ryggarna på folket ett stycke framför.

Till följe af den animala magnetismens naturlag vänder en liten fleuriste nacken till en fjerdedel, ser den unge mannen mycket väl med de ögon, som fruntimmer

bruka ha i bakhufvudet när det behöfs, och lagar till ett leende tills han skall gå förbi.

Pardon, mademoiselle! Den här gången gäller det inte er. Allt ifrigare borrar den unge mannen ögonen i ett par högväxta herrar, som gå framför, alltmera påskyndar han sina steg, går förbi dem, vänder, ser dem rakt ända in i hvitögat, sträcker ut båda händerna och ropar:

— *Ernst — Frans!*

Landtmäteriet är en nyttig sak här i världen, men dels börjar jorden bli temligen uppmätt härhemma nu, och dels kan den affären ombesörjas af hvarje ordentlig ung man, som har ett par goda ben och ett redigt, något så när matematiskt hufvud. När derfor Axel Sundin tyckte sig märka att han hade ett godt öga icke allenast för »vackra egofigurer» och »väl ordnade skifter» utan än mer för trädens fågning och himmelens skyar och böljornas lek, hade han trott sig med godt samvete kunna byta afvägningsinstrumentet mot penseln, reste till Paris och började kludda i färg i stället för att fara upp till »institutet» och taga examen. Hvar alla unga målare få medel? Ja, säg det! Fråga lärkan hvar hon ämnar tillbringa sin qväll, och sparfven hvar han tänker intaga sin middag i morgon!

En biljardmarkör, som har ögonen med sig, ser mycket utom och bredvid det gröna klädet. Ernst och Frans hade alldeles gratis inhemtat huru ett första klassens hotell skall skötas. De hade spelat »guerre» mot fattigdomen, aldrig offrat för mycket hvarken åt punsch eller »Carolina» och alltid legat »i vall» med »kritad kö» när ett godt tillfälle bjudits. Nu voro de hofmästare på hvar sitt godt hotell i verldsstaden, och de tre bröderna stodo efter åtta långa år åter tillsammans på trottoiren, alldeles som hemma i X-köping den der morgonen då

pappa Sundin sagt: »Ni måste ha fatt i något som fort ger bröd».

Det blef glädje och jubel och mat och vin och lösta tungor. Och så trängde genom gasens sken och rösternas sorl och bågarnes kristall allt kraftigare, allt mera lefvande fram helt andra bilder: två gråa hjessor öfver veckade pannor, två par gamla ögon öfver vissnade kinder, två åldrade hjertan, som skulle klappa för dem till sina sista slag.

— *Och de gamle . . . Axel?*

— Ja, det var som förut när jag reste. Smått och knappt, men så der någorlunda, Gudskelof. När jag lyckades sälja min första bit härute skickade jag tjugo francs. Då skref mamma att pappa varit sjuk. Det är allt synd om dem . . .

Frans och Ernst sutto tysta i djupa tankar. Också *de* hade skickat »tjugo francs» och trettio och fyrtyo — samtidigt med det en maskeradbäl hade kostat sjuttio och en frukost på tu man hand ute vid S:t Cloud trettiofem. Och en annan gång hela femtio francs och skrivit några vänliga rader, så att många söner göra ju mycket mindre i denna egoistiska verld. Men i *detta* ögonblick syntes det dem ändå inte riktigt nog; och inte hade de svarat på den ängsliga frågan: »Få vi aldrig se er mer?» När de nu efter många år sutto alla tre tillsammans, knä vid knä, precis som vid bordet derhemma, då trädde föräldrarnes bilder starkare, varmare, lifligare framför dem än någonsin förr på åtta år, och de sögo tysta, långa drag på glimmande cigarretter.

— F-n hvad här är rökigt inne! Det ordentligt svider i ögonen, sa' Ernst och for med näsduken ett tag öfver ansigtet.

Ingen sa ett ord på två hela minuter. Så lutade Frans sig fram och lekte med foten på sitt glas:

— Hur . . . hur står det till med schaberna, gossar?

— Åhjo, hur mycket behöfver du?

— Ungefär lika mycket som *ni*, tänker jag. Det är den 18 December i dag. Ska vi inte slå oss ihop? Ska vi inte slå oss ihop om ett julbref till de gamle?

Två seniga näfvar sökte hans under bordet och tryckte den tyst.

* * *

Två trappor upp — det är högt i småstäder det — i två små gårdsrum i X-stad sutto pappa och mamma Sundin julafton. Gubben var uppkrupen i soffan med en sjal om fötterna, som alltid voro krassliga vintertiden, och gumman lade sista handen vid kaffeserveringen. Enkelt var der och tarfligt var der, men fejdadt som i ett dock-skåp, och det föll inte brefbäraren in att ett ögonblick behålla mössan på när han klef in i rummet och sa:

— Här ä' ett »Rek» till herr Sundin.

— Det måste vara ett misstag det, herr Holmberg, sa gubben lugnt.

— Är inte förnamnet J. P?

— Jo, men det var besynnerligt . . .

Och qvittot skrefs och brefvet kom och bröts med darrande hand. Det låg en vaxel på 500 francs deri, och så var sjelfva brefvet så olikt de brådskande, visserligen vänliga, men slarfvinga få raderna, som gossarne förut skickat. Det var en fläkt af kärlek och längtan deri, och så till sist — ett löfte att de alla, om det vore dem möjligt, ville komma hem och helsa på till våren.

Gubben bara grät och strök smekande med sin skrupna hand öfver brefvet gång på gång.

— Men så lugna dig, pappa, du tål inte vid det här!

— »Till våren!» »Till våren!» Om jag också är

borta då, så vet jag dock nu, att gossarne längtade hem till sina gamle föräldrar . . .

Gumman föll på knä vid soffan och gömde sitt lilla gråa hufvud i den gamla nattrocken.

Ljusen brunno ner och det blef mörkt i rummet, men herrskapet Sundin märkte det inte. Den lille påsen secunda risgryn stod ännu derute på köksbordet och hade aldrig kommit i blöt, men herrskapet Sundin tänkte alls inte på att de glömt julgröten. Det blef ljust i kyrkfönstren och tornklockorna kallade X-stadsboarna med vigda tungor. Herrskapet Sundin orkade inte gå dit, men en så strålande glad julotta hade de inte haft sedan den allra första i eget hem.

Fjerdedagen kom ett svenskt bref till hofmästaren på hotell »Bristol» i Paris. Det lästes om och om igen af tre par fuktiga ögon, och sist på åttonde sidan stod:

»Så får ni aldrig göra mer, gossar, för då tar ni lifvet af både pappa och mig!»

INNEHÅLL.

Patron Jönssons memoirer.

I. Jag presenterar mig	3
II. Huru jag började förtjena mitt bröd, blef föräldralös och såldes på auktion	8
III. Huruledes jag blef »handelsresande» vid fjorton års ålder	21
IV. Handlare-Lars och jag	29
V. Huru jag blef min egen och huru jag upphörde att vara det	43
VI. Framåt och uppåt	64
VII. I pröfningens dag	75
VIII. Barnen	84
IX. Den stora dagen	97

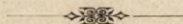
Herr Petterssons huspredikningar.

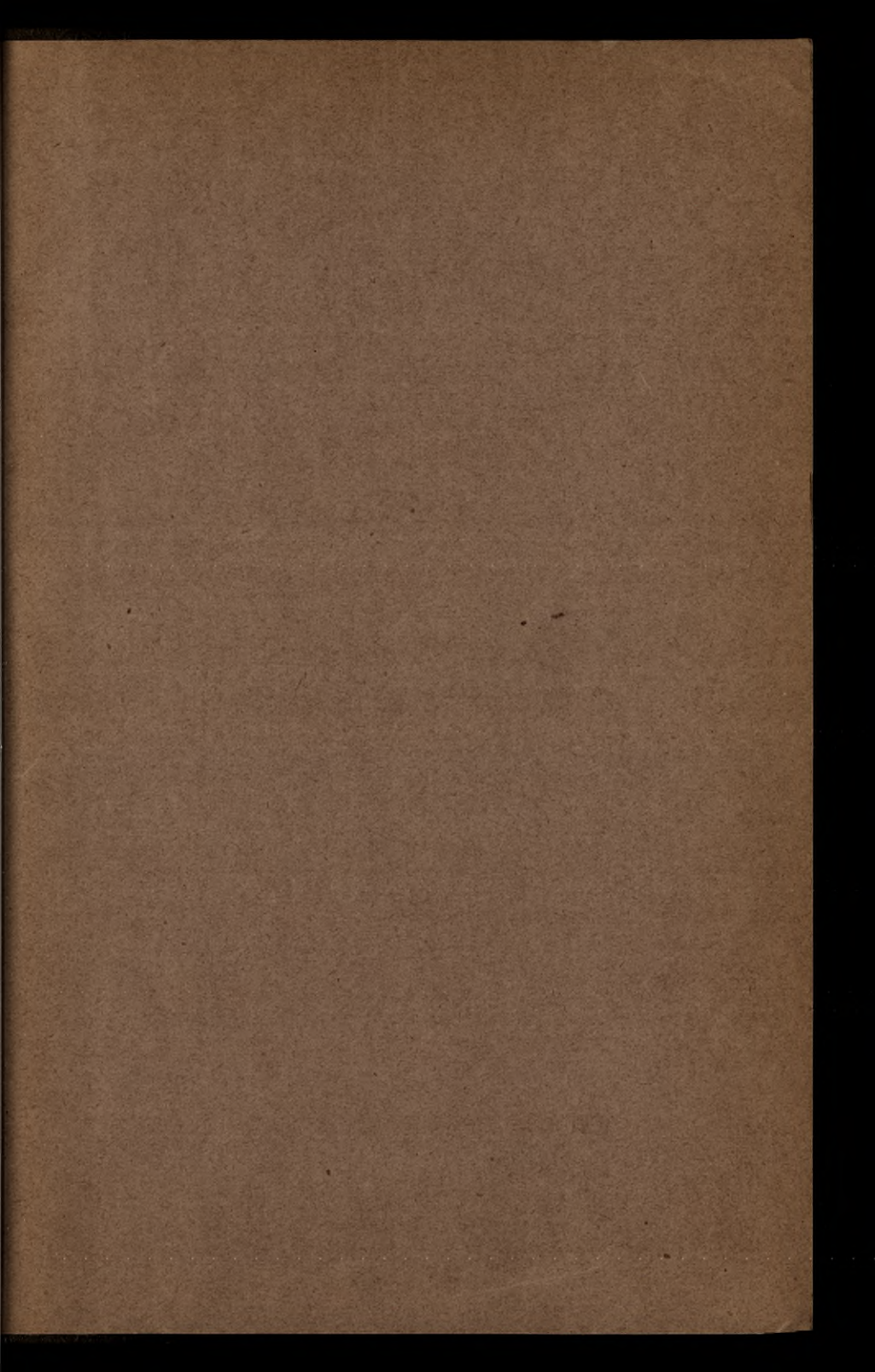
Frukostäggen äro något hårda	107
Hvad Pettersson kunnat bli för en karl, om han inte träffat på Klara	112
Herr Pettersson lagar kaffeqvarnen	117
Klara har gått in i en syförening	122
Lille Kalle har kommit bort	126
Fru Klara skulle gerna vilja se »Villars dragoner»	130
Herrskapet har varit i Stockholm och roat sig	135
Herr Pettersson har fallit igenom vid stadsfullmäktigvalet	139
Klara fäller ett sårande yttrande	143
Soppan var bra nog salt	148
Klaras ur står inte att finna	153

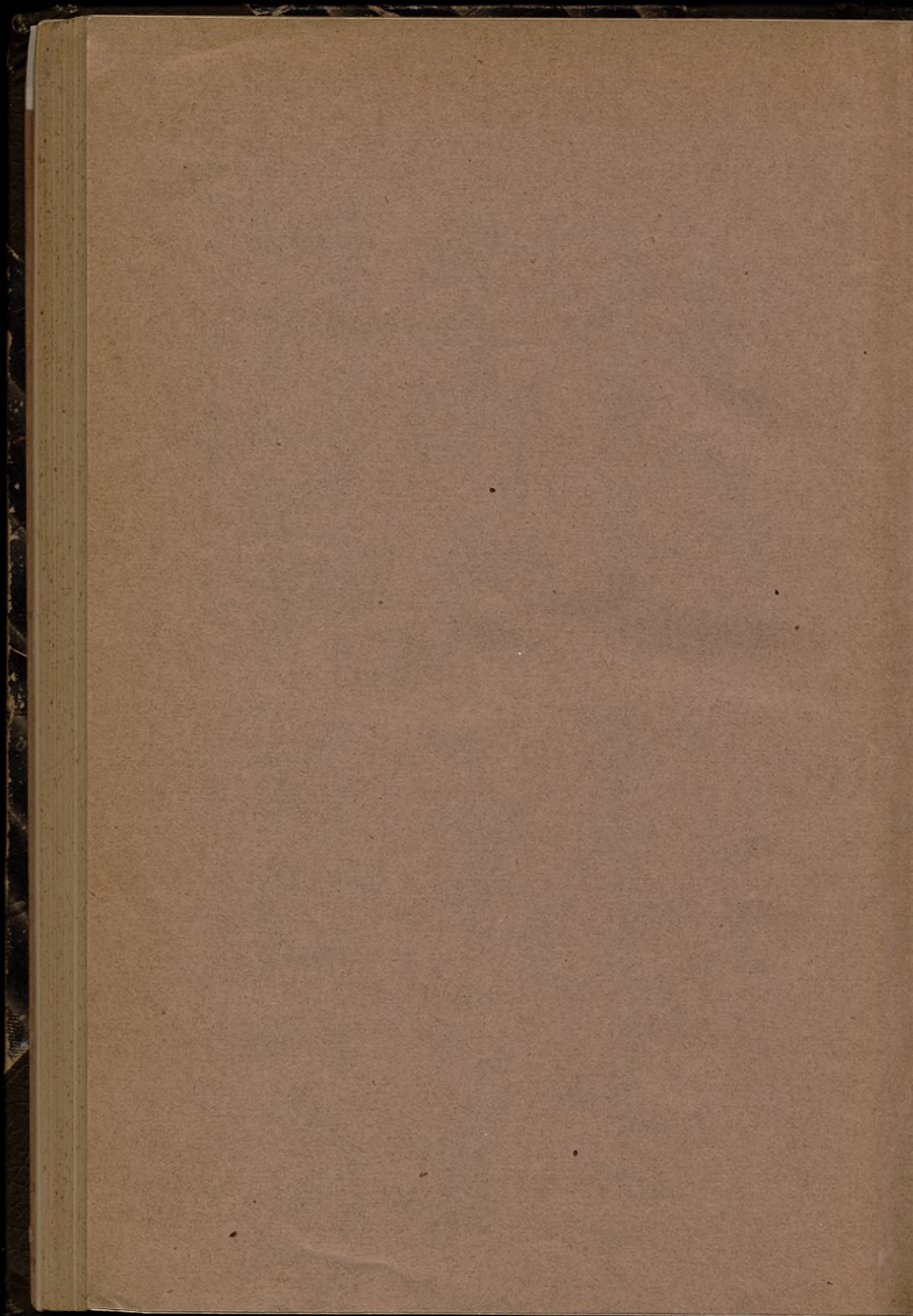
Skizzer och Berättelser.

Skrukeby väljer komminister	161
Hvad tändstickorna fingo se	168
Ett litet landbruksmöte	176
Gamlafrun och Ungafrun	182
Den envetna gräbban te körkevärdens	190

Styfmor	196
Ett dödsfall	202
Willes aftonbön ..	207
Ena kärlekspaschasa i kongens famelja	213
Sista resursen	217
Hur redaktionssekreteraren blef af med sin fästnö	225
Lilla Greta	230
En skilsmessoprocess	237
Stina på Hornary, som va toset åter gäsivarns Olle	244
Hur hon bröt sin tro	249
Höststorm och julglädje	256

6000214003

Göteborgs universitetsbibliotek

